

เสียดรรณ

ถนนหนังสือ • ฉบับที่ ๕๗ ปีที่ ๑๓ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๔๖ <http://skyd.org>

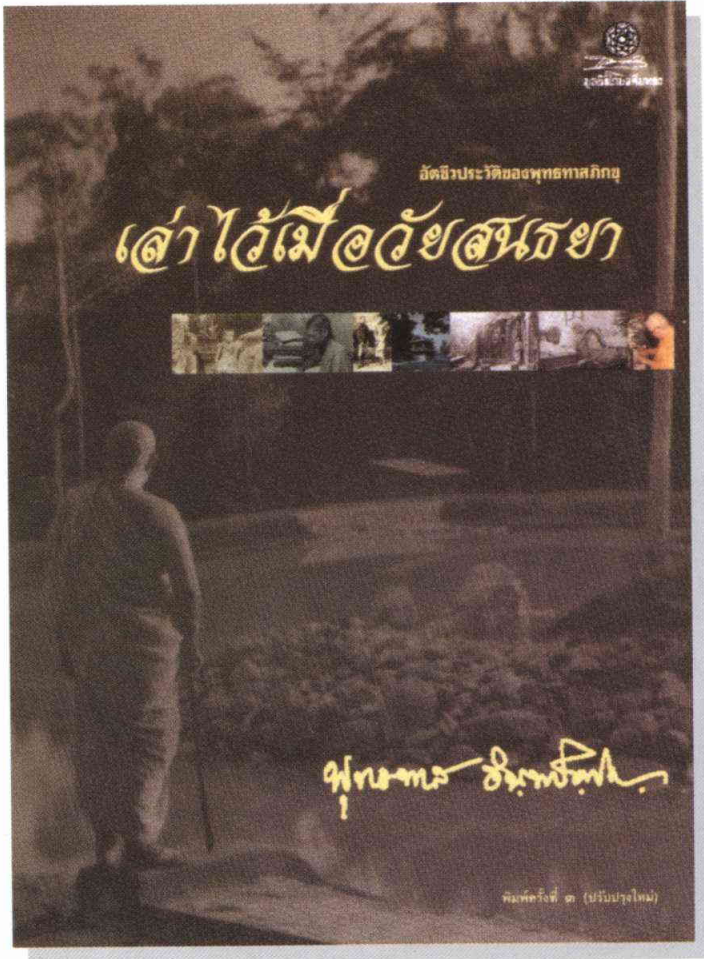

ทศวรรษแห่งการจากไป
ของ *พินอ*

ในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล พุทธทาสภิกขุ (๒๗ พฤษภาคม ๒๔๔๙-๒๕๔๙)
ร่วมรำลึกพุทธทาสประวัติจากไอซ์บุ๊กส์ท่าน ผ่าน..

เล่าไว้เมื่อวัยสนธยา

อัตชีวประวัติของพุทธทาสภิกขุ

พิมพ์ครั้งที่ ๓ (ปรับปรุงใหม่)

พระประชา บสนุนธโม สัมภาษณ์

อรศรี งามวิทยาพงศ์ บรรณาธิการ

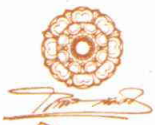
ขนาด ๘ หน้ากระดาษ (๑๘.๕ x ๒๖ ซม.)

หนา ๕๘๔ หน้า

ปกแข็ง เย็บที่ ราคาเล่มละ ๕๕๐ บาท

สั่งซื้อโดยตรง บุคคลทั่วไปลด ๑๕% สมาชิกลด ๒๕% และลดพิเศษกรณีสั่งซื้อจำนวนมาก (ค่าจัดส่งฟรี)
การชำระเงิน

- ธนาคารตี สั่งจ่าย บก. ศิริราช กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๒ ในนามมูลนิธิโกมลคีมทอง
- โอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ชื่อบัญชีมูลนิธิโกมลคีมทอง
ผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาออมรินทร์ เลขที่ ๑๕๓๑-๑-๐๓๖๐๑-๔
หรือ ธนาคารกรุงไทย สาขาอัยยพรวนนาถ เลขที่ ๑๙๖-๑-๐๘๓๒๑-๓
และโปรดส่งสำเนาการชำระเงินมาทางไปรษณีย์หรือโทรสารมายังสำนักพิมพ์ฯ

มูลนิธิโกมลคีมทอง

สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง

๘/๒๓ ซอยบ้านช่างหล่อ ถนนพรวนนาถ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๙

โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๑-๐๗๗๔, ๐-๒๔๑๒-๐๗๔๔, ๐-๒๕๖๖-๑๕๕๗ โทรสาร ๐-๒๕๔๘-๙๙

เว็บไซต์ : www.komol.org อีเมล : komol@komol.org สั่งซื้อหนังสือ book@komol.org

(เนื้อที่โฆษณา)

อยู่หรือไป?

“จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ฉบับนี้ถึงมือผู้อ่านช้าเช่นเดียวกับฉบับที่ผ่านมา เป็นความล่าช้าครั้งที่ ๒ ของปี ๒๕๔๖ ด้วยเหตุผลของ “ความเปลี่ยนแปลง” หลายอย่างที่เกิดขึ้น และกำลังจะเกิดขึ้น

ทั้งเหตุปัจจัยภายนอก และภายในกลุ่มเสขิยธรรมเอง...

ด้านหนึ่ง คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ปัจจุบันยุติบทบาทและงานด้านศาสนา ลงหันไปทำงานด้านการศึกษาทางเลือก ในนาม “เสมสิกขาลัย” อย่างเต็มตัว) ได้ยุติการสนับสนุนเงินทุน ทั้งในการทำกิจกรรมของกลุ่มเสขิยธรรม และการจัดเตรียมต้นฉบับ – การจัดพิมพ์ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ลงอย่างสิ้นเชิง

อีกด้านหนึ่ง สายส่งสุขภาพใจ แจ้งขอยุติการจัดจำหน่าย “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ตั้งแต่ฉบับที่ ๕๙ (ฉบับแรกของปี ๒๕๔๗) ด้วยเหตุผลความไม่คุ้มค่าทางธุรกิจ

ขณะที่ปัญหาด้านการจัดการภายใน ทั้งของกลุ่มเสขิยธรรม และของจดหมายข่าวเสขิยธรรม ซึ่งยังอยู่ในช่วงปรับตัวและปรับรูปแบบการทำงานตามสภาพการณ์ที่เหลือผู้ประสานงานเต็มเวลาเพียงคนเดียว กับอาสาสมัคร (มีงานประจำและหมุนเวียนแทบไม่ซ้ำหน้า...) ๒ – ๓ คน และกองบรรณาธิการที่เป็นพระภิกษุอีก ๔ – ๕ รูป ยังคงประดังกันเข้ามาอย่างไม่รู้จักจบสิ้น

โดยที่ระยะที่ผ่านมา ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๕ เรามีกิจกรรมการเสวนา กิจกรรมระหว่างศาสนา การอบรม การภาวนา การประยุกต์ใช้ศาสนธรรมกับชีวิต และสังคม ตลอดจนการเข้าร่วมใน “ประเด็นร้อน” ของศาสนิกชนผู้ด้อยโอกาส และกิจกรรมประชุมพบปะระหว่างสมาชิกกลุ่มเสขิยธรรมเองอยู่ในแทบทุกเดือน

ผลก็คือ ฉบับที่แล้ว (๕๖) เราทำรายชื่อสมาชิกตกหล่นจนไม่สามารถส่งถึงมือไปกว่า ๑๕๐ ราย พร้อม ๆ กับจำนวนสมาชิกใหม่ไม่อาจกระเตื้องขึ้นได้ เพราะเวลาของการ “หาสมาชิก” ถูกกิจกรรมและงานอื่น ๆ เบียดบังไปเสียเป็นส่วนใหญ่

แต่นั้นยังไม่ใช่ “ปัญหาใหญ่” เท่ากับที่เราเหลือ “เงินทุน” เพียงพอต่อการทำกิจกรรมและการทำ จดหมายข่าวได้อีกเพียง ๑ ปี (๔ ฉบับ) เท่านั้น !

กงวินาทีนี้ กำลังใจและความมุ่งมั่น ตลอด จนความร่วมมือและความตั้งใจอันดี ระหว่างพุทธบริษัท (และเพื่อนศาสนิก ศาสนาอื่น ๆ) กลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มนี้ ยังมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยม เรายังศรัทธาและเชื่อมั่น ว่าได้ก้าวเดินมาในแนวทาง ที่ถูกต้อง ทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตและสังคม ในหลายระดับ แม้ว่าถึงบัดนี้ผลตอบแทนในระบบ ธุรกิจของ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ยังไม่สามารถ หล่อเลี้ยงและขับเคลื่อนตัวมันเอง ตลอดจนกลุ่ม เสขิยธรรมได้อย่างเต็มที่ก็ตาม

บางท่านเสนอให้ลดกิจกรรมของกลุ่มฯ อีกทั้ง ลดเนื้อหาและคุณภาพของ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ลง แต่เรายังไม่เห็นด้วย และไม่เชื่อว่ามันคือทางออก ที่ดีที่สุด

ด้วยเหตุว่า หากสิ่งที่เราทำมาแล้ว และกำลัง กระทำอยู่มี “ประโยชน์” จริง เราน่าจะได้รับการโอบอุ้ม และสนับสนุนจากสมาชิก และสังคม กระทั่งเลี้ยง ตัวเองได้...

และหากถึงที่สุด เมื่อหมดทุน (และหมดโอกาสใน การทำงาน) เราก็น่าจะจากเพื่อนสมาชิกกลุ่มเสขิย- ธรรม และจากท่านผู้อ่าน ไปพร้อม ๆ กับ “ผลงาน” ที่ได้ พุ่มเทแล้ว อย่างสุดจิตสุดใจ

กกล่าวมาข้างต้น คือเหตุผลและความรู้สึก ของคนทำงานกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มนี้ ที่ส่งคำ ขี้แฉ ร้องขอ และวิงวอนมายังท่าน ว่า... หากเห็นว่าเรายังพอมีคุณค่า และมีคุณประโยชน์อยู่ บ้าง ขออย่าได้ละเลยต่อการสนับสนุนกลุ่มเสขิยธรรม และ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ตามศรัทธาและกำลัง ที่ท่านมี โดย...

๑. **แนะนำสมาชิกใหม่** ท่านละ ๓ ราย โดยถ่าย เอกสารใบสมัครจากในเล่ม แล้วช่วยหาสมาชิก หรือ ส่งรายชื่อผู้ที่ท่านเห็นว่าเราควรติดต่อ มายังฝ่าย สมาชิก “จดหมายข่าวเสขิยธรรม”

๒. **สั่งซื้อ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม”** ในราคา ลด ๔๐% ไปจำหน่าย หรือแจกจ่ายในโอกาสต่าง ๆ

๓. **ติดต่อลงโฆษณา หรือช่วยหาโฆษณา** เพื่อ สนับสนุน “จดหมายข่าวเสขิยธรรม”

๔. **ร่วมตั้งกองทุน**เพื่อการจัดพิมพ์ “จดหมาย ข่าวเสขิยธรรม” กองทุนละ ๑,๐๐๐ บาท โดยทางกอง บรณาธิการจะจัดหาหนังสือตอบแทนให้ท่านใน มูลค่าเท่ากัน (ตามราคาปก)

๕. **ร่วมบริจาค** (ทั้งหมดหรือสมทบบางส่วน) เพื่อสนับสนุนจัดกิจกรรม เสวนา - อภิปราย ของกลุ่ม เสขิยธรรม กิจกรรมละ ๑๕,๐๐๐ บาท

๖. **ร่วมบริจาค** (ทั้งหมดหรือสมทบบางส่วน) เพื่อสนับสนุนจัดการอบรมให้กับพระภิกษุ - แม่ชี กิจกรรมละ ๒๕,๐๐๐ บาท

๗. **บริจาค**เข้า “กองทุนเสขิยธรรม” ตามกำลัง ศรัทธา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่ากลุ่มเสขิยธรรม และ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” จะได้รับความ อนุเคราะห์จากท่าน และมีโอกาสได้ร่วม งานฟื้นฟูและสืบอายุพระศาสนา ด้วยการประยุกต์ใช้ ศาสนธรรมกับชีวิตและสังคมกับท่านตลอดไป

ฉบับนี้เรานำเสนอ “**ทศวรรษแห่งการจากไป ของพุทธทาสภิกขุ**” ก็ได้แต่หวังว่าจะมีโอกาสได้ จัดทำฉบับ “๑๐๐ ปีชาตกาล” ของท่านอาจารย์ด้วย เช่นกัน...

ด้วยไมตรีจิต
บรรณาธิการ

เครือข่ายชาวพุทธ เพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย

ปัญหาพระประพฤติผิดพระธรรมวินัย ซึ่งเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยที่คณะสงฆ์ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ ด้วยดี เป็นอาการบ่งชี้ถึงวิกฤตการณ์ที่กำลังเกิดกับพุทธศาสนาของไทย ทั้งนี้เพราะปัญหาดังกล่าวมิได้เป็นผลมาจากความไร้ประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์เท่านั้น หากยังเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยอื่น ๆ อีก อาทิ ความตกต่ำทางการศึกษาของคณะสงฆ์ ความเข้าใจในหมู่ประชาชนที่ผิดพลาดเคลื่อนจากหลักธรรมในพุทธศาสนา ความสัมพันธ์ที่ไม่สมดุลระหว่าง พระสงฆ์ รัฐบาลกับประชาชน จนไม่สามารถทำหน้าที่ที่พึงมีต่อกันได้อย่างถูกต้อง ทั้งหมดนี้ล้วนนำพระศาสนาเข้าสู่ภาวะวิกฤต อันจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

การรักษาพระศาสนาให้ยั่งยืนนั้น มิใช่เป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่งหรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ทั้งมิใช่เป็นความรับผิดชอบที่จำกัดอยู่กับพระสงฆ์หรือรัฐบาลเท่านั้น หากเป็นหน้าที่ของชาวพุทธทุกคน และเป็นความรับผิดชอบที่พระพุทธองค์ทรงมอบหมายให้แก่พุทธบริษัททั้งหลาย ดังนั้นเมื่อถึงคราวที่พุทธศาสนาประสบภาวะวิกฤต จึงควรที่ชาวพุทธทุกคนจะร่วมมือกันอย่างเต็มที่จนสามารถเพื่อฟื้นฟูพุทธศาสนาให้เจริญงอกงามและกลับมามีความหมายต่อสังคมไทย รวมทั้งยังประโยชน์แก่สังคมโลก

ด้วยเหตุนี้ "เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย" จึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการมีองค์กรประสานงานในภาคประชาชน สำหรับการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการฟื้นฟูพุทธศาสนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง งานในระยะแรกของเครือข่ายดังกล่าวก็คือ การส่งเสริมให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นกันในเรื่องนี้ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ อันจะนำไปสู่การรวมกลุ่มกันในระดับท้องถิ่น เพื่อขยายสำนักในความเป็นพุทธบริษัท ให้แพร่ขยายต่อไปและเพื่อร่วมกันคิดค้นแนวทางการฟื้นฟูพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ เมื่อกลุ่มท้องถิ่นดังกล่าวมีจำนวนมากพอและเกิดขึ้นทั่วประเทศ งานระยะต่อไปของเครือข่ายดังกล่าวก็คือ การประสานกลุ่มเหล่านี้เพื่อร่วมกันจัดตั้งสภาชาวพุทธสำหรับเป็นองค์กรประสานงานระดับประเทศ โดยมีภารกิจหลักคือ ร่วมกับรัฐและคณะสงฆ์ดำเนินการฟื้นฟูพุทธศาสนาและจัดการปฏิรูประบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์กรที่รวมกันเป็นเครือข่ายดังกล่าวในขั้นนี้ ประกอบด้วย มูลนิธิโกลดิมทอง มูลนิธิพุทธธรรม มูลนิธิสุขภาพไทย เสมสิกขาลัย กลุ่มเสขิยธรรม ท่านสามารถร่วมกับเครือข่ายในการฟื้นฟูพุทธศาสนาด้วยการรวมกลุ่มในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การอภิปราย สัมมนา เปิดเวทีสาธารณะ โดยเครือข่ายฯ ยินดีให้ความสนับสนุนตามกำลัง นอกจากนี้เรายังยินดีรับฟังข้อเสนอแนะจากท่าน ตลอดจนข่าวคราวความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นของท่านด้วย

**เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนา
และสังคมไทย**

โทร. ๐-๒๕๖๖-๒๗/๒๑ ถึง ๒

โทรสาร ๐-๒๕๖๖-๒๗/๒๒

อีเมล : b_netmail@yahoo.com

เว็บไซต์ : <http://www.budnet.info>

๑๓๐ วิธี ทำบุญ

เพื่อสุขภาพใจ
และสุขภาพสังคม

คู่มือทำบุญเข้าพรรษา
ที่ควรมีไว้ประจำบ้าน

แลกซื้อเพียงเล่มละ ๕ บาท
เมื่อเติมน้ำมันบางจากครบ ๑๐๐ บาท
ที่ปั๊มบางจากในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล
หรือส่งแสตมป์ ๓ บาท ๒๒ ดวง พร้อมชื่อที่อยู่มาที่
เครือข่ายชาวพุทธฯ ๘/๒๓ ซ.บ้านช่างหล่อ
ถ.พรานนก บางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๐๒-๘๖๖-๒๗๓๒๑ ถึง ๒

ทำบุญเป็นนิจ ธีวิทแจ่มใส จิตใจเย็นบาน

เสขิยธรรม

เป็นจดหมายข่าวมีวัตถุประสงค์ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์ การประยุกต์หลักการมาใช้กับชีวิตและสังคมสมัยใหม่ ทั้งในหมู่ของบรรพชิตและฆราวาส

ผู้จัดทำ

กลุ่มเสขิยธรรม

บรรณาธิการ

พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

กองบรรณาธิการ

พระสุพจน์ สุธาโช

พระภาวนศัล ปิยสีโล

พระมหาเชตชัย คุวิริโธ

พระมหาประเวณี มหาภิกขุภมโน

นายภานาท อนุพงศ์พัฒน์

นางสาวบัวล่อง พิมพ์ลา

ฝ่ายสมาชิก

นางสาวบัวล่อง พิมพ์ลา

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นายธีรารัง ปัทมภาส

กลุ่มเสขิยธรรม

เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพระภิกษุ-สามเณรและฆราวาส ผู้ห่วงใยในพระพุทธศาสนาและสภาพของสังคมไทย มีความประสงค์จะประยุกต์ใช้ศาสนธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างสมบูรณ์ นอกเหนือจากการประสานงานและเกื้อหนุนกำลังใจซึ่งกันและกัน ในการทำงานเพื่อสังคมในด้านต่างๆ แล้ว ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของกลุ่มฯ ก็คือ การเพียรพยายามประยุกต์ธรรมะเป็นชีวิตปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเอง โดยมีมุ่งประโยชน์สุขของสังคมและเพื่อสมดุลงของระบบนิเวศน์ อาทิ การลดและพยายามงดเว้นจากอบายมุขสมัยใหม่ เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มชูกำลัง น้ำอัดลม ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น

ผู้มีความสนใจ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม

๑๒๕ ซ.วัดทองนพคุณ ก.สมเด็จเจ้าพระยา

เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์ ๐๖-๗๗๕๕๑๕๖, ๐๒-๘๖๓๑๑๑๔

โทรสาร ๐๒-๕๑๗๘๗๗๕

อีเมล : seki@skyd.org

การเป็นสมาชิก

เสขิยธรรม ออกเผยแพร่ปีละ ๔ ฉบับ ค่าสมาชิก ๒๐๐ บาท/ปี ประสงค์จะขอรับเป็นสมาชิก ส่งธนาคารติดต่อตัวแลกเปลี่ยนไปรษณีย์ส่งจ่ายในนามนางสาวบัวล่อง พิมพ์ลามายัง ๑๒๕ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระเจ้าอยุธยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ ปณ.คลองสาน

คณะกรรมการกลุ่มเสขิยธรรม

พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

พระครูวรดิตถ์ธรรมาท (บุญมี ดิษฐ์โน)

พระครูธรรมธรมโตรี วรมิตโต

พระสมณะคุณ สุมังคโล

พระใบฎีกาสุทัศน์ วิริยญาโณ

พระสมัย สุขจณาโณ

พระมหาประเวณี มหาภิกขุภมโน

พระบุญชู ตีลาโร

แม่ชีสุบิน ผลไม้

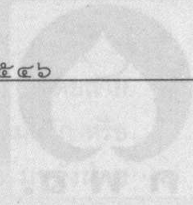
พิมพ์และจัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย

สำนักพิมพ์สุภาพใจ

โทร. ๐-๒๕๑๕-๒๒๑๑, ๐-๒๕๑๕-๖๕๐๗

โทรสาร ๐-๒๕๑๖-๗๗๕๔

ฉบับที่ ๕๗ ปีที่ ๑๓ กรกฎาคม - กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖

สารบัญ

บรรณาธิการบันทึก

๑ อยู่หรือไป?

ปฏิกริยา

๖ พระไปทำอะไรในที่ชุมนุมมุสลิม

๑๒ เทียบกรรมฐาน พระอาจารย์บุญญาต โมโธ

ฉบับกระแส

๑๐ สัมภาษณ์ภิกษุณีรั่มมนันทา

๑๓ จดหมายถึง ศสข.

บทความหลัก

๑๔ สังคมไทยกับทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธศาสนิกขุ

บทความพิเศษ

๒๘ เพราะเอื้ออาทร จึงฆ่าตัดตอน

ประยุกต์ธรรม

๓๑ (โดน) ปิดปากสามวัน !

๓๔ ธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลา ครั้งที่ ๘

แฉดวงเสขิยธรรม

๓๙ แม่ชีอิงคย

๔๐ ประชุมใหญ่เสขิยธรรม ครั้งที่ ๑๔

๘๗ แฉดวงเสขิยธรรม เมษายน - กรกฎาคม ๒๕๔๖

ชีวิตกับความตาย

๔๒ ความตาย

นานาชาติ

๔๔ การขาดความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี

ชีวิตแห่งการภาวนา

๕๘ ล้างพิษให้จิตใจ

๑๐๐ ปีพุทธกาล

๖๔ บัญชา เฉลิมชัยกิจ : ชีวิต ธรรมะ และการเมือง (ตอนจบ)

๗๖ พุทธศาสนิกชนตายแล้ว ?

๗๙ กรอบแนวคิดพุทธศาสนศาสตร์เพื่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม

ธรรมลีลา

๘๑ บทละคร ราชันย์สุทโธทนะ

เสขิยบุคคล

๘๕ ปิดฉาก ภิกษุณีวรมัย กบิลสิงห์

๙, ๔๓ เราคือธรรมชาติ

๙๑ ตู้หนังสือเสขิยธรรม

บันทึกตู้หนังสือ

๙๔ ศาสนธรรมกับชีวิตและสังคม... ถ้อยคำที่ทำให้ประโยชน์สมบูรณ์

คิดคนละมุม

๙๖ ขอคุยกับ อาจารย์ ส.ศิริรักษ์ น้อย

๙๙ จดหมายรักจาก ส.ศิริรักษ์ ถึง ไมเกิ้ล ไรท์

๑๐๔ การ์ตูน by Wallop

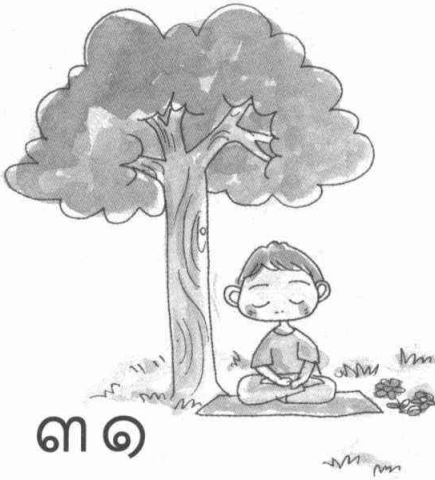
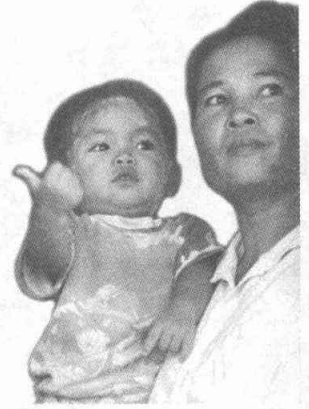
ภาพปกหน้า : ฉาบปณิกพุทธศาสนิกขุ โดย เทพศิริ สุรโสภา

เรื่องเด่นในฉบับ

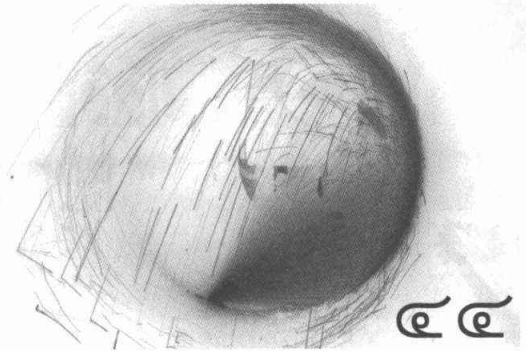

๑๔

๒๘

๓๑

๔๔

๗๖

๘๘

WS: ไปทำอะไร ในที่ชุมนุมมุสลิม

ปกักริยา

จรัลพิมพ์

๑

สำนึกหนึ่งของความทรงจำในวัยเด็กเมื่อนึกถึงมุสลิม ก็จะไปถึงคำว่า *แขก, บัง, สุเหว่า* และโยงไปถึง *พวกไม่กินหมู!*

มากไปกว่านี้ ไม่มีความรู้อะไรอีกเลยที่พอจะบอกว่าผู้เขียนรู้จัก "มุสลิม" นี้โยมิใช่ปรากฏอันแข็งแกร่งที่ถูกสร้างขึ้นในโลกทางความคิดของเด็ก ๆ ซึ่งค่อยก่อรูปไปสู่การแบ่งแยกเป็นโลกของชาวพุทธ โลกของมุสลิม โลกของคริสเตียน โลกของ... ฯลฯ

กรอบทรงบาง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จินตนาการของเหล่าทารกทวาริกา เมื่อได้รับเชื้อแห่งอคติ ความไม่เข้าใจ ความรู้ไม่จริง รับเชื้อแห่งการใส่ร้ายป้ายยาเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวส่วนพรรคและพวก ขณะเดียวกันเมื่อชีวิตของเหล่ากุลบุตรกุลธิดาทั้งหลายได้เติบโตใหญ่ขึ้นมาท่ามกลางสังคมที่ท่ามกลางสาระสำคัญทางศาสนา นี่ย่อมเป็นแหล่งเพาะเชื้ออันอุดมให้เกิดโลกทัศน์ที่แบ่งแยก คับแคบ และขลาดกลัวต่อเพื่อนมนุษย์ที่ต่างก็เป็นเพื่อนร่วมทุกข์.

๒

บนผืนทราย
ใต้ดวงสนทราภาพ
พักวางวิญญาณของเจ้าไว้ที่นี้เถิด

เปิดดวงตา
เผยดวงใจ
ในยามอรุณ
อาทิตย์อุทัยไขดวงเหนือห้วงน้ำใหญ่
ร่างกายและวิญญาณเจ้าสถิตสงัดอยู่ที่นี้...
ลานหอยเสียบ

ชั่วขณะดวงไฟใหญ่ใต้ขอบฟ้าว่าจะเต็มดวง
แดงช่วงเจ็ดห้า
ขอเจ้าจงอธิษฐาน

อธิษฐานเป็นครั้งสุดท้าย
ก่อนแผ่นดิน ผืนดิน และห้วงน้ำที่เจ้าถือกำเนิด
จักแปรเปลี่ยนไป
จนไม่มีใครจำได้
ไม่มีใครอาจจำได้.

๓

สถานการณ์ลานหอยเสียบถึงตอนนี้
คงต้องยกประโยชน์ให้รัฐบาลที่สามารถใช้เครื่องมือ
ทุกชนิดในการปิดกั้นความจริง ปิดเป็นข้อมูลและ
ข่าวสาร ซ้ำถูกให้เป็นผิด เล่นเกมโกหกและต่อแผล
สร้างความแตกแยกไกลาหลให้ประชาชน/ชุมชน สร้าง
ภาพลวงมอมเมาคนทั้งประเทศให้มันซางววงง ไม่อาจ
แยกได้ว่าไหนจริงไหนลวง กระทั่งเมินเฉยต่อมโน-
ธรรม/มนุษยธรรมภายใน แต่ขอเรามาดูกันดูเถิด
ว่าในฐานะสามัญชน (ผู้ไม่มีส่วนได้ประโยชน์จาก
โครงการทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น รายได้เป็นกอบ
เป็นกำจากการกว้านซื้อที่ดิน และอื่น ๆ) หากวันหนึ่ง

ล้มตาขึ้นมาแล้วพบว่า วิธีชีวิตที่เคยมีความสุขตาม
ประเพณีที่เป็นอยู่ บัดนี้เต็มไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรม
กรรม ควันพิษ น้ำเสีย และเสียงอึกทึกครึกโครมของ
เครื่องจักรขนาดใหญ่ หากเลือกได้...เราจะเอาอย่าง
ไหน?

ในฐานะสามัญชนที่ไม่ถึงกับอ่อนเยาว์หรือมีด
บอดทางปัญญาและวิญญาณ ท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย
มองไม่เห็นหรืออย่างไรว่า ทะเลและหาดทรายไร้
มลพิษ อุดมสมบูรณ์ บริสุทธิ์และงดงามนั้น เป็นทั้ง
โอสถและสุนทรียภาพแก่ชีวิตชุมชน ท่านมองไม่เห็น
หรืออย่างไรว่า ชนบทอยู่ไม่ได้ด้วยเงินเพียงอย่างเดียว
หากอยู่ได้ด้วยความเกื้อกูล ความผูกพันในกลุ่มญาติ
มิตร ด้วยความสำนึกในวิญญาณบรรพบุรุษที่ฝาก
ร่างอยู่ในเนื้อดินภายใต้กุโบร์อันเก่าแก่.

๔

สิบปีมานี้ ในสถานภาพของภิกษุรูปหนึ่งซึ่ง
บางคราวสนใจที่จะรู้จักและเข้าใจขอบเขตความรู้และ
ประสบการณ์ที่บทพร่องไปในชีวิตที่ผ่านมา เจตจำนง
บางอย่างจึงพาผู้เขียนไปรู้จักโลกของพี่น้องมุสลิม
โดยเฉพาะพี่น้องมุสลิมที่กำลังเป็นทุกข์อย่างสาหัส
ภายใต้โครงการพัฒนาของรัฐ—โลกของมหาวิทยาลัย
ชาวบ้านลานหอยเสียบ (ที่ชุมชนคัดค้านโครงการวาง
ท่อก๊าซและโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย)

ผลักประตูต้อออกมา แรกสัมผัสไอเค็มของ
ลมทะเลปากอ่าวสะกอม สำนึกแห่งชนบทพาใจให้
ผูกพันและหวงแหน รวากับผู้เขียนได้มาเยือนแผ่นดิน
เก่าแห่งบ้านเกิดก็ไม่ปาน ทั้งที่การมาเยี่ยมเยียน
ลานหอยเสียบครั้งนี้เป็นเพียงครั้งที่สองในรอบหนึ่งปี
มานี้เอง และข้อเท็จจริงหนึ่งที่จะลืมเสียมิได้ นั่นคือ
คนที่นี่ล้วนเป็นมุสลิม

ครั้งที่สองของการลอดขุ่มประดูใหญ่อันเป็น
เสมือนประตุค่ายประชาชนผู้ไม่ยอมก้มหัวให้กับความ
อยุติธรรม สายตาสัมผัสชายธงแดงฉานรื้อรายปลิว
ไสวด้วยแรงลมทะเล ด้านล่างติดไว้ด้วยคำขวัญ

สะดุดตา “ที่นี้มีแต่ผู้หญิงและเด็ก ๆ” สัมผัสมือและดวงตาเป็นประกายของชายชรารุ่นพ่อ พร้อมรอยยิ้มกว้างขวางของคนใต้ชาวสะกอม

“ทำกันแล้วล่าวะหลงพี” (พบกันอีกแล้วนะหลงพี)

“ว่าผล็อบัง* บายตินะ” (เป็นอย่างไร่บ้าง สบายดีหรือเปล่า)

“บายดีครับ บายดี เที่ยงข้างในเลยครับ.”

๕

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพนั้นมิได้

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพ ในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งร่วมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษพื้นที่นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๖ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำรงชีพอยู่ได้อย่าง

* บัง โดยศัพท์แปลว่า พี่ชาย แต่ในหลายกรณีใช้เรียกผู้สูงวัยกว่าเพื่อแสดงความนับถือ

ปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐
หมวดที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

๖

“การที่มีวันนี้ วันที่มีพี่น้องจากบ่อนอก-บ้านกรูด-กุยบุรี กว่า ๒๐๐ ชีวิต พร้อมทั้งภิกษุสงฆ์ถึง ๑๑ รูป มาเยี่ยมเยียนพวกเราที่ลานหอยเสียบ มาแลกเปลี่ยนปัญหา เพิ่มพูนกำลังใจ มองในแง่หนึ่งเราจะเห็นว่า โครงการวางท่อก๊าซไทย-มาเลเซียก็มีด้านดีอยู่เหมือนกัน เป็นด้านดีของความทุกข์ ที่นำไปสู่การแสวงหาความดับทุกข์ เป็นแง่มุมของวิกฤติที่ก่อให้เกิดขบวนการภาคประชาชนที่เข้มแข็ง ปราศจากโครงการฯ นี้เสียแล้ว พี่น้องเราอาจจะนอนหลับไม่ตื่น หลงใหลไปกับสิ่งที่รัฐหยาบยื่นให้โดยไม่ลืมหูลืมตาก็เป็นได้

“ณ วันนี้ วันที่พระภิกษุมาที่นี้ วานขึ้นก่อน (๒๗ มิ.ย. ๔๖) ก็มีบาทหลวงและซิสเตอร์มาก่อนแล้ว วันที่มีพี่น้องมุสลิมและโตะอิหม่ามมาให้การต้อนรับ วันที่พวกเราต่างก็พักวางกรอบกรงมายา ยี่หื้อ ศาสนา วันที่เอาใจมาเติมใจ เอาปัญญามาแลกเปลี่ยน นี่มิใช่หรือที่ปราชญ์กล่าวว่า เพชรย่อมหาได้ในห้วงคางคก

“ถึงวันนี้ วันที่ถูกกล่าวถึงด้วยความขมขื่นสิ้นหวังว่า ‘ท่อก๊าซจะเดินหน้าต่อไปหรือหยุดยั้งลง ไม่สำคัญเท่ากับว่า ถึงวันนี้พี่น้อง ครอบครัวยุติมิตร มองหน้ากันไม่ได้เสียแล้ว เดินหันหลังให้กันเสียแล้ว’ แม้ชุมชนจะถูกย่ำยีจนยับเยิน พ่อลูกไม่มองหน้ากัน ญาติพี่น้องหมางเมินเหินห่าง ถึงวันศุกร์จะพบกันในมัสยิด แต่ต่างคนต่างละหมาด จากนั้นก็หันหลังให้กัน แม้เหตุการณ์จะเป็นถึงเพียงนี้ ก็ขอให้เราตั้งใจทำงานไว้เถิดว่า นี่เป็นเพียงวิกฤติที่มาทดสอบศรัทธาของเรา ขอพวกเราจงยึดมั่นในวิถีแห่งจิตวิญญาณดังที่เป็นอยู่

นี้ เพื่อพวกเราจักค้นพบหนทาง อันนำไปสู่ความ
ปรองดองที่ยิ่งใหญ่กว่า หนทางที่นำไปสู่การเยียวยา
บาดแผลภายใน."

๗

สำนึกหนึ่งในความทรงจำในวัยเด็ก เมื่อนึกถึง
มุสลิม...

ก็จะโยนไปถึงคำว่า แยก บัง สุเหร่า และ
พวกไม่กินหมู !
มากไปกว่านี้ ไม่มีความทรงจำอื่นใด
ให้กับโลกมุสลิม

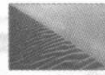
หากวันนี้ ฉันยืนอยู่ที่นี้
ราตรีที่นอนหลับสนิทบนสันทรายริมหาด
ไร้สิ่งมุงบัง
เข้าที่นั่งดื่มน้ำตาลสดจากมือมุสลิมรุ่นพ่อ
แต่ตกบ่าย กลับแว่วข่าวว่าพระผู้ใหญ่บางรูป
เคลือบแคลงใจเป็นกังวลว่า
“พระเหล่านั้นไปทำอะไรในที่ชุมนุมมุสลิม ?”

เพื่อนภิกษุทั้งหลาย !

- อันใดคือกิจที่สังฆะควรทำ เพื่อตอบสนองต่อ
ความทุกข์ระดับสังคมที่นับวันซับซ้อนเข้าใญ่ยาก
- อันใดคือภาพลักษณ์ที่ควรสงวนไว้
โดยไม่ละเลยความรุนแรงที่เกิดขึ้นอยู่ตาตา
- อันใดคือหนทางเพื่อสืบสานความเข้าใจ
ระหว่างศาสนา หากมิใช่หนทางแห่งการร่วมทุกข์
- อันใดคือกลุ่มชนที่ควรยอมรับไว้
หากมิใช่เหล่าผู้ยากไร้ที่ถูกรังแก
และชนร่ำรวยที่กำลังหลงผิด.

บทความนี้สืบเนื่องจากการไปยื่นหนังสือร้องเรียนการใช้สันติวิธีในการแก้ไข
ปัญหา และเลยไปเยี่ยมพี่น้องมุสลิมที่ลานหอยเสียบร่วมกับกลุ่มศาสนิกชน
ชาวไทยเพื่อสันติภาพ (๒๗ มี.ย. ๒๕๔๖) และร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด ป่อนอก ภูเก็ต เติมนรณรงค์ต่อต้านความรุนแรง
(๓๐ มี.ย. ๒๕๔๖)

เราคือธรรมชาติ

พจนา จันทรสันติ

อารยธรรมของโลกสมัยใหม่มี
พื้นฐานอยู่บนความรุนแรง เทคโนโลยีของเรา
ทรงพลังมหาศาล ทว่ากลับเป็นพลังที่ไม่มีทาง
บรรจบกับพลังธรรมชาติได้เลย ทั้งไม่อาจบรรลุ
ถึงความนุ่มนวลกลมกลืนอันจะส่งผลเป็น
ดุลยภาพซึ่งเอื้อให้ทุกสิ่งในโลกธรรมชาติดำรง
อยู่ร่วมกัน

อารยธรรมเช่นนี้จะพัฒนารุดหน้าไป
จะยิ่งทรงพลังแกร่งกร้าวขึ้นทุกขณะ และ
จะทำลายตัวมันเองลงในที่สุด ปิดยุคสมัย
ประวัติศาสตร์และล่มสลายอารยธรรมเดิมลง

ฉันอยากจะกินอาหารจากงานไบโม่ ดีม
น้ำจากกระบอกไบโม่ ชุดกินหัวเผือกหัวมัน
และเมล็ดธัญพืชที่ออกเงยจากฝนและน้ำค้าง
เหมือนหญ้าป่า จะดีก็ถาวรยิ่งขึ้นทำเชือก
สร้างบ้านเรือนจากดินหินและไบโม่ ฉันจะหัก
กิ่งไม้และเก็บก้อนหินขึ้นเป็นอาวุธป้องกันตัว
จะมีชีวิตอยู่และจะตายไปอย่างเท่าเทียมเช่น
เดียวกับชีวิตทั้งหลายบนโลก.

สัมภาษณ์ ภิกษุณีธัมมนันทา

ออกรายการ Talk Asia

ภิกษุณีธัมมนันทาให้สัมภาษณ์สดออกรายการ Talk Asia ของ สำนักข่าวโทรทัศน์ CNN เมื่อเดือนเมษายน โดยคุณ Lorraine Hahn การสัมภาษณ์ดำเนินไปโดยที่ภิกษุณีนั่งอยู่ที่วัดทรงธรรมกัลยาณี และคุณ Lorraine นั่งสัมภาษณ์อยู่ที่ฮ่องกง ภิกษุณีได้ยินแต่คำถามดังมาตามสายโทรศัพท์ แต่ไม่เห็นหน้าผู้สัมภาษณ์เลย...

คุณ Lorraine เปิดรายการโดยกล่าวแนะนำภิกษุณีกับผู้ชมทางบ้านว่า... ภิกษุณีเป็นผู้หญิงไทยที่เปี่ยมไปด้วยศรัทธา ผู้ซึ่งพยายามจะหลยกำแพงเก่าแก่ที่มีมายาวนานกว่า ๗๐๐ ปี ที่ขวางกั้นไม่ให้ผู้หญิงบวชเป็นพระภิกษุณีสงฆ์ในเมืองไทย ภิกษุณีเดิมเป็นนักวิชาการด้านพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีงานเขียนทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์กว่า ๔๐ เล่ม ปัจจุบันมีสถานภาพเป็นสามเณรี โดยผ่านการทำพิธีบวชที่ประเทศศรีลังกา ซึ่งเป็นทางอ้อมเพื่อที่จะได้บวช และบวชโดยพระจากนิกายสยามวงศ์ซึ่งมีความสัมพันธ์มาช้านานกับศาสนาพุทธในประเทศไทย และ ๒ ปีหลังจากการบวชเป็นสามเณรี ภิกษุณีก็จะบวชเป็นภิกษุณีแล้ว ซึ่งจะได้รับการยอมรับจากประเทศศรีลังกา และประเทศอื่น ๆ อีกหลายประเทศ แต่เหตุใดประเทศไทยยังไม่ยอมรับการบวชในครั้งนี้ ??

Lorraine : ภิกษุณีตระหนักหรือไม่กำลังจะต้องรับมือต่อการประดิษฐานภิกษุณีในประเทศไทยทั้งกระบวนการทีเดียว

ภิกษุณี : อาตมาารู้แต่ว่าเมื่อตัดสินใจบวชนั้น อาตมาเพียงแต่ตอบรับต่อเสียงของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงวางพระทัยว่าทั้งหญิงและชายจะ

ในการตีพิมพ์ครั้งนี้ใช้คำว่า “ภิกษุณี” แทนคำว่า “หลวงแม่”

ร่วมกันรักษาพระศาสนาสืบไป อาตมาไม่ได้เตรียมการเพื่อจะมาต่อสู้หรือเรียกร้องสิทธิใด ๆ อาตมาสนใจแต่ว่าจะมารับผิดชอบในการรักษาพระศาสนาเท่านั้น

มีคำถามที่ส่งมาจากผู้ชมทางอีเมลด้วยคะ คำถามแรกมาจากประเทศเกาหลี ถามว่า “อะไรคือสิ่งที่ยากที่สุดในการเป็นพระ ?”

สิ่งที่ยากที่สุดก็คือการเผชิญหน้ากับข้อบกพร่องของเราเอง รวมทั้งคำวิพากษ์วิจารณ์ทั้งหลายที่จะได้รับ นั่นจะเป็นการฝึกปฏิบัติของเราทั้งสิ้น ปัญหาที่นั่นไม่ได้มาจากภายนอกหรอก แต่มาจากภายใน เราจะจัดการกับปัญหาอย่างไรโดยที่ยังคงยึดมั่นในคำสอนของพระพุทธองค์ ชาวพุทธในเมืองไทยยังไม่เข้าใจคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างถ่องแท้ หากชาวพุทธทั้งหลายมีความเข้าใจในคำสอนของพระองค์ท่านแล้ว ทุกคนกลับจะมีแต่ความปลื้มปิติและสนับสนุนการบวชในครั้งนี้ การที่คนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในพระธรรมคำสั่งสอนนี้ เป็นปัญหาที่ใหญ่และเร่งด่วนยิ่งกว่าเรื่องผู้หญิงจะบวชได้หรือไม่ได้เสียอีก

สิ่งสำคัญที่ต้องทำคือทำให้การศึกษาในด้านพุทธศาสนาแก่คนทั่วไปให้มากขึ้น และนั่นเป็นสิ่งที่อาตมากำลังทำอยู่ ใครก็ตามที่เข้าใจและปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนแล้วก็ต้องดีใจที่มีน้องสาว (คือภิกษุณี) มาช่วยกันรับผิดชอบภารกิจของพระศาสนา และการบวชภิกษุณีนี่ก็เป็นสิ่งที่พระพุทเจ้าทรงประทานอนุญาตไว้ “ไม่ใช่อะไรที่อาตมาคิดขึ้นมาเอง”

ขอทราบเกี่ยวกับพื้นเพครอบครัวของภิกษุณีคะ

คุณพ่อเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากภาคใต้

ถึง ๓ สมัย คุณแม่เป็นอาจารย์ และเป็นผู้หญิงคนแรก
ที่เล่นยิวยิตส์ (Ju Jit Su)* และเป็นผู้หญิงคนแรกที่ปั่น
จักรยานจากกรุงเทพฯ ไปสิงคโปร์เมื่อตอนที่อายุได้
๒๕ ปี อาตมา (พุดยิ้ม ๆ) คงจะได้ DNA ที่ดีมาจากพ่อ
แม่ แต่การที่ใคร ๆ ชอบพูดว่าอาตมามีความกล้าจั่งที่
จะทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาตมาคิดว่าตัวเองไม่ได้กล้า-
หาญเลย เพียงแต่ทำสิ่งที่ควรทำเท่านั้นเอง การเป็น
นักวิชาการด้านศาสนาที่ได้เรียนรู้พุทธศาสนามามาก
พอที่จะเข้าใจความหมายของสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงมี
พระประสงค์ให้ชาวพุทธปฏิบัติและเรียนรู้ อาตมาได้
ศึกษาและน้อมรับพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์
ไว้ไม่ใช่แค่ที่สมองแต่ที่หัวใจ ไม่ว่าจะใครก็จะทำอย่าง
ที่อาตมาทำถ้าเขาได้น้อมรับพระพุทธรองค์ไว้ด้วยหัวใจ

**แล้วปฏิภิกขุของลูก ๆ ละคะ.. จะมีลูกชายคน
ใดดำเนินรอยตามท่านไหมคะ**

* ยิวยิตส์ (Ju Jit Su) คือ ยูโด

พวกเขาจะมาเยี่ยมและมาช่วยงานที่วัดฯ สม่า-
เสมอ ขณะนี้ยังมีลูกชายคนใดที่คิดจะบวช ลูกชาย
คนหนึ่งเคยถามอาตมาว่า “แม่ตัดสินใจบวชเอง หรือ
บวชเพราะสถานการณ์พาไป” เมื่ออาตมาตอบลูกว่า
เป็นการตัดสินใจของอาตมาเอง เขาก็บอกว่าถ้าแม่มี
ความสุขในวิถีทางนี้ เขาก็มีความสุขกับอาตมาด้วย

**การบวชสามเณรครั้งแรกในประเทศไทย
เมื่อต้นปี (พ.ศ. ๒๕๔๕) เป็นอย่างไรบ้างคะ**

การบวชครั้งนั้นจัดให้โดยวัดฯ ของเราเอง
อาตมาคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีที่มีผู้หญิงจำนวนมากขึ้นที่รู้
ความต้องการของตัวเองว่าต้องการอะไรจากชีวิตนี้ มี
ผู้หญิงที่ปฏิบัติธรรมมามากพอที่จะเกิดความ
ปรารถนาที่จะบวช อาจมีคนพูดว่าไม่เห็นต้องบวชก็ถึง
นิพพานได้ แต่นั่นก็เป็นเรื่องของคนพูด ยังมีผู้หญิงคน
อื่น ๆ ที่ต้องการจะใช้ชีวิตที่สมถะกว่านั้น เราไม่ควรไป

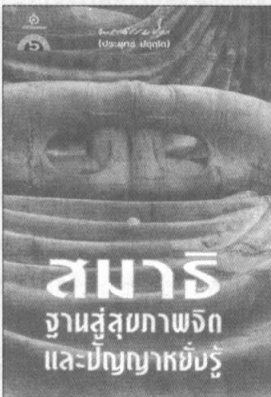
๑ อ่านต่อหน้า ๒๗

สำนักพิมพ์สยาม

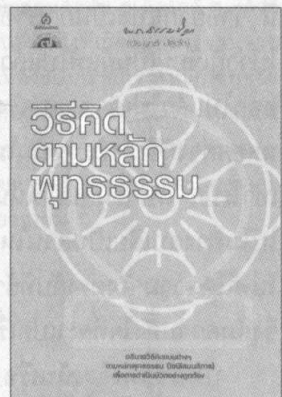
ขอแนะนำหนังสือคุณภาพ

ผลงานของ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม
อธิบายวิธีคิดแบบต่าง ๆ ตามหลักพุทธธรรม (โยนิโสมนสิการ)
เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง
พิมพ์ครั้งที่ ๗ ราคา ๑๐๐ บาท

สมาธิ : ฐานสู่สุขภาพจิตและปัญญาขันธ์
อธิบายเรื่อง “สัมมาสมาธิ” อันเป็นองค์มรรคข้อสุดท้าย
เพื่อนำไปสู่ความสงบร่มเย็นในวิถีชีวิตประจำวัน
พิมพ์ครั้งที่ ๖ ราคา ๗๐ บาท

นอกจากนี้เรายังมีผลงานคุณภาพของปราชญ์แห่งพระพุทธศาสนา อาทิ ดิษ นัท อันท์, สมัคร บุรวาต, เสฐียรพงษ์ วรรณปก ฯลฯ อีกมากมายหลายเล่ม ให้ท่านได้เลือกอ่าน เลือกศึกษา เพื่อความงอกงามทางปัญญา

หาซื้อได้ตามร้านหนังสือทั่วไป หรือสอบถามและติดต่อสั่งซื้อได้ที่

บริษัท เกล็ดไทย จำกัด ๑๑๗-๑๑๙ ถ.เพ็ญนคร (ตรงข้ามวัดราชบพิธ) เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐-๒๒๒๕-๙๕๓๖ ถึง ๙ โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๕๑๘๙ อีเมล : kledthai@kledthai.com เว็บไซต์ : www.kledthai.com

เที่ยวกรรมฐาน พระอาจารย์บุญนาค ไช้โล

ปาพเจ้าเคยอ่านเรื่องพระอาจารย์บุญนาค *เที่ยวกรรมฐาน* มาราว ๆ สามสิบปีแล้ว คุณแสงอรุณ รัตกลีกร หามาให้อ่าน นับว่า ได้อรรถรสถึงใจ จึงใคร่หาตอนต่อไป เพราะที่ได้มานั้น ข้อความค้างอยู่ ครั้นไปถามพระผู้ใหญ่ ในวัดบวรนิเวศ คุณท่านบอกว่าที่พระบุญนาครูปนี้ ต่อมาต้องอาบัติ ประมุขปาราชิก โดยได้สึกหาลาเพศไปแล้ว และหาย เข้ากลีบเมฆไปเลย

หลังจากนั้นอีกหลายปี พระฝรั่งรูปหนึ่งซึ่งอ่าน ภาษาไทยได้ ได้มาปรารภกับข้าพเจ้าถึงเรื่องดังกล่าว นี้ ว่าอยากแปลเป็นภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้าเตือนท่าน ไปว่าผู้เขียนเป็นผู้แพ้ไปแล้วจากวงการสงฆ์ หากแปล ออกไปแล้วไม่เล่าความจริงไว้ให้ปรากฏ จะเท่ากับ หลอกหลวงผู้อื่น พระรูปนั้นไม่สู้เชื่อถ้อยคำของข้าพเจ้า เท่าไรนัก เพราะผู้คนมักเห็นกันว่าข้าพเจ้ามองอะไร ๆ ไปในทางลบเสียเป็นส่วนใหญ่ ครั้นท่านสอบถามต่อ ไป ก็ได้ความจริงตรงกับที่ข้าพเจ้าได้รับทราบมา ท่าน จึงล้มความตั้งใจที่จะแปลเรื่องนี้เสีย

บัดนี้ข้าพเจ้าเห็นเรื่องดังกล่าวตีพิมพ์ออกมา อย่างเป็นทางการ โดยประทับตราของมูลนิธิมหาเมฆ วิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทั้งยังรวมเล่มคู่ กับเรื่อง *วิธีบำเพ็ญสมาธิเบื้องต้น* ของสุติวณฺโณเถรภิกขุ หรือพระเทพวิสุทธิกวี แห่งวัดโสมนัส ทั้งพระคุณท่าน

ยังเขียนคำนำ ยกย่องพระภิกษุผู้เขียนเรื่อง *เที่ยว กรรมฐาน* โดยไม่เอ่ยไว้เลยว่าพระบุญนาคหมดความเป็นพระไปแล้ว โดยต้องอาบัติถึงขั้นอุกฤษ

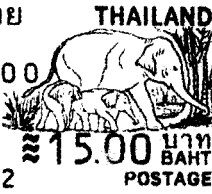
ข้าพเจ้าอดหวังไม่ได้ว่า ถ้าสถาบันสงฆ์ไม่ระมัด ระวังในเรื่องพวกนี้ ดังมีการประกาศตนเป็นพระ- อรหันต์ของพระมหาเถระรูปหนึ่ง ซึ่งออกเรียกรายเงิน จากชาวบ้านมาช่วยธนาคารแห่งชาติเอเย ใช้วัดของ ท่านเป็นศูนย์บัญชาการส่งไปรษณียบัตรสนับสนุน นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันเอเย รวมถึงการขัดขวาง พระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ ที่มหาเถร- สماعคมเสนอเข้าสู่คณะรัฐมนตรีเอเย ฯลฯ แต่แล้ว มหาเถรสมาคมก็นิ่งเฉย รวมถึงกรณีธรรมกาย มหา- เถรสมาคมก็ไม่ได้ขยับอะไรให้เคลื่อนที่ไปได้ แล้ว อย่างนี้ จะไม่ให้การพระศาสนาระส่ำระสายดอกหรือ

นี่ข้าพเจ้าปรารถนากว่าเพียงเท่านี้ก่อน หากไม่มี อะไรที่เป็นไปในทางนิคคหะให้มหาชนได้รับรู้ เกี่ยวกับ มลทินต่าง ๆ ดังกล่าวมา อุบาทถก เช่น ข้าพเจ้าคงจะ นิ่งเฉยอีกต่อไปไม่ได้แล้วละกระมัง

ส. ศิวรักษ์

ประเทศไทย
1 07 00
16-11-2000
109
9053
4677
7005652

๗๕/๒ จริยสนิทวงศ์ (ระหว่างซอย ๒๓
กับ ๒๕) กทม. ๑๐๗๐๐
๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๖
เรียน อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์

อ่านบทความเรื่อง "ขอคุยกับอาจารย์
ส.ศิวรักษ์ หน่อย" ของไมเคิล ไรท์ ใน มติชน
สุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที่ ๒๐ - ๒๖
มิถุนายน ๒๕๔๖ แล้วรู้สึกชื่นชมอาจารย์อีก
ครั้งหนึ่ง

ไมเคิล ไรท์ กล่าวว่า อาจารย์ ส.ศิวรักษ์
เรียนที่ At Darid's College, Lampter "...ที่มี
หลักสูตรสอนนักเรียนให้รักความจริงและ
ความเป็นธรรม เข้าข้างคนที่ถูกรังแก... และ
กษัตริย์ธรรมที่ว่าคนสูงศักดิ์ต้องเสียสละ
เพื่อประโยชน์ของคนอื่น (Nobiesse oblige)
กล้าพูดความจริง และกล้าต่อสู้เพื่อความ
ถูกต้อง"

ดิฉันคิดว่าประชาธิปไตยแบบอเมริกัน
ก็เป็นอย่างนี้ อเมริกาให้เงินประเทศไทยมา
มากมายเพื่อสร้างประชาธิปไตย อเมริกา
เคยประเมินผลการสร้างประชาธิปไตยใน
ประเทศไทยหรือไม่ อเมริกาเคยอยากรู้บ้าง
ไหมว่าทำไมให้เงินประเทศไทยมากมายแล้ว
คนชั้นสูงบางกลุ่มเปลี่ยนสัญชาติเป็นรัสเซีย

ไมเคิล ไรท์ กล่าวต่อไปด้วยว่า คนที่มอง
โลกในแง่ดีอย่าง อ.สุลักษณ์ และคุณหมอ
ประเวศ เห็นว่าพุทธศาสนาจะแก้ปัญหา
วัฒนธรรม สังคม การเมือง หรือเศรษฐกิจ
แต่ไมเคิล ไรท์ ไม่เห็นด้วย

ในฐานะที่เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ ดิฉัน
เห็นด้วยกับอาจารย์ค่ะ ว่าพุทธศาสนาจะแก้
ปัญหาได้

พร้อมกับจดหมายฉบับนี้ ดิฉันส่ง
บทเพลงจากสยาม เมืองอมร มาให้อาจารย์
หนึ่งเล่มค่ะ ในหน้า ๕๔ ดิฉันแสดงความคิดเห็น
เห็นว่าพุทธศาสนาอาจจะแก้ปัญหาของโลก
ได้บ้าง ดิฉันส่งหนังสือเล่มนี้ฉบับหนึ่งไปให้
อาจารย์ที่สันติประชาธรรม คลองสาน เขียน
ให้อาจารย์ทราบว่าดิฉัน quote งานแปลของ
อาจารย์ไว้ในหน้า ๑๐

ขอขอบคุณค่ะ โดยความเคารพ
เปรมวดี แยม์เพกา มัลลินส์

เรียน อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์

ผมได้รับจดหมายตอบของอาจารย์แล้ว
ด้วยความขอบคุณมาก ที่จริงแล้วผมเพิ่งจะ
เข้ามาปฏิบัติศรัทธาและศึกษาในศาสนาพุทธ
ของพระนิติน เมื่อไม่นานมานี้ (ไม่ใช่นิกาย
นิตินโรหิต) แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ เรื่องของ
Human Revolution ซึ่งอิงหลักการของความ
เป็นหนึ่งเดียวกับชีวิตกับสภาวะแวดล้อม
(The oneness of life and environment) ความ
หมายของเรื่องนี้คือ ถ้าหากมีการพัฒนา
เปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์ (Inner change)
ให้มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแล้ว การ
เปลี่ยนแปลงในทางบวกก็จะเกิดขึ้นในสังคม
(อย่างเช่นในบ้านเราคือวิถีชีวิตแบบพอเพียง
แต่ไม่มีการดำเนินการเรื่องนี้ต่อยอดออกไป
อย่างจริงจัง นอกจากการจួយโอกาสของ
ฝ่ายการเมืองและราชการ)

จากการเป็นผู้ที่จบการศึกษาจากมหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผมมีแนวคิดเช่นเดียวกับ
หลาย ๆ คนที่บริหารประเทศอยู่ในปัจจุบัน
หรือที่เคยอยู่ในอำนาจบริหารมาก่อนว่า
ปัญหาสังคมไทยคือปัญหาในเชิงโครงสร้าง
ดังนั้นตลอดเวลาที่ผ่านมามากมาย โดยเฉพาะ
หลังเหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕ เราจะ
เห็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในสังคม
ไทย เช่น การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ
ประชาชน ๒๕๔๐ ต่อเนื่องด้วยการปฏิรูป
การเมือง จากนั้นมาก็ปฏิรูปการศึกษาและ
การปฏิรูปอะไรต่อมิอะไรอีก ล่าสุดก็ปฏิรูป
ระบบสุขภาพ ถ้าหากมองปัญหาของ
ประเทศเราจากหลักการ Human Revolution
การปฏิรูปทั้งหลายนี้ยากที่จะประสบความสำเร็จ

สำเร็จได้ในที่สุด ถ้าหากคนไทยยังไม่มีการ
พัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่แนวทางการ
ดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

ผมเคยเสนอแนวคิดนี้กับ ศ.ดร.อภิชาติ
พันธุเสน ว่าจะต้องมี Inner change ใน
ตัวคนไทยก่อน จากนั้นถึงจะมีแรงผลักดัน
ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมเอง แต่
อ.อภิชาติ ยังเห็นว่าต้องเปลี่ยนแปลงทั้ง ๒
อย่างพร้อมกันไป ผมก็เลยสรุปว่า หากเรา
พยายามเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม ซึ่ง
เราก็คงทำได้ทำมาหลาย ๆ ส่วน แต่ถ้า
หากคนยังไม่เปลี่ยนแปลง ความพยายาม
เหล่านั้นก็ยากจะสัมฤทธิ์ผล และเนื่องจากเรา
ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างมามากแล้ว หากมี
การเคลื่อนไหวที่จะทำให้เกิด Innerchange ใน
คนไทย การปรับเปลี่ยนโครงสร้างนั้นจะมีผล
ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นได้
ในที่สุด

ต้องขออภัยหากจดหมายนี้ยาวเกินไป
จนทำให้อาจารย์ต้องเสียเวลาอ่าน เพียงแต่
ผมมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสังคมไทยใน
ปัจจุบันที่อยากนำเสนอให้กับผู้รับท่าน เพื่อ
ว่าท่านเหล่านั้นจะได้นำไปสานต่อเป็นแนวคิด
กับแนวทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ เวลานี้คน
ส่วนใหญ่มีความรู้สึกทุกอย่างกำลังดีขึ้น
เพราะรัฐบาลกำลังทำงานอย่างจริงจัง แต่นั่น
คือ ความเข้าใจผิดเนื่องจากรากหญ้าของ
ปัญหาทั้งหลายยังคงมีอยู่เพียงแต่ถูกกดทับ
ไว้ สักวันหนึ่งถ้าหากยกก่อนหินนั้นออกไปเรา
คงเห็นต้นหญ้า (คือปัญหา) ผุดขึ้นมาจากดิน
คนไทยมักชอบคิดสั้น ๆ คิดไกล ๆ แล้วก็
ชื่นชมยินดีกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างฉาบฉวย
นักการเมืองแบบนายยก คนนี้ก็เลยฉวย
โอกาสเก็บเกี่ยวผลจากนิสัยพื้นฐานแบบนี้
ของคนไทยเช่นเดียวกับนายยก ที่ผ่านมา

ขอขอบคุณอาจารย์ครับที่สละเวลาอ่าน
จดหมายของผม

สุวัช
๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๖

สังคมนิยมไทย กับทศวรรษแห่งการจากไปของ

สุโขทัย

ปรากฏในงาน ทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธศาสนิกชน
วันอังคารที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๖
ณ ห้องประชุมศรีอยุธยา หอวชิราวุธ สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ

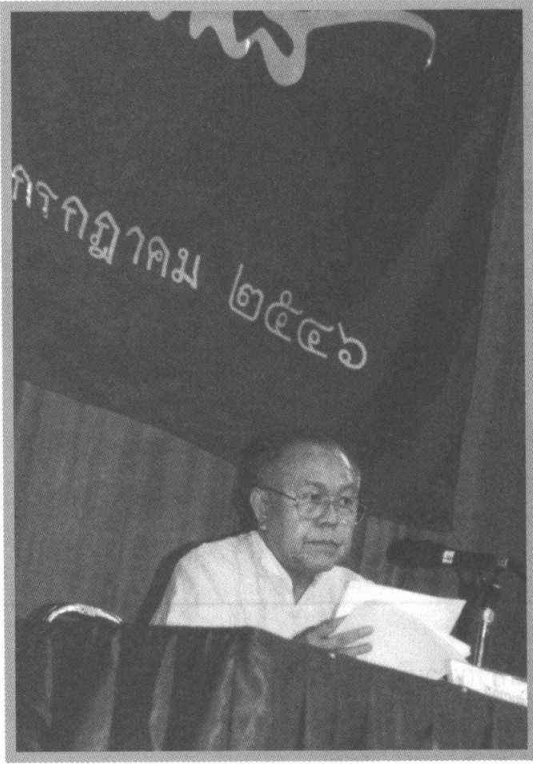

ท่านอาจารย์พุทธทาสมีความสำคัญกับพวกเราเพียงใด ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึง พวกเราแต่ละคนเข้าใจท่านได้มากน้อยเพียงใดนั้น เป็นประเด็นที่ต่างออกไป แม้คนในวงนอก รวมถึงในนานาชาติ ก็จะได้รับอิทธิพลจากคำสั่งสอนของท่านมากยิ่งขึ้น อย่างน้อยงานนิพนธ์ของท่าน ก็ดูจะเป็นเพียงผลงานของบุคคลเพียงท่านเดียวจากบ้านเมืองนี้ ที่มีการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ มากที่สุด และมีผู้เขียนถึงท่านในภาษาต่าง ๆ มากกว่าคนไทยอื่นใด ทั้งนี้เชื่อว่าข้อเขียนนั้น ๆ จะเป็นไปในแนววกเท่านั้นก็หาไม่

จะอย่างไรก็ตาม คนไทยส่วนใหญ่ในเวลานี้ก็ยังคงไม่รู้จักท่านอยู่นั่นเอง หลายคนอาจเคยได้ยินชื่อเสียงเกียรติคุณของท่าน แม้จนคนที่ไปสวนโมกข์ก็มีมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเขาเหล่านั้นจะเข้าถึงเนื้อหาสาระในทางธรรมที่ท่านอาจารย์พยายามจะสื่อ แม้ผู้ที่ประจำอยู่ในสวนโมกข์ต่อจากท่านเอง ก็สงสัยว่าเข้าใจสาระธรรมจากท่านมากน้อยเพียงใด หรือสักแต่รักษาชื่อเสียงของท่านและผลงานของท่านตลอดจนสถานที่ที่ท่านก่อตั้งขึ้นมาไว้ให้เป็นดังความศักดิ์สิทธิ์มหัศจรรย์ โดยกลัวการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่ตนเข้าใจจะทำให้ท่านเสื่อมเสีย ทั้ง ๆ ที่การเปลี่ยนแปลงในทางอุปายโกศลนั้น คือหัวใจของสวนโมกข์ ตั้งแต่สวนโมกข์เก่ามาจนสวนโมกข์นานาชาติ รวมถึงโครงการธรรมมาตา ซึ่งไม่มีการสานต่อจากที่พระคุณท่านสร้างสรรค์หรือกรุยทางไว้แต่ประการใด แม้พระคุณท่านจะจากเราไปได้ ๑๐ ปีเข้านี้แล้วก็ตาม

อย่างน้อยเมื่อท่านอาจารย์ตายจากไปได้ถึงหนึ่งทศวรรษเช่นนี้แล้ว ผู้ที่ตั้งตัวเป็นศัตรูกับท่าน ก็คงลดความเป็นปฏิปักษ์ลง แม้บางคนจะยังงใจไปในทางที่เห็นว่าท่านเป็นเดียวยธิทาส ก็ยังคงมีอยู่ อย่างน้อยก็ทางลังกาทวีป แต่ที่ในเมืองไทย คงไม่มีใครกล้ากล่าวคำจ้วงจาบหยาบช้ำถึงท่านกันอีกแล้ว แม้ในวงการของพวกนักอภิธรรมใน

บางสำนัก

ถ้าจะให้ข้าพเจ้าพรรณนาถึงท่านอาจารย์ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ก็ย่อมทำได้ และถ้าท่านอาจารย์รับทราบได้โดยญาณวิถีดุใด ท่านก็คงหัวเราะหึ ๆ อย่างชอบใจ โดยท่านย่อมถือเอาว่าด้วยคำเหล่านั้นเป็นของข้าพเจ้า ซึ่งควรต้องรับผิดชอบกับคำพูดและข้อเขียนของตัวเอง ท่านไม่มีตัวตนที่จะมารับคำติชมจากใคร ๆ

ข้าพเจ้าเห็นว่าในโอกาสที่ท่านอาจารย์จากไป เข้ารอบทศวรรษแล้วนี้ เราน่าจะหาบทเรียนจากชีวิตและผลงานของท่าน มาเป็นบรรทัดฐาน ในทางสร้างสรรค์สำหรับสังคมปัจจุบัน อันควรออกงามออกไปสู่ออนาคต จะดีกว่า เข้าใจว่านี่คงถูกใจท่านอาจารย์อีกด้วย

แม้บทเรียนจากท่านอาจารย์ก็มีมากมายมหาศาล อย่างเกินที่จะนำมากล่าวได้ในเวลาอันจำกัดเช่นนี้ หากข้าพเจ้าเห็นว่ามีส่วนประเด็นที่เด่นและสำคัญยิ่ง อันควรที่เราจะต้องตราเอาไว้ แล้วนำ

เอาไปสานต่อให้ได้ นั่นจะเป็นคุณประโยชน์อย่างแท้จริง

ข้อแรกที่พึงตราเอาไว้คือ ด.ช.เงื่อม หรือนายเงื่อมนั้น มีโครงสร้างทางร่างกายตลอดจนความคิดจิตใจที่เป็นไปในทางที่ใหญ่โต หรือจะพูดว่าอึดตามแรง ก็ไม่ผิด แม้จะเกิดมาในสกุลคนธรรมดาสามัญ แต่แววแห่งความเป็นอัจฉริยะปรากฏกับตัวท่านเองอย่างแน่นนอน แม้ท่านจะยอมรับหรือไม่ก็ตาม ยิ่งเมื่อไปบรรพชาอุปสมบทเข้าด้วยแล้ว แม้ตามประเพณี จะบวชกันเพียงพรรษาเดียว แต่ท่านก็ไปได้รับแรงบันดาลใจจากกัลยาณมิตรที่อาวุโสกว่าในคณะสงฆ์ ซึ่งชี้ให้เห็นคุณค่าถึงการทรงพรหมจรรย์ว่านั่นจะเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ได้ยิ่งกว่าชีวิตของผู้ครองเรือน

ข้าพเจ้าถือว่่านี้เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ โดยที่ในสมัยนี้ คนที่จะเห็นคุณค่าของความเป็นอนาคาริกย่อมน้อยลงจนแทบจะไม่เหลือ อย่างไรก็ตามแต่ในบรรดาผู้ครองเรือนด้วยกันเลย แม้บรรพชิตส่วนใหญ่ ก็ไม่เห็นคุณค่าของพรหมจรรย์กันเสียแล้วอีกด้วย

เพราะอึดตามอันยิ่งใหญ่ของพระเงื่อมนี้เอง ที่ท่านใช้อุปายโกศล นำเอาผ้ากาสาหวัดสตรีมาลดอึดวาทุปาทานของตัวท่าน หรือปรับอึดตามในทางความเห็นแก่ตัว ให้ผันไปเพื่อรับใช้สรรพสัตว์ จนท่านสยบยอมลงไปเป็นทาสของพระพุทธเจ้า จะว่านี่เป็นอิทธิพลทางจิตใต้สำนึกที่เกิดมาจากกระแสของมหายานเดิม ที่เคยมีภูมิฐานอยู่ทางไซยามานานนักแล้วก็ได้

ก็การที่จะรับใช้ผู้อื่นและสัตว์อื่นได้นั้น ตนเองต้องมีจุดยืนที่มั่นคงในทางพระธรรมวินัยเสียก่อน พระภิกษุเงื่อมจึงเล่าเรียนจนสอบได้ถึงนักธรรมเอก โดยเราต้องไม่ลืมว่าหลักสูตรนักธรรมนั้น สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงวางขั้นตอนไว้ให้เหมาะกับพระนวกะในชั้นนักธรรมตรี ให้เหมาะกับพระมัชฌิมะในชั้นของนักธรรมโท และให้เหมาะกับพระเถระในชั้นของนักธรรมเอก

น่าเสียดายที่ในระยะต่อ ๆ มา การสอบนักธรรมเป็นเพียงเพื่อได้รับใบประกาศนียบัตร จะได้เอาไปเป็นบันไดในการสอบเปรียญตรี โท เอก จนถึงกับลอกข้อสอบกัน ผู้คุมสอบก็ปล่อยไป และผู้ที่ได้เป็นนักธรรมเป็นชั้น ๆ ก็ได้เพียงใบประกาศนียบัตร โดยไม่รู้ถึงเนื้อหาสาระของความเป็นพระนวกะ พระมัชฌิมะ และพระเถระเอาเลย หากความซื่อนี้ พระเงื่อมจับประเด็นได้ถึงแก่น ท่านจึงเป็นนักธรรมที่แท้ และท่านเป็นนักเทศน์ที่แตกฉานมาจากความเป็นนักธรรมประกอบไปด้วย โดยท่านแม่นยำในทางธรรมและประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยที่เนื้อหาอย่างน่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง

การที่พระเงื่อมดำรงทรงพรหมจรรย์อยู่ได้เช่นนี้ เราควรต้องขอบใจน้องชายของท่าน คือนักเรียนแพทย์เย้เกย ฟานิช ผู้ยอมเสียสละอาชีพแพทย์ ซึ่งเป็นของใหม่ที่เพิ่งปรารถนาของชาวชนบท จนอุตสาหะสอบแข่งขันเข้าไปเรียนได้ถึงเมืองกรุงแล้ว และแล้วนายเย้เกยก็ยอมสละอนาคตกับการเป็นหมอหลวงลง เพื่อตนเองจะได้กลับมาดูแลกิจการค้าที่บ้านแทนพี่ชาย เพื่อพระพี่ชายจะได้อุทิศตนเพื่อพระศาสนาอย่างเต็มที่

ใช่แต่เท่านั้น นายเย้เกยยังช่วยหาหนังสือภาษาอังกฤษและนิตยสารในภาษานั้นอันว่าด้วยพุทธศาสนา ส่งมาให้พระพี่ชายได้อ่านเรื่อง ๆ อีกด้วย ทั้ง ๆ ที่เวลานั้นหนังสือภาษาอังกฤษที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาจะมีน้อยเพียงใด แต่อาศัยความรู้จากนอกประเทศนี้แล ที่ช่วยให้พระเงื่อมมีทัศนะอันกว้างไกลไปกว่าพระภิกษุ หรือฆราวาสไทยที่ร่วมสมัยกับท่านโดยมาก หากท่านเองก็ศึกษาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ซึ่งเป็นต้นตอที่มาของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทอีกด้วย

ก็การเรียนภาษาอังกฤษและภาษาบาลีจากชนบทอันห่างไกลอย่างไซยา ย่อมสู้ไม่ได้กับการเข้าไปศึกษา ณ เมืองกรุง อันเป็นที่รวมของนักปราชญ์ราชบัณฑิต ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ อย่างน้อยนี่ก็

เป็นความเชื่อของชาวบ้านทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะก็จำเดิมแต่รัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา

พระภิกษุเงื่อมเข้าไปเรียนภาษาบาลีที่กรุงเทพฯ ฟ่านัก ญัตติปทุมคงคา โดยท่านสามารถมองเห็นพุทธประเพณีไปในทางที่ดัดจริตตาของตัวท่านแทบทุก ๆ ทาง เช่นการลงอุโบสถทุกบิณฑังที่วัดปทุมคงคากำหนดให้พระภิกษุสงฆ์ตั้งฟังพระปาฏิโมกข์ ตอนบ้าย พระสงฆ์ใหญ่จะรู้สึกว่าคุณบังคับให้ไปฟังคำสวดที่ตนไม่เข้าใจ แม้สาระของการฟังพระปาฏิโมกข์นั้นก็เพื่อภิกษุแต่ละรูปจะได้เกิดมโนการ ว่าตนได้ล่วงอาบัติข้อใดไป ตามที่มีกล่าวไว้ในพระปาฏิโมกข์ จะได้ปลงอาบัติเสีย แล้วปรับนิสัยสันดานให้เป็นไปในทางหรือตัดตบปะ เพื่อคงความเป็นลัทธิไว้ ถ้าต้องอาบัติถึงขั้นสังฆาทิเสส ก็ควรละหมู่สงฆ์ไปเข้าบิณฑังกรรม เพื่อจะได้มีความผ่องใสดีงาม ในการแสวงหาความบริสุทธิ์ แล้วกลับเข้าหาหมู่คณะเพื่อความสงบและความสว่าง ใช่แต่เท่านั้น พระหนุ่มเมื่อฉันอิ่มแล้ว ต้องไปลงโบสถ์ ก็มักง่วงหรือหลับกันเป็นแถว ๆ ใครสวดปาฏิโมกข์ได้เร็วเท่าไร ย่อมถูกใจพระหนุ่มกันเท่านั้น แต่พระเงื่อมถือว่าการนั่งฟังปาฏิโมกข์ยามบ้ายเป็นอุปายในการฝึกตนเป็นอย่างดี เพื่อไม่ให้ง่วงให้เกิดสติสัมปชัญญะ เพื่อเข้าใจเนื้อหาสาระของพระวินัย อันจะนำมาประยุกต์ใช้ให้การทรงพรหมจรรย์เป็นไปอย่างสะอาดสมตามศีลสิกขา แล้วจะได้เข้าหาความสงบตามจิตสิกขา เพื่อให้ได้เกิดความสุขทางปัญญาสิกขา

เมื่อพระเงื่อมสอบได้เปรียญ ๓ ประโยคแล้ว สมมติฐานทางสังคมย่อมเปลี่ยนไปให้ท่านกลายเป็นพระมหาเงื่อม แต่แล้วท่านกลับเห็นว่าราชธานีของสยามเมื่อ ๗๐ ปีที่ผ่านมานี้มีมลพิษเสียแล้ว ทั้งทางรูปธรรมและทางนามธรรม คือบ้านเมืองสกปรกกรุงรัง วัดวาอารามไม่เป็นที่ก่อให้เกิดสปีปายะ มลภาวะก็เริ่มขึ้นด้วยแล้ว แม้การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็เป็นไปเพื่อให้เปรียญได้ประโยค

สูง ๆ จะได้เป็นช่องทางให้ได้ศึกษาหาเพศไปรับ
ราชการ ท่านที่คงสมณเพศอยู่ต่อไป ก็หวังเพียงแต่
จะกระตือรือร้นไปในทางสมณศักดิ์อย่างยากที่จะมีผู้ซึ่ง
แสวงหาโลกุตระธรรมอยู่ในวงการของนักปริยัติ
จนบางเกจิอาจารย์ถึงกับประกาศว่าความเป็น
อรหันต์นั้นเป็นไปไม่ได้อีกแล้ว บวชเรียนไปก็เพียง
หวังสวรรค์สมบัติ หาได้ต้องประสงค์นิพพานสมบัติ
ไม่หาไม่ก็หวังจะได้ไปเกิดในโลกของพระศรีอารย-
เมตไตรยโพธิสัตว์ ซึ่งจะมาตรัสรู้เป็นพระปัจจุสม-
พุทธเจ้าในภัทรกัปนี้

ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเหตุให้พระมหาเจี๊อม
ไม่มีแก่ใจที่จะสมัครอยู่ต่อไปในเมืองกรุง ซึ่งเต็มไปด้วยพระซึ่งฉันหมาก สูบบุหรี่ นัตถุยา รวมทั้งท่าน
ที่เป็นโหรเอย หมอน้ำมันต์เอย รวมถึงไสยเวท-
วิทยาต่าง ๆ อีกมาก ซึ่งปนเปเข้ามากับพุทธศาสนา
อย่างแยกกันแทบไม่ออก ใช่แต่เท่านั้น การสอบ
เปรียญของสนามหลวง ก็ติดอยู่กับรูปแบบของการ
แปลที่มุ่งในทางนิรุกติ ยิ่งกว่าในการเข้าถึงอรรถ
ธรรมให้แตกฉาน

ทั้งหมดนี้ทำให้พระมหาเจี๊อมเหี่ยวห่อใจ
ท่านมองไม่เห็นว่พระธรรมวินัยจะมีอิทธิพลได้

อย่างไรกับผู้คนส่วนใหญ่ แม้ในวงการคณะสงฆ์เอง
ก็เข้าไม่ถึงแก่นธรรมเสียแล้ว จะเอาอะไรไป
อนุเคราะห์พุทธบริษัท โดยที่ปฏิคาหกได้แต่รับ
อามิสทานมาจากชาวบ้าน หากธรรมทานที่เพื่อน
สหธรรมิกของท่านให้ไปยังชาวบ้านนั้น ล้วนเป็นแต่
ธรรมะจากหนังสือ จากทฤษฎี ที่เข้าไม่ถึงกับคน
รุ่นใหม่เอาเลย อย่างน้อยในช่วงเวลาเมื่อ ๗ ทศ-
วรรษกว่ามานี้ มีคนชั้นกลางมากขึ้นทุก ๆ ที่ บ้าน
เมื่อกี๊ซบซ้นช้อนช้อนเงื่อนยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน โดยไม่
มีใครรู้ธรรมพอกี่จะเอามาประยุกต์เพื่อชี้นำบุคคล
ร่วมสมัยได้เอาเลยก็ว่าได้ แม้พระผู้ใหญ่บางองค์
ในเวลานั้น จะยังสามารถสอนธรรมได้เป็นอย่างดี
กับชนชั้นสูงในระบบศักดินาเดิมก็ตามที

ฟางเส้นสุดท้ายสำหรับพระมหาเจี๊อม ที่ช่วยให้
ท่านตัดสินใจอย่างเร่งด่วนในการละเมืองกรุง กลับ
ไปสู่บ้านเดิมที่ไชยา ก็คือ ท่านเห็นพระร่วมวัดดัม
ถั่วเขียวฉันกันเอนยามวิกาล ท่านเห็นว่าพระพวกนั้น
เป็นอลัชชีไม่มีมายาย เพราะสมาทานสิกขาบทใน
เรื่องวิกาลโภชน แล้วไม่ทำตามนั้น

ท่านเห็นว่าท่านจะอยู่ร่วมวัดกับอลัชชีอย่างไร
ได้ แม้ทางไชยา พระอาจมีความรู้้น้อยกว่าพระใน

เมืองหลวง แต่การเคร่งครัดทางศีลจารวัตร ยังเป็นเหตุให้ท่านภูมิใจในศีลสิกขาของสภธรรมิกในบ้านเกิดเมืองนอนของท่าน

ประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญที่พระภิกษุไทยร่วมสมัยอาจไม่เข้าใจเสียแล้วเอาเลยด้วยซ้ำ โดยเราต้องตราไว้ว่า พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทของเรานั้น ต่างไปจากมหายานและวัชรยาน ตรงที่ความสำคัญสุดอยู่ที่พระเถระ ซึ่งต้องมีเวลาพิจารณาเนื่อง ๆ ถึงโทษแม้จะเล็กน้อยก็ต้องปลงเสีย ไม่ให้มีมลทินทางศีลสิกขา ด้วยเหตุนี้ การปลงอาบัติกัณฑ์ การหมั้นฟังพระปาฏิโมกข์กัณฑ์ การรับคำเตือนซึ่งกันและกันในวันวารณาก็ดี ย่อมเป็นไปเพื่อให้พระเถระมีศีลอันบริสุทธิ์ เพราะถ้าศีลไม่บริสุทธิ์ จักเกิดสัมมาสมาธิไม่ได้ แล้วจะเข้าถึงสัมมาปัญญาได้อย่างไร

พระเถระที่เป็นลัทธิ ผู้ฝึกตนมาดีแล้วทางอธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา เป็นปัจจัยหลัก ให้ท่านนั้น ๆ เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ รับชมราวาสเข้ามาเป็นพระนวกะในสังฆมณฑล แล้วพระเถระที่เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ย่อมอบรมบ่มนิสัยพระนวกะอย่างน้อยห้าปี จนช่วยตัวเองได้ในทางธรรมวินัย จึงจักพ้นนิสัยมุตตะกะ เป็นพระมัชฌิมะ ซึ่งย่อมต้องอบรมตัวเองในทางศีล สมาธิ ปัญญา อีกอย่างน้อยห้าปี จึงจะเป็นพระเถระ

ถ้าพระเถระประกอบอุปสมบทกรรมโดยไม่นำพาต่อสัททวิหาริกอันเตวาลิก นี้อย่อมเป็นความเสื่อมข้อที่หนึ่ง ยิ่งให้อุปสมบทกรรมเพราะเห็นแก่อาภิส ยิ่งเป็นองค์ประกอบแห่งความเสื่อมอย่างสำคัญ นอกไปจากนั้นแล้ว การที่พระเถระไม่อบรมบ่มนิสัยพระนวกะให้ก้าวหน้าไปในทางธรรม โดยรู้จักรักษาตัวในทางวินัย นั้นเท่ากับเป็นการปิดหนทาง ไม่ให้เถรวาทมีอนาคตทางบุคคลากรต่อ ๆ กันไปเอาเลย ยิ่งพระเถระนั้น ๆ เองไม่นำพากับความประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยด้วยแล้ว นั้นย่อมเป็นความเสียหายอันสำคัญยิ่ง จนพระเถระนั้น ๆ กลายเป็นอลัชชีไป คือไม่มีวางอายุในทางพระธรรมวินัย

เอาเลย จนถึงกับมีการวิ่งเต้นเดินเหินเพื่อแสวงหายศศักดิ์อิฐฐานและทรัพย์ศฤงคาร นั่นก็คือจุดจบของพระศาสนาในฝ่ายเถรวาทเลยทีเดียว มิใช่ต้องเอ่ยถึงว่าอลัชชีนั้น ๆ พวกกันเป็นใหญ่ในสังฆมณฑล จนผู้ที่จะเจริญอกงามทางสมณศักดิ์ หรือในทางการของพระสังฆาธิการ จำต้องเป็นผู้ที่อ่อนแอในธรรมวินัยไปตาม ๆ กัน จนไม่มีความกล้าหาญทางจริยธรรม เหลืออยู่ในกระแสหลักของสถาบันสงฆ์อีกแล้วเอาเลยด้วยซ้ำ

ถ้าเราจะเอาบทเรียนจากพระมหาเถรภูมิกับการต้มถั่วเขียวฉันของสภธรรมิกของท่านเมื่อกว่า ๗ ทศวรรษมาแล้ว แล้วท่านออกไปตั้งสวนโมกขพลาราม ด้วยการโยงปรียัตถ์กับปฏิบัติให้เข้าหากัน เพื่อเข้าถึงปฏิเวธอันเป็นที่สุดแห่งทุกข์ โดยท่านจัดสวนโมกข์ให้เป็นวัดวาอารามอย่างแท้จริง ตามธรรมเนียมในสมัยพุทธกาล อย่างปราศจากความอลังการของอาคารและรูปเคารพต่าง ๆ โดยมีธรรมชาติที่แวดล้อมไว้อย่างเหมาะสม ให้เป็นที่สัปปายะ ทั้งแก่พระและคฤหัสถ์ รวมตลอดถึงสัตว์ต่าง ๆ อีกด้วย เราก็น่าจะสำเนียงว่าเวลานี้เถรวาทในเมืองไทย อย่างน้อยก็ในสถาบันสงฆ์ตามระบบของทางราชการนั้น มาถึงจุดอดตัน อันไม่มีทางที่จะฟื้นขึ้นได้แล้ว เถรวาทในระดับชาติ ไม่ได้ถึงเพียงวิสัยญูภาพหากถึงซึ่งมรณภาพไปแล้ว ท่านที่มุ่งสงบทรงจิ๋วรอนั้น อย่างเก่งก็รักษาตัวเองให้รอดได้ในทางศีลสิกขา ไม่ถึงขั้นปาราชิกเท่านั้นเอง แต่แล้วท่านก็ยอมร่วมสังฆกรรมกับอลัชชี และยังไปไหว้กราบผู้ที่ดำรงสมณศักดิ์สูงส่งกว่าท่าน ทั้ง ๆ ที่รู้ว่านั่นคือสมิและอลัชชี และพวกนี้มีไม้ไซหรือที่บันดาลยศศักดิ์อิฐฐานให้พระผู้น้อยได้ ทั้งพวกนี้ยังเข้าถึงฐานอำนาจของชมราวาสที่ปราศจากธรรมะ หาไม่ก็เข้าถึงจุดสุดยอดในทางคักดินา ซึ่งถือตนว่ารู้ธรรม (อย่างผิด ๆ) เสียอีกด้วย โดยที่คฤหัสถ์พวกนี้แหละ ที่อุดหนุนสมิและอลัชชี จะโดยรู้เท่าทันหรือไม่ก็ตาม แม้พระเถระบางรูปอาจจะไม่ใช่อลัชชี แต่

การทำพุทธพาณิชย์ ด้วยการเสกวัตถุมงคลออกจำหน่ายแจก เพื่อหาเงินมาสร้างสถานที่ต่าง ๆ นั้น ขอถามว่าเป็นกิจของสงฆ์ละหรือ ทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับพระผู้้น้อยหรือหาไม่ แล้วพระผู้้น้อยเหล่านั้นเล่า เมื่อมีสมณศักดิ์สูงขึ้นไป จะคงความเป็นลัทธิไว้ได้หรือ โดยที่ถ้าความกล้าหาญในทางจริยธรรมยังมีอยู่ ก็ยากที่จะเขยิบสถานะขึ้นไปเป็นพระผู้ใหญ่ในวงการพระสังฆาธิการได้ยาก และระดับชั้นของพระสังฆาธิการนั้นแล คือที่มาของสมณศักดิ์ที่สูงขึ้นไปได้เรื่อย ๆ ยิ่งจะให้ท่านพระสังฆาธิการทั้งหลายเข้าใจถึงโครงสร้างทางสังคมอันอยู่ดีธรรมและรุนแรงด้วยแล้ว ยิ่งเป็นไปได้เอาเลย แม้ท่านทรงที่ศัลศึกษาไว้ได้นั้นแล้ว ท่านเจริญจิตศึกษากันเพียงใด หรือสักแต่ว่าเป็นไปในทางสมณะอย่างหลับตา หาไม่ก็เสกเป่าไปในทางพุทธพาณิชย์ ครั้นท่านเข้าถึงวิปัสสนา ก็มีการหาเงินจากคนจนมาช่วยคนรวยเป็นองค์ประกอบ และแล้วก็เกิดปัญญาศึกษาจนประกาศตนว่าเป็นพระอรหันต์ แล้วก็ยังใช้วัดเป็นศูนย์สำหรับส่งจดหมายเป็นแสน ๆ ฉบับ เพื่อสนับสนุนนายกรัฐมนตริตักษิณ ชินวัตร อีกด้วย

พวกเราที่ถือตัวว่าเป็นศิษย์ของท่านอาจารย์พุทธทาส ไม่ว่าเราจะเป็นพระหรือคฤหัสถ์ เราต้องเห็นว่าสถานการณ์ของสถาบันสงฆ์เวลานี้เลวร้ายกว่าที่เจ้ากูตัมถั่วเขียวกันยามวิกาลยิ่งนัก บางวัดเป็นดังกับช่องโจร นอกจากกินข้าวค่าและเสพของมีนเมาตลอดจนเล่นการพนันกันแล้ว การดูภาพลามกต่าง ๆ รวมถึงการประกอบอภินิหารกิจต่าง ๆ ขนาดที่ฆราวาสยังไม่กล้าทำก็มีกันอย่างกว้างขวางยิ่ง ๆ ขึ้นทุกที โดยที่พระผู้ใหญ่ ดูจะเลวร้าย กว่าพระผู้้น้อยเสียอีกด้วยซ้ำ คือท่านนั้น ๆ มีความหน้าไหว้หลังหลอกได้อย่างแยบยลกว่า แล้วเราจะมัวไถลเกลี้ยอยู่กับสถาบันสงฆ์ของบ้านเมืองอีกละหรือ เราหน้าจะต้องเดินตามทางของท่านอาจารย์ ด้วยการตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ที่โยงปริยติมาสัมพันธ์กับ

ปฏิบัติ โดยรู้เท่าทัน ไม่แต่ตัวเราเอง หากต้องรู้เท่าทันสังคมวงกว้าง อันมีโครงสร้างไปในทางที่รุนแรงและอยู่ดีธรรมอีกด้วย เพื่อจะได้นำเอาอหิงสธรรมมาประยุกต์ใช้ ในการเยียวยาตัวเราเอง และสรรพสัตว์ในสังคม เท่าที่สติปัญญาและบารมีของเราจะเอื้ออาทร โดยแต่ละคน แต่ละหน่วยงาน ควรโยงใยถึงกันอย่างเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน เพื่อใช้อุปายโกศลผดุงพระศาสนาไว้ อย่างเติบโตขึ้นมาจากข้างล่าง อย่างเสมอกัน ไม่ใช่เพื่อจะได้ไปในทางที่สูงส่ง

เราต้องอย่าไปเชื่อทฤษฎีในเรื่องมหาบุรุษว่า ต้องเป็นคนพิเศษอย่างท่านพุทธทาสเท่านั้น จึงจะทำกรด้านบุกเบิกเช่นนี้ได้ เราทุกคนล้วนเป็นคนพิเศษ หากเราดูระบบการศึกษาและกลไกทางวัฒนธรรมของสังคมครอบงำให้เรารู้สึกด้อย หาไม่เราก็เพียงแสวงหาความเด่นเพื่อตัวเอง หากเราเจริญธรรมตามบารมีทั้งสิบ โดยนำเอาทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สังขะ อริยฐาน กุฎญา และอุเบกขา มาใช้ให้แก้กล้ายิ่ง ๆ ขึ้น เราจะฟื้นคืนพระพุทธศาสนาทางเถรวาทกลับมาได้ อย่างสมศักดิ์ศรี ภายนอกกรอบของสถาบันสงฆ์ระดับชาติ ในขณะที่สถาบันสงฆ์ไทยในระดับชาติ กำลังร่วมฉลองกับคณะสงฆ์สยามวงศ์ที่ศรีลังกา ว่าสถาบันสงฆ์ระดับชาติในศรีลังกามีอายุอย่างใหม่มาได้ ๒๕๐ ปี นั้น นั่นคือการฉลองร่างทรงที่ปราศจากจิตวิญญาณไปแล้ว ทั้งที่สยามประเทศและลังกาทวีปนั้นแล

ทั้งนี้ หมายความว่าพวกเราทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่ต้องการชีวิตและจิตใจของพระศาสนาทางฝ่ายเถรวาท ต้องช่วยกันเริ่มกิจการใหม่ ๆ ซึ่งทำได้ไม่ยาก หากต้องเจริญบารมีธรรมเรื่อย ๆ ไปให้แก้กล้า แม้เราไม่จำเป็นต้องปฏิเสธสถาบันสงฆ์ในระดับชาติ อย่างที่สันติอโศกกระทำมาแล้วก็ยังสามารถร่วมกัน เราที่ต้องก้มหัวให้คณะสันติอโศก ที่ในบางแนวทาง เขาเดินตามแบบอย่างของท่าน

อาจารย์ เป็นแต่แตกออกไปอย่างน่าสนใจ และในบางประเด็นเขาเดินหน้าไปไกลกว่าท่านอาจารย์ อย่างน่าอนุโมทนาอีกด้วย

ที่ว่ามานี้เป็นประเด็นที่สำคัญยิ่ง โดยที่ท่านอาจารย์ก็จากเราไปได้ ๑๐ ปีเข้านี้แล้ว ถ้ายังไม่มีสาระของสวนโมกข์อย่างใหม่ที่เหมาะสมกับสมัย และไม่มีพระอย่างใหม่ ที่เข้าถึงเนื้อหาสาระของพระธรรมวินัย แล้วโยงไตรสิกขามาสะกดให้วัดถุนิยม ทุนนิยม บริโภคนิยม ฯลฯ เชื่องได้ ก็เท่ากับว่าเราปล่อยให้ท่านอาจารย์พุทธทาสตายเปล่า คุณค่าของท่านจะมีอยู่ที่แต่ในข้อเขียนของท่านเท่านั้น ถ้าเราสามารถปลุกเสกพระรุ่นใหม่ขึ้นมาได้ แทนวัดถุนิยมต่าง ๆ และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ นั่นคือปฏิบัติบูชาไปที่ทาสของพระพุทธเจ้า จนกลับไปบูชาที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลยทีเดียว ถ้าเราเริ่มได้แต่ในบัดนี้ ถึงชาติกาลท่านอาจารย์พุทธทาสครบศตวรรษใน พ.ศ. ๒๕๔๙ เราคงได้แลเห็นการเกิดใหม่ของเถรวาท ซึ่งไม่หยิ่งผยองในความวิเศษมหัศจรรย์ของนิกายตนเท่านั้น หากยังนอบน้อมถ่อมตนอย่างพร้อมที่จะเรียนรู้จากมหายาน และวัชรยาน แม้จนจากศาสนาต่าง ๆ อีกด้วย เพื่อร่วมมือกันกำจัดความโลภ โกรธ หลง ที่กลายเป็นทุนนิยม อำนาจนิยม และการศึกษาระแสหลัก ซึ่งรวมถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกระแสหลักอีกด้วย

๒

ที่ว่ามานั้นเป็นประเด็นหลัก หากยังมีประเด็นรอง ๆ ลงมาอีกบ้าง แต่ข้าพเจ้าไม่มีเวลาจะพรรณนาได้โดยละเอียด กล่าวคือ

(๑) ควรมีการจัดชั้นตอนคำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาส ให้คนที่ไม่คุ้นเคยกับคำพูดและข้อเขียนของท่าน ได้เริ่มอ่านหรือศึกษาจากง่ายไปหายาก ยิ่งสามารถทำเป็นการตุนให้เด็ก ๆ ได้ลิ้มชิมรสวาทะของท่าน นั่นจะเป็นคุณค่าที่ค้ำชูยิ่ง

(๒) ศาสนพิธีนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของศาสนา โดยที่เถรวาทแบบไทยนั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงเริ่มปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาแต่สมัยทรงผนวชในรัชกาลที่ ๓ แล้วคงรูปลักษณะสืบต่อ ๆ กันมา อย่างแทบจะไม่ได้ปรับปรุงให้ถึงแก่เพื่อความเหมาะสมกับยุคสมัยเอาเลย ท่านอาจารย์พุทธทาสเพียงนำคำแปลมาประกอบ ให้ชาวบ้านร้านตลาดเข้าใจคำสวดสังวัชรายด้วยเท่านั้น แม้นั่นจะเป็นคุณนานุคุณ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ท่านอาจารย์เคยเล่าว่านายปรีดี พนมยงค์ เคยเสนอกับท่านให้นำเอาดนตรีมาประยุกต์ใช้กับศาสนพิธี เพื่อใช้ความไพเราะเป็นพาหะให้พุทธมามกะเกิดศรัทธาปสาทะ ดังที่เราใช้ความงามเป็นพาหะให้เข้าถึงธรรมะกันมาแต่ไหนแต่ไร ทั้งทางมหายานและวัชรยานก็ใช้ดนตรีกับศาสนพิธีด้วยกันทั้งคู่ ความข้อนี้ท่านอาจารย์พุทธทาสก็ดูจะเห็นด้วย หากท่านยอมรับว่า ท่านไร้ความสามารถในทางดนตรีเอาเลย และเถรวาทที่แล้ว ๆ มาตีประเด็นในเรื่องของสิกขาบทข้อที่ ๗ ในเรื่อง *นจจุคิต วาทิต วิสุททสฺสนา* อย่างคับแคบเกินไป ทั้ง ๆ ที่ในบทพระบาลีก็เน้นไว้ชัดเจน ให้เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี ดูการละเล่น "อันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์"

เท่านั้น การผ่อนรำ ขั้บร้อง และดนตรี ที่เป็นคุณต่อพรหมจรรย์มีมากต่อมากนัก ดังดนตรีอย่างดีจนถึงขั้นเลิศของฝรั่งก็ออกมาจากพิธีกรรมของฝ่ายคริสต์ พระมหานิกายเดิมของเรา ก็อดหนุนทั้งมโหรี ปี่พาทย์ หนังใหญ่ มโหรีฯ ยังการประโคมรับพระบรรเลงกล่อมระหว่างที่พระฉัน และการบรรเลงรับเทศน์แต่ละกัณฑ์ของมหาชาติ ก็แสดงถึงบทบาทเดิมของเราอยู่แล้ว มิใช่ต้องเอ่ยถึงว่าการสวดสังวัธยานั้น ก็คือการบรรเลงรวมอยู่ด้วย เราเพิ่งมาเคร่งครัดในทางรังเกียจดนตรี แต่เมื่อมีอิทธิพลมาจากธรรมเนียมในครอบรอบปีมานี้เอง

ใช่แต่ว่าเราควรนำเอาธรรมคิตาเข้ามาสู่ศาสนาพิธีเท่านั้น ศาสนาพิธีที่แล้ว ๆ มานั้น เป็นเรื่อง การพิจารณาให้รู้เท่าทันอุปาทานขันธ์ เพื่อแปรสภาพของแต่ละคนตามสถานะของตน ๆ เพื่อ “ปฏิบัติตามอยู่ซึ่งคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ตามสติกำลัง.....เพื่อถึงที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งหมด” แม้บทพิจารณาปัจเจกสี่ของพระภิกษุ ก็ล้วนเป็นการเตือนตนให้รู้เท่าทันการดำรงชีวิตของตน ๆ ยิ่งศาสนาพิธีที่นำมาใช้ในวงกว้างด้วยแล้ว ไม่ว่าจะงานศพ หรืออื่นใด ล้วนพินเฝ้า เจือปนไปด้วยลัทธิศักดินาบ้าง วัฒนธรรมแห่งการบริโภคบ้าง อย่างหาสาระแห่งพุทธธรรมแทบไม่ได้เลย

ที่เราขาดคือ ศาสนาพิธี หรือบทสวด (ซึ่งควรประกอบไปด้วยดนตรี) ให้พุทธศาสนิกผู้รู้เท่าทันทุกขสังขทางสังคัม ให้เห็นโทษของลัทธิบริโภคนิยม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งใช้ของปลอมและพิษภัยปนเข้ามาในอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค จนเราไม่เห็นโทษของความสะอาดสบายหรือในความโอฬาริกต่าง ๆ ตลอดจนยากันบูดที่ประกอบไปกับอาหาร ยาอย่างฝรั่งที่ให้ผลกระทบในทางลบเป็นอันมาก ตลอดจนการที่บรรษัทยาคุมความคิดทางด้านการสาธารณสุขไว้จนเกือบตลอด มิใช่ต้องเอ่ยถึงถุงพลาสติก และโฟมต่าง ๆ ที่ไปพร้อมกับการถวายอาหารพระ อย่างน้อย

เท่านั้นที่อันนี้ยังนำหน้าเราไป ในการปลุกมนตรกรรมสำนึกในด้านนี้ แม้กระนั้นก็ยังไม่เพียงพอ ศิษยานุศิษย์ของพุทธศาสนิกชนน่าจะสานงานด้านนี้ได้ ให้เราได้มีพิธีกรรมทางพุทธอย่างสมสมัย ในตอนที่เราฉลองชาติกาลครบศตวรรษของท่านอาจารย์ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ เช่น ไม่แต่พระเท่านั้น ที่ควรรู้เท่าทันว่าการบริโภคอาหาร เพื่อไม่มัวเมาในรสอาหาร แม้ฆราวาสก็น่าจะมีบทสวดว่าอาหารนั้น ๆ เกิดจากการทำลายธรรมชาติอย่างไร เอาเปรียบแรงงานอย่างไร มีสารพิษอะไรปนเข้าไปบ้าง ฯลฯ หากทำได้เช่นนี้พิธีกรรมจะเป็นพาหนะที่นำมาใช้ต่อต้านลัทธิบริโภคนิยมได้อย่างเหมาะสมนัก

(๓) มีกรกล่าวหาว่าท่านอาจารย์สอนเฉพาะเรื่องในปัจจุบันเท่านั้น จนหาว่าท่านไม่เชื่อในเรื่องตายแล้วเกิดกันก็มี นี่เกิดจากผลที่นายปุ่น จงประเสริฐ ไปจัดทำ *คู่มือมนุษย์* จากงานเขียนของท่านอาจารย์ จนสรุปคำสอนของท่านให้ง่ายเกินไป

จริงอยู่ ท่านอาจารย์เห็นว่าในสมัยของท่าน มีการสอนเรื่องนรกสวรรค์และชาติก่อนชาติหน้ามาแล้ว ท่านจึงมาเน้นที่ปรมัตถธรรมและปัจจุบันธรรมเป็นแกนกลาง หากท่านไม่เคยปฏิเสธเรื่องวิภูสงสารเอาเลย อย่างน้อยรูปกาลจักร หรือสังสารจักรจากทิเบต รูปแรกที่เขียนขึ้นในเมืองไทย ก็ทีในสวนโมกข์นั่นเอง

เรื่องนี้ ก็อยากให้ศิษย์หาของท่านช่วยกันชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏด้วยว่าพุทธศาสนาสอนเรื่องวิภูสงสารมีกัตตะ ในปัจจุบัน และสัมปรายิกัตตะ ณ เบื้องหน้า โลกหน้า จนถึง ปรมัตถะ อันสูงสุด

ในสมัยของท่านอาจารย์ การละอดีตและลดบทบาทในเรื่องนรก สวรรค์เสีย นั้น อาจเหมาะกับยุคสมัย หากสมัยนี้ เราคงต้องกลับไปทบทวนด้วยใจดั้งเดิมของเราด้วยจึงจะควร แม้ท่านอาจารย์พุทธทาสจะไม่เห็นด้วย ก็เป็นสิทธิของท่าน เราควรเคารพท่านเป็นอย่างยิ่ง แต่เราก็มีสิทธิที่จะคิดให้

แยกไปจากท่านด้วย

โดยเฉพาะก็ในเรื่องเนื้อหาสาระของชาดกต่าง ๆ ตลอดจนเทวดานางฟ้า และนรกสวรรค์ การใช้ภาษาคนและภาษาธรรม จากคำสอนของท่านมาตีประเด็นเหล่านี้ นับว่าสมควรอยู่ แต่ที่สำคัญยิ่งกว่านี้ ก็ตรงที่การวางท่าทีที่ถูกต้องเกี่ยวกับถ้อยคำนั้น ๆ และสภาวะต่าง ๆ ของสัตว์ต่าง ๆ และภาวะต่าง ๆ ที่เรามองไม่เห็น รับรู้ไม่ได้ด้วยวิธีวิทยาของวิทยาศาสตร์อย่างฝรั่ง อย่าไปด่วนสรุปว่าอะไร ๆ เป็นเรื่องของสวรรค์ในอก นรกในใจ อยู่ในใจ ในเวลานี้ เดียวนี้เท่านั้น เพราะความวิเศษมหัศจรรย์ในทางรหัสยานี้แน่แท้คือ สถานภาพอันพิเศษของทุกศาสนา รวมพุทธศาสนาด้วย เพราะจารกหัสยานี้ในทางจิตสิกขาแน่แท้ ที่เราจะเข้าใจถึงปัญญาสิกขา และนั่นก็คือเนื้อหาของวิโมกขธรรม สมกับชื่อของสวนโมกข์อย่างแท้จริง

เชื่อว่าท่านอาจารย์จะพอใจในแนวคิดที่แหวกออกไปอย่างเข้าใจความปรารถนาดีของทุก ๆ คน และถ้าเราใช้วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ อย่างที่ Institute of Mind Science จัดสัมมนา โดยนำนักวิทยาศาสตร์ชั้นนำมามีวิสาสะกับพุทธศาสนิกชนผู้นำ ที่เข้าถึงทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ แล้วเบิกบัญญัติในทางรหัสยานี้ให้เข้าถึงได้ ทั้งทางจิตสิกขาและทางวิทยาศาสตร์ฝ่ายนามธรรม นี่จะสำคัญยิ่งนัก จะช่วยให้

เราเข้าถึงความเข้าใจในเรื่องตายแล้วเกิด และในเรื่องของเทวดานางฟ้าต่าง ๆ ดังที่ทางธิเบตเขามีนางธารา ทักซิณี มหาเทพ คัมภีระ ฯลฯ ถ้าเราเข้าใจสัญลักษณ์เหล่านี้ อย่างวางท่าทีที่ถูกต้อง เราย่อมอาจนำเอาบุคคลาธิษฐานนั้น ๆ มาเป็นปัจจัยในการแสวงหาธรรมจนเข้าถึงธรรมาธิษฐาน และไปพ้นสัมปรายิกัตถะ จนเข้าถึงปรมัตถะได้ด้วยซ้ำไป

พร้อมกันนี้ ก็ต้องขอพูดต่อไปอีกเล็กน้อยว่า ผู้ที่อ้างตนว่านับถือพุทธศาสนาในเมืองไทยนั้น ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเนื้อหาสาระของพุทธธรรม เพราะ (๑) การอบรมบ่มนิสัยเยาวชนตามแบบโบราณ ซึ่งมีวัดกับบ้านอิงอาศัยกันและกัน มีพระและบิดามารดา ปู่ย่าตายาย เป็นแบบอย่างในทางวัฒนธรรมนั้น ได้ตายไปแล้วเกือบหมดสิ้น (๒) การสอนพุทธศาสนาโดยโรงเรียนนั้น คือการฆ่าสาระแห่งพระธรรม รวมทั้งการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมที่จัดขึ้นแต่สมัยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส มาจนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ก็เช่นกัน ยิ่งการสอนพุทธศาสนาทางสื่อมวลชนด้วยแล้ว ให้แง่ลบยิ่งกว่าแง่บวกแทบทั้งนั้น (๓) เมื่อบุคคลากรฝ่ายพุทธจักรอ่อนแอ โสยเวทวิทยาของมามีอำนาจเหนือพุทธธรรม โดยที่โสยเวทวิทยาอย่างใหม่คือ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

และอภุศลมูลอย่างใหม่คือ เงิน (โลภะ) อำนาจ (โทสะ) และวิริยวิทยาอย่างฝรั่งที่เรารับเข้ามาสมาทานอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (โมหะ) พุทธศาสนาจึงกลายเป็นพุทธพาณิชย์ ชาวพุทธชั้นนำจึงนับถือเงินและอำนาจ ตลอดจนอวิชชาต่าง ๆ อย่างเหนียวแน่น (๔) ผู้ที่ตั้งตัวเป็นพุทธศาสนิกสมัยใหม่ ต้องการให้เป็นพุทธศาสนามีค่าเท่ากับวิทยาศาสตร์ ให้พระพุทธเจ้าเป็นเพียงยอดของนักปราชญ์ เมื่อ ๒๕๐๐ ปีล่วงมาแล้ว แล้วพุทธศาสนาจะมีค่าตอบสำหรับสังคมปัจจุบันได้อย่างไร

นี่ยกมาเพียง ๔ ประเด็น และถ้าเราตีประเด็นเหล่านี้ได้ไม่แตก โดยเฉพาะก็ข้อล่าสุด อย่าว่าแต่พุทธทาสเลย แม้พระพุทธเจ้าก็คงมีคุณค่าเพียงเฉพาะตนเท่านั้น ดังคำแปลบทรับไตรสรณคมน์กันตามพิธีกรรมของวัดต่าง ๆ นั้น ยังมีความเพียงว่า “ข้าพเจ้าขอรับเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะที่พึ่ง เครื่องกำจัดภัยได้จริง” แต่ถ้าจะยึดตามคำแปลนี้ ก็ต้องตีความในเรื่อง “เครื่องกำจัดภัยได้จริง” ให้ถึงแก่น เพราะถ้าเข้าถึงพระรัตนตรัย

อย่างแท้จริงแล้ว ภัยหรือความกลัวใด ๆ ย่อมปลานาการไปได้สิ้น แม้จนความกลัวตาย กลัวความเจ็บไข้ได้ป่วย กลัวความไม่มั่นคงในชีวิต กลัวความเหงา กลัวการขาดคนรัก กลัวว่าสังคมจะไม่ยอมรับสภาพของตน นี่เป็นความกลัวในทางส่วนตัว ยิ่งความกลัวทางสังคมนั้นเล่า โดยเฉพาะก็ความกลัวที่เกิดจากการเอาเปรียบโดยรัฐและบรรษัทข้ามชาติ การมอมเมาจากสื่อสารมวลชน ให้สยบยอมกับโลกาภิวัตน์ แทนที่จะภูมิใจในคุณธรรมดั้งเดิม การที่ว่าพระพุทธเจ้าเป็นเพียงสามัญมนุษย์ที่ดับขันธไปแล้วนั้น นับว่าอันตรายมาก เพราะเมื่อพระพุทธองค์ตรัสรู้แล้ว ทรงพบอาชีวกคนแรกระหว่างทาง เขาทูลถามสถานะของพระองค์ว่าเป็นมนุษย์หรือ เทวดาหรือ ฯลฯ ทรงตอบว่าไม่ใช่ทั้งสองสถาน หากตรัสว่าพระองค์ทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้ได้โดยพระองค์เอง ถ้าเราตีประเด็นนี้ไม่แตก จะเป็นมิจฉาทิฎฐิไต้งาย

ถ้าเราอ่านพระไตรปิฎกดูดี ๆ จะเห็นว่า ในสถานะหนึ่ง พระพุทธองค์ก็ทรงเป็นมนุษย์ เสด็จดับขันธด้วยพระโรคอาพาธ แม้จะทรงระงับความทุกข์ทางกายได้เหนือสามัญมนุษย์ก็ตาม และในบางสถานะก็ทรงสภาพเหนือสามัญมนุษย์ เช่น เมื่อทรงแสดงพระปฐมเทศนาจบลงนั้น เทวดาทั้งหมื่นโลกธาตุดุพาทันมาถวายอภิวาท แซ่ซ้องสาธุการ แม้เมื่อจะปรินิพพานก็มีเทวดาจากหลายชั้นฟ้ามาเฝ้า เราจะหาว่าพระคันถรจนาจารย์เติมข้อความพวกนี้เข้าไปภายหลังกระนั้นหรือ ยังการที่ทรงสอนให้แผ่ส่วนกุศลแด่เปรตเล่า เป็นเรื่องเหลวไหลกระนั้นหรือ หรือจะว่านี่เป็นเรื่องที่พิสุจน์ไม่ได้ตามวิริยวิทยาของฝรั่ง อย่างน้อยทางมหายานอธิบายได้ชัดเจนเรื่องพระนิรมานกายของพระพุทธเจ้า ที่คนธรรมดาสามัญก็แลเห็นและรับรู้ได้ นอกจากนี้ก็ยังมีพระสัมโมคคกาย ที่รับรู้ได้แต่พระโภคิสัตว์ทั้งหลาย และเทวดาชั้นสูงเท่านั้น โดยที่ล้ำค่าที่สุดนั้นคือพระธรรมกาย แม้จะไม่ต้องไปถึงคำสอนของฝ่าย

มหายาน พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระองค์ ก็ทรงประกอบไปด้วยทศพลญาณและอภิปัญญา ตลอดจนอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ อย่างที่สามัญมนุษย์ ไม่อาจรับรู้ได้โดยตรรกะ หรือห้วงสมอง หากเข้าถึง ได้ด้วยจิตสิกขา นี่แลคือความวิเศษมหัศจรรย์ของ พระพุทธานุภาพ ซึ่งแสดงออกได้ทั้งทางพระกรุณา คุณ ดังทางมหายานแสดงธรรมาธิษฐานในข้อนี้ ให้ เป็นบุคคลาธิษฐานในรูปของอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (ตั้งองค์ที่ไชยานันงามยิ่งนัก) หรือเจ้าแม่กวนอิม และทางพระปัญญาคุณ ซึ่งแสดงออกในทาง บุคคลาธิษฐาน ให้เป็นพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ เป็นต้น ถ้าเข้าใจเนื้อหาสาระอันเป็นเลิศของพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์แล้ว การสมาทานพระรัตนตรัย ย่อมช่วยให้เกิดศรัทธาปสาทะอย่างมั่นคงในพระพุทธรูปคุณ พระธรรมคุณ และสังฆคุณ จนเราย่อมอาจ สามารถแปรเปลี่ยนความกลัวไปได้ ให้กลายเป็น ความกล้าหาญเบิกบาน เราสามารถเปลี่ยนความ กลัวไปได้ให้เป็นทาน การให้ ตั้งแต่ให้วัตถุทาน อามิสทาน จนธรรมทาน และในที่สุดคืออภัยทาน

กล่าวคือเราสละความกลัวต่าง ๆ เสียได้ โดย มีความกล้าหาญอย่างอ่อนน้อมถ่อมตนมาแทนที่ เพื่อรับใช้สรรพสัตว์ ยิ่งกว่ารับใช้ตนเอง

เมื่อเปลี่ยนโลกะและราคะให้มาเป็นทานได้ แล้ว เราก็ยอมแปรเปลี่ยนโทสะหรือโกรธ ให้มาเป็น ความเมตตา กรุณา ความรักในทางวาทะอย่าง นิ่งหวง อย่างเต็มไปด้วยคำสุณา กลายมาเป็น ความรักอย่างลดความเห็นแก่ตัว จนเอาชนะความ เห็นแก่ตัวได้ กามฉันทะแปรไปได้เป็นธรรมฉันทะ ด้วยการรักตนเองและคนรอบ ๆ ตนอย่างเข้าอก เข้าใจ อย่างไม่พยายาทปองร้าย (เมตตา) แล้วรัก คนที่ยากไร้ ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ อย่างพร้อมที่จะ รับความเดือดร้อนลำเค็ญร่วมกับเขา (กรุณา) และ หาทางออกจากทุกข์ภัยนั้น ๆ ด้วยความร่วมมือของ กันและกัน โดยมีพุทธธรรมเป็นแกนนำ โดยเข้าใจ ด้วยว่าคนที่กดขี่ข่มเหงเรา ล้วนทำไปด้วยอคติ

ด้วยอวิชชา และด้วยโครงสร้างทางสังคมอันอยู่ติ- ธรรม จึงไม่จำเป็นที่เราจะฉีกขาชนชั้นบน หรือคน ที่กดขี่ข่มเหงเรา (มูทิตา) และถ้าเรายังหาทางออก ได้ไม่ชัด หรืออะไร ๆ ก็แก้ไขปัญหามาได้แล้ว เราก็ตั้ง จิตไว้ให้เป็นกลาง อย่างไม่เข้าข้างใคร ใช้เวลา ภาวนาอย่างเป็นทางการธรรมดา (อุเบกขา) เพื่อ ให้เกิดความสงบงามด้วยอหิงสธรรม สำหรับตัวเรา และสังคมรอบ ๆ เรา จนถึงสังคมวงกว้างอย่างหา ประมาณมิได้

จากจุดนี้แหละที่เราอาจแปรสภาพจากโมหะ หรืออวิชชามาให้กลายเป็นปัญญา ด้วยอาศัยความ เข้าใจในเรื่องการอิงอาศัยซึ่งกันและกันของสรรพสิ่ง อย่างไม่มีตัวกูของกู หรือกูกับมึง หากเป็นการโยงใย กันของความเป็นเช่นนั้นเอง

ถ้าเราสามารถเจริญธรรมได้ดังที่บรรยายมา ก็เท่ากับว่าเรานำทาสของพระพุทธเจ้ากลับมาให้ เป็นตัวแปร ที่จะช่วยเราแต่ละคน และช่วยสังคม วงกว้าง ให้เข้าถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ได้ อย่างแท้จริง นี่แลคือคำตอบที่พุทธศาสนาจะให้ ได้ กับสังคมไทยร่วมสมัย กล่าวคือว่า พุทธศาสนามี อะไร ๆ ที่ลึกซึ้ง และมีแนวทางที่ไปพ้นความรุนแรง และความมืดบอด อย่างมองเห็นเป็นเขาเป็นเรา เราดี เขาเลว หากเป็นการเอื้ออาทรต่อกันและกัน ไม่ แต่ในหมู่มวลมนุษย หากรวมตลอดจนถึงสรรพสัตว์

ถ้าเราสามารถชัดเจนได้ในเรื่องนี้ และทำ ความข้อนี้ให้เป็นรูปธรรมได้มากเท่าไร การบูชา ท่านอาจารย์พุทธทาส ซึ่งเป็นต้นทางแห่งการบูชา พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสังฆเจ้า ก็จักเป็น ปฏิบัติบูชา ซึ่งมีค่ายิ่งกว่าอามิสบูชาเป็นไหน ๆ

ก่อนจบขอพูดแถมท้ายอีกนิดว่า เมื่อข้าพเจ้า แรกไปพบท่านอาจารย์ที่สวนโมกข์เมื่อราว ๆ ๔๐ ปีมาแล้วนั้น เราปรารภกันว่าคนไทยเราตามฝรั่งใน ทางวัตถุนิยมมากเกินไป ท่านอาจารย์ว่าอะไร ๆ มันก็เหมือนกับลูกตุ้มที่แกว่งไปมาอยู่เสมอ บางทีก็ แกว่งไปแรงในทางกามคุณ แต่พอเกิดสติ มันก็แกว่ง

ทศวรรษแห่งการจากไป ของ *Phnom*

วันอังคารที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๖

เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมศรีอยุธยา หอวิชาวุฒ
สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ

๑๒.๐๐ น. วิดีโอ ชีวิตและผลงานของท่านอาจารย์พุทธทาส

๑๓.๐๐ น. อ่านบทกวี "รำลึกพุทธทาสภิกขุ"
โดย เยาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

๑๓.๑๕ น. เสวนา เรื่อง

"ศึกษาชีวิตและผลงานพุทธทาสภิกขุ

ผ่านหนังสือเล่าไว้เมื่อวัยสนธยา"

โดย อรศรี งามวิทยาพงศ์ และ ประชา นุตานวัตร
ดำเนินรายการโดย ไตรภพ ลิ้มปัทม์

๑๔.๔๕ น. อ่านบทกวี "รำลึกพุทธทาสภิกขุ"
โดย คมทวน คັນธนู

๑๕.๐๐ น. ธรรมสังคีต โดย เมธี จันทร์ขาว และเพื่อน

๑๕.๔๕ น. อ่านบทกวี "รำลึกพุทธทาสภิกขุ"
โดย อังคาร กัลยาณพงศ์

๑๖.๐๐ น. แนะนำปาฐก โดย พิกพ ธงไชย

๑๖.๑๕ น. ปาฐกถา

"สังคมไทยกับทศวรรษแห่งการจากไป
ของพุทธทาสภิกขุ"

โดย สุลักษณ์ ศิวรักษ์

๑๗.๔๕ น. ร่วมประมวลภาพเขียนผลงาน เทพศิริ สุขโสภา
ชุด "โมกษพลาราม" ดำเนินรายการโดย นารี แซ่ตั้ง

๑๘.๓๐ น. กล่าวเปิดและนำภาวนา
เพื่อรำลึกถึง "พุทธทาสภิกขุ"

โดย พระคุษฎี เมธังกุโร

ร่วมจัดโดย

กลุ่มพุทธทาสศึกษา

กลุ่มเสขิยธรรม

เครือข่ายชาวพุทธฯ

มูลนิธิโกมลคีมทอง

โครงการเวทีสุขภาพคนจน

และสำนักพิมพ์สุขภาพใจ

มาในทางธรรมได้ ทางเมืองฝรั่ง เวลานี้ คนที่เดินทาง
นอกกระแสหลักของทุนนิยมและวัตถุนิยม ได้เข้า
มาสมาทานพุทธศาสนาที่เนื้อหาสาระมากยิ่งขึ้น
โดยที่ฝรั่งพวกนี้มีคุณภาพมากกว่าชาวพุทธไทยใน
กระแสหลักเสียอีก คนไทยที่ถือตัวว่าตัวเองว่าเป็น
ชนชั้นนำนั้น เดินตามกันฝรั่งเข้าไปกว่า ๔-๕ ทศ-
วรรษ ดูได้ที่นายบุช แห่งสหรัฐ และนายแบล แห่ง
สหราชอาณาจักร กับนายทักษิณ ชินวัตร ที่เมือง
ไทยเป็นตัวอย่างก็ได้ ว่าแต่ละคนล้วนตกอยู่ใต้
อำนาจนิยม และทุนนิยมอย่างสุด ๆ โดยแต่ละคน
ขาดสันติภาวะภายในตนด้วยกันทุกคน แม้ทั้งสาม
คนนี้จะมีความดีความชอบอยู่ด้วยกันก็ตาม ทั้งสามนี้เป็น
เพียงตัวอย่างที่เข้าไม่ถึงสันติวิมุตติ ที่ท่านอาจารย์
พุทธทาสนำทางให้เราเข้าถึงพระบรมศาสดา โดยที่
ในอเมริกาและอังกฤษ มีคนเรียนรู้ในเรื่องอนัตตา
และสุญญตา ทางจิตสิกขา ยิ่ง ๆ ขึ้น แล้วนำเอา
ไตรสิกขามาประยุกต์เพื่อความยุติธรรมในสังคม
ยิ่ง ๆ ขึ้นด้วย มีการเรียนการสอนเรื่องพุทธศาสนา
เพื่อสังคมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ในขณะที่ไม่มีวิชา
นี้สอนในเมืองไทยเอาเลย ถ้าเราจะตามฝรั่งอย่าง
ลูกตุ้มที่เหวี่ยงไปมา ก็น่าจะหันมาตามลูกตุ้มที่ฝรั่ง
นำเอาวิทยาศาสตร์มารับใช้พุทธศาสนา โดยเอา
พุทธธรรมมาสะกดให้กระแสต่าง ๆ ในทางโลกเชื่อง
ลง เพื่อให้เป็นไปในกระแสแห่งพระอริยมรรคมาก
ยิ่ง ๆ ขึ้น โดยท่านอาจารย์ได้เตือนไว้มาได้ ๔๐ ปี
เข้านี้ แล้ว ว่าไทยเราคงจะตามฝรั่งในทางของสติ
และปัญญา ยิ่งกว่าเดินตามฝรั่งในทางกิน กาม
เกียรติ ขอให้ถ้อยคำของท่านอาจารย์เมื่อสี่ทศวรรษ
มาแล้ว จักเป็นจริงยิ่ง ๆ ขึ้น เพื่อเราจะได้ถึงความ
สะอาด อย่างสงบ และสว่าง ดังคำของท่านอาจารย์
อีกด้วยนั่นแล.

สัมภาษณ์ภิกษุณี...

* ต่อจากหน้า ๑๑

ชัดขวางพวกเขา คนแต่ละคนควรจะได้เรียนรู้และมีโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองไปให้ถึงที่สุด

มีคำถามจากอีเมลเข้ามาจากประเทศฮ่องกงค่ะ ถามว่า “การบวชเป็นภิกษุณี จะช่วยให้ผู้หญิงเข้มแข็งมากขึ้น พอที่จะรับมือกับความยากลำบากในชีวิตที่อาจต้องพานพบหรือไม่?”

(ยิ้ม) อาตมาคิดว่าเราต้องมีความเข้มแข็งอยู่ก่อนแล้วที่จะมาบวช และเมื่อบวชแล้วจิตวิญญาณของเราจะเข้มแข็งขึ้น

หลังจากบวชแล้วท่านรู้สึกอย่างไรบ้าง รู้สึกสงบและพอใจกับตนเองหรือไม่

ชัดเจน อาตมาารู้สึกว่ามีความชัดเจนขึ้น (ด้วยน้ำเสียงที่มั่นใจ) จากที่เคยเห็นภาพอันยิ่งใหญ่มีสีสันหลากหลายแต่ไม่ชัดเจนในทางโลก มาตอนนี้โลกดูเล็กลงมองเห็นอะไร ๆ ได้ชัดขึ้น รู้ว่าชีวิตต้องการอะไร และจะดำเนินชีวิตไปตามนั้น

กรุณาเล่าชีวิตประจำวันให้ฟังว่าน้อยค่ะว่าจะต้องทำอะไรบ้างในวันหนึ่ง ๆ

อาตมาตื่นนอนตีห้า ทำวัตรเช้าและนั่งสมาธิตอนตีห้าครึ่ง ต่อจากนั้นจะเดินดูสวนว่าต้องทำอะไรบ้างจะได้บอกคนสวนได้ แล้วก็จะฉันอาหารเช้า ๗ โมงเช้า สำหรับวันอาทิตย์จะออกบิณฑบาตเวลา ๖ โมงเช้าบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียง ๆ วัตรฯ โดยมีลูก ๆ (ลูกศิษย์) จากกรุงเทพฯ มาเดินตาม หลังจากฉันอาหารเช้าแล้วก็จะเป็นเวลาทำงานเขียนและอ่านหนังสือ ฉันอาหารกลางวันเวลา ๑๑.๓๐ น. จากนั้นก็จะรับแขกที่เวียนมาหาตั้งแต่บ่ายสองจนห้าโมงเย็น อาตมากับเด็ก ๆ และแม่ชีที่พักที่วัตรฯ ก็จะไปทำงานในสวนและรดน้ำต้นไม้ พอ ๑ ทุ่มก็ได้เวลาทำวัตรเย็นและนั่งสมาธิอีกครั้ง แล้วก็จะเป็นเวลาศึกษาอ่านหนังสือต่าง ๆ ต่ออีก

มีอะไรในชีวิตก่อนบวชที่คิดถึงมากที่สุด...

อย่าหัวเราะนะ อาตมาคิดถึงน้ำชายามบ่าย (คุณ Lorraine หัวเราะเสียงดัง) มันไม่ใช่แค่น้ำชา เพราะจะฉันน้ำชาเมื่อไหร่ก็ได้มีคนถวายให้เสมอ แต่เป็นน้ำชายามบ่ายกับบลูเบอร์รี่เค้กที่อาตมาคิดถึง การจะฉัน

บลูเบอร์รี่เค้กค่อนกลางวันก็รู้สึกว่ามีเวลา ไม่ได้บรรยาย (..นี่เป็นเหตุให้เมื่อภิกษุณีเดินทางไปมาเลเซียเมื่อต้นเดือนมิถุนายนกับอาจารย์วิลาสินี มีชาวมาเลเซียที่ได้ดูรายการนี้ทำบลูเบอร์รี่เค้กถวายภิกษุณีก่อนโตทีเดียว..)

มีผู้หญิงคนอื่น ๆ อีกไหม ที่อาจจะอยากบวชตามท่านด้วยแต่ไม่กล้า หรือยังไม่อาจจะสะดวกทุกอย่างเพื่อมาบวชได้

ตอนนี้ก็มีคนมาหาบอกว่าต้องการบวชทันที แต่อาตมาจะให้เขามาวัตรฯ ในวันอาทิตย์ดูก่อน มาเรียนรู้มาฟังการบรรยายธรรมะ เพื่อเรียนรู้ว่าจะใช้ชีวิตเป็นพระภิกษุณีนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายอย่างที่คิด ใครที่ต้องการจะบวชก็ต้องมาเริ่มที่วัตรฯ ของเรา และตามพระธรรมวินัยผู้ที่บวชเป็นภิกษุณีจะต้องมาจำวัตรอยู่ที่วัตรฯ นี่เป็นเวลาถึง ๕ ปี จึงต้องมีการทำความรู้จักกันให้ดีเสียก่อน แต่ถ้ามีความมุ่งมั่นจริงและทำได้ตามที่ตั้งปณิธานไว้ก็บวชได้

ต่อไปเป็นคำถามที่คนมักจะเข้าใจว่า ผู้หญิงที่มาวัตรฯ มาหาพระ และอยากบวชนั้น เป็นผู้หญิงที่ประสบปัญหา เป็นผู้ถูกกระทำ หรือเป็นคน “หลงทาง”

ตอนนี้ที่วัตรฯ มีผู้หญิงที่เตรียมจะบวชสองคน คนที่หนึ่งก็เป็นคนธรรมดาทั่ว ๆ ไป ยังโสด ได้ศึกษาธรรมะมาจากที่โน่นบ้างที่นี้บ้าง มีความต้องการจะค้นหาแนวทางเพื่อความหลุดพ้น ส่วนอีกคนเป็นคนที่ผ่านชีวิตมาหมดแล้ว ทั้งแต่งงานมีลูก เบื่อหน่ายชีวิตทางโลกจึงอยากละทิ้งชีวิตทางโลก ไม่ว่าจะใครที่อยากจะบวช อาตมาจะชวนให้มาอยู่วัตรฯ อยู่อย่างอุบาสิกานี้แหละ เมื่อเข้มแข็งพอแล้ว มีความมั่นใจว่าจะดำเนินชีวิตแบบนักบวชได้ก็ค่อยบวช ให้ค่อยเป็นค่อยไป

คำถามสุดท้ายค่ะ ท่านคิดว่าจะได้เห็นความเท่าเทียมกันของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ในชีวิตนี้หรือไม่

(ตอบทันทีว่า) “ไม่” แต่อย่างไรก็ตามอาตมาก็ต้องทำหน้าที่ในสวนของอาตมา เป็นการเริ่มต้นเพื่อที่คนรุ่นลูกรุ่นหลานจะได้ว่าไม่ได้ว่าอาตมาไม่ได้ทำอะไรเพื่อพวกเขาเลย.

เพราะเอ้ออากกร จึงป่าตัดตอน

๕ ยรุ่นอายุสิบสี่ก่อคดีสะเทือนขวัญสังหารเด็กหนุ่มคนหนึ่งถึงแก่ความตายเพื่อแสดงความแค้นกล้าให้เพื่อน ๆ ในแก๊งเห็น แม่ของผู้ตายเจ็บปวดรวดร้าวยิ่งนัก ทุกครั้งที่มีการสืบพยานในศาล เธอเข้าไปนั่งฟังอย่างสงบและนิ่งเงียบ มีประโยคเดียวเท่านั้นที่ออกจากปากเธอ นั่นคือหลังจากที่ศาลตัดสินจำคุกฆาตกรวัยรุ่น เธอเดินตรงเข้าไปหาเขา แล้วพูดว่า **“ฉันจะฆ่าเธอ”**

หลังจากนั้นหกเดือน เธอก็เริ่มไปเยี่ยมม้วยรุ่นผู้นั้น แล้วฝากเงินค่าบุหรืให้เขาก่อนจากนั้น นับแต่นั้นเธอก็ไปเยี่ยมเขาบ่อยขึ้น แต่ครั้งก็เอาอาหารและของฝากไปให้ เมื่อคุ้นเคยกับเขา เธอก็รู้ว่ามิเธอคนเดียวเท่านั้นที่ไปเยี่ยมเขา เขาไม่มีญาติพี่น้องเลยเพราะเป็นเด็กข้างถนน

เมื่อใกล้พ้นโทษจำคุกสามปี เธอทราบว่ายุ่นรุ่นยังไม่รู้ว่าจะไปทำอะไรหลังออกจากคุก เธอจึงหางานให้เขาทำ แล้วชวนเขามาพักในบ้านของเธอ

แปดเดือนผ่านไปไม่มีอะไรเกิดขึ้น แล้วเย็นวันหนึ่งเธอก็เรียกเขาไปคุยในห้อง เธอเริ่มต้นด้วยคำถามว่า **“เธอจำได้ไหมตอนที่อยู่ในศาล ฉันพูดว่าจะฆ่าเธอ ?”** ชายหนุ่มพยักหน้า เธอก็จึงพูดต่อว่า **“ฉันไม่ต้องการเห็นคนที่ฆ่าลูกฉันยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ฉันต้องการให้เขาตาย เพราะเหตุนี้แหละฉันจึงไปเยี่ยมเธอและเอาของไปให้ เพราะเหตุนี้แหละฉันจึงหางานให้เธอและให้เธออยู่บ้านฉัน”** ถึงตรงนี้ชายหนุ่มไม่แน

ใจว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป แล้วแม่ของผู้ตายก็พูดต่อไปว่า

“ทั้งหมดนี้ก็เพื่อเปลี่ยนแปลงตัวเธอ ตอนนี้เจ้าวัยรุ่นคนนั้นได้จากไปแล้ว ทีนี้ฉันจะถามเธอล่ะว่า ในเมื่อลูกของฉันจากไปแล้ว เจ้าฆาตกรก็จากไปแล้วเช่นกัน เธอยังอยากจะอยู่ที่นี้อีกหรือเปล่า ฉันอยากรับเธอเป็นลูกหากเธอไม่ว่าอะไร”

ในที่สุดเธอได้กลายเป็นแม่ของคนที่มาลูกเธอ ส่วนฆาตกรผู้หลงผิดก็ได้แม่ซึ่งเขาไม่เคยมีมาก่อนในชีวิต

เรื่องนี้เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาเมื่อหลายปีก่อน ชะตากรรมของผู้เป็นแม่ในเรื่องข้างต้นมิได้แตกต่างจากผู้หญิงอีกหลายคนในโลกที่ต้องสูญเสียลูกไปด้วยน้ำมือของคนสันคิดที่มีพฤติกรรมดัง **“สวะสังคม”** เมื่อประสบเหตุการณ์เช่นนี้ คนส่วนใหญ่คงไม่ปรารถนาอะไรนอกจากการเห็นฆาตกรถูกฆ่าให้ตายตกตามกัน ผู้เป็นแม่ในเรื่องนี้ก็เช่นกัน เธอต้องการ **“ฆ่า”** ฆาตกรคนนั้นด้วยตัวเธอเอง แต่การฆ่าของเธอไม่เหมือนของคนอื่น เธอ **“ฆ่า”** ฆาตกรด้วยการทำให้ความเป็นฆาตกรของวัยรุ่นคนนั้นดับสูญไป และให้ความดีเข้ามาสิงสถิตในตัวเขาแทน

ไม่มีวิธีใดที่จะ **“ฆ่า”** ฆาตกรได้ดีไปกว่าวิธีนี้อีกแล้ว การฆ่าด้วยปืนพาน้ำไม้ แม้ทำให้ฆาตกรคนหนึ่งตายไป แต่ก็บ่มเพาะฆาตกรคนใหม่มาแทนที่ ฆาตกรคนนั้นอาจได้แก่ญาติพี่น้องหรือลูกหลานของผู้ตายที่เคียดแค้นพยาบาท หรือคนที่รับรู้เหตุการณ์แล้วซึมซับ

รับเอาวิธีรุนแรงดังกล่าวมาใช้กับตัว และละฆาตกรอีกคนหนึ่งที่มีมือขำไปไม่ได้ก็คือคนที่ลงมือฆาตกรในนามความยุติธรรมนั่นเอง

ผู้เป็นแม่ในเรื่องนี้ไม่เพียงทำให้ฆาตกรคนหนึ่งตายจากไป หากยังทำให้มีคนคิดคนหนึ่งเกิดขึ้นมาแทนที่ เป็นการสิ้นสุดวัฏฏะแห่งความรุนแรงและความเคียดแค้นพยาบาท สมกับพุทธภาษิตว่า **“เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร”** และ **“พึงชนะความชั่วด้วยความดี”**

การฆ่าแบบนี้ใช้ใหม่ที่เป็นการตัดตอนวงจรอุบาทว์ได้อย่างสิ้นเชิง เป็นการฆ่าตัดตอนที่ประเสริฐอย่างยิ่ง ฆ่าตัดตอนแบบนี้จะทำได้ ต้องอาศัยความเอื้ออาทรอย่างยิ่ง เป็นความเอื้ออาทรต่อฆาตกรด้วยตระหนักว่า เขาไม่เคยได้พานพบความอบอุ่นในชีวิตเลยจึงมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงเช่นนั้น ความเอื้ออาทรอย่างนี้เกิดขึ้นได้เพราะมีศรัทธาในมนุษย์ว่าสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ หากมีใครสักคนที่รักเขา เห็นคุณค่าของเขา

การฆ่าด้วยอาวุธนั้น ไม่มีใครเป็นฝ่ายได้เลย มีแต่เสียทั้งสองฝ่าย ฆาตกรนั้นสูญเสียชีวิต ส่วนผู้ฆ่าหรือผู้สนับสนุนให้ฆ่า แม้จะได้ความสะใจ แต่ก็ได้สร้างวิบากกรรมให้แก่ตนเอง ไม่ช้าก็เร็วผลร้ายย่อมตกถึงตัว แต่การฆ่าด้วยการไม่จองเวรนั้น ทุกฝ่ายมีแต่ได้ ไม่มีเสีย ดังเรื่องจริงข้างต้น วัยรุ่นที่เป็นฆาตกรได้ชีวิตใหม่ ส่วนหญิงผู้นั้น ก็ได้ลูกคนใหม่มาทดแทนคนเก่าที่ตายไป

การฆ่าอย่างหลังนี้แหละที่พระพุทธรองค์ทรงสรรเสริญ เป็นการฆ่าอีกแบบหนึ่งที่นอกเหนือจากการไม่ว่ากล่าวตักเตือน ดังที่ได้เคยตรัสเทียบเคียงกับการฝึกม้า กล่าวคือม้าที่ฝึกไม่ได้ ย่อมถูกฆ่าทิ้งฉันใด ผู้ใดที่พระองค์ฝึกไม่ได้ พระองค์ก็ทรงฆ่าทิ้งฉันนั้น

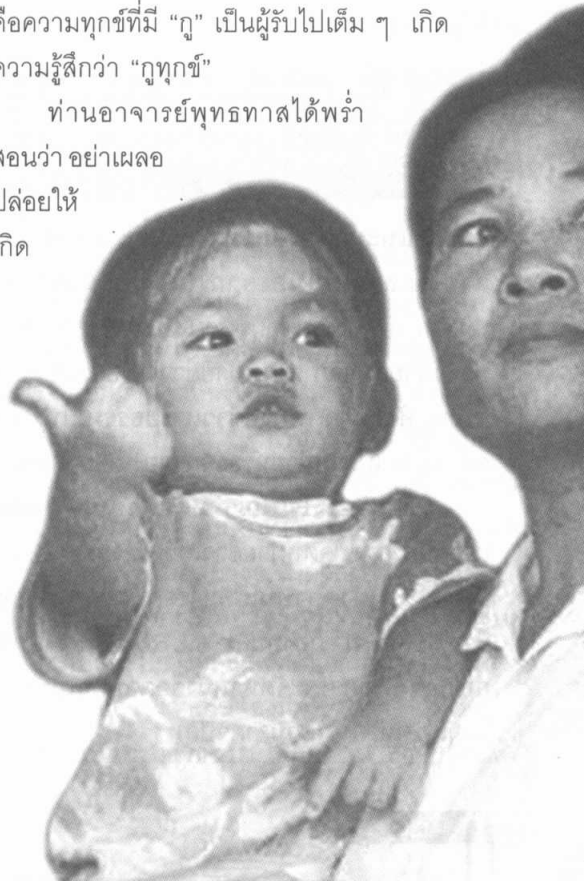
ยังมีการฆ่าอีกแบบหนึ่งที่ชาวพุทธควรใส่ใจกันให้มาก ๆ การฆ่าแบบนี้ต้องอาศัยความเอื้ออาทรเช่นกัน แต่เป็นการเอื้ออาทรต่อตนเอง

เอื้ออาทรต่อตนเองคือการรักตน ไม่ปรารถนาให้ตนเป็นทุกข์ ด้วยเหตุนี้จึงพยายามหาหนทางป้องกันตัวเองไม่ให้ทุกข์เข้ามากระทำร้าย คนเป็นอันมากรัก

ตนด้วยการหาสิ่งเสพมาปรนเปรอประสาททั้งห้า หรือด้วยการดักดวงทรัพย์สมบัติ สะสมอำนาจ ไล่ล่าหาชื่อเสียง แต่แล้วกลับกลายเป็นการสร้างทุกข์ให้แก่ตนเอง ทุกข์เพราะแก่งแย่งแข่งขันกับผู้อื่น ทุกข์เพราะคอยปกป้องหวงแหนไม่ให้ใครมาแย่งชิง ทุกข์เพราะสิ่งเหล่านั้นเสื่อมทรุดแปรเปลี่ยนไป หรือถึงแม้สิ่งเหล่านั้นยังไม่แปรเปลี่ยนไปให้เห็นแต่ก็ต้องทุกข์เพราะรสชาติแห่งสุขจางคลายไป

ทุกข์เหล่านี้กล่าวอย่างถึงที่สุดก็ล้วนมีสาเหตุจากความยึดมั่นถือมั่นว่าเที่ยงและเป็นตัวตน ซึ่งโยงยึดอยู่กับความสำคัญมั่นหมายว่าเป็นเราเป็นของเรา พูดอย่างท่านอาจารย์พุทธทาสก็คือ เกิด “ตัวกู ของกู” ขึ้นมาในจิตใจ “ตัวกู ของกู” นี้แหละที่ทำให้เกิดดวงจรแห่งความทุกข์ขึ้น เพราะเมื่อมีตัวกูขึ้นมา ก็จะต้องมีสิ่งที่มาคุกคามตัวกูทันที ทำให้ตัวกูถูกบีบคั้น จนเสื่อมทรุดดับไปในที่สุด (ขรามรณะ) อาทิเช่น เมื่อรู้สึกสำคัญมั่นหมายว่า “กูเก่ง” ก็ย่อมเกิดความระแวงหรือความกลัวว่าคนอื่นจะเก่งกว่ากู เวลาเห็นใครมีความสามารถมากกว่า หรือใกล้เคียงกับตัว ก็จะมีใจคิดว่า “กูผู้เก่ง” ถูกกระทบ เกิดความอิจฉา ไม่พอใจ เหล่านี้คือความทุกข์ที่มี “กู” เป็นผู้รับไปเต็ม ๆ เกิดความรู้สึกว่า “กูทุกข์”

ท่านอาจารย์พุทธทาสได้พร่ำสอนว่าอย่าผลอปล้อยให้เกิด

ตัวกู้อันมา เริ่มตั้งแต่เวลาเกิดผัสสะ ไม่ว่า ตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น ลิ้นรับรส กายได้สัมผัส ให้มีสติเข้าไปกำกับ สักแต่ตัวรับรู้ ไม่ปล่อยให้เกิดตัวกูเป็น ผู้เห็น ผู้ได้ยิน ฯลฯ หรือเมื่อเกิดเวทนาตามมา จะร้อนหรือหนาว เจ็บหรือสบาย ก็ให้มีสติ รับรู้เวทนาที่เกิดขึ้น แต่อย่าให้เกิดตัวกูเป็นผู้ร้อน ผู้หนาว หากขาดสติ ก็เกิดตัณหาต่อจากเวทนาทันที เกิดความอยากได้ โกลีซิด หรืออยากผลัดใส่ให้ไกลห่าง แล้วก็จะปรุ่งต่อไปเป็นอุปาทาน ภพ ชาติ ตามด้วยชรา มรณะ แล้วก็ต่อไปสู่ทุกข์ในที่สุด

เห็นได้ว่าวงจรแห่งความทุกข์เกิดขึ้นเมื่อขาดสติ ปล่อยให้ตัวกูเกิดขึ้น ไม่ว่าในชั้นผัสสะ หรือเวทนา ถ้าไม่ยอมให้เกิดทุกข์ วิธีที่ดีที่สุดก็คือตัดวงจรนี้ให้ขาดก่อนที่มันจะลามไปสู่ความทุกข์ วิธีตัดวงจรนี้ก็คือการมีสติกำกับ ระวังตัวกูไม่ให้เกิดตั้งแต่ชั้นผัสสะ หรือถ้าไม่ทัน ก็ใช้สติเข้าไปดูเวทนา ตัวกูก็จะไม่เกิดขึ้นมาเป็นเจ้าของเวทนา

พูดอีกอย่างคือ ถ้ารักตัวกลัวทุกข์ ก็ต้องกล้าที่จะ “ฆ่า” ตัวกูเสียตั้งแต่ต้นมือ อันจะเป็นการตัดตอนวงจรอุปาทานหรือวงจรแห่งความทุกข์ ซึ่งมีอีกชื่อหนึ่งว่า วงจรแห่งปฏิจัสสมุปบาท

ที่จริงท่านอาจารย์พุทธทาสยังแนะนำมากกว่านั้น ตัวกูนั้นเกิดจากอวิชชา มีอวิชชาเป็นแม่ ดังนั้นท่านจึงสอนว่า “เมื่อแม่ของมันคืออวิชชา ก็ให้ฆ่าแม่ของมันเสีย ด้วยอวิชชาหรือปัญญาที่รู้ว่า ไม่มีอะไรที่ควรยึดมั่นถือมั่น”

สรุปก็คือ เราต้องเรียนรู้ที่จะฆ่าทั้ง “ตัวกู” และ “แม่ของตัวกู” คืออวิชชา

การฆ่าอย่างนี้แหละที่เป็นการฆ่าตัดตอนอันประเสริฐสุด ฆ่าตัดตอนอย่างนี้แหละที่ชาวพุทธควรส่งเสริมกันให้มาก ๆ แทนที่จะไปสนับสนุนการฆ่าตัดตอนแบบอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้ช่วยตัดตอนวงจรอุปาทานแห่งความทุกข์ทั้งในสังคมและในจิตใจอย่างแท้จริงเลย

การฆ่าตัดตอนอันประเสริฐนี้ ทำไม่ได้ง่ายนัก แต่ก็ไม่ยากเกินไปหากเรารู้จักเอาอาหารต่อตัวเองอย่างถูกต้อง ที่แล้วมาเรารักตัวเองไม่ถูกต้อง เพราะไปเอ้ออาหารต่อกิเลสและอวิชชาเสียมากกว่า

ขอให้หันกลับมาดูจิต หมั่นพิจารณาตน ดำรงสติให้มั่น แล้วปัญญาจะเกิดในที่สุด เมื่อนั้นเราจะรู้จักวิธีฆ่าตัดตอนวงจรแห่งความทุกข์ และเข้าถึงชีวิตที่สุขเกษมศานต์อย่างแท้จริง.

ร่วมสนับสนุนกลุ่มเสขิยธรรม และ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ตามศรัทธาและกำลังที่ถ่านมี โดย...

๑. **แนะนำสมาชิกใหม่** ท่านละ ๓ ราย โดยถ่ายเอกสารใบสมัครจากในเล่ม แล้วช่วยหาสมาชิก หรือส่งรายชื่อผู้ที่ท่านเห็นว่าเราควรติดต่อมายังฝ่ายสมาชิก “จดหมายข่าวเสขิยธรรม”

๒. **สั่งซื้อ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม”** ในราคาลด ๔๐% ไปจำหน่ายหรือแจกจ่ายในโอกาสต่าง ๆ

๓. **ติดต่อลงโฆษณา หรือช่วยหาโฆษณา** เพื่อสนับสนุน “จดหมายข่าวเสขิยธรรม”

๔. **ร่วมตั้งกองทุนเพื่อการจัดพิมพ์ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม”** กองทุนละ ๑,๐๐๐ บาท โดยทางกองบรรณาธิการจะจัดหาหนังสือตอบแทนให้ท่านในมูลค่าเท่ากัน (ตามราคาปก)

๕. **ร่วมบริจาค** (ทั้งหมดหรือสมทบบางส่วน) เพื่อสนับสนุนจัดกิจกรรม เสวนา - อภิปราย ของกลุ่มเสขิยธรรม กิจกรรมละ ๑๕,๐๐๐ บาท

๖. **ร่วมบริจาค** (ทั้งหมดหรือสมทบบางส่วน) เพื่อสนับสนุนจัดการอบรมให้กับพระภิกษุ - แม่ชี กิจกรรมละ ๒๕,๐๐๐ บาท

๗. **บริจาค** เข้า “กองทุนเสขิยธรรม” ตามกำลังศรัทธา

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม

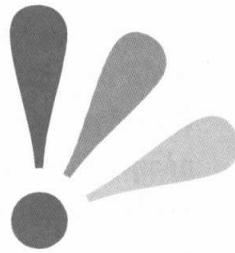
โทร. ๐๖-๗๕๗๕๑๕๖

อีเมล : seki@skyd.org

(โตน) ปิดปาก

สามวัน!

หะแรกที่เดียวเลือกรายการอบรมของท่าน อาจารย์โคเอ็นก้าเป็นเวลา ๑๐ วัน แต่จนแล้วจนรอด ก็ต้องผิดนัดจนได้ เพราะช่วงเวลาที่พยายามจัดให้ ลงตัวของเราหดสั้นลงเหลือแค่ ๓ วัน อีกทั้งช่วงเวลาว่างของเราก็ไม่ตรงกับรายการอบรมของเขา เหลือว ซ้ายแลขวาไม่รู้จะไปทางไหนดีเลยเลี้ยวขวาเข้า 'อาศรมวงศ์สนิท' ดึกว่า แล้วใช้เวลาที่มีอยู่ให้เป็น ประโยชน์ด้วยการเข้าเจ็บบเป็นเวลา ๓ วัน นั่งนอน ปฏิบัติธรรมอยู่ในบ้านดินเล็ก ๆ สีหวานแหววหลังนั้น

■ เข้าเจ็บบคืออะไร

ชาวพุทธหลายคนไม่รู้ว่ 'เข้าเจ็บบ' คืออะไร และเป็นอย่างไร เฉลยให้ฟังตรงนั้นว่เข้าเจ็บบคือการ ปฏิบัติธรรมแบบอุกฤษฏ์ประเภทหนึ่ง ด้วยการงดพูด ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผู้ปฏิบัติจะกำหนดไว้ อาจะ ๓ วัน ๑๐ วัน หรือ ๑ ปี ก็แล้วแต่ความสะดวกของบุคคล ระหว่างนั้นผู้เข้าเจ็บบจะใช้ชีวิตอยู่ในความเจ็บบของ ตัวเองตลอดเวลา อยู่กับความรู้สึกตัว อยู่กับสติ อยู่ กับตัวเองเป็นการปฏิบัติธรรมที่เคร่งครัดขึ้นมากกว่า ปกติธรรมดา แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องละทิ้ง กิจวัตรประจำวันในชีวิตลงไปด้วย กิจวัตรต่าง ๆ เช่น กินข้าว ชักผ้า เข้าห้องน้ำ ก็ยังทำตามปกติเพียงแต่ ไม่ได้พูดแค่นั้นเอง การเข้าเจ็บบจะทำให้ผู้ปฏิบัติเห็น ธรรมะมากขึ้น เห็นตัวเองมากขึ้น รู้จักตัวเองมากขึ้น ประจันหน้ากับกิเลสค้นหาตัวเองโดยตรง และ ทำให้คน ๆ นั้นรู้จักสภาพธรรมตัวเองในที่สุด แต่อย่าง ไรก็ตามการเข้าเจ็บบสำหรับผู้เริ่มต้นควรมีครูบา- อาจารย์ไว้สอบอารมณ์และสอบถามแนวทาง แต่หาก รู้แนวทางแล้วไม่จำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์ก็ได้เพราะ ตัวเราก็เป็นครูบาอาจารย์ให้กับตัวเราเองได้อยู่แล้ว

ผู้คนพูดให้ได้ยินบ่อย ๆ ว่าเสขิยธรรมเป็น วารสารธรรมะที่ไม่ค่อยมีเรื่อง 'ภาวนา' ให้อ่านสักเท่าไรเอาแต่เล่นประเด็นทาง สังคม สงสัยว่คนพูดคงไม่รู้ว่เสขิยธรรมเป็นวารสาร แนว Engaged Buddhism (โยงธรรมะเข้ากับสังคม) จึงไม่น่าสงสัยว่ทำไมเสขิยธรรมมีแต่เนื้อหาเรื่อง ความเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่งออกจะแตกต่างจาก วารสารธรรมะทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเผ็ด ประเด็นร้อน แต่ยังไม่เสียฉบับนี้ก็ขอเขียนเรื่องภาวนา บ้างน่าจะดี เดียวจะหาว่าเสขิยธรรมมีแต่เรื่องร้อน ๆ ที่ผ่านมามีเจ้าผู้เขียนรู้สึกตัวว่ 'ทำงาน' หนัก มากไปหน่อย ตั้งแต่เทศนา จัดอบรม เขียนบทความ ตามประเด็นเคลื่อนไหวทางสังคมจนกระทั่งลงไป ปฏิบัติการภาคสนามจนรู้สึกตัวว่ภาวนาน้อยไป หน่อย ประกอบกับสี่ห้าปีที่ผ่านมาจะมีอะไรประดัง ประเดเข้ามาเปลี่ยนแปลงชีวิตมากมาย งานนี้เลยต้อง จัดตารางชีวิตเสียใหม่กะจะไปหาที่หาทาง 'เข้าเจ็บบ' ที่ไหนสักแห่ง

ในชีวิตของข้าพเจ้านอกจากช่วงบวชใหม่ ๆ เมื่อ ๑๓ ปีที่แล้วอาจจะเรียกได้ว่าเป็นช่วงเข้าเงียบของชีวิตก็ได้ เพราะช่วงที่บวชใหม่นั้นรู้สึกจะเกร็ง ๆ เพราะต้องละกิจแบบฆราวาสโดยฉับพลันและสิ้นเชิง ไม่ค่อยกล้าพูดกล้าจากับใครในวัดแม้แต่พระเถระด้วยกันก็ไม่กล้าพูดเพราะรู้สึกว่ายิ่งพูดก็ยิ่งฟังชาน วัน ๆ จึงไม่ค่อยได้คุยกับใคร มีเวลาก็เดินจงกรมตลอด ตั้งแต่นั้นมาก็เลยเข้าใจอะไร ๆ ที่เกี่ยวกับธรรมะในตัวเองมากขึ้น รวมทั้งชีวิตก็มีสติมากกว่าที่เคยเป็น หลังจากนั้นก็ไม่เคยเข้าเงียบเป็นกิจจะลักษณะอีกเลย จนกระทั่งปีนี้ที่รู้สึกว่าจะหาเวลาว่างเข้าเงียบดูสักทีเพราะอะไร ๆ ในสมอชังจะล้นออกมาและทะเลาะเต็มไปหมด

■ ความคิดวิงวุ่น อดีต-อนาคต

ความที่ห่างเหินการเข้าเงียบมานาน แต่ก็พยายามทำจิตทำใจให้อยู่กับตัวเอง อยู่กับลมหายใจ อยู่กับร่างกายที่รู้สึกตัวตลอดเวลา อยู่กับปัจจุบันขณะ แต่ด้วยความที่เป็นนักเขียนนักคิดที่ชอบขีด ๆ เขียน ๆ ชอบคิดชอบจินตนาการและเป็นนักกิจกรรมด้วย (แต่คิดว่าคนอาชีพอื่น ๆ ก็น่าจะเป็นเหมือนกัน) จิตใจก็เลยสนุกสนานไปกับการคิด...คิด...คิด

วันแรกกับวันสองของการเข้าเงียบจึงสนุกสนานมากเพราะจิตใจหลงไหลไปกับการคิดที่วิงวุ่นไปมา สรุปลงตรงความคิดที่หมุนวนอยู่เพียงสองเรื่องคือ *เรื่องที่ผ่านมาไปแล้วกับเรื่องที่ยังมาไม่ถึง* เรื่องไหนสนุกประทับใจมักเขียนเข้ามาให้คิดและกลายเป็นความสุขทางใจครั้งที่สอง (แบบว่าความสุขนี้ไร้ไซเคิลได้) แล้วนำไปสู่เรื่องราวที่ยังไม่เกิดขึ้น คิดมาก ๆ เข้าข้าพเจ้าก็ชักจะรำคาญ แต่ไม่รู้จะทำยังไงเลยปล่อยเลยตามเลยอยากจะทำก็คิดพร้อมๆกับตามลมหายใจไปด้วย ได้ผลแะแต่ได้ผลเอาวันที่สาม เริ่มคติน้อยลงและอยู่กับตัวเองมากขึ้นเป็นลำดับในที่สุด !

■ เพลอพูดกับตัวเอง

ข้าพเจ้าเป็นพระภิกษุที่ชอบพูดกับตัวเองมากที่สุด (ไม่รู้ภิกษุรูปอื่นจะเป็นหรือเปล่า) เพราะเวลาพูดกับตัวเองหรือบ่นกับตัวเองมักมีความสุขเพราะไม่มีใคร

ตอบได้ ตัวเองย่อมยอมรับในความคิดตัวเองทุกอย่าง จะพูดจะบ่นอะไรแม้แต่คำสบถก็ย่อมได้รับการยอมรับทั้งสิ้น ! ทั้งเรื่องที่เป็นเรื่องและเรื่องที่ไร้สาระ บางทีคิดอะไรก็พูดกับตัวเองให้ได้ระบายออกมาเป็นคำพูดกติกถาของสามวันที่ปิดปากนี้การพูดกับตัวเองจึงต้องงดไปด้วย

งดพูดกับคนอื่นนั้นง่ายแต่งดพูดกับตัวเองนั้นยากยิ่งกว่า วันหนึ่งข้าพเจ้ารู้สึกเพลีย (เนื่องจากสุขภาพไม่ดีจึงต้องนอนกลางวัน-บอกล้างเงียบเข้าเงียบไม่จำเป็นต้องงดกิจวัตรประจำวัน !) จึงเอนหลังหวังจะนอนกลางวันก็ผลอพูดกับตัวเอง (โดยลืมไปว่ากำลังอยู่ในระหว่างเข้าเงียบ) ว่า “เตรียมตัวจะเล็ยอีกแล้วสิ” พอผลอพูดออกมาก็รู้ตัวทันทีว่าจะพูดเตือนตัวเองต่อมาว่า “อ้าวผลอพูดซะแล้ว” ถัดมาก็นึกได้ทันทีว่าห้ามพูดจึงรีบหยุดพูดอย่างทีคิด เลยได้แต่นึกฆ่าตัวเองในบัดดลถึงภาวะขาดสติของตัวเอง !

■ ความพ้นบสิริจิต พริ้งพริดนักหนา

ในที่สุดเมื่อเรางดพูดสิ่งที่เกิดขึ้นก็คือจิตไม่ได้งดพูดไปด้วย แต่จิตพูดอยู่ตลอดเวลา หน้าซ้ายยังเก็บเอาไปฝันเพื่อเจ้าอ้อมมากายกายกองอยู่ได้ทั้งสามคืน ฝันว่าอะไรบ้างลองมาดูกัน ... ฝันเห็นตัวเองกำลังเล่นน้ำตกในหุบดงแก่งขาสั้น ฝันเห็นพี่สาวที่เป็นทอมกำลังเปลี่ยนแฟนใหม่ ฝันเห็นพระหลวงตาแก่ชรารูปหนึ่งมีปีกเหมือนนกกำลังมรณภาพอย่างช้า ๆ ฝันว่าไปกินก๋วยเตี๋ยวกับเพื่อนที่เป็นเลสเบียนแล้ววิงวุ่นคืนชายเพราะเบี้ยวค่าก๋วยเตี๋ยว ! จำได้ว่าตอนที่ไม่ได้เข้าเงียบก็ไม่เคยฝันอะไรเป็นตุเป็นตะขนาดนั้น ไม่นึกเลยว่าอานิสงส์ของการเข้าเงียบ ๓ วันจะให้ผลแรงขนาดนี้

ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะขันธ ๕ (รูปกับนาม) ของเรากำลังจัดเรียงข้อมูลใหม่ เพราะที่ผ่านมาเราอาจใช้งานเขาเยอะไปหน่อยด้วยการที่

เวทนา = ทำหน้าที่รู้สึกสุข ทุกข์

สัญญา = เก็บข้อมูล, บันทึกข้อมูล

สังขาร = ประมวลข้อมูลที่รับออกมาเป็น

ความคิด

วิญญาน = รับรู้สิ่งที่มากระทบกับทวาร ๖

เมื่อเราเข้าเจียบ รูป (คือร่างกายของเรา) ได้ทำงานน้อยลง นาม (หรือจิต) ก็ได้หยุดทำงานไปด้วย แต่ก็ไม่ยอมหยุดนิ่งเสียทีเดียวเพราะมันคุ้นเคยกับการทำงานหามรุ่งหามค่ำ ครั้นพอเราหยุดพักการทำงานของขันธ์ ๕ ด้วยการเข้าเจียบ จิตก็เลยประมวลงอะไรต่าง ๆ ออกมาปรากฏในความฝันข้างต้น น่าสังเกตว่าฝันอยู่ได้ทุกคืน แต่ละคืนก็ไม่ได้ฝันแค่เรื่องเดียวบางคืนฝันมากกว่าสองเรื่องด้วยซ้ำ เนื้อหาของเรื่องที่ฝันก็ไม่ธรรมดาแต่เป็นเรื่องราวที่ฟังชานน่าดู ตื่นจากฝันก็เลยรู้สึกงง ๆ ว่ามาปฏิบัติเข้าเจียบแต่จิตใจออกไปเที่ยวได้ทุกคำคืน ! น่าเสียดายที่มีเวลาน้อยไปหน่อย

จิตของข้าพเจ้ากำลังเข้าที่เข้าทางในวันที่ ๓ ของการเข้าเจียบพอดีเพราะรู้สึกได้ว่าวันที่ ๓ เริ่มอยู่กับตัวเองได้มากขึ้นเป็นลำดับโดยไม่ขัดส่ายไปมาเหมือนสองวันแรก หากมีเวลาอยู่ต่อจนครบ ๑๐ วันอาจจะมีการประสมการนี้ ๆ มาเล่าให้ฟังมากกว่านี้ เพราะช่วงที่ออกมากรู้สึกได้ว่าเหมือนเราเป็นคนใหม่ จิตใจปลอดโปร่งสุขสงบมองโลกในแง่ดี พร้อมจะเผชิญอะไร ๆ ได้อย่างสงบนิ่ง นี่ละ..การซาร์จพลังของนักบวช

พูดถึงการเข้าเจียบแล้วในบรรดาพุทธศาสนา ๓ นิกาย เถรวาท มหายาน และวัชรยาน มีวัฒนธรรมการเข้าเจียบที่ไม่แตกต่างกันนัก เพียงแต่ในเถรวาทเราดูเหมือนว่าพระสงฆ์จะไม่ค่อยมีการพูดถึงและให้ความสนใจอย่างเป็นกิจจะลักษณะมากเท่าไร ทั้ง ๆ ที่การเข้าเจียบมีอะไรที่น่าสนใจในตัวเองอยู่มาก (ของเรอาจจะไปให้ความสนใจในเรื่อง พ.ร.บ.สงฆ์และการปกครองสงฆ์เสียมากกว่าจึงทำให้ขาดความสมดุลย์ในการให้การศึกษาคณะสงฆ์) ในขณะที่สายมหายานก็มีการพูดถึงอยู่เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสายวัชรยานมีการประพฤติปฏิบัติกันอย่างจริงจังเป็นจังกุฎิของพระลามะจะมีห้องใต้ดินลงไปข้างล่าง เป็นห้องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ แคบ ๆ พอให้นั่งได้เอาไว้เข้าเจียบจริง ๆ เพื่อทวารทั้ง ๖ (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) จะได้ไม่ต้องรับอารมณ์ภายนอกมากนักจิตจะได้ตั้งมั่นกว่าปกติ จะออกมาเมื่อถึงเวลาอาหาร ถ่ายอุจจาระ

ปัสสาวะ และอาบน้ำเท่านั้น เสร็จกิจแล้วก็กลับเข้าไปบำเพ็ญเพียรต่อ แต่ถึงไม่มีสถานที่เช่นนี้ให้ปฏิบัติแม้เพียงการปัดวาก็ให้ผลมากมายอยู่แล้ว

การเข้าเจียบอีกประการหนึ่งเปรียบเหมือนการจัดเรียงข้อมูลคอมพิวเตอร์ (defragment) หากใครใช้คอมพิวเตอร์จะรู้ว่าทุกสัปดาห์เป็นอย่างน้อยต้องมีการจัดเรียงข้อมูลคอมพิวเตอร์เสียใหม่ หาไม่แล้วเครื่องจะทำงานได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพพอ และเครื่องอาจแฮงค์เอาได้ง่าย ๆ เช่นเดียวกับคนเราทำงานมาก ๆ มีทุกข์มาก ๆ ก็ต้องเข้าวัดถือศีลเพื่อทำจิตสงบ (หรืออาจไม่ไหววัดก็ได้แต่เป็นสถานที่ที่เจียบสงบพอจะได้จางคลายจากทุกข์) หรือพนักงานก็ต้องมีวันหยุดพักผ่อนไปเที่ยวทะเล ไปเที่ยวภูเขา พักผ่อนหย่อนใจบ้าง ซึ่งจิตจะได้พักผ่อนมากแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับภาวะที่จิตได้มีโอกาสสงบลงในช่วงเวลานั้น ๆ

อันที่จริงการเข้าเจียบต่างก็มีในวัฒนธรรมของทุกศาสนา สุดแต่จะอยู่ภายใต้ชื่ออะไร ที่สุดแล้วก็คือกระบวนการทำให้ศาสนิกได้เข้าถึงหัวใจของศาสนาตน รวมถึงการค้นพบและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าจึงขอสมททานว่าจะเข้าเจียบปีละครั้ง เพราะเห็นแล้วว่า การเข้าเจียบมีคุณค่ากับสุขภาพจิตเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการเป็นนักบวชที่ต้องทำงานสัมพันธ์กับสังคมด้วยแล้ว การเข้าเจียบเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้เลย เพราะเราต้องรับอารมณ์จากข้างนอกเข้ามาข้างใน หากภายในของเราไม่สงบเพียงพอแล้วปัญหาสังคมที่เรากำลังเข้าไปปฏิสัมพันธ์ด้วยอาจย้อนกลับมาเป็นพิษกับเราได้และอาจทำให้เรื่องราวอื่น ๆ ร้อนยิ่งขึ้นไปอีก การเข้าเจียบจึงไม่ได้มีความสำคัญกับนักบวชเท่านั้นแต่สำหรับฆราวาสชาวพุทธทั่วไปก็น่าจะมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชาว NGOs ทั้งหลายที่ต้องทำงานเปลี่ยนแปลงสังคมเพราะเป็นเรื่องหนัก

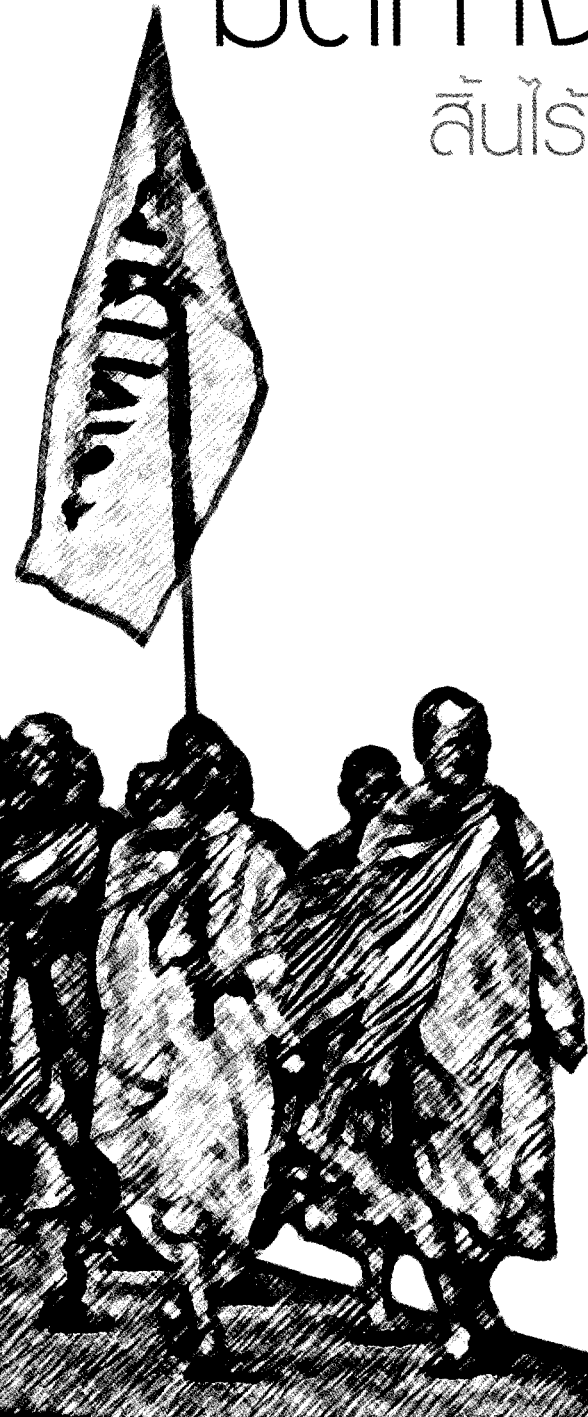
การเข้าเจียบจึงไม่ใช่แค่การหยุดพฤติกรรมต่าง ๆ แต่เป็นการหันกลับเข้ามาดูตนเองอย่างลึกซึ้งทีเดียว.

ธรรรมยตราเพื่อทะเลสาบสงขลา ครึ่งที่ ๘

บนพื้นที่ทาง ที่นับวัน **สังคม** มีทิศทางวิญญาน สิ้นไรท์ที่อยู่ที่ยืนลงไปทุกที

Sรรรมยตราฯ เดินเท้ากันมาเป็นปีที่ ๘ แล้ว โดยปีนี้จัดขึ้น ในวันที่ ๑ - ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖ โดยเริ่มต้นออกเดินจากที่พักสงฆ์ทรายทอง ต.คลองแห อ.หาดใหญ่ และไปสิ้นสุดลงที่วัดท่าหิน ต.ท่าหิน อ.สติงพระ จ.สงขลา นับถึงวันนี้ ชาวคณะธรรรมยตราทุกท่านน่าจะดีใจ เมื่อทราบข่าวว่ารัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณเพื่อการพัฒนาทะเลสาบสงขลาอย่างเป็นระบบในวงเงินนับหมื่นล้านบาท ในระยะเวลา ๕ ปี โดยจะเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ ไปจนถึงปี ๒๕๕๑

ท่ามกลางความดีอกดีใจกับชาวดีที่คณะทำงานของรัฐได้ลงมารับทราบปัญหาและกำหนดนโยบายความหวาดหวั่นพรั่นพรึงก็ตามมาอย่างที่มีอาจหลีกเลี่ยง เมื่อไม่อาจหลีกเลี่ยง ธรรรมยตราเพื่อทะเลสาบสงขลาครั้งที่ ๘ (ซึ่งทำท่ารอแรมไม่อาจถือกำเนิดเนื่องจากผู้ประสานงานหลักไม่พร้อมที่จะทำหน้าที่ประสานงาน) ก็จำต้องถือกำเนิดภายใต้ความกดดัน

อันน่าอนุโมทนายินดี เพื่อตั้งคำถามต่อวาทกรรมอันครอบงำมนุษย์ชาติมากกว่าห้าทศวรรษในนามของ “การพัฒนา” ขณะเดียวกันก็เป็นการกระตุ้นเตือนให้ชุมชนแวดล้อม ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องให้หันมาสนใจถึงรากเหง้าของการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสแสดงไว้

“ธรรมะในการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน” จึงเป็นประเด็นหลักในการรณรงค์สำหรับปีนี้

ได้ยื่นประเด็นรณรงค์เข้าแล้ว หลายท่านอาจเห็นไปว่า ช่างเป็นนามธรรมเสียเหลือเกิน ไม่เห็นมีอะไรใหม่ และมันก็จะเป็นอย่างนั้นจริง ๆ หากธรรมาตราฯ ปีนี้ จะไม่มีสิ่งทีเรียกว่า การเสวนา “บ่อบัวบาดน้ำเสีย ผลกระทบต่อชุมชนและแนวทางแก้ไขปัญหายอย่างมีส่วนร่วม” ที่วัดบางโหนด จะไม่มีการเสวนา “คติการปลูกเรือนไทยโบราณ” ที่วัดท้ายขอ ต.เกาะขอ และไม่มี “พิธีส่งมอบแผนแม่บทพัฒนาตำบลท่าหิน จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคใต้ แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหิน” ฯลฯ

การเดินเท้าตลอดทั้ง ๑๐ วันได้สิ้นสุดไปแล้ว แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า วิถีแห่งธรรมาตราจักจบสิ้นลงไปด้วย นั่นเพราะประเด็นของการพัฒนายังคงต้องมีการพูดถึงกันต่อไป โดยเฉพาะซากผุพังของการพัฒนาและผลกระทบอันเลวร้ายยาวนานที่หลงเหลืออยู่ในชุมชนรอบ ๆ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ซากดังกล่าวถูกพบเห็นกันตั้งแต่วันแรก ณ ที่พิทักษ์ทรายทองอันเป็นอารามเล็ก ๆ ซึ่งอยู่ติดคลองแห นั่นคือ กลิ่นอันน่าเหม็นของน้ำในลำคลองนั่นเอง การพูดคุยในวันนี้คณะธรรมาตราฯ ได้รับฟังความในใจของปลัด อบต.คลองแห ที่กล่าวอย่างติดตลกว่า “ถึงเวลาแล้วที่ชาวคลองแหต้องมานั่งฟังคนข้างนอกพูดถึงปัญหาน้ำเสียในคลองแห”

สืบเนื่องจากคลองแห มาถึงวันที่สามของการเดินเท้าเข้าสู่ ต.น้ำน้อย ต.คูเต่า ก็เป็นบรรยากาศอันดุเดือดเผ็ดร้อนของการเสวนาที่วัดบางโหนด ที่มีพระสงฆ์เป็นเสมือนสักขีพยานรับรู้สัมผัสอารมณ์ของทั้งสองฝ่าย กระทั่งบรรลู่ข้อตกลงร่วมระหว่างชาวบ้าน และ

หลักธรรมก็นำไปสู่การพัฒนา อย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

ภาวนา ๔ การเจริญ การทำให้เป็นให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา

กายภาวนา การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรียทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ, การความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ศีลภาวนา การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน

จิตตภาวนา การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อุดม มีสมาธิ และสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

ปัญญาภาวนา การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งในโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

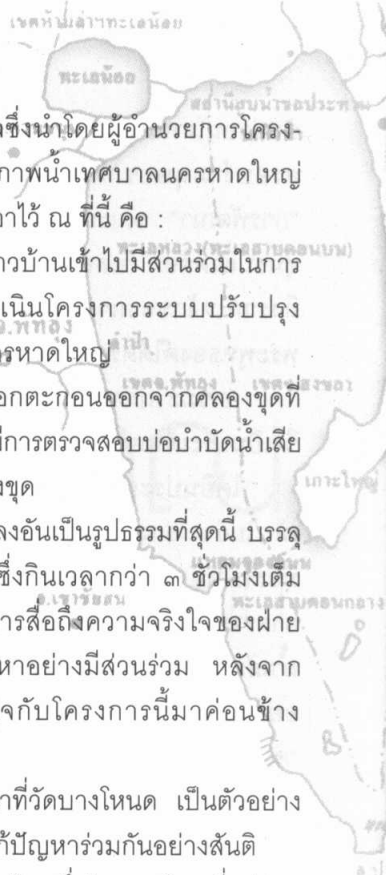
สาราณียธรรม ๖ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน กัลยาณการอยู่ร่วมกัน หลักธรรมที่เป็นองค์ประกอบของชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

๑. **เมตตา** ตั้งเมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. **เมตตา** ตั้งเมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. **เมตตา** ตั้งเมตตาในกรรม ในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตา อุ่มเอี่ยมแจ่มใสต่อกัน

๔. **สาธาณโภคี** ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวังไว้

เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทศบาลซึ่งนำโดยผู้อำนวยการโครงการระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำเทศบาลนครหาดใหญ่ อันนำไปได้รับการบันทึกเอาไว้ ณ ที่นี้ คือ :

๑. ให้มีตัวแทนชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและการดำเนินโครงการระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำเทศบาลนครหาดใหญ่

๒. ให้มีการขุดลอกตะกอนออกจากคลองขุดที่บ้านบางโหนด และให้มีการตรวจสอบบ่อบำบัดน้ำเสียที่ปล่อยน้ำทิ้งลงสู่คลองขุด

โดยทั้งสองข้อตกลงอันเป็นรูปธรรมที่สุดนี้ บรรลุผลหลังจากการเสวนาซึ่งกินเวลากว่า ๓ ชั่วโมงเต็ม เพื่อเป็นบทเริ่มต้นในการสื่อถึงความจริงใจของฝ่ายเทศบาลในการแก้ปัญหาอย่างมีส่วนร่วม หลังจากที่บ้านบางโหนดต่างระอากกับโครงการนี้มาค่อนข้างยาวนาน

ตัวอย่างการเสวนาที่วัดบางโหนด เป็นตัวอย่างเล็ก ๆ ที่แสดงถึงการแก้ปัญหาร่วมกันอย่างสันติ

ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นหนึ่งในพระภิกษุที่อยู่ร่วมเป็นสักขีพยานในการเสวนาที่วัดบางโหนด แม้ไม่ได้ร่วมตั้งคำถามหรือร่วมหาคำตอบอย่างจริงจังต่อแนวทางในการแก้ปัญหา นอกไปจากการกล่าวนำถึงความจำเป็นของธรรมาศราก็ก่อนที่การเสวนาจะเริ่มขึ้นขึ้นก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนและเพื่อนพระภิกษุในคณะธรรมาศราทำได้ ขณะที่การเสวนาดำเนินไปอย่างดุเดือดเผ็ดร้อนก็คือ การนั่งสงบหายใจเข้า - ออกอย่างรู้สึกตัวทั่วพร้อม

การนั่งสงบก่อนประโชชน์อันใดต่อการเสวนา

ในวงเสวนาซึ่งเรียกร่องการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ดูเหมือนการนั่งสงบ นอกไปจากเป็นวิธีการที่ไร้ประสิทธิภาพที่สุดแล้ว ยังถือเป็นเรื่องผิดที่ผิดทางอย่างไม่อาจอภัย แต่ในแง่มุมของธรรมาศราแล้ว ความสงบสานตึกกลับถือเป็นพลังของอันสำคัญอย่างยิ่งยวดอันหนึ่ง เพราะความสงบของธรรมาศรา เจ้าหน้าที่โครงการฝ่ายเทศบาลจึงให้เกียรติมาร่วมเสวนากับพวกเรา เพราะความสันติจริงใจของคณะธรรมาศรา ชาวบ้านที่มาร่วมเสวนา แม้จะพหุพาเอาความรุ่มร้อนคับแค้นใจไว้

ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

๕. ศิลปสามัญญา มีศีลบริสุทธิ์เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่ยังเกลียดชังของหมู่คณะ

๖. ทิฏฐิสามัญญา มีทิฏฐิต่างเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นสิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา

อุปหานิยธรรม ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง (ธรรมที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเกื้อหนุนให้ชุมชนทั้งตนเอง)

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ
๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติตามหลักการตามที่วางไว้เดิม
๔. ท่านเหล่านี้เป็นผู้ใหญ่ให้เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งที่ควรรับฟัง
๕. บรรดากุลสตรีภุมมาภิเษกทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือจูดคร่ำซำใจ
๖. เคารพสักการะเจดีย์ (ปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ ตลอดจนถึงอนุสาวรีย์ต่าง ๆ) ประชาชาติทั้งหลาย ทั้งภายในภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทวามไป
๗. จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดยผาสุก

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลธรรม) พระราชวรมณี (ประยูร ปยุตโต)

มากแค่ไหน แต่เมื่อมาอยู่ในวงเสวนา พวกเขาสามารถยับยั้งอารมณ์อันเคื่องแค้นไว้ได้อย่างน่ารัก และเติมไปด้วยอารมณ์ขัน กระทั่งสามารถบรรลुข้อตกลงดังกล่าวแล้ว

ในสถานการณ์เผชิญหน้าเช่นนี้ แม้จะเป็นเพียงเหตุการณ์เล็ก ๆ แต่อดไม่ได้ที่จะทำให้นึกไปถึงสถานการณ์ที่ปรากฏอยู่ในพระสูตร สมัยที่พระพุทธองค์ทรงห้ามศึกแย่งน้ำที่ริมฝั่งแม่น้ำโรหิณี ระหว่างกองทัพฝ่ายโกสิยวงศ์และฝ่ายศากยวงศ์ ปราศจากสติอันมั่นคงแน่วแน่ของพระพุทธองค์เสียแล้ว จักนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างไร

พื้นที่ทางสังคมวันนี้ ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีทางของการพัฒนามากยิ่งขึ้นทุกที ขณะเดียวกันรัฐก็พยายามตัดวงจรการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้นทุกที ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างวิถีคิดอันดูเหมือนจะมีอาจตกลงกันได้ ยิ่งแหลมคมมากขึ้นทุกขณะ ไม่ว่าจะ เป็น กรณีกลุ่มคัดค้านโครงการท่อก๊าซไทย - มาเลเซีย ที่ลานหอยเสียบ กรณีโรงไฟฟ้าที่บ่อนอก - หินกรุด กรณีเขื่อนปากมูลที่ถูกทำให้เหลือแค่การเปิดประตูน้ำ ฯลฯ ทั้งหมดนี้ไม่อาจแก้ไขได้ด้วยกลวิธีเผชิญหน้าอย่างไรสติยังคิด เพราะนั่นจึงแต่จะนำมาซึ่งความรุนแรงอันไม่รู้สิ้น

กล่าวในส่วนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในนามของโครงการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบอย่างเป็นระบบที่จะเกิดขึ้นในอีก ๕ ปีข้างหน้า ในวงเงินมหาศาล ย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันระหว่างวิถีคิดที่แตกต่างกันหลาย ๆ ชั่ว ไม่ว่าจะ เป็น ฝ่ายรัฐ ฝ่ายนักวิชาการ ฝ่ายนักพัฒนาเอกชน ฝ่ายประชาชน หรือแม้แต่ฝ่ายพระสงฆ์ ทำอย่างไรเล่าการเผชิญหน้าเหล่านี้จึงจะมีมิติทางจิตวิญญาณเข้าไปเชื่อมประสาน ก่อให้เกิดเป็นการเผชิญหน้าที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมและเป็นไปโดยสันติ

วิถีแห่งธรรมยาตรา คือหนึ่งในความพยายามเปิดมิติทางวิญญาณบนพื้นที่ทางสังคม อันเกี่ยวเนื่องไปถึงผู้คน และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติรอบ ๆ ในแง่นี้ กิจกรรมของธรรมยาตราจึงไม่เพียงเพิ่มพูนข้อรู้

ข่าวสาร ด้วยการเปิดเวทีพูดคุยเท่านั้น แต่ครอบคลุมไปถึงการซึมซาบความงดงามแห่งวิถีชุมชน สนใจบางความรู้สึกที่ประณีตลึกซึ้ง เพื่อน้อมนับเข้ามาสู่การเพ่งมองภายในเพื่อเท่าทันต่อตนเองและความเป็นไปทั้งหมด

อีกประเด็นหนึ่งที่เป็นห่วงเป็นใยกันมาก เมื่อมีโครงการพัฒนาอันเป็นนโยบายที่ถูกกำหนดมาจากเบื้องบนก็คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้โครงการเหล่านี้ครอบคลุมไปถึงเรื่องการพัฒนาด้านศิลป จิตใจ และการพัฒนาพลังทางปัญญาให้เกิดขึ้นพร้อมกันไปด้วย แทนที่จะมองเห็นเพียงแค่การพัฒนาด้านกายภาพที่มองเห็นทะเลสาบเป็นแค่ภาชนะรองรับน้ำที่ชำระชุดโทรดมเท่านั้น

นับถึงวันนี้ หลายฝ่ายมองเห็นว่าสิ่งที่รัฐควรทำคือให้ชะลอโครงการที่ถูกกำหนดมาจากเบื้องบนไว้ก่อน โดยหันมาให้การสนับสนุนโครงการที่ประชาชนในพื้นที่เสนอไว้แล้ว สนับสนุนการศึกษาแก้ไขปัญหาร่วมกันภายในชุมชนแต่ละท้องที่ เพราะดังที่รู้กันว่าไม่มีใครจะรู้ปัญหาของชุมชนได้ดีกว่าคนในชุมชนเอง

ธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลาปีนี้ ยังคงทำหน้าที่เป็นสักขีพยาน ร่วมรับรู้ซึมซับ เป็นวงเสวนา กระตุ้นเตือน เป็นวงคุยร่วมชื่นชมในความงดงามของวิถีชีวิตเก่าก่อนที่ยังคงหลงเหลือ เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักในคุณค่าของเรื่องเล่าอันหล่อหลอมเป็นสำนึกของชุมชน เป็นสติอันเท่าทันต่ออารมณ์ความรู้สึกของตนเองขณะก้าวย่าง

เราเชื่อว่า นโยบายการพัฒนาหลุ่มน้ำทะเลสาบทั้งระบบที่จะเกิดขึ้นในอีก ๕ ปีข้างหน้า จักต้องคำนึงความงามของเพลงเรือที่แหลมโพธิ์ คำนึงถึงวิถีแห่งมุขปาฐะผู้เป็นดั่งคัมภีร์ที่ยังคงมีชีวิต คอยบอกกล่าวคติการปลูกเรือนไทยโบราณที่วัดท้ายยอด คำนึงถึงโรงปั้นหม้อที่สืบสานตำนานอันยิ่งใหญ่แห่งชุมชนสทิงหม้อ คำนึงถึงเรื่องเล่าตำนานหลวงปู่มหาลอยที่แหลมจากปากรอ ตลอดจนจิตวิญญาณของชุมชนบ้านท่าหินที่ต้องการชี้แนะวิถีการพัฒนาของตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่รัฐต้องเคารพและปฏิบัติต่ออย่างอ่อนน้อม ถ่อมตน.

บทอธิษฐานเพื่อความรู้สึกตัวทั่วพร้อม

ณ ชั่วโมงแห่งความรู้สึกตัวทั่วพร้อมนี้ พวกเราจักทำในใจอย่างแยบคาย พร้อมกับการก้าวออกไปเบื้องหน้า ขอให้ก้าวของเราแต่ละก้าว ได้นำความสุขสงบมาสู่ตัวเรา มาสู่ผองเพื่อนของเรา มาสู่ชุมชนและธรรมชาติแวดล้อมที่เราผ่านไป

ขอให้ก้าวย่างของเราแต่ละก้าว ได้นำความรู้เท่าทัน มาสู่ตัวเรา มาสู่ผองเพื่อนของเรา มาสู่ชุมชนและธรรมชาติแวดล้อมที่เราผ่านไป

ขอให้ก้าวย่างของเราแต่ละก้าว ได้กล่อมเกลาร่างกาย และวิญญาณของเรา ให้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนรู้รับฟังพิจารณา เพื่อเราจักค้นพบโอกาสและหนทางอันสร้างสรรค์ ในการดำเนินวิถีแห่งการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสันติและยั่งยืน

สดับเกิดพวกเราทั้งหลาย ความตั้งใจอันดีงามของเรา ปรากฏอยู่ที่นี้แล้ว ณ ชั่วโมงแห่งความรู้สึกตัวทั่วพร้อมนี้

ขอให้ความมุ่งมั่นในคำอธิษฐานของเรา ได้สัมผัสสทุกดวงใจของสรรพสัตว์ ได้ชุบชะโลมทุกเรือนกายของสรรพสิ่ง ให้สดชื่น จำเริญ เพื่อตื่นรู้ต่อความงดงามในคุณภาพแห่งการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ ประหนึ่งห้วงน้ำแห่งท้องทะเลสาบสงขลา ผู้ให้กำเนิดหล่อเลี้ยงธาตุมูลแห่งชีวิตตลอดมา โดยมีเคยเรียงรองรับรองรับการลิ่งใด ๆ

ณ ชั่วโมงแห่งความรู้สึกตัวทั่วพร้อมนี้ คำอธิษฐานของเราจงปรากฏเป็นจริงในกาลทุกเมื่อ.

(บทอ่านก่อนออกเดินเท้า)

บทอบน้อมแด่ธาตุมารดาทั้ง ๔

ขอนอบน้อมแด่แผ่นดินที่รองรับร่างกายของเรา พวกเราตระหนักดีว่า ปราศจากเรือนกายกว้างใหญ่ของแม่ธรณีเมื่อใด กายเราไม่สามารถดำรงอยู่

ขอนอบน้อมแด่แผ่นน้ำในทุกสถานขอบเขต ผู้หล่อเลี้ยงชุบชะโลมร่างกายและวิญญาณของเรา พวกเราตระหนักดีว่า เมื่อใดที่น้ำเพียงหยดเดียวสูญหายไปจากโลก ย่อมส่งผลสะท้อนถึงน้ำที่ไหลเวียนหล่อเลี้ยงอยู่ในกายเรา

ขอนอบน้อมต่อสายลมในทหุณแห่งช่องว่าง ซึ่งโคจรขับเคลื่อนร่างกายและวิญญาณของเรา พวกเราตระหนักเสมอว่า ปราศจากลมพัดไกวภายนอกแม้เพียงครู่ ลมชีวิตในกายเราย่อมหยุดนิ่งชะงักงัน

ขอนอบน้อมแด่ไฟทุกประกายอันสว่างไสวอยู่ท่ามกลางอันธสถาน ผู้สันดาปพลังงาน ให้กำเนิดฤดูกาล และเป็นดวงตาแห่งโลก พวกเราตระหนักดีอย่างเต็มเปี่ยมถึงเดชอันยิ่งใหญ่แห่งเปลวไฟ ปราศจากไฟเมื่อใด ไฟชีวิตในกายเราย่อมมอดดับสูญสลาย

มวลธาตุมารดาทั้ง ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้นธารแห่งรูป ลักษณ์และความเป็นไปในธรรมชาติทั้งหมด

ณ สถานแห่งนี้ ชั่วโมงที่เรากำลังก้าวย่างไปบนวิถีแห่งธรรมยาตรา ขอให้แต่ละก้าวของพวกเขาทั้งหลาย ได้สัมผัสถึงความปรากฏอยู่แห่งธาตุมารดาทั้ง ๔ อย่างแจ่มชัดลึกซึ้ง เพื่อให้เราได้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เข้าถึงคุณค่าอันไม่อาจประมาณ และสามารถค้นพบโอกาสและช่องทาง ในการร่วมมือกับเพื่อนมนุษย์คนอื่น ๆ ในการปกป้องดูแลแผ่นดิน แผ่นน้ำ ตลอดจนธรรมชาติทั้งหมดให้คงอยู่คู่โลกอย่างยั่งยืนและยาวนาน

(บทอ่านก่อนออกเดินเท้า)

เวลาบ่าย ท่ามกลางสายลมและแสงแดดอ่อน ๆ บรรยากาศและอากาศกำลังสบาย ๆ ในขณะที่นั่งรอจะขึ้นรถเพื่อเดินทางจากชัยภูมิ มุ่งสู่เชียงใหม่ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของพระศาสนา หลังจากเพิ่งจบกิจกรรมของพระศาสนาเช่นกัน

ในการเข้าร่วมงานภาวนากับนพลักษณ์ โดยพระอาจารย์สันติกโร พระฝรั่งพูดภาษาไทยได้ความชัดเจนทั้งด้านภาษาไทยและภาษาบาลี เป็นครั้งแรกที่เพิ่งได้เข้าเรียนรู้กับพระฝรั่ง แต่ความต่างทางด้านเชื้อชาติและภาษาไม่เป็นปัญหา เพราะวิธีการสอนและการนำเสนอในการปฏิบัติภาวนาของท่านทำให้คนไทยอย่างพวกเราเข้าใจทั้งทฤษฎี (ปริยัติ) ปฏิบัติ (สภาวะ) ปฏิเวธ (ผล) มีการเปลี่ยนแปลงแบบเห็นและเข้าใจกลไกการทำงานของตัวชีวิต ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมปฏิบัติภาวนาแต่ละคนเห็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนของการทำงานของร่างกายและจิตใจ โดยผ่านประสบการณ์ตรงและจริง ซึ่งการได้เห็นความสลับซับซ้อนที่ไม่เป็นอุปสรรคหรือปัญหา แต่กลับเป็นการเพิ่มพูนกำลังใจในแต่ละคนให้มีความพากเพียรในการเจริญสติโดยใช้เหตุปัจจัยจริง ๆ ขณะเกิดในแต่ละขณะของการใช้ชีวิตประจำวันจริง ๆ เป็นตัวการในการเรียนรู้การเจริญสติแบบต่อเนื่อง

หลายคนครั้งแรกคิดว่าจะมาพักผ่อน แต่ผลที่ได้คือ การได้พบหรือเห็นว่ามีหลายอย่างถูกสะสมและส่งออกมาในรูปของการกระทำ คำที่พูด แม้ความคิดซึ่งอยู่ภายใน ซึ่งการเห็นนี้ทำให้มีความเข้าใจว่าทำไมทั้ง

ตัวเราเองและผู้อื่น บ่อยครั้งไม่ต้องการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่ว่าจะทางกาย วาจา ใจ แต่เราก็ต้องทำ เพราะความไม่รู้ (อวิชชา) และบ่อยครั้งอีกเช่นกัน ที่การกระทำความดีของเราก็ทำให้ใจเราเองเดือดร้อน เบื่อหน่าย ท้อถอย โดยที่ไม่เข้าใจ

เราจะเห็นกลไกการทำงานของ การกระทำว่าจริง ๆ มาจาก กุศล อกุศล กันแน่ เช่น

การกระทำ ซึ่งเกิดจากการปกป้องความรู้สึกอะไรบางอย่าง หรือ การกระทำ ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจอะไรกันแน่ หรือ การกระทำ ซึ่งเกิดจากความดีที่ว่าเป็น เพราะผู้อื่นเป็นเหตุบังคับ

จะมีความเข้าใจว่าการกระทำที่เป็นกุศลบ้าง อกุศลบ้าง หรือความเป็นกลาง ๆ บ้าง เป็นอาการทางกาย และอาการของจิต ซึ่งต่างเป็นเพียงสภาวะธรรมว่างแห่งความหมายแห่งความเป็นตัวตน

หลังจากการปฏิบัติภาวนา หลายคนเห็นช่องทางและมีกำลังใจจะกลับไปใช้ชีวิตให้พบความร่มเย็น และแผ่ความร่มเย็น คืนสู่บรรยากาศรอบข้างกับสิ่งรอบตัว

อู๊ย...ไม่ได้ฝันนะ นี่เป็นเรื่องจริง ๆ แต่เป็นเพียงส่วนเสี้ยวชีวิตของการเรียนรู้ในบรรยากาศของความอบอุ่นท่ามกลางกัลยาณมิตร ณ การภาวนากับนพลักษณ์

แม่วดวงเสขียรรสม พงศ์ประสาธพร

๒๑/๒๘ ม.มิตรประชาร่วมเกล้า ๔ ม.๘ ถ.ดลิ่งชัน-สุพรรณบุรี

ต.เสารงหิน อ.บางใหญ่ นนทบุรี ๑๑๑๔๐

แม่วดวงเสขียรรสม

ประชุมใหญ่เสยยธรรม ๑๕

แควดวงเสยยธรรม

ครั้งที่

กองบรรณาธิการ

กลุ่มเสยยธรรมเป็นการรวมตัวของพระภิกษุ – สามเณร แม่ชี และฆราวาส ที่ห่วงใยต่อพระพุทธศาสนาและสภาพสังคม มีจุดประสงค์เพื่อการประยุกต์ใช้ศาสนธรรมในการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างสมสมัยด้วยความเกื้อกูลโดยปราศจากการตอบแทนเชิงทุนนิยม ตลอด ๑๔ ปีที่ผ่านมาบทบาทของกลุ่มได้ปรากฏในสังคมด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ทุกปีทางกลุ่มจะจัดประชุมใหญ่เพื่อทบทวนหน้าที่บทบาทการทำงาน, พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิก, ภาวนาขัดเกลาพฤติกรรมและกระบวนการคิด พร้อมทั้งส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ ๆ ระหว่างสมาชิกด้วยกัน

สำหรับปีนี้ สถานที่จัดการประชุมใหญ่กรรมการดำเนินงาน – กองทุนได้คัดเลือกเอาที่ วัดกุดชุมใน ต.กุดชุม อ.กุดชุม จ.ยโสธร ระหว่างวันที่ ๒๐ – ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ที่ผ่านมา โดยมีคณะอนุกรรมการฝ่ายภาวนาเป็นผู้จัดกระบวนการ นอกจากนี้เรื่องหลักจะเป็นการประชุมตามปกติแล้ว ยังมีกำหนดวันภาวนาระหว่างสมาชิกเป็นการพิเศษด้วย ซึ่งปีนี้มีสมาชิกเข้าประชุมทั้งหมด ๓๐ ท่าน โดยก่อนจะมีการประชุมใหญ่อย่างเป็นทางการในวันที่ ๒๐ ช่วงค่ำของวันที่ ๑๙ คณะกรรมการดำเนินงาน – กองทุนได้ประชุมวาระพิเศษสรุปการทำงานตลอด ๑ ปีที่ผ่านมาเพื่อแจ้งให้ที่ประชุมใหญ่ทราบ

การประชุมวันแรก ช่วงเช้าเป็นการแนะนำสถานที่ และให้เพื่อนสมาชิกแต่ละท่านแนะนำตัวเองต่อกลุ่มใหญ่ ช่วงบ่ายได้ให้สมาชิกทบทวนการทำงานของกลุ่ม (กรรมการชุดต่าง ๆ) ในแง่ของวิธีการ การนำเสนอและผลที่เกิดขึ้น พร้อมด้วยการมีส่วนร่วมของแต่ละท่านในรอบปีที่ผ่านมา สมาชิกส่วนมากมีความพอใจโดยเฉพาะการทำงานของคณะกรรมการบริหารที่คล่องตัว ทันต่อสถานการณ์ ส่วนคณะกรรมการกองทุน สมาชิกเสนอให้ปรับปรุงหน้าที่และรูปแบบการทำงานให้ชัดเจนและเป็นระบบยิ่งขึ้น ข้อบกพร่องที่สมาชิกเห็นพ้องกันมากที่สุดคือ การรับ-ส่งข่าวสารและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในแต่ละภูมิภาคที่ค่อนข้างห่างเหินและไม่ต่อเนื่อง

วันที่สอง ช่วงเช้า สมาชิกในกลุ่มได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานในอดีตที่ผ่านมาและที่ทำอยู่ในปัจจุบัน จากภาพรวมทำให้เห็นว่า สมาชิกมีความหลากหลายในหน้าที่มาก เช่น เป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนาด้านสมุนไพร ไม้ เกษตรกรรม เป็นต้น ครูสอนศีลธรรม พระสังฆาธิการ และคนทำหนังสือ ช่วงบ่าย เป็นการสรุปผลที่ได้ทบทวนบทบาทในรอบ ๑ ปีที่ผ่านมาและนำเสนอแนวทางกิจกรรมของกลุ่มเสยยธรรมจากสมาชิกทุกท่าน ช่วงค่ำ ได้มีการคัดเลือกกรรมการดำเนินงานชุดใหม่ โดยสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมทั้งหมด (ยกเว้นผู้ที่เป็นการกรรมการ) เห็นว่าสมาชิกมีน้อยเกินไป และหากการเลือกกรรมการชุดใหม่อาจทำให้งานที่ทำ

อยู่ชะงักและไม่สืบเนื่องได้ จึงได้มีมติว่า ให้ต่ออายุการทำงาน
ของกรรมการชุดเก่าต่อไปอีก ๑ ปี ด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่
จากนั้นในปีต่อไปคือเลือกกรรมการชุดใหม่ โดยให้มีอายุ
การทำงาน ๒ ปี และเนื่องจากมีกรรมการลาออกถึง ๓ ท่าน
ที่ประชุมมีมติให้เลือกกรรมการเพิ่มอีก ๒ ท่าน โดยกรรมการ
ที่เลือกใหม่ คือ พระบุญชู ติสาโร จากจังหวัดสกลนคร และ
อีกหนึ่งท่านให้เป็นตัวแทนฝ่ายแม่ชี โดยขอให้แม่ชีสุบิน
นำเสนอในการประชุมกรรมการคราวหน้า จากนั้นที่ประชุมได้
มีมติกำหนดประชุมกรรมการชุดใหม่ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๖ ที่มูลนิธิ
โกมลคีมทอง กรุงเทพฯ ในวันที่อังคารที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๖

วันที่สาม ช่วงเช้า สมาชิกของกลุ่มได้ไปดูงานที่บ้าน
โนนยาง ต.คำแมด อ.กุดชุม สถานที่แรกเป็นร้านค้าชุมชน
ที่กำหนดให้สมาชิกนำสินค้าพื้นบ้านมาวางขายได้ ส่วนมาก
เป็นพวกผัก ผลไม้และสมุนไพรพื้นบ้าน แต่ในร้านก็ยังต้อง
ขายสิ่งจำเป็นต้องใช้ชนิดอื่นที่ชาวบ้านไม่สามารถผลิตเองได้
เช่น สนู ผงซักฟอก เป็นต้น ซึ่งดูเหมือนว่าของใช้ที่นำมา
จำหน่ายมีมากกว่าของที่ชาวบ้านผลิตใช้กันเองหลายเท่า
จากนั้นก็ออกจากหมู่บ้านไปดูการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตร
พอเพียงและเกษตรไร้สารพิษ ซึ่งเป็นการเกษตรแบบใหม่ที่
มุ่งการอยู่กับธรรมชาติอย่างกลมกลืนและใช้ประโยชน์จาก
กันแบบพึ่งพาอาศัย ช่วงบ่ายได้ไปดูงานที่วัดท่าลาด ต.น้ำใส

อ.กุดชุม ในเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับการใช้
ภายในชุมชนและจำหน่าย ทั้งนี้มีการสาธิตการทำน้ำมันนวด
ให้สมาชิกได้ดูด้วย สถานที่สุดท้ายในการไปดูงานก็คือ โรงสี
ธรรมชาติที่บ้านนาใส เป็นโรงสีของชุมชนที่ให้กรบริการ
ภายในชุมชนเป็นหลัก ช่วงค่ำ มีการเสวนาเกี่ยวกับการ
ทำงานในท้องถิ่นของพระสงฆ์ในเขตจังหวัดยโสธร นำโดย
พระครูสุภาจารวัฒน์และพระสมาชิกในกลุ่มสังฆาสาพัฒนา
ทั้งในด้านของผู้ที่สืบต่องานด้านการส่งเสริมให้ชาวบ้าน
พออยู่พอกินและลักษณะงานที่เปลี่ยนไปตามความต้องการ
ของชุมชนตลอดจนกระแสสังคม เช่น การเกิดขึ้นของสังฆ
สละสมทรัพย์ การสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ทำให้พระเณร
ที่จะมาทำงานแบบที่พระครูสุภาจารวัฒน์เคยทำอยู่น้อยลงไป
ซึ่งท่านพระครูฯ สะท้อนว่ากำลังอยู่ในภาวะวิกฤต

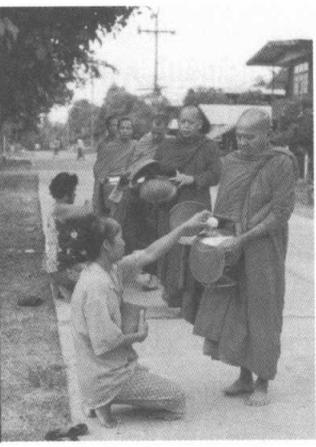
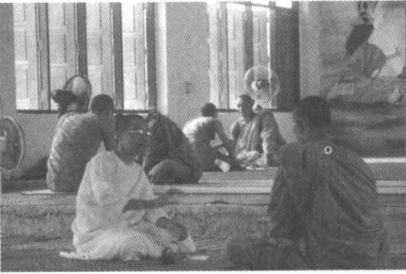
วันที่สี่ เป็นวันแห่งการภาวนา พระมหาจันทร์ คุณวุฑูโณ
ได้นำสมาชิกทุกรูปสมาทานกรรมฐานและเจริญสมาธิด้วยกัน
ช่วงละ ๑ ชั่วโมง บริเวณโบสถ์เก่าของวัดที่สร้างมาตั้งแต่ พ.ศ.
๒๔๙๔ หลังจากนั้นให้แต่ละท่านเลือกสถานที่วิเวกภาวนา
ด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมวันนี้มีอุปาสก-อุปาสิกาชาวบ้านใน
เขตอำเภอกุดชุมมาร่วมสมาทานภาวนาด้วยกันหลายท่าน

วันที่ห้า ช่วงเช้า เป็นการประเมินผลกิจกรรมตลอดการ
ประชุมใหญ่ทั้ง ๕ วัน ใน ๓ ประเด็นคือ รูปแบบการประชุม
ใหญ่ การดูงานและการภาวนา จากนั้นที่ประชุมได้เสนอ
สถานที่จัดประชุมใหญ่ครั้งต่อไปว่ากระจายไปในภูมิภาค
อื่นๆ ซึ่งถือเป็นการเยี่ยมเยียนและเปลี่ยนบรรยากาศ โดย
เสนอไป ๓ แห่ง คือ วัดวังศิลาธรรมาราม จ.ระยอง วัด
ท่าเมรุ จ.สงขลา และวัดโมต้าย จ.สุราษฎร์ธานี. 🏠

คณะกรรมการดำเนินงาน กลุ่มเสขิยธรรม

ประจำปี ๒๕๔๖ - ๒๕๔๗

พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ	ประธานกรรมการ
พระครูธรรมธรมไตร วรมิตฺโต	กรรมการ
พระสมบุญรณ์ สุมงคลโล	กรรมการ
พระใบฎีกาสุทัศน์ วชิรณาโณ	กรรมการ
พระสมย์ สจจุณาโณ	กรรมการ
พระครูวรดิตถ์ธรรมาท (บุญมี ติสฺสโร)	กรรมการ
พระบุญชู ติสาโร	กรรมการ
แม่ชีสุบิน ผลไม้	กรรมการ
พระมหาประนุติ มหาภินิฏขมโน	กรรมการเลขานุการ

ความตาย...

“...ร่างนั้นทอดเหยียดอยู่ในโลงไม้แคบ ๆ ใบหน้าสวยได้รูปดูซีดขาว ดวงตาหลับสนิท ริมฝีปากที่เคยช่างเจรจาคล้ายจะแยมยิ้ม... ใครจะคิด ว่าหลังพูดคุยกันเมื่อไม่กี่วันก่อน บัดนี้ ‘ความตาย’ กลับพรากเธอให้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ...”

หากข้อความข้างต้นอยู่ในหน้าหนังสือ หรือเพียงเหตุการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตอย่างผิวเผิน ในที่สุดไม่นานนัก เราก็อาจลืม หรือเลือนภาพที่เห็น (และเรื่องราวอันน่าสะเทือนใจ) ได้ในไม่ช้า

ด้วยว่า เรื่องดังกล่าว เราคล้ายไม่เกี่ยวข้อง และปราศจากส่วนได้ส่วนเสียใด ๆ กับการที่ ‘ตัวละคร’ หรือ ‘ใครสักคน’ จะตายไปจากโลก...

ด้านหนึ่งความตายใกล้ชิดกับเราในฐานะเป็นสิ่งมีชีวิต

อีกด้านหนึ่ง “ความตาย” ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องผูกพัน ก็ใช่ว่าจะทำให้รู้สึกหวั่นไหว มากไปกว่าสิ่งกระทบใจชั่วคราว

แม้ความตายจะติดตามทุกชีวิต ดังผูกยึดไว้ด้วยโยงใยอันไม่สามารถตัดขาด แต่ลึกกลงไปในจิตได้สำนึก อาจมี ‘บางสิ่ง’ คอยสนับสนุนให้เราปฏิเสธหรือหลบเลี่ยง ‘ความตาย’ อยู่ในที

เราจึงต่างดิ้นรนขวนขวายต่อการ “ยังชีพ” ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม แม้ว่าจะเป็นการระหนก เหน็ดเหนื่อย หรือเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานก็ตาม

ดูเหมือนว่า “ความสุข” ที่หลายคนปรารถนาอย่างไม่มีสิ้นสุด เมื่อสำรวจลึกกลงไปแล้ว ก็คือ การหนีห่างจากเงื่อนไขที่นำไปสู่ “ความทุกข์” “ความสูญเสีย”

อันมี “ความตาย” เป็นที่สุดนั่นเอง

โดยนัยนี้ ความตาย ดังหนึ่งจะอยู่ ณ อีกด้าน หรือตรงกันข้ามกับชั่วของ ความสุข

แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว ชีวิต หมายถึง ‘ความสุข’ กระนั้นหรือ ?

เป็นไปได้หรือไม่ว่า ภายใต้ทุกข์ยากและรันทด ท้อในควมมีชีวิต มนุษย์ยังเชื่อมั่นอยู่ในที่ ว่าสามารถแสวงหาความสุขได้ หากตนยังมี “ชีวิต” อยู่ ทั้งยังหวาดหวั่นและไม่มั่นใจต่อ “ความตาย” ว่าถึงที่สุดแล้วจะนำไปสู่ที่ใด

และ เป็นไปได้หรือไม่ว่า นั่นอาจเป็นเพียงแรงจูงใจที่คอยกระตุ้นเร้า เพียงให้เรา “หนีตาย” โดยปราศจากความจริงใด ๆ รองรับ

ทำนองที่ว่า เมื่อหมดแรงหนี ก็พบว่าไม่มีสิ่งใดต้องกลัวอีกเลย...

หลายยุคหลายสมัย มนุษย์แสวงหาความจริงของ ชีวิตและความตาย ผ่านหลายมุมมองและหลากหลายวิธีการ ทั้งวิทยาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา ฯลฯ หรือกระทั่งศิลปะและวรรณกรรม

“ผู้รู้” พร่ำพรรณนา อธิบาย และสรุป สิ่งที่ตน “เชื่อ” และ “ค้นพบ” ครั้งแล้วครั้งเล่า ยุคแล้วยุคเล่า นำประหลาด ที่ความจริงอันสำคัญและใกล้ชิดกับชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่งนี้ กลับหาข้อยุติโดยรวมไม่ได้

แต่ละสาขาของ ความรู้ – ความเชื่อ ยังมีความแปลกแยกและแตกต่างกัน อย่างแทบมิอาจแสวงหาจุดร่วมใด ๆ

ลึกกลงไปในแต่ละแขนง กลับมีแง่มุมแยกย่อย

ออกไปให้ศึกษาและปฏิบัติอย่างนับแนวทางไม่ถ่วงท้วง
หากคุณเป็นผู้ใฝ่รู้ต่อการแสวงหา ชั่วชีวิตหนึ่ง
อาจไม่สามารถค้นพบความจริงของการ 'มีอยู่' และ
'จากไป' ได้รอบด้าน ทั้งนี้ มิจำเป็นต้องกล่าวถึง ความ
'ครบถ้วน' ทั้งโดยคุณภาพและปริมาณ

ศาสดาจำนวนมาก จึงชี้ทางอัน "เพียงพอ" ต่อ
การเป็น 'มนุษย์' ยิ่งกว่าความ "สิ้นเกิน" อันผู้คน
จำนวนมากพากันค้นหา

น่าเสียดาย ที่ส่วนใหญ่ "ความคิด" มักมีมาก
กว่า "ความจริง" และ "ความจริงอันเพียงพอ" มักด้อย
รสชาติกว่าความอยาก رؤ้อยากเห็นเสมอ...

บ้างกล่าวถึงความตายว่าเป็นความสูญเสีย
บ้างกล่าวว่าเป็นความเปลี่ยนแปลง บ้างกล่าวว่ายตาย
แล้วเกิด และบ้างก็กล่าวว่า คือ การเดินทางกลับ สู่
ดินแดนที่จากมา...

วันแล้ววันเล่า ที่ที่คนเหล่านี้ชวนว่าอยุ่ใน
วิภวัญของมนุษย์ ส่งเสียงอยู่ที่นั่นที่นั่น ส่วนนั้นส่วนนี้ของ
โลก

บ้างกระซิบ บ้างกู่ก้องร้องตะโกน

ขณะคนแล้วคนเล่าตายจากเราไป...

ทั้งที่เป็นญาติ, เพื่อนสนิท, คนรัก หรือกระทั่งคน
ที่เราเกลียดชัง

ถึงวันนี้และวินาทีนี้ "การเกิด" และ "การตาย"
ยังดำรงอยู่ และยังมีผู้ตั้งเลศสงสัยต่อ "ความตาย" อยู่
เช่นเดิม

ทั้งที่นับวันเราจะมี "ความรู้" เกี่ยวกับความตาย
มากขึ้น และมี "สื่อ" ที่จะนำความรู้เหล่านั้นไปสู่ผู้คน
ได้มากขึ้น และครอบคลุมพื้นที่ยิ่งขึ้นทุกที

หรือเพียงมีความรู้ แต่กลับปราศจากปัญญา...

ครั้งหนึ่ง เคยมีคนถามท่านพุทธทาสภิกขุว่า
ทำอย่างไรจึงจะไม่ต้องตาย

ว่ากันว่า ท่านหัวเราะ หึ ๆ แล้วตอบว่า "ไม่มี
ผู้เกิด จะมีผู้ตายได้อย่างไร"

เราคือธรรมชาติ

พจนานันท์ จันทรสันติ

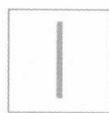
เมื่อยามที่ความแก่เฒ่าหรือแม้แต่ความ
ตายมายืนอยู่ตรงหน้า พยายามที่จะข่มขู่เราให้
หวาดหวั่นพรึ่นพริ้ง ทว่าเมื่อมองดูด้วยสายตาของ
ผู้แสวงหา สิ่งนี้ก็เช่นกัน เป็นสิ่งที่อาจเข้าใจได้และ
อาจยอมรับได้เช่นเดียวกับสิ่งอื่นๆ ที่เราได้เคย
สัมผัสเรียนรู้และได้ยอมรับมาแล้ว

โลกนี้เป็นโลกแห่งประสบการณ์ ตั้งแต่ลม
หายใจแรกที่เรานำเข้าไปเมื่อออกมาเยือนโลก นี้คือ
อากาศธาตุ คือลมหายใจ คือชีวิต นี้คือผ้าอ้อม
คือขวดนม คือน้ำ คือจานช้อน คือพ่อแม่ ต้นไม้ บ้าน
เรือน หมา แมว คือกระดาด คือแก้ว คือไฟ ลุง ป้า
คือโต๊ะ นี้คือไฟ คือความร้อน คือ คือ คือ ตั้งหมิ่นแสน
นิยามสารพันของโลก ตั้งแต่หยาบเรือบไปจนถึง
ละเอียดที่สุด อยางที่ไม่มีสิ่งใดจะกรองไว้ได้อีก
จากสุดปลายชั่วหนึ่ง สวไปจนสุดปลายอีกชั่ว เพื่อ
ค้นหาความหมายของดุลยภาพ ตราประทับทั้งบรรล
ถึงประสบการณ์สุดท้าย ซึ่งอาจแปรเปลี่ยนเป็น
ความหวาดหวั่นพรึ่นพริ้งครั้งสุดท้าย หรืออาจเป็น
ความประจักษ์แจ้งครั้งสุดท้ายได้เช่นกัน

มนุษย์พึงเผชิญความตายอย่างกล้าหาญ
เพื่อว่ามันจะได้ไม่แตกต่างจากแก้วน้ำ หรือขวดนม
ในวัยเด็กของเรา ทว่าจะเป็นแก้วน้ำและขวดนม
ชนิดพิเศษ เป็นสายลมวิเศษซึ่งจะกรรโชกมาเพียง
วูบหนึ่ง แล้วก็ปลิดปลงเราจากกิ่งก้านของชีวิต
พัดพาไปในกระแสความแปรเปลี่ยนอันยิ่งใหญ่

การขาด ความก้าวหน้า ด้านเทคโนโลยี

เพียงไม่นานเราก็สังเกตได้ว่า การปฏิวัติอุตสาหกรรมไม่ได้ดีเหมือนอย่างที่โฆษณาชวนเชื่อไว้ อย่างน้อยในแง่ของความพึงพอใจ ความสมมาตรปรารถนา สุขภาพอนามัย และสันติภาพของมนุษย์ ทั้งมันยังทำให้เกิดผลกระทบที่น่ากลัวและอาจจะเป็นหายนะต่อโลกอาณาจักรของเทคโนโลยีที่ดูเหมือนจะพังครืนลงไปแล้ว แต่ในขณะที่เดียวกันมันก็กำลังแผ่ขยายออกไปครอบคลุมปริมาตรต่าง ๆ ด้วยความมโหฬารและอันตรายยิ่งขึ้น (Mander ๑๙๙๑ หน้า ๗)

เมื่อมองจากภายนอก คุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของโลกตะวันตกเห็นจะได้แก่ความมีพลวัตและการ

มุ่งแผ่ขยายและเติบโตใหญ่ขึ้น เมื่อมองจากภายในคุณลักษณะแบบเดียวกันก็สะท้อนออกมาจากความเชื่อในความก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสี่ศตวรรษที่ผ่านมา พวกเรามีความเชื่อมั่นในประโยชน์ของความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยหากปราศจากความเชื่อเช่นนี้เราก็แทบจะไม่สามารถอธิบายถึงผลลัพธ์ของความมีพลวัตเหล่านี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการทำลายล้างระบบนิเวศอย่างกว้างขวาง การครอบงำวัฒนธรรมอื่น ๆ ความเสื่อมโทรมด้านสังคมของชุมชนเราเองและอื่น ๆ หากมองว่าผลลัพธ์เหล่านี้เป็นเพียงผลข้างเคียงของความก้าวหน้า มันก็เหมือนกับการอ้างว่าเราสามารถเฉิวไซ้ได้โดยไม่ต้องตีไซ้ แน่نونว่าความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีได้ก่อปัญหาขึ้นบางครั้ง แต่ก็โชคดีที่มีวิธีแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยีเช่นกัน พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ เราแก้ปัญหาของความก้าวหน้าด้วยการพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปอีก และที่เป็นแบบนี้ก็ดังที่เราู้กันอยู่หรือถูกปลุกฝังให้เชื่อว่า เราไม่สามารถหยุดยั้งความก้าวหน้าได้

David R. Loy เป็นศาสตราจารย์ด้านนาานาชาติศึกษาที่มหาวิทยาลัยบุงเกียว เมืองซิงซาเกิ ประเทศญี่ปุ่น เขาได้นิพนธ์เรื่อง *Nonduality* (1989) *Lack and Transcendence* (1996) และ *A Buddhist History of the West* (2002) เขาเป็นผู้ปฏิบัติธรรมแบบพุทธนิกายเซ็นหลายปีแล้ว และเป็นพระอาจารย์ตามสายซันโบ เกียวตัน

เป้าหมายของความก้าวหน้า

คำภาษาอังกฤษของคำว่า “ความก้าวหน้า” คือ progress ซึ่งมีรากศัพท์ลาตินว่า pro-gressus ซึ่งหมายถึงการก้าวไปข้างหน้า แต่อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้ทิศทางของเรามุ่งไปข้างหน้ามากกว่าจะถอยหลังหรือตกข้างทางไป แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่าเรากำลังมุ่งไปยังทิศใดกันแน่ ตามอุปมาอุปไมยนี้ มันก็จะเป็นประโยชน์ถ้าเราจะวัดความก้าวหน้าโดยเทียบกับจุดที่ซึ่งเรากำลังมุ่งหน้าไปหรือเป้าหมายนั่นเอง ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและสังคมที่ช่วยให้เราเข้าใกล้เป้าหมายยิ่งขึ้น สะท้อนว่าเรากำลังก้าวหน้าต่อไป ความก้าวหน้าที่ไม่ได้นำเราเข้าไปใกล้กับเป้าหมายย่อมไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นความก้าวหน้า และยังถ้ามันทำให้การเข้าถึงเป้าหมายยากยิ่งขึ้น มันก็เป็นแค่การก้าวถอยหลังนั่นเอง

ทีพุดนี้ไม่ใช่ประเด็นทางนามธรรม เมื่อมองย้อนประวัติศาสตร์ของอารยธรรมที่ผ่านมา เราจะเห็นว่าวัฒนธรรมบางวัฒนธรรมได้ถูกทำลายลงโดยวัฒนธรรมอื่น และบางวัฒนธรรมก็ได้ทำลายตนเองลงไป ซึ่งมักจะเป็นผลมาจากการทำลายพื้นฐานด้านนิเวศ ถ้าพวกเราทั้งหลายกำลังก้าวหน้าต่อไปมันก็หมายความว่าอย่างน้อยเราไม่ได้กำลังก้าวเดินไปในทิศทางอย่างที่ผ่านมา ความก้าวหน้าของเรานำมาซึ่งการที่เราทำบางสิ่งที่แตกต่างและดียิ่งขึ้น และจะยิ่งสร้างความชอบธรรมให้กับอารยธรรมของเราที่พึงปรารถนาเป้าหมายที่แตกต่างและดียิ่งขึ้น แต่อะไรเล่าเป็นเป้าหมายพิเศษที่เรากำลังก้าวไปหา

ถ้าเราไม่รู้เลยว่าเป้าหมายที่พิเศษนั้นจะเป็นอย่างไร ก็คงเป็นเพราะเราไม่รู้ว่าเป็นเป้าหมายของความก้าวหน้าเป็นอย่างไรกันแน่ ถ้าเช่นนั้นอุปมาอุปไมยของ “ความก้าวหน้า” ก็คงมีปัญหาเสียแล้ว จากนี้แหละ คำถามแรกที่เราคควรพิจารณาไม่ใช่ว่าเรากำลังไปยังจุดหมายที่ต้องการหรือไม่ แต่เป็นคำถามที่ลึกซึ้งยิ่งกว่า นั่นคือ เรากำลังมุ่งไปสู่เป้าหมายอะไรสักอย่างหรือไม่ ถ้าคำตอบคือไม่ แล้วความก้าวหน้าไม่ว่าจะแบบใดก็ตามมันจะมีความหมายอะไรเล่า การขาดซึ่งเป้าหมายบ่งบอกถึงความลุ่มหลงในความ

ก้าวหน้ามากเพียงไร

เหตุที่ว่าคำถามเหล่านี้มักเป็นคำถามที่เราไม่ค่อยจะถามกัน และมักยากจะหาคำตอบ ทำให้ข้าพเจ้าคิดว่า แรงจูงใจของเราอาจจะเป็นอย่างอื่นมากกว่านั้น บางทีเราอาจไม่ได้กำลัง**ไปยัง**ที่แห่งไหน แต่เรากำลัง**ไปจาก**ที่บางแห่ง ซึ่งเป็นที่ที่เราไม่ต้องการไปมากกว่า ถ้าเป็นเช่นนั้น ประเด็นนี้ก็จะมีผลอย่างมากต่อความเข้าใจของเราเกี่ยวกับความก้าวหน้า ถ้าเราต้องการจะไปจากบางสิ่ง มันก็มีอยู่หลายวิธีที่เราอาจจะทำได้ มีหลายหนทางที่เราอาจจะไปได้ แต่ในการตัดสินใจว่าเส้นทางใดจะดีที่สุด เราจะต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงสิ่งที่เรากำลังพยายามหลีกเลี่ยงออกมา ไม่เช่นนั้นนั่นที่สุด เราก็จะมุ่งหน้าไปสู่ทิศทางที่เราต้องการจะหลีกเลี่ยงนั่นเอง

สถานการณ์เลวร้ายที่สุดก็คือ เราอาจจะลากพาสีที่เราพยายามหนีห่างไปด้วยราวกับว่ามันได้ถูกผูกอยู่กับหางของเรา พุดแบบนี้ฟังดูเหมือนแปลก ๆ แต่อันที่จริงมันก็อาจจะไม่แปลกถ้าเราพบว่าสิ่งที่เราพยายามหนีห่างออกมาก็คือตัวเราเอง หรือแง่มุมบางอย่างของตัวเรา ในกรณีเช่นนั้นความเข้าใจในตัวเองจะเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนมากกว่าความก้าวหน้าใด ๆ ที่กระทำลงไปโดยปราศจากความเข้าใจตนเอง เพราะความก้าวหน้าเช่นนั้นอาจจะส่งผลข้างเคียงที่ไม่ก้าวหน้าเอาเลย ดังที่รู้กันในหมู่นักจิตบำบัดว่า ถ้าเราไม่รู้ว่าอะไรเป็นแรงจูงใจของเรา เราก็มักจะทำสิ่งต่าง ๆ ตามอำเภอใจ สิ่งนี้บอกอะไรเราหรือเปล่าเมื่อโยงไปถึงความลุ่มหลงของเราต่อความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี และผลกระทบที่เป็นอันตรายที่ไม่คาดหมายซึ่งมักจะเกิดขึ้นเป็นอาจินต์

การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจมักได้รับการส่งเสริมโดยพวกเทคโนโลยีแคเรต โดยพวกเขา ยกย่องว่ามันจะช่วยให้เรามีอนาคตที่ดีอย่างเช่น มีตึกสูงที่สะอาดและสะดวก และมีรูปแบบการขนส่งใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เราไปได้ทุกที่ที่อยากไป คุณยังจำรายการโทรทัศน์ “The Jetsons” ที่ฉายในช่วงทศวรรษ ๑๙๗๐ ได้ไหม จินตนาการในเบื้องต้นเหล่านั้นไม่ได้เกิดจากความคิดของผู้เขียนการ์ตูนลึกลับ ๆ แต่มีราก-

ฐานมาจากวิสัยทัศน์ในพหุภาษาของเทคโนโลยีที่ได้รับการส่งเสริมกันตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๕๐ และ ๑๙๕๐ ซึ่งตอนนั้นพวกเขาบอกว่า พลังงานปรมาณูจะทำให้ต้นทุนผลิตไฟฟ้าถูกลงจนไม่จำเป็นต้องติดมิเตอร์

วิสัยทัศน์แบบพวกที่ส่งเสริมเทคโนโลยีไม่เคยเห็นว่าสังคมจะอยู่ “ในช่วงเปลี่ยนผ่าน” พวกเขาไม่เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและบันทึกสถิติอย่างรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้น พวกเขาทำนายถึงอนาคตของโลกที่มีเสถียรภาพ สังคมที่มีการจัดตั้งอย่างเป็นระบบและประชาชนที่รู้สึกมั่นคงและมีความสุข แล้วนั่นเป็นเป้าหมายที่เรากำลังก้าวหน้าไปถึงหรือเปล่า ถ้าใช่ ดูเหมือนว่าประสบการณ์ที่เรามีกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับความจริงในข้อนั้นสักเท่าไร สภาพสังคม เศรษฐกิจและธรรมชาติได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้คนจำนวนมากประสบกับภาวะหวาดกลัวกับอนาคตที่กำลังจะเกิดขึ้น ตรงข้ามกับจินตนาการที่ว่าเราจะมีสังคมเทคโนโลยีที่มั่นคง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดูเหมือนจะไม่มีที่ท่าว่าจะช้าลงเลย

แล้วความลึกลับนั้นผิดปรกติอย่างไรเล่า เมื่อพิจารณาถึงระดับของความสับสนอลหม่านอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนที่คนจำนวนมากในโลกที่พัฒนาแล้วได้รับ รวมทั้งคนที่เป็นผู้กำหนดวิถีทางที่โลกที่พัฒนาแล้วต้องดำเนินต่อไป แล้วทำไมความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคมในโลกตะวันตกกลับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มากกว่าจะลดการเปลี่ยนแปลงลงเพื่อไปสู่สังคมที่มีเสถียรภาพมากขึ้น ทั้งในเมื่อเราเริ่มตระหนักกันว่าอัตราของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหา มาก เหตุใดเราจึงไม่สามารถทำให้การเปลี่ยนแปลงนั้นช้าลงได้เล่า อัตราการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ใช่เรื่องน่าตกใจทั้งนี้เพราะพวกเขาต่างกระตือรือร้นที่จะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาในโลกตะวันตก ในขณะที่ช่องว่างทางด้านเทคนิคและเศรษฐกิจของสังคมที่พัฒนาแล้วกับสังคมด้อยพัฒนากลับกว้างออกมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันเกือบทุกคนในโลกที่

พัฒนาแล้วต่างพร่ำบ่นถึงความเร็วของชีวิตและการขาดแคลนเวลา

เหตุที่ดูเหมือนว่าเราไม่ได้กำลังก้าวหน้าไปสู่โลกในอนาคตอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเสถียรภาพหรือไม่ก็ตาม และดูเหมือนจะไม่มีจุดสิ้นสุดของการพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นอยู่ (เว้นแต่ถูกบีบโดยข้อจำกัดด้านนิเวศวิทยาที่เป็นปัจจัยภายนอก) ข้อเท็จจริงเหล่านี้ทำให้เราต้องกลับมาตั้งคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เราอาจจะเข้าใจเรื่องนี้ดีขึ้นถ้าเราพยายามทำความเข้าใจกับความลุ่มหลงในความก้าวหน้าของเราว่า เป็นปฏิกิริยาที่เป็นผลมาจากความไม่พึงพอใจกับปัจจุบันขณะ ถ้าเราไม่สามารถค้นหาเป้าหมายที่เรากำลังจะมุ่งไป ถ้าเช่นนั้นก็แสดงว่าเรากำลังวิ่งหนีจากบางสิ่งนั่นเอง และบางสิ่งนั้นคืออะไรเล่า มันคงไม่ใช่สิ่งที่เราพบได้ในอดีต (อย่างเช่น ความกลัวต่อความหิวโหย ซึ่งบัดนี้ได้หมดไปเกือบทั้งหมดในประเทศพัฒนาแล้ว และโดยเฉพาะในหมู่ชนชั้นสูง) เพราะถ้าบางสิ่งนั้นไม่ได้มีอยู่ในปัจจุบัน หมายถึงไม่ได้รบกวนเราอยู่ ถ้าเช่นนั้นก็ไม่มีเหตุผลที่เราจะต้องพัฒนาเทคโนโลยีไปด้วยอัตราเร่งเช่นนี้ ถ้าเช่นนั้นแสดงว่าบางสิ่งที่เรากำลังหลีกเลี่ยงยังคงดำเนินอยู่ และเป็นแรงกระตุ้นที่มีพลังต่อเรามากเสียยิ่งกว่าที่เคยเป็นมาอีก และอัตราเร่งของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นได้อย่างไรในเมื่อมันได้รับแรงกระตุ้นจากบางสิ่งซึ่งควรจะได้รับ การแก้ไขอยู่ในกระบวนการนี้แล้ว ในกรณีเช่นนั้น เราก็คงคาดได้ว่าการพัฒนาด้านเทคโนโลยีจะเริ่มช้าลง ในขณะที่หนทางแก้ปัญหาได้เริ่มส่งผลแล้ว หรืออันที่จริงเราอยู่ในท่ามกลางหนทางที่แก้ปัญหาเหล่านั้นบางส่วนแล้ว ซึ่งข้อนี้ก็ไม่ใช่ชัดเจนยกเว้นก็แต่เฉพาะพวกที่มีความเชื่อแบบมงาย (อย่างเช่น นักการตลาดเสรีแบบเสรีนิยมใหม่บางคน) ข้าพเจ้าอยากสรุปว่า ความต้องการที่จะก้าวหน้าพัฒนาไป และความเชื่อในความก้าวหน้าเป็นผลมาจากความรู้สึกพร่องของเราที่ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป

แล้วอะไรล่ะที่เราารู้สึกว่าขาดไปจากชีวิต คำตอบที่ชัดเจนซึ่งผุดขึ้นมาในใจของเราได้แก่ เรากำลัง

ประสบกับความทุกข์ หรืออย่างน้อยก็มีความไม่สบาย
บางอย่าง และเรารู้สึกว่าการพัฒนาจะช่วยให้ชีวิตเรา
สะดวกสบายมากขึ้น ความก้าวหน้าหมายถึงอย่าง
เช่นการมีอาหารดีขึ้น มีระบบขนส่ง ระบบสุขภาพดีขึ้น
และมีเวลาว่างที่จะมีความสุขกับตัวเอง พวกเราต้อง
การความก้าวหน้าเพราะพวกเรารปรารถนาจะมีสิ่ง
เหล่านั้นมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่เราไม่มีอยู่อย่างเห็นได้ชัด
ถ้าเรามองดูที่รายงานผลลัพธ์ของตัวอย่างเหล่านี้ เรา
ก็จะพบเหตุผลสำคัญอย่างน้อยสองประการที่ช่วยให้
เราเห็นว่า ความรู้สึกพร้อมยังดำรงอยู่ต่อไปและเป็น
แรงจูงใจให้เราลุ่มหลงกับความก้าวหน้า

เหตุผลประการแรกได้แก่ แม้ว่าเทคโนโลยี
สมัยใหม่ได้ช่วยปรับปรุงอาหารของเราและอื่น ๆ ให้
ดีขึ้น แต่ก็เป็นที่ชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ ว่า การปรับปรุง
สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ทำให้เกิดผลข้างเคียงที่ไม่คาด
หมายและมีนัยสำคัญ และทำให้ผลของความ
ก้าวหน้านั้นคลาดเคลื่อนไปจากสิ่งที่เราคาดหวัง หรือ
คลาดเคลื่อนไปจากสิ่งที่เราต้องการอย่างแท้จริง อันที่
จริง เราอาจถกเถียงได้ว่าถ้าเรามีโอกาสรู้ถึงผลลัพธ์ที่
จะเกิดขึ้นของการปรับปรุงเหล่านี้ล่วงหน้า เราก็คงจะ
ตัดสินใจไม่ทำการพัฒนาบางอย่าง หรือ (ถ้าแนวคิด
เกี่ยวกับความก้าวหน้าของเราคลี่คลายจากแบบ
เส้นตรง) เราก็คงจะตัดสินใจปรับปรุงบางแง่มุมของ
ชีวิตด้วยวิธีการที่ต่างออกไป ซึ่งถ้ามีการประเมินผล
การพัฒนาด้านเทคโนโลยีเหล่านั้นน้อยอย่างเป็นประชา-

ธิปไตยตั้งแต่ตอนนั้น

ยกตัวอย่างเช่น ทุกวันนี้เรามีอาหารมากมาย
และมีให้เลือกนานาชนิด (แม้ว่าจะไม่เป็นจริงเสมอไป
อย่างเช่น ทุกวันนี้เรามีสายพันธุ์แอปเปิ้ลที่กินได้น้อย
ลงไป) และอาหารเหล่านี้มีความปลอดภัยมากขึ้นใน
บางอย่าง (แม้ว่าอาจจะไม่ทุกด้านโดยเฉพาะเมื่อมี
การใช้วิธีตัดแต่งพันธุกรรม การใส่สารกันบูด และสาร
ปรุงแต่งอื่น ๆ ฯลฯ) แต่อาหารเหล่านี้ก็มีรสชาติด้อยลง
ไปกว่าแต่ก่อน ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้เราต้องใช้น้ำตาล
เกลือ และเครื่องปรุงรสอื่น ๆ มากขึ้น ดูเหมือนว่าสิ่ง
เหล่านี้จะเป็นผลมาจากกรณีที่การผลิตและกระจาย
อาหารได้กลายเป็นอุตสาหกรรมขึ้นมา และผลิตภัณฑ์
เหล่านั้นจะต้องถูกปรับให้เข้ากับขบวนการด้าน
อุตสาหกรรมและเงื่อนไขในทางการค้า ปัญหาด้าน
อาหารที่รุนแรงที่สุดของเราดูเหมือนว่าจะเป็นความ
ผิดปกติในการกินที่เกิดขึ้นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการพึ่ง
พิงกับร้านอาหารแอดดวอนเพิ่มมากขึ้น ปรากฏการณ์
เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า เทคโนโลยีด้านอาหารสมัยใหม่ไม่ได้
ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเรากับอาหารเลย
หรืออีกอย่างหนึ่งก็คือ เราได้สูญเสียบางอย่างที่สำคัญ
ไปในระหว่างการเปลี่ยนผ่านจากการผลิตเพื่อพึ่งตนเอง
(และเพื่อแบ่งปันคนอื่น) มาเป็นการมุ่งใช้เทคโนโลยี
ด้านอุตสาหกรรมเพื่อการผลิตขนาดใหญ่

ในทำนองเดียวกันเราสามารถใช้ประเด็นนี้เพื่อ
พิจารณาถึงวัฒนธรรมของการใช้รถได้ หากเรา
ตระหนักถึงต้นทุนที่แท้จริงที่เราต้องแลกกับความ
สะดวกสบายที่ได้มา ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้
ขับเคลื่อนรถ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการ
ใช้รถ ถนนที่เสียหายอันเนื่องมาจากการใช้รถ
ผลกระทบของการใช้รถต่อพื้นที่สาธารณะและชีวิต
ชุมชน ผลกระทบในระดับนานาชาติต่อการพึ่งพิง
น้ำมันที่นำเข้ามาและอื่น ๆ ถ้าเราตระหนักถึงต้นทุน
เหล่านี้ เราจะไม่นับไปมุ่งพัฒนาให้เกิดระบบขนส่ง
สาธารณะที่ดีมากขึ้นกว่าหรือ

แล้วเรื่องการดูแลสุขภาพล่ะ ดูเหมือนว่าจะเป็น
เรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าอันเนื่องมาจาก
เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างค่อนข้างชัดเจน หรือในบาง

กรณีนี้อาจจะไม่มากเหมือนอย่างที่เราคิดกันก็ได้ ไอวาน อิลลิช (๑๙๙๗) และคนอื่น ๆ หลังจากเขาได้ชี้ให้เห็นว่า หนึ่งในสาเหตุหลักของการเกิดโรคต่าง ๆ ในประเทศพัฒนาแล้วในทุกวันนี้ได้แก่ระบบสาธารณสุขยิ่งไปกว่านั้น การเน้นที่การใช้เทคโนโลยีขั้นสูงทำให้เกิดการมุ่งรักษาโรคด้วยต้นทุนราคาแพงมากยิ่งกว่าจะมุ่งหาวิธีป้องกันโรคซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่า พวกเราต่างถูกกระหน่ำด้วยสื่อต่าง ๆ จากภาครัฐที่ประณามโรคมะเร็งและโรคที่เกี่ยวข้องกับภูมิคุ้มกันอื่น ๆ ว่าเป็นผลมาจากวิถีชีวิตของเราเอง (เช่น สูบบุหรี่มากเกินไป ดื่มเหล้า บริโภคไขมัน และน้ำตาล การไม่ออกกำลังกาย ฯลฯ) เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของเราจากสาเหตุของโรคในทางสังคมอย่างเช่น มลภาวะ เป็นต้น

ทั้งเรายังเข้าสู่ยุคของวัฒนธรรมการใช้ยาเม็ดอย่างไม่เท่าทัน ผลข้างเคียงของการใช้ยานิดหนึ่งจำเป็นต้องได้รับการบำบัดจากการกินยาชนิดอื่น ๆ ในขณะเดียวกันผลข้างเคียงของการใช้ยาเหล่านี้ก็อาจต้องได้รับการบำบัดเพิ่มเติมขึ้นไปอีก ผลกระทบที่สะสมขึ้นเนื่องจากการใช้ยาและการแทรกแซงบำบัดในรูปแบบอื่น อาจช่วยบรรเทาปัญหาด้านสุขภาพบางอย่างที่เรามุ่งแก้ไขได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า

ทำให้สุขภาพอนามัยโดยรวมของเราดีขึ้น ในลักษณะนี้ก็เช่นกัน ถ้าเราเท่าทันถึงสิ่งที่เราทำอยู่ในปัจจุบัน มันจะไม่ดีกว่าหรือถ้าเราจะพัฒนาวัฒนธรรมการใช้ยาที่พึ่งพาเทคโนโลยีแต่น้อย แต่เน้นที่การป้องกัน ทั้งนี้ถ้าเราสามารถเลือกได้

ท้ายที่สุดแล้ว เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ช่วยหุ่นเร่งเหล่านี้ได้ให้ประโยชน์กับเราอย่างที่มีนัยยะเชิงไว้หรือเปล่า กล่าวคือ มันได้ช่วยให้เรามีเวลาว่างในชีวิตมากขึ้นหรือไม่ คำอ้างดังกล่าวดูเหมือนยากจะพิสูจน์ได้เพราะมีหลักฐานหลายอย่างที่ชี้ไปในทางตรงข้าม การสำรวจโดยสมาคมเพื่อนันทนาการและสวนสาธารณะแห่งชาติในสหรัฐอเมริการะบุว่า ในปี ๑๙๙๒ ร้อยละ ๓๘ ของชาวอเมริกันมักบอกว่าตัวเองต้องเร่งรีบเสมอ เมื่อเทียบกับคนจำนวนเพียงร้อยละ ๒๒ ที่พูดแบบเดียวกันเมื่อปี ๑๙๗๑ ในหนังสือเรื่อง *คนอเมริกันที่ทำงานหนักเกินไป (The Overworked American)* (๑๙๙๒) ของ Juliet Schor ทำทนายว่า ในปัจจุบันคนอเมริกันทำงานนับเป็นชั่วโมงมากขึ้น และเมื่อเร็ว ๆ นี้ในนิตยสาร *Utne Reader* โจ โรบินสัน (๒๐๐๐) ได้อ้างว่า ปัจจุบันสหรัฐอเมริกาจัดตำแหน่งประเทศที่บ้าทำงานมากที่สุดในโลกในหมู่ประเทศอุตสาหกรรม โดยแซงหน้าประเทศญี่ปุ่นไปแล้ว ผู้เขียนกล่าวว่า สามีและภรรยาในสหรัฐทำงานมากขึ้นโดยเฉลี่ย ๕๐๐ ชั่วโมงต่อปีเมื่อเทียบกับเมื่อปี ๑๙๘๐ การสำรวจความเห็นสาธารณะ (poll) ของลู แอริสชี้ให้เห็นว่าคนอเมริกันมีเวลาว่างน้อยลงร้อยละ ๓๗ ในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา (อ้างไว้ในหนังสือของเลวิน ๑๙๙๗ หน้า ๑๐๗) ความแตกต่างระหว่างชีวิตเรากับบรรพชนเราช่างมีมากมายเหลือเกิน

“ในเมื่อเวลาเป็นหนึ่งในสิทธิพิเศษหลายประการที่ชนพื้นเมืองได้รับมากกว่าที่พวกเรามี การสื่อสารระหว่างพวกเขาจึงมักเป็นไปอย่างช้า ๆ อย่างจริงจัง พวกเขาไม่ได้มีความเร่งรีบอะไร พวกเขาไม่ได้พยายามจะทำอะไรต่าง ๆ ให้เสร็จลงด้วยเวลาที่น้อยลง (ที่เราเรียกกันว่าประสิทธิภาพ) เพราะพวกเขามีเวลามากพอจะประกอบกิจที่จำเป็นเหล่านั้นให้สำเร็จลง พวกเขามีความสุขกับการได้พบปะสัมผัสกัน ซึ่งไม่อาจ

เกิดขึ้นได้ในภาวะที่ต้องเร่งรีบ และเมื่อมีงานที่ต้องทำให้สำเร็จ พวกเขาก็มักจะลงแรงกันทำเป็นกลุ่มอย่างพร้อมพรัก” (Mander ๑๙๙๑ หน้า ๖๖)

ถ้าเราจะหาความสัมพันธ์ระหว่างเวลาร่างกับอัตราการพัฒนาเทคโนโลยี เรามักจะพบว่ามันสวนทางกัน ยิ่งเทคโนโลยีของเราก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นเท่าไร ดูเหมือนเราจะมีเวลาร่างน้อยลงเท่านั้น เหตุผลหนึ่งเป็นเพราะเครื่องยนตกลไกที่ช่วยทุ่นเวลาให้กับเราจำเป็นต้องได้รับการดูแลและซ่อมแซมโดยตัวเรา และนอกจากเวลาที่พวกเราหลายคนเสียไปกับการใช้คอมพิวเตอร์ พวกเราายังต้องเสียเวลาไปกับการอัปเดต การซ่อมแซม และการซื้อคอมพิวเตอร์ เครื่องใหม่ทดแทนของเก่า ไม่ต้องพูดถึงเวลาที่เรากำลังสูญเสียไปเพื่อหาเงินมาซื้อเครื่องจักรกลเหล่านี้

สื่อสารมวลชนเองให้การต้อนรับและส่งเสริมเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านี้ แต่ถ้าเราพิจารณาถึงตัวอย่างข้างต้น เราอาจได้ข้อสรุปว่า “ความก้าวหน้า” ด้านเทคโนโลยีที่เรามีนี้ มันไม่ได้ก้าวหน้าเหมือนอย่างที่เรายากให้มันเป็น การพัฒนาที่สำคัญเกือบทั้งหมดได้ทำให้เกิดเงาตะมึนที่ทอดยาวออกไป และดูเหมือนว่ามันจะสายเกินไปเสียแล้วที่เราจะขจัดเงามืดหรือแก้ไขผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากเทคโนโลยีเหล่านี้ แม้ว่าเราอยากจะทำอย่างนั้นก็ตาม

ยังมีอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ насสงสัยว่า ความต้องการความสะดวกสบายยังคงเป็นสาเหตุที่ทำให้เราลุ่มหลงอยู่กับเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือ ข้อเท็จจริงที่สำคัญก็คือ เราได้พัฒนาผ่านจุดที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด (point of diminishing return) กล่าวคือความสะดวกสบายที่ได้รับเพิ่มเติมจากสินค้าใหม่ ๆ แต่ละชิ้นไม่สามารถทดแทนกับความเครียดกังวลที่เกิดเพิ่มขึ้นเนื่องจากความเร่งรีบในชีวิต พุดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ถ้าสิ่งที่เราขาดไปในชีวิตคือความสะดวกสบายเพิ่มมากขึ้น และนั่นเป็นปัญหาที่เรามุ่งใช้เทคโนโลยีและความก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจเพื่อแก้ไข แสดงว่า มันก็ไม่ได้ทำหน้าที่ที่ดีอีกต่อไปแล้ว ถ้าเกิดเราหันเหมาด้วยความก้าวหน้าและความสุขในลักษณะเช่นนี้ นั่นหมายความว่าความก้าวหน้าในทุกวันนี้ไม่ได้ทำให้เรามี

ความสุขมากขึ้นเลยแม้แต่น้อย

จากรายงานพัฒนาการมนุษยขององค์กรสหประชาชาติในปี ๑๙๙๙ สัดส่วนสูงสุดของคนอเมริกันที่บอกว่าตนเองมีความสุขอยู่ในช่วงปี ๑๙๕๗ แม้ว่าในปัจจุบันอัตราเฉลี่ยของการบริโภคของชาวอเมริกันได้เพิ่มขึ้นมากกว่าสองเท่า ดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าสำคัญที่ใช้โดยรัฐบาลได้แก่การวัดอัตราผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ซึ่งเป็นดัชนีที่มีข้อบกพร่องอย่างเห็นได้ชัด และคนจำนวนมากเริ่มคิดในทำนองนี้ เพราะมันเป็นดัชนีที่วัดมูลค่าเป็นตัวเงินของสินค้าและบริการต่าง ๆ ซึ่งหมายความว่าดัชนีนี้จะพุ่งขึ้นถ้าเกิดผมและภรรยาต้องนำเรื่องขึ้นสู่ศาลเพื่อขอหย่าร้างหรือพร้อม ๆ กันนั้นมีการตรวจพบว่าผมป่วยเป็นโรคร้ายแรง และต้องได้รับการรักษาที่เร็วรั้งและมีราคาแพง ดัชนีชี้วัดที่เป็นทางเลือกซึ่งพิจารณาถึงปัจจัยที่โยงไปกับสวัสดิการด้านสังคมและคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตที่ลดลงในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ ๒๐ นับแต่กลางทศวรรษ ๑๙๗๐ เป็นต้นมา ทั้งนี้ตามดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (Index of Sustainable Economic Welfare: ISEW) และนับจากปี ๑๙๕๐ เป็นต้นมาตามการสำรวจดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าแท้จริง (Genuine Progress Index: GPI) เมื่อเร็ว ๆ นี้ (อ้างใน Jackson et. Al ๑๙๙๗ และ Cobb et al. ๑๙๙๕)

เนื่องจากปัญหาเหล่านี้ได้เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดมากขึ้นเรื่อย ๆ ข้อบ่งชี้ที่สำคัญน่าจะเป็นการที่เราต้องชะลอความเร่งรีบเหล่านั้นลง และพิจารณาถึงความหมายเหล่านั้น แต่ตรงกันข้าม โลกของเรากลับเร่งรีบมากขึ้น ถ้าสินค้าสมัยใหม่ไม่ทำให้เรามีความสุข แล้วการที่เราหลงใหลกับมันก็น่าจะเป็นเพราะเราไม่รู้ว่า จะทำอะไรกับชีวิตเราได้อีกหรือไม่ โชคร้ายที่มันมักเป็นความสัมพันธ์ที่สวนทางกันระหว่างความหลงใหลคลั่งไคล้ในโลกตะวันตกต่อความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี กับความสนใจที่มีอยู่เพียงน้อยนิดที่จะพยายามทำความเข้าใจกับความคลั่งไคล้เหล่านั้น

กล่าวโดยสรุป ไม่มีเหตุผลเลยที่เราจะบอกว่าความคลั่งไคล้ในเทคโนโลยีและความหลงใหลใน

ความก้าวหน้าของเราเป็นผลมาจากความต้องการ
ขั้นพื้นฐานที่จะได้รับความสะดวกสบายเยี่ยงสิ่งมีชีวิต
มากขึ้น เราอาจจะต้องมองปัญหานี้ด้วยวิธีการอื่น
ถ้าเราปรารถนาจะค้นพบว่าอะไรกันแน่ที่เรารู้สึกขาด
(หรือคิดว่ากำลังขาด) หรืออันที่จริงอาจจะเห็นว่าเรา
กำลังพยายามหนีจากบางสิ่งแต่แสดงความรู้สึกเช่น
นั้นออกมาอีกทางหนึ่ง และนี่เป็นเหตุทำให้มันไม่
สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ ข้อสรุปนี้ชี้ให้เห็นเหมือน
ที่พูดกันในแนวคิดวิเคราะห์ว่า พวกเรากำลังเก็บกด
ซึ่งในแง่นี้พุทธธรรมอาจจะให้ข้อคิดบางอย่างได้

การขาดซึ่งตัวตน

เราจะเข้าใจถึงอนัตตา หรือการไม่มีตัวตน ซึ่งเป็น
คำสอนทางพุทธศาสนาที่ฟังดูแปลก ๆ และปฏิเสธ
อัตตาที่เราเห็นว่ามีอยู่ทั่วไปในวิถีชีวิตประจำวัน
พุทธศาสนาได้วิเคราะห์สิ่งที่เรียกว่าอัตตาโดยใช้หลัก
ขั้นห้า ซึ่งเมื่อเกิดการปรุงแต่งได้ทำให้เกิดอวิชชาและ
ความรู้สึกยึดมั่นถือมั่นขึ้นมา ในข้อเขียนชิ้นอื่น ๆ
ข้าพเจ้าได้เสนอไว้ว่าความเข้าใจเรื่องจิตวิเคราะห์
เกี่ยวกับความเก็บกดจะช่วยให้เราเข้าใจถึงอวิชชาที่
แยกตัวตนออกมา (Loy ๑๙๙๙) คำสอนของพุทธ-
ศาสนาที่เน้นอนัตตาบ่งเป็นนัยว่า สิ่งที่เราเก็บกดเป็น
พื้นฐานไม่ใช่ความต้องการทางเพศ (เหมือนอย่าง
ที่ฟรอยด์เชื่อ) หรือไม่ใช่กระทั่งความกลัวตาย (เหมือน
อย่างที่นักจิตบำบัดแนว existentialism เชื่อ) แต่เป็น
การเก็บกดความรู้ที่ว่าตัวตนนั้นไม่มีอยู่ พูดอีกอย่าง
หนึ่งคือเราเก็บกดความรู้สึกไม่สบายใจที่รู้ยู่ว่าตัวตน
นั้นไม่ได้มีอยู่จริง หากเป็นผลมาจากการปรุงแต่งของ
สภาวะจิตเท่านั้น

ความตระหนักรู้เช่นนี้ทำให้เราเกิดความไม่
สบายใจ และทำให้เราปฏิเสธความรู้สึกเช่นนั้นด้วยการ
เก็บกดมันไว้ และเหมือนที่ฟรอยด์ได้เน้นก็คือ การเก็บ
กดส่งผลให้เกิดการรับรู้ที่เบี่ยงเบนและแสดงออกมา
เป็นอาการต่าง ๆ ในกรณีเช่นนี้ ความตระหนักรู้ภายใน
ว่าตัวตนไม่มีอยู่จริง ได้ทำให้เกิดความรู้สึกพร่องขึ้นมา
เป็นความรู้สึกที่ว่า “มันมีอะไรบางอย่างที่ไม่ปรกติ
กับตัวฉัน” ความรู้สึกพร่องเช่นนี้ ซึ่งพวกเรามากจะรับ

รู้กันในรูปแบบต่าง ๆ แล้วแต่สถานการณ์ (เช่น เรา รู้สึก
ว่าเรายังไม่รวยพอ ยังไม่มีชื่อเสียงมากพอ ฯลฯ) ล้วน
เป็นเพียงอาการ อันเป็นผลมาจากความรู้ที่บิดเบือนไป
อันเนื่องมาจากเงื่อนไขที่ว่างเปล่า หรือพูดในแบบพุทธ
อาการเหล่านั้นสะท้อนถึงการพยายามหลีกเลี่ยงหนีจาก
ความว่างของตัวเอง (สูญญตา)

อีกวิธีหนึ่งที่จะอธิบายถึงความรู้สึกพร่องเช่นนี้
ได้แก่ การพูดว่าเราไม่รู้สึก “จริง” มากพอ ทางออกของ
เราคือการพยายามทำให้มันเป็นจริงมากยิ่งขึ้น หรือ
มากเท่าที่เรา รู้สึกเช่นนั้น ถ้าความไร้สาระแห่งชีวิต
ทำให้เรารู้สึกไม่สบายใจ ถ้าเช่นนั้นทางออกก็คือการ
พยายามทำให้ชีวิตมีความเป็นสาระมากขึ้นใช่หรือไม่
ปัญหาของการหาวิธีทางออกเช่นนั้นได้แก่ อนัตตา
สะท้อนถึงสภาพของความรู้สึกปรุงแต่งเกี่ยวกับอัตตา
ตัวตนที่มันไม่มีมูลต่างหาก เนื่องจากความรู้สึกมี
ตัวตนมักเป็นภาวะที่เกิดขึ้นอย่างไม่มั่นคง พวกเราก็
เลยพยายามทำตัวตนให้เป็นจริงมากขึ้นด้วยการ
ทำให้ตัวเองเป็นเพียงวัตถุที่อยู่ในโลกในรูปแบบใด
รูปแบบหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่มันไม่ใช่สิ่งที่เราจะสามารถทำได้
เหมือนกับเราไม่สามารถเอามือไขว่คว้าตัวตน หรือใช้
สายตามองเห็นตัวตนได้

กล่าวโดยสรุป ความรู้สึกมีอัตตาตัวตนที่ว่าง
เปล่าได้ถูกบดบังอยู่ภายใต้เงาทะมึนที่ไม่อาจหลีกเลี่ยง
ได้ นั่นคือความรู้สึกพร่อง ซึ่งเราพยายามหลบหนี สิ่ง
ที่ฟรอยด์เรียกว่าเป็น “ผลลัพธ์ของการเก็บกดที่
แสดงออกมาเป็นอาการที่เบี่ยงเบนในรูปแบบต่าง ๆ”
แสดงให้เราเห็นถึงความเชื่อมโยงของความคาดหวัง
ลม ๆ แล้ง ๆ ในขั้นพื้นฐานนี้ กับวิถีในเชิงสัญลักษณ์ที่
เราพยายามใช้เพื่อทำให้ตัวเราเป็นจริงขึ้นมาในโลก
ตามแต่โอกาสจะอำนวย

ปัญหาของความพยายามเหล่านั้นได้แก่ การ
ทำให้เป็นวัตถุไม่มีทางจะทำให้เกิดความพึงพอใจได้
เพราะอันที่จริงวัตถุไม่ใช่สิ่งที่เราปรารถนาต้องการ
และเมื่อเราไม่เข้าใจว่าอะไรเป็นแรงผลักดันที่แท้จริง
อยู่เบื้องหลังเรา ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เราคิดว่าเราต้องการ
นั้นเป็นเพียงอาการที่มาจากสาเหตุอื่น (กล่าวคือ
ความกระหายที่จะเป็นจริงขึ้นมา ซึ่งเป็นความ

ปรารถนาในระดับจิตวิญญาณที่สำคัญอย่างหนึ่ง) สุดท้ายเราก็ตกเป็นทาสแรงงูใจนั้นตลอดไป ตามคำกล่าวของนิซเซ่ ชาวคริสต์ผู้ปฏิบัติตามข้อห้ามในพระคัมภีร์และถึงกับควักลูกตาตัวเองออกมา ก็ยังไม่สามารถประหารฆ่าความรู้สึกของตนได้ ทั้งนี้เพราะ “มันดำรงอยู่ในรูปประตูกลอันลึกลับและคอยทรمان เขาภายใต้รูปแบบอันน่าสยดสยอง” (๑๙๙๖ หน้า ๓๓๑) แต่สิ่งที่ตรงกันข้ามก็อาจจะเป็นจริงเช่นกัน ถ้าในวันนี้เราคิดว่าเราได้ประหารหรือได้หลีกหนีจากแรงผลักดันภายในนี้ได้แล้ว ก็เท่ากับเป็นการหลอกหลวงตนเอง ทั้งนี้เพราะแรงผลักดันนั้นยังคงขยายตัวมากขึ้นในรูปแบบทางโลกย์ที่น่าประหลาดและทำให้เราเกิดความลุ่มหลงต่อมัน ทั้งนี้เพราะเราไม่เข้าใจว่าอะไรเป็นแรงงูใจที่ทำให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว แล้วความลุ่มหลงในความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีก็เป็นหนึ่งในความรู้สึกเช่นนี้ด้วยหรือเปล่า ความพร่องของเราได้ส่งผลกระทบต่อสังคมและประวัติศาสตร์ในลักษณะดังกล่าวหรือไม่ แล้วสิ่งที่เราเรียกว่าความพร่องสะสมมีอยู่จริงหรือไม่

ศาสนาเป็นวิธีการดั้งเดิมที่สังคมใช้เพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดจากความรู้สึกพร่อง (ตัวอย่างเช่น แนวคิดเรื่องบาปในคริสตศาสนา) สังคมยุโรปตะวันตกมีพื้นฐานอยู่บนกระบวนทัศน์ด้านศาสนาแบบนั้น จนกระทั่งได้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นในช่วงศตวรรษที่ ๑๑ กล่าวคือเป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้าเพื่อนำไปสู่ทางออกอันเป็นทางเลือกอีกอย่างหนึ่ง แล้วความลุ่มหลงในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีของเรามันมีต้นกำเนิดมาจากไหนล่ะ แล้วกระบวนทัศน์แบบโลกียะพัฒนาออกมาจากกระบวนทัศน์แบบศาสนาได้อย่างไร แล้วทำไมเราจึงมุ่งใช้ทางออกแบบโลกียะเพื่อแก้ปัญหาที่โยงกับจิตวิญญาณแล้ว คำตอบที่น่าสนใจได้แก่ “ความก้าวหน้า” ที่เป็นทางออกนั้นไม่ได้มีต้นตอมาจากกระบวนทางโลกย์

ในช่วงระหว่างปี ๑๐๕๐ – ๑๑๕๐ ทางออกด้านศาสนาในยุโรปเพื่อจัดการกับความพร่องได้เปลี่ยนจากการแสวงหาในระดับโลกุตระธรรมมาสู่ระดับโลกียธรรม กล่าวคือคนไม่ได้มองหาคำตอบที่มาจาก

สรวงสวรรค์ หากมุ่งแสวงหาทางออกที่อาจปรากฏในโลกในอนาคตได้ ความเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปอย่างช้า ๆ ในระยะเริ่มต้น พวกเขาเน้นที่การสร้างเงื่อนไขด้านจิตวิญญาณและสังคมที่จะช่วยให้ยุคฟื้นฟูพระชนม์ชีพของพระเยซูเจ้ามาถึงเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งสหสวรรคใหม่ที่พระองค์จะเป็นผู้เปิดฉาก ในท้ายที่สุดเราจะเกิดความมั่นใจมากขึ้นในความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงรูปโฉมของสังคมและสภาพแวดล้อมใหม่ สิ่งนี้บ่งเป็นนัยถึงปัญญาอย่างใหม่ในทางโลกย์และเทคโนโลยี ที่ได้กลายเป็นสามัญสำนึกใหม่ที่ละเลยเป้าหมายด้านจิตวิญญาณอันเป็นแรงกระตุ้นเดิมไป

เวลาสำหรับความก้าวหน้า

ความเข้าใจของมนุษย์เกี่ยวกับเวลามักโยงกับความเข้าใจของเราเกี่ยวกับความพร่อง และวิธีที่จะแก้ไขความพร่องนั้น ซึ่งหมายความว่าในยุคสังคมดั้งเดิมอันรวมทั้งโลกตะวันตกก่อนยุคทันสมัย โครงสร้างพื้นฐานของเวลาสัมพันธ์กับนัยทางศาสนธรรมเป็นอย่างยิ่ง ในยุคใหม่ เวลาเป็นเพียงมาตรวัดที่เลื่อนลอยและปราศจากชีวิต มีประโยชน์เพียงเพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก (อย่างเช่น ๒๔ ชั่วโมงคิดเป็นหนึ่งวัน และ ๓๖๕ วันเป็นหนึ่งปี และวันแต่ละวัน ชั่วโมงแต่ละชั่วโมง เหมือนกันไปหมด ไม่มีวันเวลาใดที่มีความหมายเป็นพิเศษ) ในทางตรงข้าม โครงสร้างของเวลาแบบเดิมเป็นกรอบที่สะท้อนความศักดิ์สิทธิ์และความหมายพิเศษของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในโลก “อภินิหารเหนือธรรมชาติและโครงสร้างของเวลาที่สะท้อนออกมาในรูปวัฏจักรของแต่ละปี มีความสัมพันธ์แนบแน่นกันจนแยกไม่ออก” (Thompson ๑๙๙๖ หน้า ๒)

วิธีคิดเช่นนี้ทำให้เราเชื่อว่าเหตุผิดปรกติที่เกิดขึ้นมาในโลก เป็นผลมาจากการกระทำที่ไม่บรรลวนสอดคล้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติ และทางออกของปัญหาไม่ใช่ “ความก้าวหน้า” หากเป็นการฟื้นคืนความบรรลวนสอดคล้องด้วยการหันกลับมาดำรงตนให้สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาที่ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น การทำบวงสรวงด้วยวิธีที่เหมาะสมในเวลา

เหมาะสม เป็นต้น ตรงข้ามกับการคิดตามหลักเหตุและผลที่เป็นเส้นตรง ซึ่งเป็นวิธีที่เราใช้เพื่อเปลี่ยนโฉมหน้าโลก การคิดแบบเชื่อมโยงเช่นนี้จะไม่มองประวัติศาสตร์แยกออกจากจักรวาลวิทยา เวลาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง (หรือสิ่งที่ควรเกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง) ไม่สามารถแยกขาดจากกัน พิธีกรรมอย่างการบวงสรวงบูชาเพื่อชำระมลทินดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับวัฏฏะตามธรรมชาติ เพราะมันเป็นสิ่งที่จำเป็นในช่วงเวลานั้น ๆ พุดอีกอย่างหนึ่ง พิธีกรรมเหล่านั้นไม่ได้เพียงทำกันขึ้นในช่วงเวลานั้น ๆ หากพิธีกรรมเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของช่วงเวลาเหล่านั้นต่างหาก (ถ้ามนุษย์กระทำสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ) (Aveni ๑๙๙๕ หน้า ๖๕)

ในทัศนะของ Mircea Eliade สังคมบรรพกาลดำรงอยู่ใน “สวรรค์ของโครงสร้างแม่พิมพ์” เพราะมีโครงสร้างของเวลาที่มีฐานอยู่บนการฟื้นคืนของชีวิตที่สังเกตได้จากธรรมชาติที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วง (Aveni ๑๙๙๕ หน้า ๖๕) ศาสนิกเหล่านี้เชื่อว่าการฟื้นคืนชีวิตเกิดขึ้นทุกขณะและเป็นวงจรที่สะท้อนถึงลักษณะเบื้องต้นของยุคกำเนิด (genesis) การปฏิบัติตามปรณัมซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้ผู้ปฏิบัติมีประสบการณ์ร่วมอีกครั้งหนึ่งกับการสร้างสรรค์ระเบียบจากความไร้ระเบียบ การสร้างสรรค์สภาวะจากความไร้สภาวะ พวกเขาไม่ถือว่าเหตุการณ์เหล่านั้นเป็นเพียง “อดีต” ในลักษณะเดียวกับที่เราเข้าใจถึงความเป็นอดีต ดังที่เราถือว่าอดีตคือสิ่งที่ถูกทดแทนด้วยปัจจุบัน ในขณะที่เรามุ่งสู่ความก้าวหน้าด้วยการเลือกจะแยกตัวเราออกจากเหตุการณ์ในอดีต สังคมดั้งเดิมปฏิเสธทวิลักษณ์ดังกล่าวด้วยการมีประสบการณ์ร่วมกับอดีตเสมอ (โดยผ่านพิธีกรรม) พวกเขาารู้สึกว่าตัวเองมีภาระที่จะต้องฟื้นคืนการสร้าง (creation) ขึ้นมาใหม่เสมอ เพื่อให้โลกดำรงอยู่ต่อไปเหมือนที่เคยเป็นมาสำหรับพวกเขา อดีตไม่ใช่อุปสรรคที่ต้องฝ่าข้ามไป และปัจจุบันก็ไม่ใช่โอกาสใหม่ ๆ ที่จะต้องไปให้ถึงเสมอไป พวกเขาารู้สึกพึงพอใจกับการปฏิบัติตามรูปแบบโครงสร้างเดิมเป็นนิตย์.

ชนเผ่ามายาเป็นชนเผ่าที่มีวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับ

กับเวลามากที่สุดชนเผ่าหนึ่ง และเป็นตัวอย่างที่ดีในที่นี่ พวกเขาไม่ได้วัดเวลาด้วยพระอาทิตย์ เวลาไม่ใช่การโคจรของพระอาทิตย์ สำหรับพวกเขา เวลาหนึ่งวันไม่ได้เป็นตัวแทนของพระเจ้าเหมือนอย่างที่เราคิด (หรือเคยคิด) (คำว่า Thursday มาจากคำว่า Thor's day หรือเดิมเป็น Jupiter's day*) สำหรับชาวมายาวันแต่ละวันเป็นพระเจ้าโดยตัวของมันเอง พวกเขาให้ความใส่ใจอย่างมากในแต่ละวันที่จะอ้างความสัมพันธ์อันบรรสานสอดคล้องระหว่างมนุษย์กับโลกเหนือธรรมชาติ อดีตยังดำรงสืบเนื่องซ้ำแล้วซ้ำอีกในปัจจุบัน เพราะเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตดำเนินไปตามกรอบแห่งเวลาและกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด ด้วยการถักทอมนุษย์กับโลกเหนือธรรมชาติเข้าด้วยกัน ระเบียบของจักรวาลจึงจะดำเนินสืบเนื่องไปได้ ในโลกทัศน์เช่นนั้นอนาคตไม่ใช่สิ่งน่าสนใจมากนัก ทั้งนี้เพราะเหตุการณ์สำคัญ ๆ ยังคงดำเนินต่อไปซ้ำแล้วซ้ำอีก ตรวบเท่าที่สมดุลของพลังแห่งจักรวาลในแบบเดิมยังคงดำรงอยู่ (Aveni ๑๙๙๕ หน้า ๑๙๐ff) “การเข้าร่วมในพิธีกรรมเป็นการช่วยให้พระเจ้าแห่งธรรมชาติดำเนินภารกิจอันท้าทายต่อไปได้ ทั้งนี้เพราะพวกเขามีความเชื่อมั่นอย่างหนักแน่นในพิธีกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งท้ายวัฏฏะแห่งเวลาอย่างเป็นทางการ หากปราศจากซึ่งการประกอบภารกิจในชีวิตเช่นนี้ จักรวาลก็ไม่อาจทำหน้าที่ได้อย่างปกติ” (หน้า ๒๕๒) ในสังคมเช่นนั้นพวกเขาไม่มีความต้องการจะก้าวหน้าและไม่มีที่ว่างให้กับความก้าวหน้า แล้วความลุ่มหลงต่อความก้าวหน้าของพวกเราเกิดขึ้นมาเมื่อใด

จนกระทั่งเมื่อประมาณศตวรรษที่ ๑๑ ชาวยุโรปยังมีความเข้าใจต่อเวลาว่าเป็นเสมือนโครงสร้างของคุณค่าความหมายที่จะต้องได้รับการปฏิบัติต่อ ๆ ไป “เพื่อที่จะเข้าใจเวลา เราจะต้องพิจารณาจากโครงสร้างของกิจวัตรในศาสนาจักรของศาสนายิว – คริสต์ในตะวันตก” (Aveni ๑๙๙๕ หน้า ๑๒) หนึ่งสัปดาห์

* เทพเจ้าธอร์เป็นเทพเจ้าแห่งการสงคราม กลิกรรมและฟ้า จูปีเตอร์เป็นประมุขเทพยดาในดวงสวรรค์ตามลัทธิโรมันโบราณ เป็นพระเจ้าแห่งฝนฟ้าอากาศ — ผู้แปล

ประกอบด้วย ๗ วันเพราะเป็นโครงสร้างเดิมที่เหมือนกับยุคกำเนิดตามที่ปรากฏในช่วงต้นของหนังสือเยเนซิส ชาวฮิวจะสวดภาวนาและพักผ่อนในวันซับบัธ เพราะวันนั้นเป็นวันที่พระเจ้าพักผ่อนเช่นกัน (ชาวคริสต์ในยุคแรกได้เปลี่ยนจากวันศุกร์มาเป็นวันของพระอาทิตย์ เพราะว่าเป็นวันที่พระเยซูเจ้าได้ฟื้นคืนพระชนม์ขึ้นมาและกลายเป็นแสงสว่างแห่งโลก) วัตรของพิธีกรรมในแต่ละปีของศาสนจักรคาทอลิกยังคงสะท้อนถึงโครงสร้างที่เชื่อมโยงตั้งแต่เบื้องต้นกล่าวโดยสรุป โครงสร้างเวลาในช่วงต้นของยุคกลางดำเนินไปเพื่อไม่ให้เกิดวิกฤตการณ์ระหว่างจักรวาลวิทยาและประวัติศาสตร์ โดยมีความแตกต่างที่สำคัญเพียงอย่างเดียว สำหรับชนพื้นเมืองอย่างชาวมายากัลปาวसानอาจเกิดขึ้นได้ในภาวะที่ไม่มีการทำพิธีบวงสรวงบูชาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เทพแห่งพระอาทิตย์ปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสม และจะเป็นหายนภัยครั้งยิ่งใหญ่ที่สุด สำหรับชาวคริสต์การฟื้นคืนพระชนม์ชีพของพระเยซูเจ้าเป็นหนทางรอดที่พวกเขาต่างพึ่งปรารถนา ซึ่งนั่นเป็นข้อแตกต่างที่สำคัญ

ชาวคริสต์ในยุคแรกเชื่อว่าการฟื้นคืนพระชนม์ชีพของพระเยซูเจ้ากำลังจะมาถึง การที่พระองค์ไม่คืนพระชนม์มาเสียที่ได้รับการอธิบายด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน แต่ตลอดช่วงยุคกลางและยุคสมัยใหม่ในช่วงต้น กระแสของความเชื่อที่พระเยซูจะมาจติอีกได้ประทุขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ความเชื่อเรื่องการจติขึ้นใหม่ตามศาสตร์พยากรณ์ (ซึ่งก็เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ในศาสนาอื่น ๆ อีกมาก ไม่เพียงแต่ในคริสต์ศาสนา) มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่า ความตึงเครียดระหว่างโลกีย์กับดินแดนแห่งความหลุดพ้นจะได้รับการแก้ไขในที่สุดในอนาคต (อันใกล้) เมื่อภาวะหลุดพ้นได้เผยตัวเองขึ้นมาอย่างชัดเจน และเป็นการชำระให้โลกของเราบริสุทธิ์และเปลี่ยนแปลงไป ก้าวสำคัญที่จะนำไปสู่ยุคสมัยใหม่และความลุ่มหลงในความก้าวหน้า อยู่บนฐานความคิดว่ายุคทองในอนาคตไม่ได้อยู่ภายนอกอาณาจักรของมนุษย์ แต่อยู่ภายใน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยึดถือโดย Joachim of Fiore (ค.ศ. ๑๑๓๕ – ๑๒๐๒) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสชาว Calabrian และเป็น

นักบวชที่ทรงอิทธิพลผู้ที่สามารถมองเห็นโครงสร้างอันซับซ้อน ซึ่งเป็นจุดถักทอเหตุการณ์ที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของแสดงอิทธิพลให้เห็นในประวัติศาสตร์ในยุคต่าง ๆ

ท่านโจคิมมีความเชื่อมั่นแบบเดิมว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ในโลกเป็นปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กับสิ่งที่เกิดขึ้นในอีกมิติหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันก็มีความเชื่อมั่นว่าจะมีอาณาจักรแบบคริสต์ในอุดมคติเกิดขึ้นได้บนโลกในอนาคต ตามการวิเคราะห้ของท่าน คัมภีร์พันธสัญญาเก่ามีความสัมพันธ์ต่อเนื่องจากยุคของพระบิดาและคัมภีร์พันธสัญญาใหม่ซึ่งเป็นของยุคพระบุตร ยุคสุดท้ายของพระจิตที่เขาคิดว่าจะมาถึงในช่วงประมาณปี ค.ศ. ๑๒๖๐ จะเป็นยุคที่มีความสุขอย่างสมบูรณ์ เป็นยุคที่ศาสนจักรได้รับการฟื้นคืนขึ้นมาเพื่อควบคุมปริมาณผลต่าง ๆ ของชีวิต “อย่างไม่ต้องใจ เขาได้ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างสำคัญระหว่างการเปลี่ยนแปลงตามคำพยากรณ์และการสร้างสรรคโครงสร้างการเมืองใหม่ นับตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๓ เป็นต้นมาทั้งสองยุคไม่อาจจะแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด” (Thompson ๑๙๙๖ หน้า ๑๒๘) วิถีที่วิวัฒน์ขึ้นจนเป็นความเชื่อมั่นศรัทธาในความก้าวหน้ามีต้นกำเนิดมาจาก

“ความเชื่อในคริสต์ศาสนาว่าทุกสิ่งได้ถูกสร้างขึ้นมาอย่างจงใจเพื่อตอบสนองเป้าหมายนั้น... ความเชื่อในยุคพระศรีอาริย์ชี้้นำให้ผู้ศรัทธาปฏิบัติตนเป็นคนดีเพื่อแผ่รอรวันอวสานแห่งโลกที่เป็นเหตุผลอยู่

เบื้องหลัง ในยุคใหม่ แนวคิดของความก้าวหน้าไปตาม
เส้นแห่งเวลายังมีอิทธิพลเป็นหลัก โดยที่มีเทคโนโลยี
เข้ามาทดแทนบทบาทของศาสนธรรม และเทคโนโลยี
ได้กลายเป็นพลังที่ขับเคลื่อนเหตุการณ์ต่าง ๆ ต่อเนื่อง
กัน อย่างไรก็ตาม หลักการนี้ก็ยังคงดำเนินต่อไปตามกฎ
ที่ธรรมชาติกำหนด” (หน้า ๑๒๘)

แทนที่มันจะเป็นทางเลือกที่มีเหตุผลออกจาก
ความเชื่อเรื่องวันล้างโลก “แนวคิดหลายประการที่เรา
เห็นว่ามีเนื้อหาตรงข้ามกับ “ยุคกลาง” อย่างเช่น ความ
เชื่อมั่นศรัทธา ความก้าวหน้า และความหวังที่มีต่อ
ดินแดนในอุดมคติ ล้วนมีรากเหง้ามาจากความเชื่อ
ทางศาสนาในยุคกลาง และความเชื่อยุคกลาง
ของโลก” (หน้า ๕๗)

รากเหง้าทางจิตวิญญาณของ เทคโนโลยี

หากเทคโนโลยีได้มีบทบาททดแทนศาสนา
สำหรับพวกเราจำนวนมาก นั่นก็อาจเป็นเพราะทัศน
คติที่มีต่อเทคโนโลยีของเรามีความคล้ายคลึงกับราก
เหง้าทางศาสนา และยังคงเป็นไปในลักษณะเช่นนั้น
หนังสือเรื่อง *ศาสนาแห่งเทคโนโลยี (The Religion of
Technology)* ของ David Noble (ค.ศ. ๑๙๙๘) ชี้ให้
เห็นว่า ความลุ่มหลงต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบัน
มีรากเหง้ามาจากรหัสย่นัยทางศาสนาและความ
ปรารถนาจะหลุดพ้นทางจิตวิญญาณ “แม้ว่าโดย
ทั่วไปเทคโนโลยีในปัจจุบันมุ่งที่การสร้างอรรถ
ประโยชน์ อำนาจ และผลกำไร และเป็นสิ่งที่กำหนด
มาตรฐานด้านตรรกะให้กับสังคม แต่มันก็มีแรงจูงใจ
มาจากความฝันอันเลื่อนลอย ความปรารถนาในทาง
จิตวิญญาณเพื่อที่จะหลุดพ้น... แรงบันดาลใจที่แท้
จริงของมันมาจาก... ความปรารถนาที่สืบเนื่องและ
อุดมคติมุ่งไปสู่การหลุดพ้นและความรอด” (หน้า ๓)
ผู้ที่มีจินตนาการถึงขนาดคิดว่าจะสามารถ “ดาวน
โหลดจิตใจของเขา” ลงไปสู่ฮาร์ดไดรฟ์ขนาดหลาย
กิกะไบต์ อาจคิดว่าพวกเขาเป็นนักตรรกนิยมที่ต่อต้าน
ศาสนา แต่อันที่จริงความเชื่อในยุคพระศรีอารียก
ีอาจปรากฏขึ้นในรูปแบบที่เราจะสงสัยไม่ได้ เรา

อาจลืมเลือนแรงกระตุ้นดั้งเดิมของเรา แต่ก็ได้ให้หมาย
ความว่าเราสามารถหนีมันพ้นไปได้

ในยุคกลาง “ด้วยเหตุผลที่ยังคงมีเดมนอยู่”
(Noble ๑๙๙๘ หน้า ๑๒) ทัศนคติของชาวคริสต์ต่อ
เทคโนโลยีได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญ สังคม
ในยุคกลางเชื่อว่าเหตุหนึ่งของความล่มสลายของ
พวกเขาเป็นเพราะการสูญเสียความรู้ที่มีเกี่ยวกับ
ศิลปกรรมและวิทยาศาสตร์ในยุคโบราณ ซึ่งบรรพชน
ของพวกเขาได้คิดค้นขึ้นอย่างสมบูรณ์ ความเชื่ออย่าง
ใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นได้แก้ความเชื่อที่ว่า เราควร
จะและสามารถฟื้นฟูศิลปกรรมแบบกลไกเหล่านั้นขึ้นมา
ใหม่ได้ ในเบื้องต้นไม่ใช่เพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่
ของเราให้ดีขึ้น หากแต่เพื่อสร้างให้เกิดเงื่อนไขทาง
ศาสนาที่จะช่วยให้ยุคพระศรีอารียมาถึงรวดเร็วยิ่งขึ้น
“หลังจากนั้นมา พวกเขาได้ถือว่าเทคโนโลยีมีความ
สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความเป็นเลิศที่ได้สูญเสียไป
และโอกาสที่จะฟื้นฟูความเป็นเลิศนั้นขึ้นมาใหม่ และ

ความก้าวหน้าของงานศิลปกรรมได้เกิดขึ้นใหม่อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ไม่ใช่เพียงเพื่อตอบสนองศรัทธา แต่เป็นหนทางแห่งการเตรียมพร้อมเพื่อจะรอรับความรอด (salvation) ที่กำลังจะมาถึงอย่างเห็นได้ชัด” ท่าน Hugh แห่งเซนตวิคเตอร์ซึ่งเป็นพระในนิกายออร์ทอดอกซ์ (ค.ศ. ๑๐๙๖ – ๑๑๔๑) ย้ำว่า “ภารกิจในการฟื้นฟูรวมไปถึงการซ่อมแซมสภาพทางกายภาพของชีวิตมนุษย์” ซึ่งได้ถูกทำลายไปโดยบาปกรรม และถูกยึดคืนไปพร้อมกับความล่มสลายของยุคนั้น (หน้า ๑๒ และ ๑๙ – ๒๐)

“การฟื้นฟูและอธิบายความเชื่อในคริสตศาสนา ยุคดั้งเดิมขึ้นมาใหม่ในหมู่มนุษย์... ซึ่งเกิดขึ้นท่ามกลางกระบวนการฟื้นฟูในบริบทของประวัติศาสตร์มนุษย์ และมีการนิยามใหม่ให้เป็นความพยายามอย่างกระตือรือร้นและตื่นตัวมากกว่าจะเป็นเพียงความหวังลม ๆ แล้งและมีขอบเขต... ในขณะที่เดียวกัน การฟื้นฟูความศักดิ์สิทธิ์แบบพระเจ้าของมนุษย์ หรือความสามารถในการหลุดพ้นแบบคริสตศาสนา ได้กลายเป็นความพยายามทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแผ่ขยายไปทั่ว... ในขณะที่เดียวกัน เทคโนโลยีเข้ามาทดแทนหลักคำสอนว่าด้วยวันสิ้นสุดแห่งโลก” (หน้า ๒๒)

โนเบลได้อธิบายถึงอรรถกถาของใจคิมที่มีต่อ Book of Revelation ว่าเป็น “ระบบศาสดาพยากรณ์ที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดต่อยุโรปก่อนลัทธิมาร์กซ์” (๑๙๙๘ หน้า ๒๔) มัน “จุดชนวนให้เกิดการปฏิวัติด้านจิตวิญญาณครั้งใหญ่ที่สุดในยุคกลาง” ด้วยการเผยให้เห็นถึงนัยของความเชื่อเรื่องการจุติใหม่ที่มีต่อประวัติศาสตร์ เผยให้เห็นเจตนารมณ์ตามแผนการณ์ของพระเจ้าต่อมนุษย์ Roger Bacon เขียนไว้ว่า ผู้รู้ต่าง ๆ ในยุคนั้นล้วนมีความเชื่อว่ายุคของการต่อต้านคริสตจักรกำลังจะมาถึง และเขาได้กระตุ้นให้ศรัทธาร่วมศาสนาของเขาศึกษาคำพยากรณ์ของใจคิม เพื่อจะได้ตระหนักรู้ล่วงหน้าถึงจุดสิ้นสุดของประวัติศาสตร์ที่กำลังจะมาถึง

ในเวลาต่อมา แม้แต่ Francis Bacon ซึ่งเป็นศาสดาของวิทยาศาสตร์ยุคใหม่ก็ยังมุ่งจะแสวงหา

“การย้อนสู่ยุคของอดัมก่อนการล่มสลายของคริสตจักร ซึ่งเป็นยุคที่มนุษย์ได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างบริสุทธิ์และปราศจากบาป และมีปัญหาที่ตระหนักถึงพลังของธรรมชาติ... เป็นการก้าวถอยหลังกลับไปสู่ยุคของอดัม” (Francis Yates อ้างใน Noble ๑๙๙๘ หน้า ๕๐) ทั้ง Robert Boyle และ Isaac Newton ล้วนเป็นผู้ที่ศรัทธาในยุคใหม่ของพระเจ้าอย่างเคร่งครัด และบุคคลท่านหลังยังได้ใช้เวลาอย่างมากในการจัดทำอรรถกถาเกี่ยวกับคำพยากรณ์ตามพระคัมภีร์สำหรับท่านทั้งสอง ซึ่งก็เป็นเช่นเดียวกับนักวิทยาศาสตร์ในยุคต้นอีกหลายท่าน การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์เป็นปฏิบัติบูชาอย่างเคร่งครัด เพื่อจะได้เข้าถึงพระเจ้าผู้สร้างด้วยการค้นพบ “สัญลักษณ์ (signature)” ของพระองค์ในโลกธรรมชาติ (หน้า ๖๔) “ด้วยความหยิ่งรู้เหล่านี้พร้อมกับการเตรียมพร้อมที่จะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ผู้ที่พระเจ้าทรงเลือกเหล่านี้ไม่ได้เพียงรอคอยอย่างเฉื่อยชาเพื่อในยุคใหม่ของพระเจ้ามาถึง พวกเขาสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างแข็งขันเพื่อให้ยุคนั้นมาถึงให้จงได้” (หน้า ๒๔ – ๒๕) พวกเขายังคงปฏิบัติหน้าที่เช่นนั้น แต่ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็ได้ล้มเลิกไปแล้วว่าสิ่งที่พวกเขามุ่งให้เกิดขึ้นคืออะไรกันแน่ นี่อาจจะเป็นเหตุที่ทำให้ความก้าวหน้าที่เติบโตต่อไปดูเหมือนจะไร้จุดหมายได้หรือไม่

เราได้ล้มเลิกถึงหน้าที่ที่เรากำลังปฏิบัติอยู่ ทั้งนี้เพราะความเข้าใจของเราต่อความพร่องได้เบี่ยงเบนไป ซึ่งก็ทำให้วิธีแก้ไขความพร่องนั้นเบี่ยงเบนไปด้วยเช่นกัน แทนที่ความพร่องนั้นจะกลายเป็นสาระสำคัญของการสร้าง (creation) และประวัติศาสตร์ดังที่ปรากฏในตำนานทางคริสตศาสนาแบบเดิม พวกเขาได้เบี่ยงเบนความสนใจต่อความพร่องนั้นไปด้วยการลุ่มหลงกับอำนาจและโอกาสของเทคโนโลยีใหม่ ๆ พวกเขาไม่มีความรู้สึกพิงพิงกับโครงสร้างของจักรวาลเพื่อความหลุดพ้นอีกต่อไป แต่พยายามจะหลุดพ้นด้วยตัวเราเอง แทนที่เราจะดำเนินชีวิตอย่างปราศจากทวิลักษณ์ระหว่างจักรวาลและประวัติศาสตร์แบบเดิม ซึ่งได้เคยเป็นวิถีด้านจิตวิญญาณที่เราปฏิบัติตาม

ด้วยกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน พวกเราเริ่มจะดำรงชีวิตอยู่ในจักรวาลแบบปลายเปิด ที่ซึ่งเราต้องกำหนดเป้าหมายขึ้นมาเอง และตัดสินใจว่าจะไปในทางใด เราตัดสินใจที่จะวิ่งไปสู่อนาคตและเริ่มการแข่งขันใหม่ขึ้นมา

จุดจบของเกม ?

แล้วการแข่งขันนั้นกำลังจะสิ้นสุดลงใช่หรือไม่ เส้นโค้งของอนาคตกำลังพรวดเลือนไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกพร่องที่สะสมกันขึ้นมา ซึ่งเริ่มเบี่ยงเบนความพยายามแสวงหาด้านเศรษฐศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเดิมเราเชื่อว่าจะเป็นพลังที่ทำให้ตัวตนของเราเป็นจริงขึ้นมาได้ แต่การที่ขาดซึ่งศรัทธาในวิถีแห่งจิตวิญญาณเป็นเหตุให้เราติดกับดักอยู่ในอนาคต เพราะนั่นเป็นเพียงหนทางเดียวที่ทำให้คำตอบกับเราเท่าที่เราจะคิดได้เพื่อแก้ไขปัญหาคือความรู้สึกพร่องตรงนั้น พวกเรา “ก้าวหน้า” ต่อไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะเราไม่รู้ว่าจะทำอะไรอย่างอื่นได้อีก เพราะเราไม่มีเกมอย่างอื่นที่จะเล่นแล้ว ยิ่งเราสงสัยว่าเราจะไปไม่ถึงที่ใดสักแห่งมากเท่าไร เราก็ก้าวไปสู่อุคที่เร็วยิ่งขึ้น และเราได้พากันเพิกเฉยหรือไม่ก็เก็บกดความตระหนักรู้ถึงผลกระทบของเทคโนโลยีและเศรษฐศาสตร์ ที่ทำให้เกิดวิกฤตด้านนิเวศวิทยาในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา อย่างน้อยก็ในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่กระบวนการเช่นนั้นไม่อาจดำเนินต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด คนจำนวนน้อยลงที่ยังคงเชื่อว่าเทคโนโลยีจะสามารถแก้ปัญหาลงของโลกและทำให้เกิดชีวิตที่ดีขึ้น นั่นคือผู้ที่มียุทธศาสตร์จำนวนมากขึ้นเริ่มทำทลายต่อการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความรู้สึกพร่องที่สะสมมาหากสำหรับผู้บริหารสถาบันที่สำคัญอย่างเช่น รัฐบาลและบรรษัทการค้าทั้งหลาย พวกเขาเชื่อว่าขั้นตอนสุดท้ายของ “ความก้าวหน้า” เป็นเพียงเกมตัวเลขของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่วัดโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

ทางออกด้านวัฒนธรรมอีกแบบหนึ่งคือการปฏิเสธทุกอย่างไปเลย (Nihilism) ซึ่งแสดงออกในรูปแบบแตกต่างกันและแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งเท่ากับสะท้อนถึงการทอดความหวังทั้งปวงที่มีต่อทางออก

สำหรับความพร่องของเรา วิธีคิดเช่นนี้ทำให้ชีวิตปราศจากสาระความหมาย และผู้ที่เชื่อเช่นนั้นเห็นว่าเป็นสิ่งเดียวที่สามารถทำได้คือการมีชีวิตอย่างเป็นสุขที่สุดในขณะที่ยังสามารถจะทำได้

แล้วกระบวนการอื่นเพื่อแก้ปัญหาคือความพร่องที่เป็นไปได้ละ ดังที่ข้าพเจ้าได้อธิบายถึงปัญหานี้จากวิถีคิดแบบพุทธ ข้าพเจ้าก็จะสรุปด้วยการพูดถึงทางออกแบบพุทธ ซึ่งประกอบด้วยความเพียรของแต่ละบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเราเอง หรือพูดอีกอย่างหนึ่งคือการปล่อยให้ตัวเราได้รับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่แล้วอย่างเช่นในตอนที่เรารู้สึกสามารถเป็นต้น เป้าหมายของการปฏิบัติแบบพุทธคือการเปลี่ยนอภุศลมูลทั้งสามคือความโลภ โกรธ และหลง ให้กลายเป็นความเมตตา ความกรุณา และปัญญา การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบที่สามจะเกิดขึ้นไม่ใช่ด้วยการเอาบางสิ่งเข้ามา แต่เป็นการปล่อยวางบางสิ่งออกไป และไม่ใช่เป็นเพียงความคิดและความรู้สึกที่พิเศษบางอย่าง แต่โดยพื้นฐานแล้วเป็นความเข้าใจต่อตัวตนของเรา

การปฏิเสธการดำรงอยู่ของอัตตา (หลักอนัตตา) เปิดโอกาสให้มีการหลุดพ้นของอัตตาในสังสารวัฏฏ์ ด้วยการหยั่งรู้ถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างปราศจากทวิลักษณ์ของผู้ที่อาจไม่แยกตัวโดดเดี่ยวอีกต่อไป และโลกที่ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นเพียงวัตถุอีกต่อไป การตื่นอย่างพุทธจะเกิดขึ้นเมื่อเราตระหนักว่าเราไม่ได้เป็นส่วนที่แปลกแยกออกไปจากโลก ซึ่งแสดงออกด้วยการที่เราเป็นในสิ่งที่โลกกำลังเป็นอยู่ในที่นี้และเดี๋ยวนี้ อิสรภาพเช่นนี้ปลดปล่อยเราออกจากความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน ถ้า “ฉัน” ไม่ได้อยู่ในร่างกาย “ของฉัน” และไม่ได้กำลังมองออกไปสู่โลกภายนอก ถ้าเช่นนั้น “ฉัน” ก็ไม่จำเป็นต้องคุ้มครองตัวฉันเอง และเมื่อ “ฉัน” ตระหนักถึงความจริงในข้อนี้ ด้วยการปล่อยวางตนเองก็ไม่มีอะไรที่เราจำเป็นต้องทำให้ “เป็นจริง” ขึ้นมา และไม่มีอะไรที่เราต้องสูญเสียไป

สิ่งที่น่าขันประการสุดท้ายของความพยายามที่จะหารากเหง้าให้กับตัวตนของเรา กล่าวคือการ

พยายามทำให้เกิดความรู้สึกว่าตัวตนเป็นจริงขึ้นมา ด้วยการเติมเต็มความรู้สึกพร่องตรงนั้น คือเราไม่มีทางทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ เพราะอันที่จริงตัวเราเองก็เป็นส่วนหนึ่งของเอกภาพทั้งมวลอยู่แล้ว เราอาจรู้สึกว่าตัวตนของเราไม่มีรากเหง้าและไม่อาจหารากเหง้าได้ ราวกับที่เราอยู่คนเดียวในโลก แต่อันที่จริงตัวเราเองได้หยั่งรากอย่างเต็มที่เสมอมา ราวกับที่เราเห็นได้ว่าเราไม่ได้เป็นส่วนที่แยกขาดออกจากโลก มันกลายเป็นว่า ความพร่องของเราจะยังคงเป็นความพร่องอยู่ ราวกับที่เรากลัวความรู้สึกเช่นนั้นและพยายามเติมให้มันเต็ม และหากเราสามารถหยุดกระทำเช่นนั้น ความพร่องของเราจะแปรไปเป็นแหล่งกำเนิดพลังอันสร้างสรรค์ ซึ่งไหลพันขึ้นมาจากหลุมอันหากันบึงไม่ได้ ตามหลักพุทธศาสนา ปัญญาเช่นนั้นจะเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติพร้อมกับความกรุณาที่มีต่อสรรพสิ่ง ซึ่งเราไม่ได้คิดว่าเป็นสิ่งที่แยกขาดออกจากตัวเราอีกต่อไปแล้ว

ความเชื่อที่ว่าอิสรภาพเช่นนี้จะปรากฏทั่วไปในอนาคตอันใกล้ เป็นเรื่องที่ทำให้ความหวัง และถ้าเราทำให้สังคมโดยรวมได้ตระหนักรู้ถึงโอกาสเช่นนี้และกระตุ้นให้พวกเขาได้ชื่นชมกับความคิดเช่นนี้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นย่อมมีอย่างมหาศาล คำถามว่าปรากฏการณ์นั้นจะเกิดขึ้นหรือไม่ในบริบทการพัฒนามาตรฐานชีวิตที่ดำรงอยู่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง แม้ว่าช่วงต่อเข้าสู่สหัสวรรษใหม่เป็นแรงกระตุ้นให้ความเชื่อในยุคใหม่ของพระเจ้ามีเพิ่มมากขึ้นก็ตาม ถ้าความต้องการของเราเป็นสัญลักษณ์สะท้อนอะไรบางอย่าง มันก็คงถึงจุดที่เราต้องเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนแล้ว.

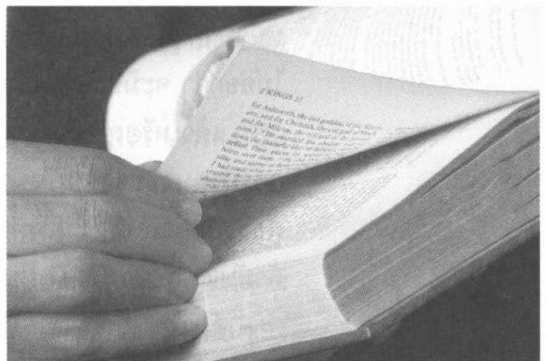

“ไม่มีใครดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปราศจากศรัทธา
ความเชื่อที่สร้างความหวังต่อชัยชนะเบื้องหน้า”

Rosenstock-Huessy

บรรณานุกรม

- Aveni, A. 1995. *Empires of time*. New York: Kodansha.
- Cobb, C., et al. 1995. *The genuine progress index*. San Francisco: Redefining Progress.
- Illich, I. 1977. *Limits to medicine*. Harmondsworth, N.Y.: Penguin.
- Jackson, T., et al. 1997. *Index of sustainable economic welfare for the U.K. 1950 – 96*. Guildford, U.K.: University of Surrey.
- Levine, R. 1997. *A geography of time*. New York: Basic Books.
- Loy, D. R. 1999. *Lack and transcendence*. Atlantic Highlands, N.J.: Humanities Press, 1996. Reprint, Amherst, N.Y.: Humanity Books.
- Mander, J. 1991. *In the absence of the sacred*. San Francisco: Sierra Club Books.
- Nietzsche, F. 1986. *Human, all too human*. Translated by R. J. Hollingdale. New York: Cambridge University Press.
- Noble, D. F. 1998. *The religion of technology*. New York: Knopf.
- Robinson, J. 2000. Four weeks vacation. *Utne Reader*, September–October.
- Schor, J. 1992. *The overworked American*. New York: Basic Books.
- Thompson, D. 1996. *The end of time*. London: Minerva.
- United Nations. *United Nations Human Development Report for 1999*. Available at <http://www.undp.org/hdro/overview.pdf>.

ตอนแรกฉันตั้งใจจะตั้งชื่อเรื่องว่า “ล้างพิษ ให้จิตพุ่ง” แล้วให้ผู้อ่านทายกันเล่น ๆ ว่ามันแปลไทยเป็นไทยว่ายังไงกันแน่

ก. จิตมัน “พุ่ง” เลยนำไปล้างพิษ เข้าทำงานองล้างพิษในลำไส้

ข. อยู่ดีไม่ว่าดี ล้างพิษให้จิตมัน “พุ่ง” เล่น ๆ ซะเลย

เหตุที่ฉันสนใจเรื่องจิตพุ่ง ก็เพราะตัวเองมีเป็นกระตุก ด้วยปรุงมาตั้งแต่เด็ก เคยมีผู้สัมภาษณ์ว่า จำได้ไหมว่าแต่งเรื่องตั้งกะตอนไหน ฉันจำเป็นขวบเป็นปีไม่ได้ จำได้ว่า สมัยเด็กนั้นกลัวผีเหลือเกิน (สมัยนี้ยังกลัวกว่า !!) ดังนั้นวิธีการเดียวที่จะมีองครักษ์พิทักษ์ผี (ตกลงช่วยคนหรือช่วยผี !) เข้า

ไปในส้วมด้วย ก็คือการเอาหินทานเข้าหลอกล่อผู้ที่จะเข้าไปเฝ้า

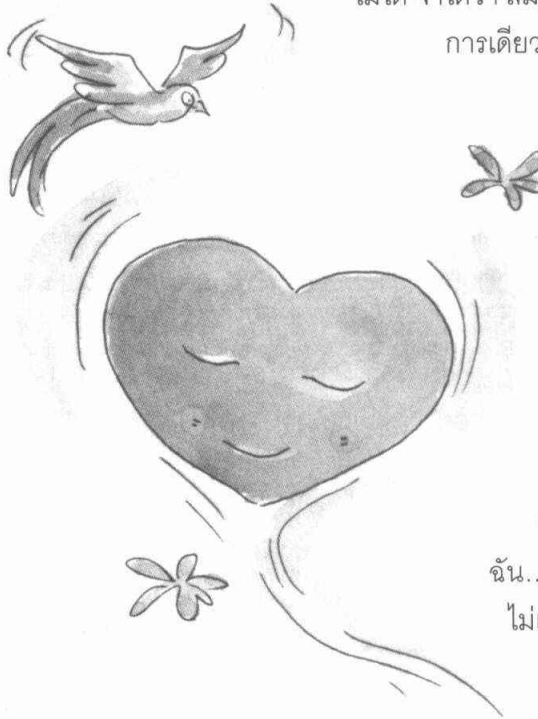
มีญาติพี่น้องคนหนึ่ง เดียวนี้เห็นหน้าเธอเมื่อไหร่ก็ขำเมื่อนั้น ก็น้องผู้หญิงคนนี้แหละที่เข้าไปร่วมอุดมการณ์ด้วยอย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และเสียง ขอเพียงให้ฉันเล่านิทานที่แต่งขึ้นเองสด ๆ ร้อน ๆ ให้ฟังเป็นใช้ได้ ขณะเขียนนี้ สภาวะพวารู้สึกคลั่งไคล้เป็นที่ยิ่ง เพราะภาพนั้นตามมาหลอกหลอน

ชัดเจน

นักเขียนได้แห่ง เขาต้องแต่งเรื่องเพื่อยาได้

ฉัน... ต้องแต่งเรื่อง เพื่อล้างไส้มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว จึงไม่แปลก ที่ฉันจะชำนาญในการปรุง

ในการแต่งและสนุกที่จะพุ่งชนิดเอาไม่อยู่ไม่กลับเสมอมา

ฉันแต่งเรื่องเก่งจนเป็นนิสัย ในที่สุดอึดอัดมากต้องเขียนลงกระดาษ แล้วส่งไปให้คนอื่นอ่าน เคราะห์ที่ที่คนอื่นที่ว่า ชาวโลกเรียกเขาว่า “บ.ก.” ดังนั้นเขาจึงเป็นสื่อกลาง ส่งเรื่องฉันไปให้ “คนอ่าน” ที่ฉันไม่เคยรู้จักมักจี่ ไม่เคยเห็นหน้าค่าตามาก่อน ได้อ่านสิ่งที่ฉันปรุงขึ้น โอโห... ที่นี้ละค่ะ การมีคนอื่นไม่เคยเห็นหน้ามา “รู้จัก” และ “ชื่นชอบ” ผ่านงานเขียน มันทำให้ตัวฉันพองเบือเร่อ จนนึกไม่ออกว่า จะมีอะไรในโลกที่จะดูโก้ดูเท่ เท่าการเป็น “นักเขียน” ใหม่ ?

แล้วเหรียญก็มีสองด้านเข้าจนได้ ก็เพราะพุ่งชนิดมหากาฬนี้แหละที่ทำให้การนั่งสมาธิของฉันปั่นป่วนต้องเรียนปรึกษาหลวงพ่อก่อน ทำนจึงเมตตาแนะนำว่า ต้องขยันกำหนดรู้ ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงให้ถี่ซิดที่สุด แล้วจะพุ่งน้อยลง ถ้ามันเริ่มก่อตัว เริ่มคิดบ๊อบแล้วกำหนดบ๊อบ มันหายบ๊อบไป นี่ยังดี

ฉันรีบจดึกิก หมายถึงมันจะทำให้ได้ลงในสมุดโน้ต ทั้งที่ยามมาปฏิบัติวิปัสสนา นั้น เขาห้ามเขียนอ่านทั้งสิ้น ว่า “วิริยะประกันพุ่ง” ซึ่งไม่เกี่ยวกับบริษัท “วิริยะประกัน

ภัย” เขาหรรณกะ

คราวนี้ก็เหมือนกัน ฉันไปเข้าอยู่วัดมาอีก เพื่อนสนิทที่แอนตีการไปอยู่วัด ด้วยเหตุผลที่ว่า “เราไม่ได้ทำผิดคิดร้ายหรือ สร้างความเดือดร้อนให้ใคร แค่นี้ก็พอแล้ว ไม่เห็นต้องไปอยู่วัดเลย” มาถามว่า “มีอะไรในชีวิตหรือ เปล่า”

ฉันอยากตอบว่า มีชีวิตทั้งชีวิตเลยแหละที่มันเป็นตัวทุกข์ แต่กลัวเธอ แนะนำให้ไปโรงพยาบาลโรคจิตแทนที่จะไปวัด เลยแกล้งพูดให้เธอเข้าใจและรับได้ว่า

“มันเปลืองค่าใช้จ่ายตัวเองนะเธอ เข้าชั้นมากก็ต้องบิ๊ป ๆ ไล่กากเน่า ๆ ออกจาก ร่างกาย กว่าจะตายไม่รู้ต้องบิ๊ปไปอีกกี่พันครั้ง”

เพื่อนรีบเออ-ออ ว่าเข้าใจ เพราะตัวเพื่อนเอง จะไปเข้าคอร์สล้างพิษและลด ความอ้วน แบบทูอินวันเร็ว ๆ นี้เหมือนกัน

ล้างพิษ ให้ จิตใจ

ฉันอยากแย้งว่า นี่เธออย่าเอาการไปอยู่วัดล้างพิษในจิตใจไปเปรียบเทียบกับ ล้างพิษทางร่างกายเสียวะ แต่ก็กลัวเธอจะหาว่า ฉันยกตนข่มท่าน แล้วถ้าเพื่อน คนนี้เลิกคบ ฉันอาจลำบากในภายหลัง เพราะเธอเป็นแม่ครัว ทำอาหารปิ่นโตส่งให้ ครอบครัวฉันกินนะซี มีมือการทำอาหารของเธอแน่ ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ระดับอ้อง

จะว่าไป ขณะที่บอกกับเพื่อนว่า ‘ชีวิตก่อนไปวัดนะแสนดี’ นั้น เพราะดูไปแล้ว ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรที่จัดการไม่ได้สักอย่าง แต่ใครที่ไม่ว่าจัดการชีวิตได้หมดนะ ระวังให้ดีเถิด ลึก ๆ แล้วฉันเชื่อว่า ชีวิตคนไม่เคยเรียบร้อยหรอก แล้วความเชื่อ นั้น มันก็คงจะลึกลับเสียจนฉันไม่ทันได้ไหวตัวว่าจะอะไรจะตามมา

จนไปอยู่วัดได้ ๑๐ วัน ถึงได้รู้ว่า พิษสงของความหวังการว่าตัวเองเป็น “นักเขียน” นะมันทั้งหนักทั้งหนาและทั้งเหนียวหนึบสุดจะบรรยาย และถ่ายถอน จริง ๆ

ฉันคงกดทับความอิจฉานักเขียนอื่นเอาไว้มานาน ไม่ต้องอื่นไกล เอาแค่สามปี นั้นปะไร ปีที่แล้วหนังสือของเขาได้พิมพ์ซ้ำ แล้วของฉันล่ะ?! เดียวนี้งานเขียนของ ฉันเขยจนไม่มีใครอยากอ่านแล้วหรือเล่า แถมความคิดที่เคยลื่นไหล ไม่เกรงหน้า

อินทร์หน้าพรหม ก็กลับกลายเป็นความละล้าละลัง ห่วงหน้าพะวงหลัง กลัวเขียนไม่ดี เขียนไม่ออก แก่แล้วแก่อีก ชวนให้คิดไปว่า นี่ “มนตร์” ของฉัน กำลังเสื่อมหรือไร โอ๊ย...ย...ใจหาย ใจหาย รับไม่ได้ !!

เออหนอ ลูกก็ดี สามีกดี งานก็ชุลยณมิตรก็มีอยู่ งานก็ไม่มีปัญหา ลูกน้องก็น่ารัก เกียรติก็มีอยู่บ้าง แข็งแรงก็แข็งแรง เงินก็ไม่ขาดแคลนอะไร แต่ยังคงอยากจะเขียนหนังสือให้ได้เยอะ ๆ คล่อง ๆ และให้คนอ่านรัก – นิยม และติดตามมาก ๆ !

เขาถึงเรียกว่า “คน !” ไซ้ใหม่นี้ ?

กลับออกจากวัด แม้จะล้างพิษของความอหังการไม่ได้ ได้แค่ทำความรู้จัก (กัญญาแล้ว) ฉันก็ไปกินข้าวเย็นบ้านเพื่อน ก็คนที่เพิ่งดันดันไปเข้าคอร์สล้างพิษถึงเกาะสมุย และจ่ายค่าล้างเป็นเงินดอลลาร์ มันแพงจัดจนฉันกลัวความตกใจไว้ไม่อยู่ แต่เธอเล่าอย่างตื่นเต็นว่า “มันคุ้มตรงสมุนไพรมะเธอ” สมุนไพรของนอกที่เธอนั่นมันมีประสิทธิภาพในการขับสารพิษที่ร่างกายสะสมไว้ ออกมาทางเหงื่อ ปัสสาวะ อุจจาระ การจาม การไอ โดยเฉพาะลำไส้ที่ถูกมันซ่อนไซ้ ครูดและรูดทุกซด อย่างหมดจด เธอนั่น

แถมเธอบอกว่า ขบวนการก่อนที่จะได้กินสมุนไพรมัน ลำบากลำบากนเหลือจะกล่าว ตั้งกะตื่นแต่เช้า ต่างตาออกกำลัง กินแต่ผลไม้ น้ำผลไม้ วิวจนไล่กิว สารพัดสารเพจนต้องถามตัวเองว่า ใครเขาใช้ให้มา เสียเงินก็เสียอดนอนจนตาโหล ทำกิจกรรมประดามี เพื่อเอื้ออำนวยต่อการกำจัดขยะ และแทบจะเป็นลมตอนที่เขาให้ไปออกกำลังในน้ำอุ่นเพราะไซ้เซเต็มทีแล้วจะมีขึ้นใจ ก็ตรงน้ำหนักที่ลดพรวด ๆ ซึ่งเธอก็สารภาพว่า กลัวเหี่ยวเกินไปอีกนะแหละ...

เราช่วยกันยกยอผู้จัดคอร์สนี้ว่า ทั้งหมดเกิดจากประสบการณ์ที่เขาทดลอง ปรับเปลี่ยน และจัดแจงจนลงตัว เพื่อให้ลูกค้าของเขาทุกคนกลับบ้านตัวเบาหวิว (ไม่เกี่ยวกับจ่ายดอลลาร์) ลำไส้สะอาดเอี่ยม เป็นคนไร้สารพิษ ชั่วคราว !! ที่ว่าชั่วคราว ก็เพราะพุดจบเราสองคน ก็เริ่มลงมือเปิบไส้จู้กันนะซี

คราวนี้ถึงตาเพื่อนล้มภาชนะฉันกลับบ้าง เรื่องที่ไปหลังซดหลังแข็งอยู่วัด ยิ่งตอนที่ฉันบอกว่า มีตั้งวันครั้งที่ทั้งวัดไฟดับสนิท พัดลมก็ไม่มีใช้ รักแรงจี้เหนียวหนึบเขียว เพื่อนหัวร่อแล้วพุดกำเมื่องว่า “ใครเขาฆ่าใครเขาเขาให้เธอไปไม่ทราบ อยู่บ้านมีแอร์ให้นอน

สบาย ๆ ไม่ชอบ !”

อย่าว่าแต่เพื่อนคนนี้เลย วันก่อนฉันได้อ่านบทความที่น่าสนใจ บทความหนึ่ง เขาแสดงทัศนะไว้ว่า คนเราไม่เห็นต้องเข้าวัดให้เมื่อยเลย การปฏิบัติธรรมนะทำที่ไหน ตรงไหนก็ได้ ทั้งหมดมันสำคัญที่ใจ การเข้าไปรวมกลุ่มกันปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องตลก และเป็นเรื่องของคนไม่สบายทางใจ

ฉันอ่านแล้วใบหน้าร้อนผ่าว มีทั้งเห็นด้วยเต็มไปหมด

ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งก็คือ เวลาไปวัด ฉันมองเห็นคนป่วยทางใจ ชัดเจนยิ่งกว่า คนที่เดินสวนกันไปสวนกันมานอกวัด ที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือตัวฉันเอง

แต่เรื่องการเข้าวัด ฉันอยากทำความเข้าใจ ทั้งกับเพื่อนที่นั่งกินตำบะตั้น (ตำกระท้อน) อย่างเอร็ดอร่อยตรงหน้า และกับผู้เขียนบทความที่ว่า

การเข้าวัด การเข้าคอร์ส หรือแม้แต่การบวช สำหรับฉัน คือมี “สัญญา” ที่แรงกล้าในช่วงนั้น แล้วเข้าไป “ฝึก” และเมื่อออกจากวัด ก็นำสิ่งที่ฝึก หรือสิ่งที่ประจักษ์ด้วย “ตาใน” บางอย่าง มาปรับใช้ในชีวิตจริง แต่ ไม่ได้เข้าไปเพื่อออกมา “เป็นคนที่ดีกว่า” เขาอื่น เพราะมันไม่ใช่การ “มดัย่อม” การ “ซุบซิว” หรือ “ตราแสดมปี”

แต่กระบวนการนี้ เราวัดผลได้เอง มันคือกระบวนการที่เรารู้สึกเล็ก ๆ เล็กลงเรื่อย ๆ จนวันหนึ่งตัวเราน้อยลง น้อยลงเรื่อย ๆ ไปสู่การ “บิ” ตัวเองทั้งทีละหน่อย จนหมด “ตัวเอง”

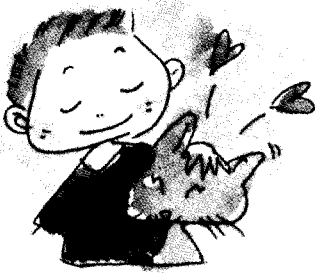
“ฉันไม่เข้าใจ เพราะฉันเองไม่มีทางไปอยู่วัดแน่” เพื่อนสายหน้า พร่อมกินตำบะตั้นใส่น้ำปู (น้ำที่ได้มาจากการเอาปูเป็น ๆ จำนวนมากใส่ไห – แต่กระบวนการขยำให้ได้น้ำจากปูนั้น ฉันไม่แน่ใจในรายละเอียด) ต่อไป

ฉันพยายามใช้ผลพวงจากการฝึก ไม่งั้นต้องโดนอัปเปหิจากความเป็นศิษย์มีครูแน่ เพราะเริ่มย่ำะ

“ก็จริงของเธอ อยู่ตรงไหนก็ขัดเกลาตัวเองได้ตลอดเวลา เพราะเราเกิดมาเพื่อทำงานนี้กันอยู่แล้ว” แต่น้ำเสียงหลังจากนี้ของฉัน คงเคร่งเครียดและพูดววน เพราะเพื่อนฮึดช่วยติดกันสองที่ เหมือนประท้วง

ฉันพยายามอธิบายว่า การไปเข้าวัด ปลีกวิเวก นั้น เพื่อจะได้เผชิญหน้ากับตัวเองจริง ๆ เพราะฉันเชื่อว่า การได้เผชิญหน้ากับตัวนั้นแล ที่จะถอนออกจากตัวเองได้ และแต่ละสำนัก ครูบาอาจารย์ท่านเมตตาแนะนำให้ออกประสบการณ์การปฏิบัติของท่าน ซึ่งก็ทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นแหละ และจริง ๆ ฉันก็ไม่อยากไปตอบโต้คนเขียนบทความนั้นหรอก เพราะการเข้าวัดทุกวันนี้ มันขาดความเป็นธรรมาชาติจริง ๆ ไม่เหมือนคนสมัยก่อน ชีวิตของฆราวาส อุบาสก

อุบาสิกาเขาเข้าคอร์สปฏิบัติธรรมกันทั้งชีวิต พระสงฆ์องค์เจ้าก็มอบกายถวายชีวิตให้พระธรรมคำสอน มีเป้าหมายเพื่อการหลุดพ้นอย่างเห็นได้ชัด ฆราวาสเราก้เข้าวัด ถือศีล ฆู่งชาวหนุ่มชาวถือพรหมจรรย์ไปนอนวัดในวันพระมิได้ขาด และที่สำคัญนำธรรมะนั้นมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต ทั้งสังคมไม่มีการแยกส่วน ไม่มีการแยกขาด เนียนเนื้อเป็นหนึ่งเดียวกลมกลืน เชื้อเพื่อมาก แต่ทั้งหมด เพราะ ท่านได้มองเห็น “ทุกข์” และต้องการออกจากทุกข์

แต่ตอนนี้สภาพสังคมทุนนิยมของเราขณะนี้ ทุกอย่างแสนจะแยกส่วน แส่นจะแยกขาดออกจากกัน มันแยกชีวิตเราเป็นส่วนเป็นเสี้ยว ทุกท่านล้วนแสวงหาความสุข และทำทุกอย่างเพื่อให้เสพสุขชั่วนาตาปี ไกลห่างจากพระธรรมคำสอนจนจินตนาการไม่ออกว่า จะเริ่มต้นมาบรรจบกันได้อย่างไร

การเข้าวัดปฏิบัติธรรมจึงดูเป็นกิจกรรมแปลกปลอม เป็นเรื่องของคนมีปัญหา คล้ายสามีไปมีภรรยาบ่อย เทือกนั้น

ดังนั้นการไปอยู่วัดของคนสมัยนี้ จึงมีลักษณะเฉพาะเข้าทำนอง “คนบ้านไกลเวลาน้อย” แต่บรรยากาศและผู้คนที่ตั้งใจไปวัด (อาจถึงวัดหรือไม่ถึงวัด !!) นั้นมักจะ สัปายะ กว่าอยู่บ้านเสมอ เพราะอย่างน้อยก็มีศีล ๘ เป็นเครื่องป้องกันไว้เปลาะหนึ่ง คงไม่ต่างอะไรกับชุมชนของสงฆ์ที่อยู่กันตั้งมากมายแต่อยู่กันได้ เพราะมีเครื่องป้องกันอย่างแน่นหนาถึง ๒๒๗ ข้อ แต่เรื่องนี้ฉันเคยคุยกับเพื่อนว่า ขอให้ดูไปเถิดที่สุดแล้ว ยังมีเรื่องหลุดรอดมาให้หลุดหงิดใจกันอยู่ดี ซึ่งเรื่องที่พ้นจาก ๒๒๗ ข้อนั้นมักจะเป็นเรื่องหยุ่มหยมไม่เข้าท่า แต่ชวนให้ “สังสม” และชวนระเบิดตามมา ทั้งสิ้น

ในขณะที่ไปเข้าคอร์ส ครูบาอาจารย์แต่ละที่ ก็จะวางเป้าหมายเอาไว้ มีรูปแบบที่แสนจะไม่เป็นธรรมชาติต่าง ๆ นานา เช่น เดินยัด ๆ ยาด ๆ แถมให้ย่ำ ให้รู้เนื้อรู้ตัวอยู่นั้นแล้วว่า ขณะนี้ ยืนอยู่ นอนอยู่ นั่งอยู่ เดินอยู่ รวากับที่ผ่านมาไม่เคยทำอิริยาบถดังว่ามาก่อนเลย วัน ๆ เอาแต่เดินจงกรม นั่งสมาธิ หรือบางทีให้ยกมือยกไม้เคลื่อนไหวพร้อมกันยังกะผีกร.ด. นอนก็น้อย กินก็น้อย พูดหรือินทาใครไม่ได้ทั้งนั้น และให้ใส่เครื่องแบบ คือ ชุดขาว

แต่ฉันคิดเองว่า ทั้งหมดที่ห้ามรูงห้ามคำทำกันนั้น ท่านอยากให้เราปรับทหารกล้าทั้งสองคู่ให้ร่วมมือกันทำงานอย่างสมดุล คู่แรกคือ ศรัทธากับปัญญา คู่ที่สองคือ วิริยะกับสมาธิ แล้วเมื่อนั้น ทหารเอก ชื่อว่า สติ ก็จะมีพลังกำลังพร้อมจะยืนยามระวังไม่ให้ข้าศึกเข้ามาถึงตัวเราได้

ฉันเล่าถึงตรงนี้ เพื่อนดิ่งทิซซู่ สั่งน้ำมูกเสียงสนั่น ดวงตาซ้ายบอกว่า ยังสนใจคืออยู่ ส่วนดวงตาขวาจะพริบถี่ ๆ เหมือนจะบอกว่า ดูไปซิ ว่ามันจะพละมไปถึงไหน ! ? !

ฉันจึงเล่าต่อ ‘เมื่อทหารเอกทำงานอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว’ เธอทำหน้าที่ อ้อ ๆ เหมือนจะไปโยงโยกับสมุนไพรของนอกที่ประสิทธิภาพสูงล้ำของเธอ ‘ผู้ปฏิบัติ

โดยมาก มักจะได้ประจักษ์กับสภาวะธรรมตามธรรมชาติตามกำลังของตนแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะป็นความรู้สึกตกใจที่เห็นการทำงานของธาตุต่าง ๆ ในตัวเรา ที่แต่ก่อนนี้เราไม่เคยเฉลียวใจมาก่อน ว่ามันมีอยู่ การเกิด ๆ ดับ ๆ ที่ทำให้โลกของเราเปลี่ยนไปหลังจากออกมาจากวัด แต่ฉันเชื่อว่า เป้าหมายสูงสุด ของการหลังขดหลังแข็งโดยแท้ นั่นคือ มาถอนเสียจากความเข้าใจผิดว่า เป็นตัวเรา ซึ่งทำไม่ได้ง่ายหรือกอย่างหลงคิดว่าง่าย แคเห็นเลา ๆ ก็ยังยากเย็นเข็ญใจเลย'

ถึงตรงนี้ เพื่อนสนใจมากทีเดียว “แบบไม่เป็นสัตว์บุคคลตัวตนเราเขาใช่ไหม ฉันชอบมากเลยประโยคนี้ ฉันชอบอ่านจากปฏิทินท่านพุทธทาส ที่สนพ. สุขภาพ-ใจพิมพ์จำหน่าย ฉันชอบขนาดซื้อแจกเพื่อนฝูงทุกปี เธอก็ยังเคยได้เลยไม่ใช่เหรอ !” แต่แล้วเธอก็ขมวดคิ้ว

“แต่ยังไงซะ ฉันไม่มีเวลาเหมือนเธอหรอก” เธอพูดพร้อมยื่นไอศกรีมเสาวรสแสนอร่อยมาตรงหน้าฉันหนึ่งถ้วย ของเธอนะจ้วงไปสองคำแล้ว แกรมเสริมต่อไปว่า “แล้วฉันอาจจะโชคดีกว่าเธอ เพราะบางทีฉันก็ลืมเรื่องงานแทบแยม แต่พอไปเจอคำพูดบางคำ ก็ทำให้ฉันคิดได้และปลงตก หลุดพ้นออกจากวังวนของปัญหานั้นทันที” เธอยกตัวอย่างคำพูดยอดเยี่ยม อาทิ

“จะอาฆาตแค้นอะไรกัน คนเราอยู่ไม่ถึงร้อยปี”

“จะงกอะไรกันนักหนา ตายไปก็เอาอะไรไปไม่ได้”

“ปัญหาทุกอย่างมันไม่ได้เกิดขึ้นเดี๋ยวนี มัน มาจากเหตุจากปัจจัยหลายอย่าง”

ฉันอยากบอกว่า “นี่มันเป็นโรคที่กินยาที” -- มิน่า !

เธอเอื้อมมือมาจ้วงไอศกรีมในถ้วยฉันไปกินหน้าตาเฉย แกรมส่ายหน้าหงุดหงิดเมื่อเห็นว่าฉันละลายเกือบหมด เธอยกถ้วยขึ้นชดแล้วลุกไปตักถ้วยใหม่มาให้ฉัน แนมละว่า เพื่อยืนยันว่าอร่อยแค่ไหน เธอตักมาสองเท่าของถ้วยที่แล้ว นี่คือการหวังดีอยากให้ฉันได้กินของอร่อย โดยแท้

พอดีที่ว่าอธิบายไปก็ถึงแต่ไอศกรีมจะละลายเสียของเปล่า ๆ เอาเป็นว่า ทั้งฉันและเพื่อนเห็นทุกซั่มงไม่เห็นทุกซั่มง ว่าคนอื่นเขามั่ง นึกว่าตัวเองเจ้งมั่ง นึกว่าตัวเองคิดถูกอยู่คนเดียวมั่ง นึกว่าตัวเองเท่านั้นที่มาถูกทางมั่ง

ก็ไร้อ.....เราหนีพระพุทเจ้ามาได้ตั้งก็พระองค์แล้วเล่า งวดนี้ ชาตินี้ทำไมจะลอยนวลต่อไปไม่ได้ (มิน่า พิษหนาดัก !)

“อ้าว ! จะเหม่อไปถึงไหนยะ ฉันว่าคนโทสะแรงอย่างเธอนี้ ยิงเข้าวัดยิงพุ่งอ้าว ! ของดี ๆ เมื่อไหร่จะกินซะที”

....ถูกของเธอ ของ “ดีดี” ของ “วิเศษ” เมื่อไหร่จะ “ลงมือ” กินสักที มัวแต่พูดมัวแต่พล่ามอยู่นั่นแล้ว ใครจะไปกินแทนใครได้ ไม่ยอมกินแบบนี้ แล้วชาติไหนถึงจะรู้ “รส” กันละหนอ

ว่าแล้วฉันตัดใจจากความเห็นไม่ลงรอยระหว่างเรา จ้วงไอศกรีมเสาวรสหอมละมุน รสละไม่เข้าปาก แล้วร้อง อืมม.....ม.....ม.

๑๐๐ ปี
Phonw
๒๓ พฤษภาคม ๒๔๘๕-๒๕๕๕

กองบรรณาธิการ สัมภาษณ์ และถ่ายภาพ

บัญชา เกลิมชัยกิจ

ชีวิต ธรรมะ และ การเมือง

สัมภาษณ์ คุณบัญชา เกลิมชัยกิจ
เจ้าของและผู้จัดการสำนักพิมพ์สุภาพใจ
ที่สำนักพิมพ์สุภาพใจ
วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖
เวลา ๑๐.๑๕ - ๑๒.๓๐ น.

(ตอนจบ) ต่อจากฉบับที่ ๕๖ หน้า ๙๘

๐ แล้วในครอบครัวที่บ้านมีใครสนใจเรื่องการเมือง เรื่องความเป็นธรรม

พวกน้อง พวกพี่ จะมีน้อยกว่า พวกน้องนี้เขาจะเรียนอยู่ที่รามคำแหง อยู่จุฬาฯ แต่พวกเขาจะไม่รุนแรง พวกเขาจะรักความเป็นธรรม แล้วหลายคนมองผมเป็นตัวอย่าง ก็เห็นด้วย ส่วนคุณพ่อเคยเตือนว่า เราเป็นพ่อค้า เราเป็นลูกจีน เราไม่มีสิทธิจะไปเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรือว่าจะไปบริหารประเทศเขา เราเป็นพลเมืองดี แล้วก็คอยบำรุงศาสนา ก็พอแล้ว เพราะฉะนั้นเราก็ต้องหาเงินและบำรุงศาสนาแต่ไม่ไปทำงานการเมือง และ "รูปเซ กูวารา ที่แขวนอยู่ในห้องนอนนี้เป็นใครเอาลงเถอะ เพราะเราไม่รู้จักเขาเลย..."

๐ สนใจการเมืองเพราะกระแสโดยทั่วไป หรือเป็นเพราะว่ามีแรงบันดาลใจอย่างอื่น

มันคงสะสม เพราะว่าเมื่อสมัยผมเป็นเด็กเล็กอายุไม่ถึง ๑๐ ขวบ อะไรรึนะ ช่วงนั้นนะ ในซอยพระยาโชฎีกอยู่ตลาดน้อย ถนนเจริญกรุง เป็นซอยเล็ก ๆ พวกเด็ก ๆ ในซอยนี้ ก็มาอุปโลกน์ให้ผมเป็นหัวหน้า เนื่องจากว่าผมเป็นคนรูปร่างใหญ่และอ้วนกว่าคนอื่น แล้วก็เลยดูว่ามันกล้า ๆ ตั้งแต่เด็ก เวลาอะไรผมก็มักจะออกหน้า เช่น จะไปหาหลวงตาที่วัดปทุมคงคา เพื่อขอตะกรุด ผมก็จะเป็นคนรวบรวมตั้งค์ คนละสลึง ห้าสิบตั้งค์ แล้วไปซื้อแดงโมไบใหญ่ ไปถวายหลวงตาเพื่อขอตะกรุดกันผีน้า

๐ เรื่องผีน้ามีความเป็นมาอย่างไร

ที่ตลาดน้อยมีโรงเจนะครับ และที่โรงเจจะมีจิ้งจอกทองทุกปี ช่วงเทศกาลกินเจเป็นช่วงน้ำหลาก และเด็ก ๆ จะถือโอกาสสอดดางเกงกระโดดน้ำกัน และทุกปีจะมีเด็กจมน้ำตายที่ทำน้ำ ที่โรงเจ เขาเลยบอกว่า นี่แหละผีน้าจะมาเอาเด็กทุกปีอยู่แล้ว เป็นธรรมเนียมต้องมีตัวตายตัวแทน คือผีน้าจะได้ไปผูกไปเกิดได้

๑ อาชีพทำหนังสือเริ่มต้นอย่างไร

พอเรียนพ้นมาจากมหาวิทยาลัยแล้ว ไปอยู่กมลสุโกศล ทำอยู่ ๑๑ เดือน ก็ไม่มีความสุข รู้สึกมันไม่ใช่มันไม่ใช่สิ่งที่ชีวิตจะต้องทำอย่างนั้น ไปขายเทปไปพิมพ์ดีด มาสด้า สิ่งมาสด้า เป็นพนักงานพิมพ์ดีดอะไรนี้ มันไม่ใช่ ก็มาของงานอาจารย์สุลักษณ์ที่ท่าพระจันทร์

อาจารย์สุลักษณ์พอรู้จักผมอยู่ เพราะตอนนั้นผมทำชมรมพุทธฯ ก็ตาม อยู่วิทยาลัยกรุงเทพ มีความขัดแย้งกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยก็ตาม ผมก็จะไปพบอาจารย์สุลักษณ์ที่วงเสวนาของอาจารย์ที่ชั้นสามศึกษาที่สามย่าน ไปขอคำปรึกษาในฐานะเป็นนักศึกษา

อาจารย์ก็จะให้กำลังใจ ว่าอย่าท้อถอย ทำไปเถอะ สิ่งที่ต้องทำไป เพียงแต่รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร อย่าถึงกับหัวชนฝา

๒ เพราะอะไรจึงได้รู้จักอาจารย์สุลักษณ์

ผมเป็นแฟนหนังสือสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ทุกวันนี้ยังเก็บอยู่ครบเป็นลัง หลายสิบเล่มครับ สังคมศาสตร์

ปริทัศน์ เงินค่ารถ ค่าอาหาร จากทางบ้านไปวิทยาลัยกรุงเทพ ผมจะประหยัดมาก จะเก็บไว้ซื้อหนังสือ และก็บางทีเงินนี้ คนมักจะมาขอ ผมก็มักจะให้เสมอ ตั้งแต่เป็นนักเรียน

๓ ในสายตาของนักเรียน นักศึกษา สมัยนั้น อาจารย์สุลักษณ์เป็นอย่างไร

เรียกว่าเป็นปัญญาชน เป็นปัญญาชนที่กล้าวิพากษ์วิจารณ์ชนชั้นปกครอง เป็นตัวแทนของความรู้สึกด้านจิตใจของนักศึกษาและประชาชน เป็นผู้กล้าที่เดินหน้าแล้วเราเดินตามหลัง

๔ ขณะนั้นนักศึกษาเริ่มมีกระแส ความเป็นชาย ความเป็นขวา มีกระแสสังคมนิยม ดูเหมือนอาจารย์สุลักษณ์มีท่วงทำนองอนุรักษนิยมอยู่มาก ในแวดวงนิสิต นักศึกษา ไม่รู้สึกรังเกียจหรือ

มีเหมือนกัน ในแวดวงที่พวกหัวเหียงมาก ๆ นะครับ พวกเหียงซ้ายมากนี้ ก็จะพูดไปในทางไม่ดี เข้าหูผมเหมือนกัน แต่ผมมีหลักของท่านอาจารย์พุทธทาส อย่างเช่น เอาแต่ส่วนดี อะไรอย่างนี้แหละครับ

● **หลังจากไปอยู่ที่กมลสุโกศล แล้วทำอะไรต่อ**

มาอยู่กับอาจารย์สุลักษณ์ ก็เป็นช่วงปี ตุลาคม ๑๖ พอ ตุลาคม ๑๖ ผมก็ยิ่งร้อนวิชาเลย ผมก็ไปขอลาออกจากสยามปริทัศน์ สายส่งสารสยาม มีอาจารย์เขาวลิต ปัญญาลักษณ์ มีคุณพิภพ รัชไชย เป็นผู้จัดการ และผมไปขอลาออกจากอาจารย์สุลักษณ์ ผมจะไปพิมพ์หนังสือเอง ชื่อ **ปฎุชน**

อาจารย์บอกว่า “เอ็งระวังพวกซ้ายแพะซันก็แล้วกัน เอ็งมันชื่อ”

● **ดูเหมือนปฎุชนก็เป็นแหล่งรวมจุดหนึ่ง**

ใช่ครับ ตอนนั้นก็มีความศกัปร ศรีสังข์ คุณวินัย อุทฤษฎ์, คุณเกียรติ ปรัชญาอุตติศิลป์, คุณคมทวน คันธนู, คุณคมศร คุณะดิลก, คุณจรัญ หอมเทียนทอง, คุณหริน สุขวัจน์, คุณสมคิด สิงสง, คุณเจษฎา ทองรุ่งโรจน์ และอีกหลายท่าน ที่ขณะนี้ก็ยังทำงานด้านนี้อยู่

● **ระหว่างนั้นสายงานของพรรคไม่ได้ติดต่อขอให้ช่วยเหลืองานให้เต็มที่หรือ**

มี แต่ก็มีผมมองว่ายังไม่ใช่ว่าผู้ที่จะดึงไป ก็มีประสานอยู่โดยผมไม่รู้ตัว แต่ผมจะถูกมองว่าเป็นคนมีศักดิ์ เป็นนายทุน เห็นหน้าขาว ๆ เลยคิดว่าต้องมีศักดิ์เยอะ ในความจริงไม่มีเลย ผมเป็นคนประสานงานและก็หาทุน กับออกบุญไปเรื่อย ๆ และก็ความจริงไปตรงมาทำให้คนบางคนเขาเอาศักดิ์มาให้

โดยที่เขาไม่คิดหวังผลตอบแทนส่วนตัวเลย

● **ปฎุชนอยู่ต่อเนื่องกันมาอีกกี่ปี**

หลัง ๑๔ ตุลาคมใหม่ ๆ พอประชาชนได้รับชัยชนะ ก็จดทะเบียนการค้า ตั้งแต่ปี ๑๗ พอถึงปี ๑๙ เราก็อ้าแอแล้วเพราะว่าการค้าการขายนั้นไม่ใช่ง่าย การหาทุนหารอนก็ยากเข้า ค่าใช้จ่ายก็สูงขึ้น เราก็ตบจะอยู่ไม่ได้แล้ว แต่พอเหตุการณ์ ๖ ตุลาเรเบิดขึ้น การชนฆ่าประชาชนเกิดขึ้น เราก็กินตัวทันที พร้อมทั้งคนมาทวงหนี้

กันตลอดเวลา

● **หลายคนคงเข้าป่า**

ใช่ มีคนชวนผมเข้าไป ผมก็บอกว่าผมยังไม่ถึงเวลา แล้วผมก็หลบภัย หลังจากตำรวจสันติบาล กับทหารใช้รถดัมพ์มาขนหนังสือของสำนักพิมพ์ไปจนหมดเกลี้ยงนะ ไม่เหลือหรือเลย

● **มากแค่ไหน**

เขาใช้รถดัมพ์ของทหารมาขนสามคัน เขาไปจ้างรถสองแถวหกล้ออีก ๒ - ๓ คัน มาขน ผมบอกว่าผมขึ้นะครับอันนี้เป็นหนังสือวรรณกรรม อันนี้เป็นหนังสือความรู้ อันนี้เป็นหนังสือสุขภาพ อันนี้เป็นหนังสือศาสนา ออย่าเอาไปได้มั๊ยครับ เอาเฉพาะที่เป็นหนังสือแนวสังคมไปได้มั๊ยครับ ไม่ฟังเสียงครับ เขาขนทุกอย่างไปเลยครับ

● **ตอนนั้นปฎุชน ทำหนังสือหลายแนว**

หลายแนวครับ ว่าไปแล้วก็มีทุกแนวเหมือนกันคล้าย ๆ กับสุขภาพใจตอนนี้ คือเราทำหลายแนว เพราะมีความรู้สึกว่าการทำมาหากินนั้นต้องมีหลายทางถึงจะพอกิน พอจะเลี้ยงคนได้หลาย ๆ คน

● **ท่ามกลางการล้อมปราบและขวาพิฆาตซ้าย คุณบัญญัติภัยอย่างไร**

ผมก็ไปหลบที่โรงงานเหล็กเส้นของพี่ชายคุณสุพล โฉนชิตกุล ที่พระประแดง แล้วเกรงใจพี่ชายคุณสุพล เพราะว่าไปนอนไปกินอยู่ตั้งเกือบเดือน ก็รู้สึก

เกรงใจ ผมก็มาหลบที่บ้านญาติผู้ใหญ่ที่พระโขนง เสร็จแล้วญาติพี่น้องก็ชอบมาถามปัญหาผม แล้วเวลาผมอธิบายปัญหาทางการเมือง ผมก็ไม่ยิ่ง ผมก็พูดเสียงดัง ช้างบ้านเขาได้ยิน เขาโทรศัพท์ไปบอกตำรวจว่า ที่บ้านนี้มีคอมมิวนิสต์อยู่ เพราะช่วงนั้นวิทยุ ก็ยังประกาศอยู่ตลอดเวลาที่ว่าที่ไหนมีเบาะแส เห็นใครก็ต้องแจ้งเพื่อชาติ อะไรอย่างนั้นนะครับ

ตำรวจมาล้อมบ้าน เอรารถเก่งมาจอด แล้วก็ ๓-๔ คน ขึ้นไปประกบผม ผมกำลังอ่านหนังสือวิภาษวิธีทางวิทยาศาสตร์ของเลนินอยู่พอดีเลย ผมรีบพับหนังสือยัดเข้าใต้หมอน แต่เค้าก็ไม่ได้ค้น ไม่ได้ยกหมอน (ยิ้ม) เขาดูหนังน้อยไปหน่อย (หัวเราะเบา ๆ) ถ้ายกหมอนก็เจอ เขาไปเที่ยวดูตามหิ้งหนังสือ กับลิ้นชัก แล้วก็เจออะไรก็หยิบไปหมดเลย ผมก็ว่านี่ไม่ใช่ของผมนะนี่ของน้องสาวผม ของผมมีแต่เสื้อผ้า ไม่มีอะไร

เขาบอกว่ามีคนแจ้งว่าที่นี่มีนักปลุกระดมอยู่ ผมถามตำรวจที่มาจับ เขาก็สุภาพกับผมนะ เขาบอกว่าคุณชื่อปัญญา ไซมัย ผมว่าไซ แล้วเค้าบอกว่าผมไม่แต่งตัวรจมานะ ผมให้เกียรติคุณ และข้างบ้านก็ไม่มีใครรู้หรอก แต่ผมมาแบบมาเยี่ยมเพื่อนและจะพาเพื่อนขึ้นรถ

● แล้วก็นำตัวไป

นำไป ส.น.พระโขนง สอบปากคำอยู่ครึ่งวัน ชั่วโมงก็ไม่ต้องกิน นายพันเอก หรือพันโท ก็สอบครั้งสุดท้าย หลังจากนายร้อยสอบปากคำนะครับ ตีพิมพ์ตีโตไปประวัติของผมยับเยินเลยนะ เขาก็เอาไปสอบในห้องของนายตำรวจใหญ่ จะมีทหารระดับจ่าเพนพานอยู่ ในโรงพัก เพื่อจะคอยดูว่า มีคอมมิวนิสต์ตัวร้ายมาบ้างมัย ก็มาเจอได้ตัวหนึ่งแล้ววันนี้ (หัวเราะ) เขาก็พลุกพล่านนะ พอถึงจุดที่ผมคุยกับนายตำรวจชั้นนายพัน ในห้องประชุมสองต่อสอง นายพันท่านก็บอกว่า คุณทำไมถึงเป็นอย่างนี้ ก็คือพยายามสอนว่าไม่ควรเป็นอย่างนี้ ควรจะช่วยกันดูแลบ้านเมือง ทำไม่ถึงทำลายกัน ผมบอกผมไม่รู้เรื่อง ผมเป็นพ่อค้าผมขายหนังสือทำมาหากินของผม ผมก็มีหนังสือธรรมะ เขาเอามาให้ผมขาย ผมก็ขายทั้งนั้น หนังสือ

สังคมอะไรต่ออะไร ผมก็ไม่เข้าใจว่ามีปัญหาอะไร

เขาพูดอะไรต่อมิอะไร เขาก็มีเหตุผลผลของเขายู่งั้นแหละทำลาย อย่างโน้นอย่างนี้ เสร็จแล้วจำคนนั้นนะ บัตรประชาชนผมก็วางอยู่ที่โต๊ะ จ่าทหารบกนั้นก็เอื้อมมือจะมาหยิบบัตรประชาชนผม เพื่อจะไปสร้างความดีความชอบ เพื่อจะหมุนโทรศัพท์นายพันตำรวจคนนั้นเขาก็เอาบัตรประชาชนนั้นกวาดลงลิ้นชัก เจ้าจำก็ไม่กล้าเรียกร้องที่จะหยิบ แต่ก็หมุนโทรศัพท์ต่อหน้า นายพัน “บัดนี้ที่ ส.น.พระโขนง นายปัญญา เฉลิมชัยกิจ อย่างนั้น ๆ ๆ อย่างนี้” สักอึดใจใหญ่ เขาก็วางหูแล้ว เขาก็หันมาบอกกับนายพันตำรวจ คือเขาสั้นหัว ทำนองว่าที่กลาโหมไม่เอา ผมแอบเหลือบตาดูเห็นเขาสั้นหัว ก็คิดว่ามันควรจะเป็นอย่างนั้น (ยิ้ม)

● ช่วงนั้นมีครอบครัวแล้ว

มี ลูกสาวคนแรกเพิ่งเกิดได้ ๑ เดือนพอดีเลย เพราะลูกสาวผมเกิด ๙ กันยายน ๖ ตุลาาก็เกิดเรื่อง พอลูกสาวผมอายุ ๑ เดือน ผมก็กระเห็จออกจากบ้านไป

● ลี้ภัยนานหรือเปล่า

เดือนกว่า ผมอยู่ข้างนอกเดือนกว่า จนกระทั่งมาถูกตำรวจมาจับไปสอบปากคำ จากนั้น เขาก็ให้ไปรายงานตัวอีกสัปดาห์หนึ่ง “อีก ๗ วันมารายงานตัว ความคับแค้นครั้งนี้คงไม่แปรเป็นพลังนะ” ผมบอกไม่ละครับ ผมไม่แค้นครับ ผมไม่มีความคับแค้น (ยิ้มกว้าง)

● ได้กลับมาทำธุรกิจต่อ

ครับ จากนั้นก็มีคนมาถามผมว่าจะเข้าป่าไปมัย ผมว่าผมประเมินว่าไม่ต้องนะ เพราะผมจะทำงานในเมืองดีกว่านะ

● ตอนนีทำอะไร

ทำหนังสือพับลิคเพรส สำนักพิมพ์ปัจจุบันนี้คือพับลิคไฟใต้ที่ถนนนเรศ ขอยสันติภาพ ขอยบ้านอาจารย์สุลักษณ์ อยู่ที่นั่นได้พิเศษ คุณสัมพันธ์ผลเสวก ก็เชิญผมไปเป็นฝ่ายตลาด ของฟรีเมียร์พับลิชชิ่ง หนังสือชื่อเดินทางท่องเที่ยว มีคุณไพบูลย์ดำรงชัยธรรม เป็นผู้จัดการ ผมไปทำตลาด จากนั้นคุณอ๊อด (หริน) ซึ่งอยู่แคลิฟอร์เนีย ก็เป็นลูกน้องเก่า ปู่ชน

ที่ผมไปฝากคุณพิภพ สมัยปฎุชนเจ็ง ก็มาชวนผมกลับ มาอยู่ที่เคล็ดไทย

● ในยุคที่เป็นเคล็ดไทยแล้ว

เคล็ดไทย ที่สันติภาพ และผมมาอยู่เคล็ดไทย ได้ประมาณ ๑๓ เดือนมั้ง ผมก็มาทำสุขภาพใจ ทำ "สุขภาพ" เจย ๆ ก่อน แล้วเมื่อพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มแรก ไปขออนุญาตจากท่านอาจารย์ ท่านอาจารย์ก็ชี้แนะว่า ถ้าพิมพ์หนังสืออื่น ๆ ก็ใช้สุขภาพก็ได้อยู่แล้ว เพราะผมพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับสุขภาพ ของพันเอกหญิงศรีนวล ท่านจะบอกว่าถ้าหากพิมพ์หนังสือธรรมะ ก็เติม "ใจ" เป็นสำนักพิมพ์สุขภาพใจ แล้วก็พิมพ์บ้าง แจกบ้าง ขายบ้างนะ ช่วงนี้ผมจะแจกหนังสือเยอะ

● ช่วงแรก ๆ ที่คุณบัญชาไปขออนุญาตท่านอาจารย์ ทำหนังสือธรรมะของท่าน สมัยนั้นท่านอาจารย์มีแนวทางในการทำหนังสือธรรมะของสวนโมกข์อย่างไร

เท่าที่ทราบก็มีมี พี่วิโรจน์ ศิริธัฐ ทำอยู่แถวถนน อัมรินทร์ ร้านธรรมบูชา แล้วก็ มีคุณสะอาด ทำอยู่ สุวิชาณ์ ที่สามยอด วังบูรพา แล้วก็ ผมไปถามพี่ วิโรจน์ พี่วิโรจน์บอกว่าทั่วประเทศผมส่งอยู่ ๓๗ แห่ง ผมเป็นมือสายส่งของอาจารย์สุลักษณ์ ผมมีตั้ง ๓๐๐ แห่ง ผมส่งมัน ๓๐๐ แห่ง คือไม่ฟังเสียง มีจดหมายแนบพร้อมกับหีบห่อไปเลย บอกว่านี่คือ หนังสืออย่างนี้ ๆ แล้วก็เอามาฝากขาย อีกประมาณ ๒ - ๓ เดือนค่อยมาเก็บเงิน

● ช่วงที่ทำปฎุชนทำหนังสือธรรมะออกมาด้วย หรือเปล่า

ปฎุชนนี้ไม่ได้เน้น จะหนักไปทางวรรณกรรม กับการเมือง แต่ครูไสวก็อยู่ในอาคารเดียวกัน ครูไสวจะทำหนังสือธรรมะ ทำพวกสมาธิ วิปัสสนา ทำอานาปานสติ นิพพาน... อะไรพวกนั้นนะครับ ซึ่ง ครูไสวทำอยู่แล้ว และครูไสวให้ปฎุชนจัดจำหน่ายให้ แต่ผมเงินทุนมีจำกัด ผมก็มุ่งไปทางกอง บก. ที่เขาผลิต หนังสือ แนววรรณกรรมและการเมือง

● ระหว่างที่คุณบัญชาทำปฎุชนยังไปมาหาสู่ท่านอาจารย์พุทธทาสหรือเปล่า

ห่างออกไปแล้ว แต่ว่าการอ่านหนังสือของท่าน

อาจารย์ กับซื้อหนังสือเก็บไว้ที่บ้านยังมีเล่มเสมอ

● เริ่มทำสุขภาพใจประมาณปี พ.ศ. อะไร

สุขภาพใจนี้ ปี ๒๕๒๔ แล้วปี ๒๕๒๕ ไปขอ อนุญาต คือทำอยู่หลายเดือนแล้วก็มีความสุข โลหิต- ชิตกุล, คุณไสว สุนทร, พระธรรมรักษา ๓ ท่าน มาสร้างแรงกระตุ้นให้ผมพิมพ์หนังสือท่านอาจารย์ และผมเห็นด้วยทันที

● งานของท่านอาจารย์นอกจากสำนักพิมพ์ สุวิชาณ์ ร้านธรรมบูชา แล้วก็ไม่มีที่อื่น

ไม่มีครับ มีแต่สวนอศุรม และคนโน้น คนนี้พิมพ์ แจก

● ก็พอจะเรียกได้ว่า...

(แทรกโดยเร็ว) สุขภาพใจเป็นสำนักพิมพ์แรกที่ พิมพ์หนังสือท่านอาจารย์โดยใช้ปกสีสี่ แล้วตั้งราคา ๓๖๖ และกระจายทั่วไปในระบบสายส่ง ในยุคนั้น คือไม่ฟังเสียงส่งไปให้ ฝากไปให้...

● ตลาดหนังสือธรรมะขณะนั้นเป็นอย่างไร

เขามองเห็นหนังสือ เขาว่าโอ๊ย หนังสือนี้เขาแจก ทำไมเอามาขาย และบางคนก็บอก โอ๊ย... นี่หากิน กับพระ โอ๊ย... นี่เสียปิ่นไร หากินกับพระ

● ทำไมเขาคิดอย่างนั้น

ก็เพราะว่า มองว่าไม่ต้องจ่ายลิขสิทธิ์ได้ไหนะ ๆ อะไรอย่างนี้...

● พูดได้ไหมว่า คุณบัญชา เห็นลู่ทาง...

(แทรกโดยเร็ว) ที่จะทำเงินได้ และได้ทั้งการเผยแพร่ที่กว้างขวาง

ครับ คือผมเห็น คือผมคิดด้วยสูตรง่าย ๆ ว่าของ ดีทำไม่ไม่ให้มันออกไปกว้างขวาง ของไม่ดีมันขายเป็นเงินกันอยู่ ของดีทำไม่ไม่กล้าขายเป็นเงินเล่า หนังสือ อีแหละเขละอะไรสาระ บางเล่มมีพิษด้วยเข้าไป เขา ทำเงินกันอยู่ หนังสือปี หนังสือว๊อบ ๆ แวม ๆ หนังสือ มอมเมา เขาทำขายเอาเงินกันอยู่ แล้วหนังสือดี ๆ ของท่านอาจารย์ ทำไม่ไม่กล้าไปเอาเงินมา ทำออกไป เผยแพร่มาก ๆ

แต่ว่าไปเอาเงินมานั้นไม่ได้เป็นเป้าหมายหลัก เป้าหมายหลักคือไปกระจายมันซะ เอาทุนมา ต่อทุนซะ เอาทุนมาสร้างเล่มใหม่ซะ ทำให้มันออกมา

เป็นหมิ่นเล้ม เป็นล้านเล้มโดยเร็ว
ไม่ใช่ชาตินี้ทั้งชาติยังพิมพ์ไม่ถึง
แสนเล่มเลย กระจายไม่ถึงแสนเล่ม
เลย...

● **ใช้เวลาานหรือเปล่า กว่าที่
หนังสือธรรมะจะเป็นที่ยอมรับ
ในตลาดหนังสือ**

ไม่นาน ผมรู้สึกว่าจะประสบความสำเร็จ

แล้ว... โดยเฉพาะ ท่านธรรม-
รักษานะ เป็นพระที่ไม่ได้จบ ป.๔
แล้วเป็นบุรุษไปรษณีย์ แล้วก็ม
ปัญหาเยอะแยะทางความคิดทาง
จิตใจ แต่เมื่อมาบวชแล้วมีความ
แรงกล้าทางศรัทธา ความคิด และ
ความเชื่อมั่นบางอย่าง ได้ยื่นยอ
เรียบเรียงพระไตรปิฎก ออกเป็น
เล่ม ๆ แล้วก็พิมพ์ด้วยทุนขอเขามา
บ้างอะไรบ้าง แล้วมาให้สุภาพใจ
จัดจำหน่าย

นี่ประสบความสำเร็จ พระ-
ไตรปิฎกฉบับดับทุกข์ ท่านก็มอบให้
สุภาพใจพิมพ์ขายเลย ท่านไม่รับ
ลิขสิทธิ์ และผลประโยชน์ใด ๆ
ทางวัตถุ

● **ก่อนหน้านั้นที่สุวิขานน์ ทำ
หนังสือท่านอาจารย์อยู่แพร่-
หลายหรือเปล่า**

ไม่แพร่หลายเท่าที่ควร อยู่ใน
วงแคบ เพราะว่าการทำการตลาด
นั้น มันไม่ใช่เป็นการทำการตลาด
ที่ถูกต้องตามหลักการตลาด เขา
จะถูกวางในทีแคบ ๆ ที่อยู่ในวง
แคบแล้วก็รอกคนมารับไป รอกคนมา
รู้จัก รอกคนสอบถาม รอกคนมาซื้อไป
มาหาไป แต่ผม ในฐานะที่กระจาย
หนังสือให้อาจารย์สุลักษณ์ ใน

“

ผมกำลังมีความคิดใหม่อยู่อันหนึ่ง และลงมือปฏิบัติไปบ้างแล้ว ก็คือ
ผมจะเร่งส่งเสริมให้มีการแปลธรรมะของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะแนว
วิทยาศาสตร์อย่างนี้ เป็นภาษาจีน และภาษาอังกฤษให้มาก แล้วส่งเข้าไปยัง
ประเทศจีนเป็นหลัก

ประเทศจีนขณะนี้ ถอยหลังเข้าคลอง กำลังถูกฝรั่งมอมเมาบริโคโนม
และคนจีนก็ไม่ได้มีความหนักแน่นทางพระพุทธศาสนา คน ๑,๓๐๐ ล้านคน
ประมาณ ๑ ใน ๕ ของโลกใบนี้ ถ้าคนจำนวนมหาศาลนี้เดินทางผิด มันจะ
ทำให้โลกทั้งใบปั่นป่วน

อนาคตอันไม่นานนัก อาจจะเป็นในช่วงชีวิตนี้ น่าจะเห็นก็คือใครที่มีชีวิต
อยู่อีกสัก ๑๐ ปี ๒๐ ปี จะเห็นว่า ประชากรพันสามร้อยล้านกลุ่มนี้ ได้เอา
สันดานอเมริกาออกมาใช้เลย ก็คือไปเที่ยวกดขี่ขูดรีดประเทศเพื่อนบ้าน แล้ว
พวกเขาอยู่รอบ ๆ จีนนี้ เดือดร้อนแน่ เพราะเขาต้องมากดขี่ข่มเหงเราแน่ ๆ เพราะ
นี่เป็นเรื่องของกิเลส ตัณหา อุปาทาน อุดมการณ์หายไป

เมื่อท้องมันหิว แล้วก็กิเลสมันแรง มันต้องการบริโคโนมบีเอ็ม รดเป็นซ์
รถวอลโว่ มันก็ต้องมาเอาจากประเทศแถบนี้ แถบแหลมทอง สุวรรณภูมินี้ แล้ว
ชาวสุวรรณภูมิต้องลำบากเข้าไปอีก เราลำบากกับฝรั่ง และญี่ปุ่น มาหลายสิบปี
เราทำท่าจะดีขึ้นเมื่อเราดูตาสว่าง แต่เดี๋ยวคนจีนพันกว่าล้านจะมาทำตัวเหมือน
ญี่ปุ่น และฝรั่ง

เพราะฉะนั้นสุภาพใจตั้งเป้า จะทำหนังสือภาษาจีน ภาษาอังกฤษ บ่อน
เข้าไปยังแผ่นดินใหญ่ ซึ่งก็หมายถึงบ่อนไปทุกแห่งเท่าที่จะบ่อนได้ แต่เป้าหมาย
ใหญ่อยู่ที่แผ่นดินใหญ่

นี่คงเป็นความคิดคิดฝัน แต่คงไม่ใช่เพื่อฝัน ขอให้ทุกคนที่ทราบข่าวนี้
ช่วยกัน ต่างคนต่างทำก็ได้ จะรวมตัวทำก็ได้ รวมตัวทำมันยุ่งยาก ก็ต่างคน
ต่างทำ

”

● **หลังจากที่สุภาพใจริเริ่มในการพิมพ์หนังสือธรรมะออกวางตลาดใน
ระบบธุรกิจมาแล้ว บัดนี้สุภาพใจกำลังจะริเริ่มทำหนังสือธรรมะเป็น
หนังสือภาษาต่างประเทศ ส่งออกไปยังต่างประเทศ**

ครับ ในที่สุดถ้ามีภาษาลาว ภาษาเขมร ภาษาพม่า ก็จะทำ ขอให้ท่าน
ผู้รู้ภาษาเหล่านี้ และก็รู้ธรรมะด้วย ติดต่อกันเข้ามา แล้วก็มาทำกัน

รูปแบบที่ว่า ๓๐๐ กว่าแห่งทั่วประเทศ ห่อมาแล้วส่งไปเลย ห่อ ๆ ๆ แล้วส่งไปเลย ส่งไปแล้วอีก ๒-๓ เดือน ค่อยไหลไปถามไปว่าขายได้กี่เล่ม เอาตั้งค้มา ก็ทำแบบเดียวกัน

● ปี พ.ศ. อะไร

ช่วงนั้นก็ถอยไปสัก ๒ ปี ก็สักปี ๒๕๒๒-๒๕๒๓ พอ ๒๕๒๔ ผมก็ลาออกจากเคล็ดไทย ๒๕๒๕ ผมก็พิมพ์หนังสือธรรมะเล่มแรก โดยขอจากท่านอาจารย์

● ท่านอาจารย์วางวิธีปฏิบัติไว้ยังไงบ้าง กับการขออนุญาต

ท่านอาจารย์บอกว่า หาผู้รู้ตรวจตราให้ดี ผมก็เสนอชื่อคุณสุพล โล่ห์ชิตกุล, ครูไสว สุนทร, ท่านอาจารย์ก็รู้จักสองท่านนี้ดี เพราะทั้งสองท่านนี้ก็ทำงานอย่างนี้ได้ ทำงานด้วยความถูกต้องเรียบร้อยได้

● มอบหนังสือให้กับทางสวนโมกข์เมื่อพิมพ์เสร็จ

ใช่ครับ ได้เขียนเอาไว้ในหนังสือขออนุญาต ในตอนท้ายว่า ทุกครั้งที่พิมพ์จะนำหนังสือมาถวายที่วัดลียบเปอร์เซ็นต์ของยอดพิมพ์ แล้วก็แจกไปตามที่ต่าง ๆ ตามสมควร

● ที่มอบหนังสือให้ลียบเปอร์เซ็นต์ เป็นเกณฑ์ที่ทางท่านอาจารย์วางไว้หรือคุณบัญชาเป็นผู้เสนอ

ผมเป็นผู้เสนอเอง

ท่านอาจารย์ไม่พูด ท่านพูดอยู่คำเดียวว่า ก็

พิมพ์ขายบ้าง แจกบ้าง แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องมาแจกสวนโมกข์หรือแจกใครทั้งสิ้น คือให้คิดเอาเอง ก็คือขายบ้าง แจกบ้าง ท่านบอกพิมพ์แล้วก็ขายบ้าง แล้วก็แจกบ้าง ผมก็บอกครับ แล้วในจดหมายผมก็เขียน ต่อมาผมก็เขียนอย่างนี้เลย

เพราะว่าในวงการเขาให้ลียบเปอร์เซ็นต์ลิขสิทธิ์ จึงลียบเปอร์เซ็นต์ก็แล้วกัน ลียบเปอร์เซ็นต์ก็ได้บำรุงวัดบำรุงมูลนิธิ ตามอัยาศัย ตามกำลัง ตามโอกาส

● ท่านอาจารย์พูดถึงเรื่องลิขสิทธิ์หนังสือธรรมะไว้ว่าอย่างไรบ้าง

ท่านอาจารย์พูดประโยคหนึ่งว่า “ลิขสิทธิ์ เป็นของธรรมชาติ” คงจะใช้ภาษาธรรมะมากกว่า ว่าอย่าไปยึดมันถือมัน แต่ว่าการปฏิบัติตามธรรมเนียมตามประเพณี ตามความเหมาะสม สมควร อะไรนี้ ก็คงเป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณา และปฏิบัติด้วย

● ท่านอาจารย์พูดกับคุณบัญชาสวนตัวหรือว่าพูดไว้เป็นหลักการทั่วไป

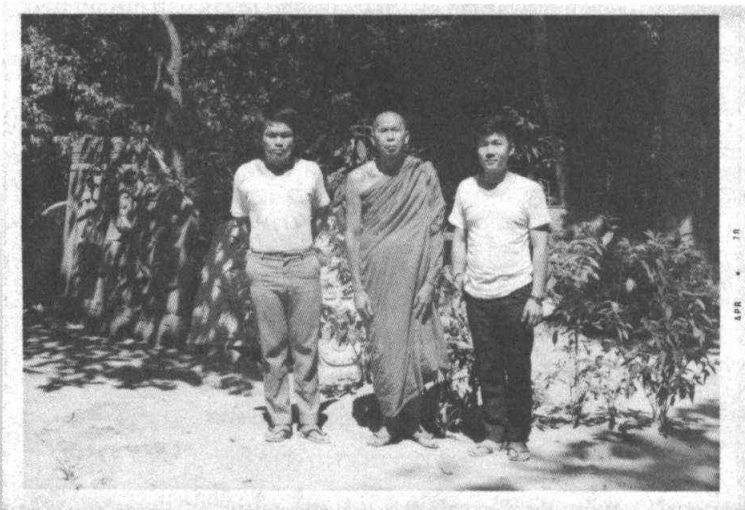
คงเป็นหลักการทั่วไปมากกว่า แต่ว่ามีข้อสังเกตว่า ทุกครั้งที่สำนักพิมพ์สุขภาพใจ ไปขออนุญาตพิมพ์หนังสือ ทางสำนักพิมพ์เองก็มีที่ปรึกษาช่วยกันไตร่ตรอง และกลั่นกรองว่าควรจะมีพิมพ์เล่มไหนก่อนหลังอย่างไรดี ตามที่ตรงเอาไว้ แล้วก็หนังสือทุกฉบับที่ทำไปเพื่อจะ让您ท่านอาจารย์อนุญาตนั้น ท่านก็มีเมตตา เขียนอนุญาตให้พิมพ์ได้เสมอทุกครั้ง

อ้อ...ที่พิมพ์ไม่ได้มีอยู่ฉบับเดียว ขอไป ๓-๔ รายการ แล้วท่านอาจารย์มีเขียนไว้ที่ตรงช่องว่างของหนังสือว่า “เล่มธรรมะกับนักศึกษาเห็นคุณวิโรจน์ยังพิมพ์อยู่ให้ไปถามดูก่อน..”

● ขณะนั้นก็ยังมีหลายคนที่เอางานท่านอาจารย์ไปพิมพ์ในลักษณะนี้

ใช่ครับ

● สวนโมกข์พิมพ์บ้างหรือเปล่า
ทางธรรมทานก็ดูเหมือนไม่ค่อยได้พิมพ์ ธรรมทานมุ่งไปที่เล่ม

ธรรมโฆษณ์ กับนาน ๆ มีใคร ทำพิเศษ สักเล่มหนึ่ง
แต่มุ่งพิมพ์ออกมาเผยแพร่อย่างต่อเนื่องแบบ
ไม่ขาดสาย มีแบบนั้น

● **ธรรมทานทำหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ทำ
ธรรมโฆษณ์**

ครับ เล่มพิเศษก๊านาน ๆ ตามความเหมาะสมที่
จะทำ

● **เรื่องการทำหนังสือท่านอาจารย์เคยแนะนำ
คุณบัญชาเจาะจงเป็นพิเศษหรือเปล่า**

ท่านอาจารย์ก็มีแต่ให้กำลังใจ คือเวลาผมรู้สึก
ว่ามีความยากลำบากในการทำธุรกิจ ก็มักจะไปแล้ว
สูท่านฟังว่าเดี๋ยวนี้มันยากอย่างนั้น มันอย่างนี้ และ
ก็สินค้าฝากขาย แล้วก็หนังสือซำรูด เขาก็คืนมา
หนังสือเขาไม่ช่วยดูแลเสียหายก็มาก อะไรทำนองนั้น
นะครับ

ท่านอาจารย์พูดอยู่ประโยคหนึ่ง “คุณทำอาชีพ
ที่เป็นกุศล” ท่านอาจารย์จะพูดสั้น ๆ “คุณทำอาชีพที่
เป็นกุศล” ..ก็ทำให้มีกำลังใจมาก

● **ที่ท่านอาจารย์พูดถึงว่าคุณทำอาชีพเป็นกุศล
คุณบัญชาได้ขอให้ท่านขยายความหรือเปล่า ว่า
มันมีความหมายกว้างขวางเพียงใด**

ไม่ได้ถามต่อครับ ก็ได้ศึกษาต่อจากหนังสือของ
ท่านอาจารย์ว่า คำว่าบุญ คำว่ากุศล อยู่บ้าง ก็ตามที่
เข้าใจ บุญก็ยังเป็นเรื่องที่ติดดี ติดการตอบแทนอยู่นะ
ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ ถ้าไม่ติดได้ก็ดีกว่า ซึ่งถ้าไม่ติดได้
เลยนี่ก็เป็นกุศล คือทำตามกำลังไม่หวังผลตอบแทน
เพื่อประโยชน์โดยละส่วนตนออกไปได้ก็จะดียิ่งกว่า

● **ตลาดหนังสือธรรมะในปัจจุบันแตกต่างไปจาก
ครั้งที่คุณบัญชาเริ่มต้นทำหนังสือธรรมะเป็น
สำนักพิมพ์แรก ๆ อย่างไร**

ช่วงฟองสบู่แตก ที่เราเรียกว่าฟองสบู่แตกเมื่อ ๔
- ๕ ปีที่แล้ว ก็มีบรรยากาศออกมาว่า เออเน..
ประเทศไทยเรามีความยากลำบากทางเศรษฐกิจ เรา
ได้เผอเรอสะสมความไม่ถูกต้อง ความพลาดพลั้ง
ทางระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมาจากความคิดที่พลาดออก
ไปมากมายก่ายกอง จนกระทั่งเป็นอย่างนี้ รวมทั้ง
ชนชั้นปกครองที่ไม่ได้รักประชาชน กระทำผิดพลาด

ขึ้นมามากมายก่ายกองนี้ ก็ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า
“แสวงหา” ผู้คนก็มาแสวงหาทางด้านธรรมะ แสวง
หาทางด้านความรู้สึกทางจิตใจมากขึ้น

หนังสือธรรมะหลังฟองสบู่แตก เขาก็บอกว่าขาย
ได้มากขึ้น ก็ดูเหมือนจะเป็นจริง และก็ยังมีกรวิจัย
ว่าเมื่อเศรษฐกิจทรุด หนังสือทรุดไม่มาก สินค้าอื่น
ทรุดกันเยอะเยอะไปหมด แต่หนังสือทรุดไม่มาก ข้อมูล
อย่างนี้เป็นต้น แล้วก็ความทุกข์ยากลำบาก ของสังคม
และชีวิตทำให้มีการแสวงหา และสิ่งหนึ่งของการ
แสวงหามาก ก็คือ ธรรมะในพระพุทธศาสนา

ที่ไปแสวงผิด ๆ ก็มีนะครับ ที่ไปติดอะไรพวกที่
มันเจโก ออกไปก็สร้างความลำบากเพิ่มขึ้นเช่นกัน

● **กว่า ๒๐ ปี ของการอยู่ในแวดวงของผู้ทำหนังสือ
ธรรมะออกมาวางตลาดในระบบธุรกิจ คุณบัญชา
มองอนาคตของหนังสือธรรมะอย่างไร**

ผมว่ายิ่งนับวัน ยิ่งจะต้องมีบทบาท และทำ
บทบาท

มีบทบาทก็หมายถึงคน ที่จะเสาะแสวงหา
ทำบทบาทก็ต้องปฏิบัติ ผลดี และก็ทำให้มีคุณภาพ
มีแนวทางให้สอดคล้องกับสังคม

คือหยิบยกเอาธรรมะมาประยุกต์ มาเรียบเรียง
มาเขียนให้มันช่วยสังคมให้ได้ ทำให้มันเป็นของง่ายที่
จะทำให้สังคมนั้นยึดเป็นข้อปฏิบัติ แก้ปัญหาทั้งชีวิต
และทั้งประเทศชาติให้ได้ และจะต้องได้ด้วย เพราะ
ถ้าเราคิดว่าไม่ได้ มันก็ไม่ได้ทำ แล้วก็ไม่ได้ขึ้น แต่
เราต้องเชื่อมั่นว่าต้องได้และต้องทำให้ได้ ต้องช่วยกัน
ทำให้ได้ คือเสนอแนวพุทธนี่แหละ ให้เป็นทางเดินของ
สังคมไทย ท่านอาจารย์บอกว่า “ให้สอนโลกุตตรธรรม
ตั้งแต่ออนุบาลเกิด ๆ ๆ” สอนเรื่องไตรลักษณ์ ขันธ์ห้า
และปัจจุสมุพบาทให้หนักหน่วงเกิด จะแก้ปัญหาได้
ทั้งหมดทั้งสิ้นในสังคมโลกเดียว. ขอรับรอง.

● **หลังจากที่ท่านอาจารย์มรณภาพไปแล้ว
หนังสือธรรมะของท่านอาจารย์ได้รับการตอบสนอง
จากผู้คนในสังคม ในระดับเดิม ลดลง หรือเพิ่มขึ้น
มากขึ้น เพราะว่า สิ่งที่ท่านอาจารย์สอนไว้เป็น
สังฆกรรม และเป็นประโยชน์ ถึงอย่างไรมนุษยก็ยังมี
ต้องการเป็นสัตว์ประเสริฐอยู่ มนุษย์ยังเลือกเป็นอยู่**

แต่บ่อย ๆ จะเผลอไปยังทางต่ำ ๆ ก็กลับขึ้นมาได้

● **ในสายการผลิต ขณะนี้หนังสือธรรมะของท่านอาจารย์เป็นสัดส่วนสักเท่าใด และในการจัดจำหน่ายยังมีสักเท่าใด**

สุขภาพใจในช่วงนี้กำลังเติบโตขึ้นอีกแบบหนึ่ง หลังจากผมทำตัวเหมือนเต่า คือค่อย ๆ ตัวมเตี้ยมไปเรื่อย ๆ ๒๐ ปี ผมตัวมเตี้ยมมา ๒๐ ปี ต่อไปนี้ ก็จะมีพวกกระต่ายเขามาช่วยกันผลัดช่วยกันทำ

● **รุ่นที่ ๒ หรือ**

หรือจะเป็นเต่าคอมพิวเตอร์ก็ไม่ว่า (หัวเราะ) และก็ช่วยกันทำ ผมก็สนับสนุน และได้ผลิตสินค้าแปลก ๆ ใหม่ ๆ ขึ้นมาอีกหลายแนว ก็ทำให้อัตราส่วนของแนวธรรมะดูว่าลดลง

เมื่อก่อนนี้ผมมองว่าธรรมะนั้นเป็น สีสืบเปอร์เซ็นต์ ของหนังสือทั้งหมด แต่ปัจจุบันนี้ พวกเขาทำตัวเลขกันว่าเหลือ สืบเปอร์เซ็นต์ ของหนังสือทั้งหมด แต่พูดถึงจำนวนเล่ม ยังไม่น้อยกว่าเดิม

● **สัดส่วนอาจจะน้อยลง**

ตัวเลขเปอร์เซ็นต์น้อยลง แต่ตัวข่าวของไม่น้อย

● **ท่านอาจารย์พุทธทาสมักจะบอกว่า “ไม่ทำตามที่สอนอย่ามาอดอ้อนเรียกอาจารย์” ในฐานะที่ได้รู้จักท่านอาจารย์มายาวนาน ประเมินตัวเองว่าตัวเองเป็นลูกศิษย์ท่านอาจารย์หรือเปล่า**

ผมยังไม่ใช่ลูกศิษย์ที่ดี เพราะว่าผมก็ยังเป็นปุถุชน แล้วก็สภาวะจิตก็ยังขึ้น ๆ ลง ๆ แต่ก็มึนขี้หนี่ที่ไม่เปลี่ยนแปลง รายละเอียดต่าง ๆ นั้น ยังไม่มั่นคง แต่คิดว่าตั้งใจจะให้มันหลุดมากที่สุด

เริ่มจากปล่อยวัตถุออกไปเรื่อย ๆ ความจริงวัตถุก็ไม่ได้มีอะไรมาก แต่ก็ปลดปล่อยไป แล้วก็สภาวะจิตมันก็บอก บอกว่าเป็นเช่นนั้น และผมก็เรียนรู้ สิ่งที่ต้องเรียนรู้ประการสุดท้ายก็คือ การตาย การตายของขันธห้า ของตัวเบญจขันธ์ การสลายของเบญจขันธ์ ก็เรียนรู้ไว้ และก็พอที่ได้เรียนรู้ว่า ถึงเวลานั้น อย่างที่ท่านสอนไว้ว่าการตายเป็นหน้าที่ของสังขาร แล้วก็ใคร่ครวญพิจารณาแล้วก็เสาะแสวงที่จะตายอย่างมีศิลปะอย่างที่ท่านอาจารย์สอน ว่าให้ตายอย่างมีศิลปะ

คุณธีรทาส ก็บอกผมว่า การตายของชาวพุทธ มี ๔ วิธี ทางมหายานอธิบายไว้ ๔ วิธี เขากำลักรวบรวมมาเผยแพร่กัน วิธีหนึ่งที่ผมชอบใจคือว่า เมื่อถึงเวลาแล้วนี้ ร่างกายร่วงโรยไปมากแล้วนี้ ภารกิจต่าง ๆ ก็วางไปได้เยอะแล้วนี้ แล้วมันก็อยู่ไม่ค่อยจะสะดวกแล้วนี้ ก็ไม่ต้องไปอยู่ เพราะว่าจะไม่เป็นประโยชน์เท่าไรแล้ว ให้ทานอาหารให้น้อยลง ๆ ค่อย ๆ น้อยลง ๆ ดูแลจิตให้เข้มแข็ง ให้มากที่สุดตลอดเวลา ฝึกดูมันตลอดเวลา ให้เข้มแข็งตลอดเวลา แล้วก็ทานอาหารให้น้อยลง ๆ ถึงจุดหนึ่งหลับแล้วก็ไม่ต้องตื่นขึ้นมา โดยทำสิ่งอื่น ๆ ให้เรียบร้อย แล้วก็หลับไม่ต้องตื่น

อย่าไป feed. ฝรั่งเศสเรียก feeds คือไปบำรุงบำเรออะไร ให้มันอยู่ ให้มันกระเสือกกระสนอยู่ในทุกรูปแบบที่เขากระเลือกกระสนกัน ไม่ต้องไปทำอย่างนั้น

● **ใช้คำสอน หรือคำแนะนำอะไรของท่านอาจารย์เป็นหลัก ในการดำเนินชีวิต การบริหารงาน การทำธุรกิจ**

ครับ หลักใหญ่ก็คือ *ใคร่ครวญไตรลักษณ์* แล้วทำงานด้วยจิตว่าง ถึงแม้จะไม่สามารถว่างตลอด แต่ก็ยึดเอาไว้ว่าทำงานด้วยจิตว่าง เอาแต่แ่งดีเมตตา ให้อภัย ความจริงพอเข้าใจไตรลักษณ์แล้วทุกอย่างก็จบ เกิดความเข้าใจในขันธห้า การที่จะไปรับรู้ปัจจุสมุปบาท ก็จะง่ายเข้า พอใคร่ครวญไตรลักษณ์ให้หนักแล้ว อย่างอื่นก็ง่ายไปหมด

● **การดำเนินชีวิต และการบริหารธุรกิจด้วยธรรมาทางศาสนา ทำให้ยากลำบากที่จะอยู่ท่ามกลางระบบทุนหรือเปล่า**

บางครั้งก็ยาก แต่นั่นเป็นสิ่งถูกต้อง เพราะว่าลำบากหนัก ๆ หลายครั้งหลายหนก็ผ่านพ้นไป ก็ด้วยหลักธรรมนี้แหละ แล้วก็หลักธรรมที่มีความสม่าเสมอช่วยอยู่ในตัว พอมีคลื่นลมใหญ่ ๆ มันก็พอจะต้านได้คือได้ปักหลักเอาไว้พอสมควร เช่น อยู่อย่างเรียบง่าย ประหยัด ไม่เกะเกือกลั้วกับบอบายมุข แล้วก็ช่วยเหลือคนตามกำลังตลอดเวลา บ่อย ๆ

เราไม่ได้หวังว่าจะได้รับผลตอบแทน แต่ผลมันก็

มาตอบแทน และผลที่มาตอบแทนนั้นเราไม่ได้ยึดมั่น ถือมั่น มันก็เป็นกิริยาของมัน ที่จะทำให้กรรม และ กิริยาหมุนไปอย่างราบรื่น

● พอใจกับชีวิตและการงานของตัวเองหรือยัง

ยังมีสิ่งที่ต้องทำ แล้วไม่ได้ทำ แล้วอยากทำ มากเหลือเกิน คือ...ผมไม่เห็นด้วยกับระบบทุนนิยมที่เป็นเสรีนิยมแบบนี้เลย ผมอยากให้สังคมเป็นสังคมนิยม และก็เพื่อให้ชัดเจน ผมขอใช้ศัพท์ธรรมิกสังคมนิยม คือ การจัดระบบสังคมนิยมที่เป็นสังคมนิยมโดยมีความเมตตา โดยรู้จักปล่อยวาง หรือจะเรียกว่า จิตว่างก็ได้

ฟังกันไม่รู้เรื่องก็ฟังกันไปก่อน จำเอาไว้ก่อนก็แล้วกัน แล้วมันก็ค่อย ๆ เข้าใจ ตีความไม่ได้ยินแล้วก็ไม่จำเอาไว้ ไม่ท่องเอาไว้ ท่องเอาไว้ก่อน แล้วก็ดี มันก็ค่อย ๆ ดีขึ้น

● ในฐานะที่เป็นคนที่ทำหนังสือธรรมะ มาครึ่ง ค่อนชีวิต คุณบัญญัติอะไรจะแนะนำสำหรับผู้ ที่สนใจที่จะทำหนังสือธรรมะหรือเผยแพร่ธรรมะ ในรูปแบบวิธีการต่าง ๆ บ้างว่าน่าจะเป็นอย่างไร น่าจะอย่างไร เพื่อที่จะให้ธรรมะสื่อสารออกไปได้ในสังคมวงกว้าง กับสาธารณะ และเป็น ประโยชน์กับพระศาสนา

บ่อย ๆ ที่คนในวงการธุรกิจเดียวกัน มาถามว่า มันขายได้รึ ผมก็จะไปว่าทำสิ ขายดีนะ ผมเป็นที่ปรึกษาให้ หลายคนก็ได้ทำแล้วก็หยุดไป ก็จะเป็น

ด้วยเหตุผลว่า อิทธิบาทสี่ ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน แล้วก็สินค้าตัวอื่น หรือหนังสือแนวอื่นนั้นได้ทำเงิน มากกว่า

ผมก็อยากจะบอกว่าหนังสือที่ทำเงินมากท่านก็ทำไป แต่ท่านเจียดกำไรสักสัดส่วนหนึ่ง ที่ไม่ทำให้เกิด ความเดือดร้อน มาทำหนังสือธรรมะ อาจจะต้อง พุทธศาสนาก็ได้ถ้าหากว่าจะจะเป็นแนวอื่น แต่ให้เป็น ธรรมะ อย่างนี้เป็นต้น

แล้วก็ขณะเดียวกัน ขอร้องว่าหนังสือที่ทำเงิน มาก แต่มันมอมเมาสังคมก็ขอให้อย่าทำดีกว่า ทำเล่ม ที่ได้เงินไม่มากแล้วท่านไปประหยัดค่าใช้จ่าย แล้ว ท่านไปทำหนังสือที่คิดว่าทำเงินไม่มากแล้วให้ ประโยชน์มากสักหน่อย แล้วค่อยหาวิธีทางการตลาด เอา เพราะหนังสือที่ดี ไปทำตลาดดี ๆ ก็ได้ทำเงิน เหมือนกัน

แต่หนังสือที่มอมเมาให้โทษ เป็นพิษ ถึงแม้ทำเงิน มาก อย่าทำดีกว่า ของสุขภาพใจเอง ผมก็คุยกับคน ที่ทำหนังสือก้าวหน้าซึ่งเหลือน้อยเต็มประดาแล้ว คำว่าหนังสือก้าวหน้าไม่ใช่หนังสือคิดร้ายทำลายชาติ เป็นหนังสือที่เสนอแนวคิด ทางเลือกที่ดีงาม แต่ว่าของ ยาก เป็นของยาก ยากที่จะมองเห็น และยากที่จะ ปฏิบัติ และยากที่จะเสียสละที่จะไปปฏิบัติ คือหนังสือ แนวสังคมนิยม ผมก็บอกคนในวงการว่าต้องให้มันมี บ้างเพื่อเป็นทางเลือก เพื่อมาคานกับทุนนิยม และ ทุนนิยมจะได้เอาหลักการของสังคมนิยมหลาย ๆ

หลักการไปใช้ประโยชน์

ซึ่งก็ใช้อยู่หลายข้อแล้ว สามสิบบาท (รักษาทุกโรค) อย่างนี้ เป็นต้น อีกเยอะแยะที่เขาไปใช้ ซึ่งก็ต้องขออนุมัติทนายสารว่าได้อาณาเขตสังคมนิยมไปใช้ในทุนนิยม แต่ไม่พอครับ เพราะมันจะไม่เด็ดขาด มันจะผิวเผิน ไม่เด็ดขาด เพราะวาระระบบทุนนิยมเปิดกว้างให้คนเห็นแก่ตัว จัดได้ไม่มีขอบเขตเลยนะ แต่ก็ดีกว่าไม่ทำ

ก็จะอยากเสนอว่า เดินกันไปถึงสังคมนิยมดีกว่า ธรรมิกสังคมนิยมนี้แหละ จะดีกว่า เพราะฉะนั้นสุขภาพใจจึงเจียดเงินที่จะไม่ได้ทำอะไรจากหนังสือแนวสังคมนิยมหนัก ๆ ที่จะเป็นทางเลือกนี้

พรรคพวกเขาอนุญาตให้ผมพิมพ์เดือนละ ๑ เล่ม ห้ามเกิน ๑ เล่ม แต่อย่างอื่นก็สิบเล่มก็ได้ แต่สังคมนิยมห้ามเกินหนึ่งเล่ม ผมก็ว่าไม่เป็นไร หนึ่งเล่มดีกว่าไม่มี

● **แสดงว่าคุณบัญชียังมีความหวังกับสังคมนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งธรรมิกสังคมนิยม**

ครับ เพราะหลักการใหญ่มันถูกต้องครับ ข้อเดียวที่เขาเขียนไว้ว่า มนุษย์ควรจะทำกิจการยึดถือวัตถุที่ไม่สิ้นสุด คือการถือครองวัตถุที่ไม่สิ้นสุดนี้ ไม่ดีเลย เพราะว่ามันมนุษย์นั้น ไม่ใช่หรือบุคคลมาจากไหน เป็นอย่างปฤชุน บางคนก็โง่เขลาเหลือประมาณ แต่

ว่าเยี่ยมโหด จะยึดครองวัตถุเอาไว้แต่ผู้เดียว เอาไว้แต่กลุ่มเดียวจำนวนมหาศาล แล้วคนอื่นจำนวนมากไม่สามารถใช้สอยตามควร ก็เกิดความทุกข์ยากลำบาก

เราเรียกว่า ช่องว่าง เราควรจะลดช่องว่างโดยเสียสละ ถ้าพูดตามภาษารธรรมะก็คือ ให้ทุกคนมาเป็นพระโพธิสัตว์กันเถิด ให้ทุกคนมาฝึกจิตเป็นพระโพธิสัตว์กันเถิด โภติ คือ ความรู้แจ้ง รู้แจ้งที่จะปล่อยวางเสียสละ มีเมตตา ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน แล้วเมื่อถึงเวลานั้นท่านเห็นว่า โอ... เมื่อท่านตายไปแล้วนี่ สิ่งที่ท่านครอบครองเอาไว้มหาศาลนั้น มันไม่ได้เป็นประโยชน์เลย แต่ถ้าคุณปล่อยออกไปได้ มันเป็นประโยชน์มาก

ถ้าคุณปล่อยโดยคุณปล่อยแบบทำบุญทำกุศล เหมือนกับควักไปบริจาคก็ดี แต่ยังไม่ดีพอ ต้องจัดเป็นรัฐธรรมนูญ มาขีดเส้นไม่ให้ครอบครอง มาขีดเส้นให้ปัจจัยสี่กระจาย และขีดเส้นให้สิ่งแวดล้อมไม่ถูกทำลาย และขีดเส้นให้ส่งเสริมจริยธรรม ให้ครูมีเงินเดือนมากที่สุด มากกว่าหมอ คนเป็นครูต้องมีเงินเดือนมากกว่าหมอสังคมถึงจะอยู่ได้ ถึงจะเกิดสิ่งที่ดี ๆ ขึ้นมาได้เร็ว.

บัญชา เจลิมชัยกิจ ปัจจุบันอายุ ๕๗ ปี
สมรสกับ จินตนา (สุขวัฒน์) เจลิมชัยกิจ
มีบุตร - ธิดา คือ นางสาวชนรังสี เจลิมชัยกิจ
นางสาวอลีน เจลิมชัยกิจ
เด็กชายชวิน เจลิมชัยกิจ

● **คุณบัญชาสมรสกับคุณจินตนา เมื่อประมาณปี พ.ศ.**

๒๕๑๘

● **บุตรธิดา**

มีลูกสาว ๒ คน คนโต ตอนนี้อายุ ๒๖ ปี จบคอมพิวเตอร์วิศวะ-
ศาสตร์ มาช่วยสำนักพิมพ์อยู่ ลูกสาวคนรองก็อายุ ๒๔ ปี หลังจาก
จบนิเทศน์จุฬาฯ ก็เรียนนิเทศน์อันดับ ๑ เจริญทอง ก็สอบชิงทุนรัฐบาล
ญี่ปุ่น ไปทำปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยโตเกียว และมีลูกหลงเป็น
เด็กชายอายุ ๑๒ ขวบ

● **ตอนนี้เรียนอยู่ที่**

โรงเรียนรุ่งอรุณ บางมด

● **ลูกสาวคนโตมาช่วยสำนักพิมพ์**

ช่วยสำนักพิมพ์ เขามีความชำนาญเรื่องคอมพิวเตอร์ แล้วเขา
ก็สนใจไปทางด้านตลาด ซึ่งเป็นจุดอ่อนของผม ผมหน้าตาเหมือน
พ่อค้า แต่ว่าค้าขายไม่เก่ง ทำแต่หนังสือ แต่ขายไม่เก่ง

● **ก็เริ่มเป็นรุ่นที่สองของสุขภาพใจ**

ผมเลี้ยงลูกแบบให้อิสระเขา ตั้งแต่เขาเป็นเด็ก ๆ จะให้อิสระเขา
มาก และให้เขาเรียนหลายภาษา ลูก ๆ ก็จะรู้ภาษาจีน เขียวคุณครูมา
สอนภาษาจีน ตั้งแต่พวกเขาอยู่ชั้นประถม

● **เขาก็ยินดีที่จะมาช่วยงาน**

ครับ เขาก็มองผมอยู่ตลอดเวลาว่าผมคิดอะไร ทำอะไร และเขา
ก็มองว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ มีคุณค่า

● **เขาสนใจที่จะสืบทอดแนวคิดคุณบัญชาเกี่ยวกับเรื่องศาสนา
เกี่ยวกับเรื่องทำหนังสือธรรมะอย่างไรบ้าง**

เขาก็คงสืบทอด แต่ขณะนี้ก็ยังดูไม่ชัดเจน ผมก็ได้พูดที่เล่นที่จริง
ในที่ประชุมว่าถ้าผมไม่อยู่แล้ว ด้วยประการใดก็ตาม จะเป็นว่าตาย
ไปหรืออะไรก็ตาม ถ้าสำนักพิมพ์นี้ไม่พิมพ์หนังสือธรรมะท่านอาจารย์
ก็ขอให้จืด ๆ ๆ (ยิ้มกว้าง)

● **เขาก็ยินดีที่จะสืบทอดแนวคิดนี้**

อนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน...

● **กลุ่มเสขิยธรรม ขอเชิญชวน
ศาสนิกชนร่วมทำบุญ บริจาค เงิน หรือ
ข้าวสาร - อาหารแห้ง - เครื่องใช้ และ
อุปกรณ์การศึกษา ให้กับโครงการ "ศูนย์
ศึกษาตามอัธยาศัยไทยภูเขา" ซึ่ง
แม่ชีพิมพ์ใจ มณีรัตน์ (หนึ่งในสมาชิก
กลุ่มเสขิยธรรม) ก่อตั้งขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ.
๒๕๓๙ เพื่อให้การศึกษาแก่เด็ก ๆ ชนเผ่า
กะเหรี่ยงกะเหรี่ยง พม่า คะฉิ่น ทวาย มอญ
ปัจจุบันศูนย์การศึกษาแห่งนี้ มีเด็กนัก-
เรียนจำนวน ๗๙ คน แยกเป็นเด็กอนุบาล
๓๓ คน ประถมปีที่ ๑ จำนวน ๒๓ คน
ประถมปีที่ ๒ จำนวน ๑๔ คน และประถม
ปีที่ ๓ จำนวน ๗ คน โดยมีเด็กอยู่ประจำ
ในโครงการ ๕๔ คน**

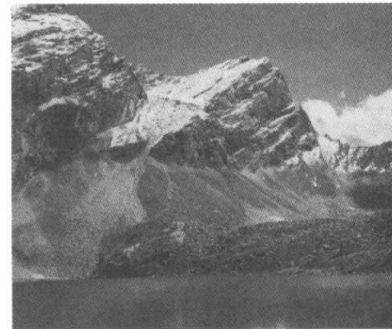
สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่
กลุ่มเสขิยธรรม

โทร. ๐๖-๗๕๗๕๑๕๖

๐๒-๕๖๓๑๑๑๘

โทรสาร ๐๒-๕๓๗๘๘๗๕

<http://skyd.org>

● **ธรรมยาตราสู่ขุนเขาหิมาลัยใน
ภาคตะเฒาน ครั้งที่ ๓**

๒๙ สิงหาคม - ๑๑ กันยายน ๒๕๔๖
สองสัปดาห์ท่ามกลางขุนเขาหิมาลัย ใน
การเดินทางครั้งนี้ท่านจะได้เดินทางสู่ ศรี
เหมคุณ ชาอิม ศรี บาตินาด ทุ่งพุกษา
กอร์สัน บักยาลส์ โควินมัต และ คูลี

ค่าลงทะเบียน ๒๒,๐๐๐ บาท

สอบถามรายละเอียดที่

นายสมบุรณ์ จึงเปรมปรีดิ์

โทร. ๐๓๗-๓๓๓๑๘๓

<http://www.semsikkha.org>

๑๐๐ ปี
พุทธทาส

๑๒๗ พฤษภาคม ๒๔๘๕-๒๕๕๕

สันติสุข โสภณศิริ

พุทธทาสตายแล้ว ?

1๐๐ ปีที่ท่านพุทธทาสละสังขารไป พุทธบริษัทไทยสบายดีอยู่หรือ

ถ้าพูดกันตามภาษาชาวบ้าน ใคร ๆ ก็รู้กันนั้นว่าท่านพุทธทาส
มรณภาพไปนานแล้ว ไม่เห็นจะต้องบอกกันตอนนี้ แต่ถ้าพูดกันตาม
ภาษารธรรม หากพุทธทาสตายแล้วจริง ๆ สังคมชาวพุทธไทยก็นับว่า
ตกอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

ก่อนละสังขาร ท่านพุทธทาสได้เขียนสั่งเสียไว้ว่า

พุทธทาสคงอยู่ไปไม่มีตาย

ถึงดีร้ายก็จะอยู่คู่ศาสนา

สมกับมอบกายใจรับใช้มา

ตามบัญชาของค้พระพุทธรไม่หยุดเลย

พุทธทาสยังอยู่ไปไม่มีตาย

อยู่รับใช้เพื่อนมนุษย์ไม่หยุดเฉย

ด้วยธรรมโฆษณ์ตามที่วางไว้อย่างเคย

ไอ้เพื่อนเฒ่ยมองเห็นไหมอะไรตาย

แม้ฉันตายกายลับไปหมดแล้ว

แต่เสียงสั่งยังแจ้วแว่วหูสหาย

ว่าเคยพรอดกันอย่างไรไม่เสื่อมคลาย

ก็เหมือนฉันไม่ตายกายธรรมยัง

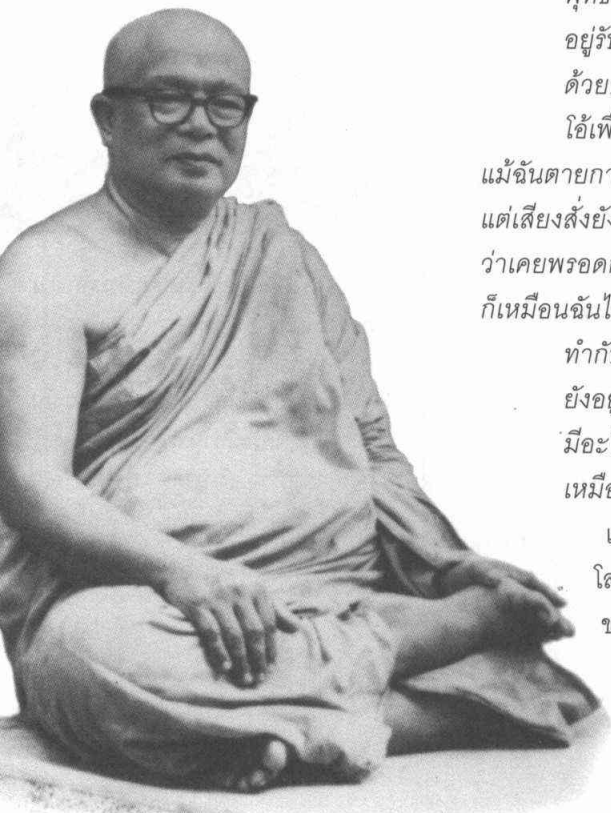
ทำกับฉันอย่างกะฉันนั้นไม่ตาย

ยังอยู่กับท่านทั้งหลายอย่างหนหลัง

มีอะไรมาเขี่ยได้ให้กันฟัง

เหมือนฉันนั่งร่วมด้วยช่วยชี้แจง

แน่นอนค้ค่ากลอนสั่งเสียข้างต้นย่อมไม่ใช่ภาษาแบบ
โลกย์ ๆ หากสื่อนัยทางศาสนธรรมอันล้ำลึก ผู้ที่ศึกษางาน
ของท่านพุทธทาสย่อมทราบดีว่าภิกษุผู้ริเริ่มนำ
คำสอนเรื่อง "สุญญตารธรรม" มาเผยแพร่ ย่อมไม่
กลายเป็นผู้หลงติดยึดในอัตตาดจนคิดว่าตนเองเป็น

อมรรตัย ตรงกันข้ามเมธีทาง
ศาสนาผู้ยิ่งใหญ่แห่งศตวรรษท่าน
นี้ เปี่ยมไปด้วยกตัญญูตาธรรม
และกัลยาณมิตรธรรม

ที่ว่าเปี่ยมด้วยกตัญญูตา-
ธรรม เพราะท่านสำนึกในพระ-
พุทธคุณยอมเป็นทาสรับใช้พระ-
พุทธทั้งในขณะที่มีลมหายใจอยู่แม้
ละสังขารไปแล้วก็ยังทำหน้าที่
“ตามบัญชาของค้พระพุทธรูปไม่หยุด
เลย”

ที่ว่าเปี่ยมไปด้วยกัลยาณ-
มิตรธรรม เพราะ “แม้ฉันตายกาย
ลับไปหมดแล้ว แต่เสียงสังข์ยังแจ้ว
แว่วหูสหาย” นับเป็นโชคมหาศาล
ของพุทธบริษัทไทยร่วมสมัย ที่
พุทธาธิปัตย์ตอบอย่างท่านพุทธทาส
ยังพิจารณาโน้มตนลงมาเป็น
เพื่อนกับคนกิเลสหนาอย่างพวก
เรา กับพระเณรในวัดสวนโมกข์เอง
ท่านก็ไม่เคยตั้งตนเป็นครูบา
อาจารย์ หากมีความสัมพันธ์อัน
สทธรรมิกที่ร่วมศึกษาปฏิบัติธรรม
ด้วยกันโดยอาศัยสิ่งแวดล้อม
ธรรมชาติภายในสวนโมกข์เป็น
ครูใหญ่

นอกเหนือจากพุทธบริษัท
เถรวาทแล้ว ท่านพุทธทาสยังเปิด
กว้างวิสาสะเสวนากับเพื่อนพุทธ
ต่างนิกายอย่างมีเมตตาธรรม ดังท่าน
ได้เขียนและแปลเรื่องของมหายาน
และเซนไว้หลายเล่ม เช่น คำสอน
ของฮวงโป สูตรของเว่ยหล่าง
นิทานเซน การอธิบายหลักปฏิภาจ-
สมุปบาทโดยใช้ภาพปริศนาธรรม
ของธิเบต ทั้งยังทำรูปปั้นอวโล-
กิตศวรขนาดใหญ่อันเป็นพระ-

โพธิสัตว์ฝ่ายมหายานไว้ในสวน-
โมกข์ด้วย เป็นต้น

ยิ่งกว่านั้น สวนโมกข์ของท่าน
ยังยินดีต้อนรับเพื่อนต่างศาสนา
บ่อยครั้งจะมีเพื่อนนักบวชชาว
คริสต์มาแลกเปลี่ยนเสวนาเรื่อง
การปฏิบัติธรรมกับท่าน หรือถึง
ขนาดร่วมประกอบพิธีเวียนเทียน
ด้วยกันในวันสำคัญของพุทธ-
ศาสนา ดังโรงแรมรสพทางวิญ-
ญาน ภายในสวนโมกข์เองก็มี
ภาพแสดงคติธรรมของหลาย
ศาสนา ความเข้าใจอันดีที่ท่าน
พุทธทาสมีต่อ “ลัทธิของเพื่อน” นั้น
เห็นได้จากงานเขียนของท่านบาง
เล่ม อาทิเช่น *สอนพุทธศาสนาผ่าน
คัมภีร์ไบเบิล, ใจความแห่งคริสต์-
ธรรมเท่าที่พุทธบริษัทควรทราบ*

กัลยาณมิตรธรรมอันลุ่มลึก
และไพศาลของท่านพุทธทาสดัง
กล่าว เป็นคุณธรรมที่หาได้ยากใน
พระมหาเถระสายเถรวาททั้งใน
อดีตและปัจจุบัน แต่สำหรับท่าน
พุทธทาส ท่านเชื่อว่านี่คือแก่น
พุทธจริยาอันบรรดาสาวกที่ถือตน
ว่าเป็นพุทธทาสและธรรมทายาท
พึงดำเนินรอยตาม

เมื่อกายเนื้อตายไปแล้ว ท่าน
พุทธทาสย่อมมีชีวิตสืบต่อไปใน
“กายธรรม” และกัลยาณมิตรธรรม
ก็เป็นหนึ่งในกายธรรมที่ท่านพุทธ-
ทาสฝากฝังไว้เป็นแบบอย่างแก่
ศาสนิกชนรุ่นหลัง พุทธธรรมแม้จะ
ประเสริฐสูงส่งเพียงใด หากขาด
กัลยาณมิตรธรรมเป็นสายระยาง
เชื่อมโยงธรรมะสู่ใจคน พุทธธรรมก็
ไม่ปรากฏเป็นจริงในชีวิตคนและ

สังคมได้

มีบาลีว่าเพียงอาศัยพระ-
พุทธเจ้าเป็นกัลยาณมิตร บุคคล
ย่อมสามารถละมิจฉาทิฏฐิไปสู่
สัมมาทิฏฐิได้ เช่นกันหากพุทธ-
บริษัทร่วมสมัยอาศัย “กายธรรม”
หรือ “บรมธรรม” ของ “พุทธทาส”
เป็นกัลยาณมิตรแล้วไซ้ เราย่อม
สามารถรู้เท่าทันมายาภาพของ
สังคมกิน กาม เกียรติ แห่งลัทธิ
บริโภคนิยมสมัยใหม่ซึ่งยังไปไม่พ้น
จากสัญชาตญาณอย่างสัตว์แล้ว
สามารถจุดรั้งตนเองและสังคมขึ้น
สู่วิถีแห่งความสะอาด สงบ สว่างได้
ในที่สุด

แม้ท่านพุทธทาสได้จากไปดี
แล้ว แต่การที่ท่านยังห่วงพุทธ-
บริษัท ห่วงสังคมไทย จนถึงกับ
พิจารณาให้ “กายธรรม” ของท่าน
อยู่รับใช้พุทธบริษัทสืบไปนั้น ก็
เพราะท่านรู้จักอ่อนของคณะสงฆ์
และสังคมไทยเป็นอย่างดี ว่าอาจ
ถูกพัดพาไปตามกระแส “วัตถุ-
นิยม” ชนิดกู้มากลับเลยก็เป็นได้

ท่านพุทธทาสได้ตั้งปณิธาน
ชีวิตไว้ประการหนึ่งว่าจะช่วย “ตั้ง
เพื่อนมนุษย์ให้ออกมาเสียจาก
วัตถุนิยม” ซึ่งบัดนี้วัตถุนิยมรุ่นเก่า
ในยุคปลายศตวรรษที่ ๒๐ ได้เติบโต
ใหญ่เป็นอสุรกายในคราบลัทธิ
บริโภคนิยมแห่งยุคดิจิทัลต้น
ศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งมีอิทธิฤทธิ์ยิ่งกว่า
พญามารในสมัยพุทธกาล หรือ
สมัยใด ๆ ก่อนหน้านั้น

ทุกวันนี้ท่านพุทธทาสยัง
ส่งเสียงแจ้วแว่วอยู่ เพียงแต่ว่า
พุทธบริษัทไทยยังสำเนียงเสียง

เพรียกแห่ง “กายธรรม” ของท่าน พุทธทาสแค่ไหนเพียงใด มีสัญญาณที่บ่งบอกว่าเสียงเพรียกของท่านพุทธทาสได้แผ่จางไปจากใจพุทธบริษัทแล้ว นับตั้งแต่คณะสงฆ์ซึ่งเต็มไปด้วยอลัชชีใหญ่ๆน้อยที่ ออกอาการเริบเลิปลานยิ่งขึ้นทุกที พระสงฆ์ไม่สามารถเป็นแกนนำทางศาสนาหรือแม้แต่แค่ระดับศีลห้าได้อีกต่อไป

กรณีตัวอย่าง เช่น ช่วงที่รัฐบาลเปิดให้มีการวิสามัญฆาตกรรม และการฆ่าตัดตอน ผู้ค้ายาบ้าอย่างกว้างขวาง ปรากฏว่าพระสายสวนโมกข์ผู้มีชื่อเสียงรูปหนึ่งบอกแก่หนังสือพิมพ์ว่า ท่านเห็นด้วยกับนโยบายปราบปรามติบาตเพื่อแก้ปัญหาเสพติดของรัฐบาล มีหน้าซ้ำเมื่อมีการทำโพลสำรวจความเห็นของพระสงฆ์ไทยในกรณีนี้ ผลสำรวจปรากฏว่าพระ ๗๐% เห็นด้วยกับรัฐบาล นี่ขนาดข้อแรกของศีล ๕ ที่บอกกันชัด ๆ ว่าให้ชาวพุทธงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ก็ยังเข้าใจไขว่เขวไปได้ถึงปานนั้น อยากรู้แต่กรณีพระสนับสนุนการฆ่าคนจะเป็นเรื่องผิดบาปเลย แม้แต่ชาวพุทธหัวดำ ๆ กินข้าวเย็นก็ไม่สามารถบอกได้ว่าการฆ่านก ฆ่าปลาไม่บาป นอกจากนี้ยังมีกรณีอื่นอีกมากมาย กรณีใหญ่ ๆ เช่น กรณีธรรมกาย กรณีผ้าป่าช่วยชาติ หรือกรณีที่พระดังรูปหนึ่งห่ม ๓๐ ล้านเพื่อสร้างไทยแลนด์ให้เป็นเมืองแฟชั่น เป็นต้น

ส.คิวกฤษ์ ใช้สถาบันสงฆ์นำเป็นหัวอง บาทพระอย่างใหม่ – เข้าถึงสารธรรม

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ที่ห้องประชุมศรีอยุธยา หอวิชาวุธ สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ มีงาน “ทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธทาส” จัดโดยกลุ่มพุทธทาสศึกษา ร่วมกับมูลนิธิโกมลคีมทอง และสำนักพิมพ์สุภาพใจ

กิจกรรมส่วนหนึ่งของงานดังกล่าวเป็นการปาฐกถาในหัวข้อ “สังคมไทยกับทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธทาส” โดยนายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ หรือ ส.คิวกฤษ์ ส.คิวกฤษ์ กล่าวตอนหนึ่งว่า ในโอกาสที่พุทธทาสมรณภาพครบ ๑๐ ปีในครั้งนี้ สังคมไทยน่าจะหาบทเรียนจากชีวิตและผลงานของท่านมาเป็นบรรทัดฐานในทางสร้างสรรค์สำหรับสังคมปัจจุบัน

ซึ่งหากเราย้อนอดีตไปเมื่อ ๗๐ ปีก่อนหน้านั้น จะพบว่าปัจจัยที่ทำให้พุทธทาสตัดสินใจออกจากเมืองหลวงกลับไปปฏิบัติธรรมที่ อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี นั้น คือมลพิษทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม เช่น การศึกษาพระปริยัติธรรมที่เป็นไปเพื่อให้เปรียญได้ประโยคสูง ๆ ศึกษัจฉินหาก อนุบนูหรื นัตถุยา ตั้งตัวเป็นโหร เป็นหมอน้ำมนต์ เชี่ยวชาญไสยเวทนั้นมีให้พบเห็นอยู่มากมาย เป็นต้น

“ฟางเส้นสุดท้ายสำหรับพระมหาเจี๋ยมหรือพุทธทาสเมื่อ ๗๐ ปีก่อนหน้านั้น ซึ่งช่วยให้ท่านตัดสินใจกลับสู่บ้านเดิม นั่นก็คือท่านได้เห็นพระร่วมวัดดื่มแก้วเขียวฉันทัน ในยามวิกาล แต่สถานการณ์ของสถาบันสงฆ์เวลานี้ เลวร้ายกว่าที่เจ้ากูต้มแก้วเขียว ในยามวิกาลยิ่งนัก บางวัดเป็นดังกับช่องโจร นอกจากกินข้าวค่ำ เสพของมีนเมา ตลอดจนเล่นการพนัน ดูภาพลามก และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ขนาดฆราวาสยังไม่กล้าทำก็มิให้เห็นอย่างกว้างขวางทุกที่” ส.คิวกฤษ์ กล่าว

ส.คิวกฤษ์ กล่าวอีกว่า หากสังคมไทยยังไม่มีการระงับของสวนโมกข์อย่างใหม่ที่เหมาะสมกับสมัยและไม่มี “พระอย่างใหม่” ที่เข้าถึงเนื้อหาสาระของพระธรรมวินัยแล้ว โยงไตรสิกขามาสะกดให้วัดตุนิยม ทุนนิยม บริโภคนิยม เชื้องได้ ก็เท่ากับว่าเราปล่อยให้พุทธทาสตายเปล่า คุณค่าของท่านก็จะมียอแต่ในข้อเขียนของท่านเท่านั้น แต่ถ้าเราเริ่มปลุกเสกพระรุ่นใหม่ขึ้นมาแทนวัดตุนิยมหรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ตั้งแต่บัดนี้

เมื่อถึงชาติกาลของพุทธทาสครบศตวรรษใน พ.ศ. ๒๕๔๙ สังคมไทยคงได้เห็นการเกิดใหม่ของเถรวาทซึ่งพร้อมที่จะเรียนรู้จากมหายาน วัชรยาน หรือแม้แต่ศาสนาอื่น ๆ อีกด้วย

“ควรมีการจัดขึ้นตอนคำสอนของท่านพุทธทาส ให้คนที่ไม่คุ้นเคยกับคำพูดและข้อเขียนของท่าน ได้เริ่มอ่านหรือศึกษาจากง่ายไปหายาก ยิ่งสามารถทำเป็นการดูนให้เด็ก ๆ ได้สัมผัสแล้วจะเป็นคุณค่าที่สำคัญยิ่ง นอกจากนี้สังคมไทยยังขาดศาสนพิธีหรือบทสวดซึ่งประกอบไปด้วยดนตรี ที่จะทำให้พุทธศาสนิกชนรู้เท่าทันทุกข์สังทางสังคม ให้เห็นโทษของลัทธิบริโภคนิยมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งใช้ของปลอมและพิษภัยปนเข้ามาในชีวิตประจำวัน จนเราไม่เห็นโทษของความสะกดกอบาย ฉะนั้นน่าจะถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยจะมีพิธีกรรมทางพุทธอย่างสมสมัย ซึ่งไม่ใช่แต่พระภิกษุเท่านั้น ที่ควรรู้เท่าทันว่าการบริโภคอาหารเพื่อไม่ฆ่าเมฆาในรสอาหาร แม้ฆราวาสก็ควรจะบิบทสวดว่าอาหารนั้น ๆ เกิดจากการทำลายธรรมชาติอย่างไร เค้าเปรียบแรงงานอย่างไร มีสารพิษอะไรปนเข้าไปบ้าง หากทำได้เช่นนี้สังคมไทยจะมีพิธีกรรมที่จะเป็นพาหะที่นำมาใช้ต่อต้านลัทธิบริโภคนิยมได้อย่างเหมาะสม” ส.คิวกฤษ์ กล่าว

กรอบแนวคิด

พุทธทาสศาสตร์

เพื่อการศึกษาศาสตร์และปฏิบัติธรรม

กรอบแนวคิดหรือทฤษฎีมีความหมายและความสำคัญในแง่ของการทำหน้าที่เป็น “แผนที่” เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการทำความเข้าใจเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ ในทางสังคมอย่างมีทิศทางและเป้าหมาย ในส่วนของ “การศึกษาและปฏิบัติธรรม” ซึ่งประกอบด้วยส่วนของการมีความรู้ความเข้าใจแล้ว ยังมีมีส่วนของสำคัญคือการปฏิบัติ อันเป็นการนำหลักธรรมะจากความรู้ความเข้าใจที่ดี นำไปสู่การปฏิบัติ สูการกระทำ (ซึ่งผลของการกระทำจะตามมาในที่สุด ดังที่เรียกว่า ปฏิเวธ)

ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ พระมหาเถระผู้สร้างคุณูปการมหาศาลต่อพุทธธรรมในสังคมไทยและสังคมโลกได้

บุกเบิกรวมถึงการบรรยาย การนิพนธ์งานเขียนต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อพุทธธรรมในแง่มุมที่น่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อการดับทุกข์ซึ่งสอดคล้องและเหมาะสมกับยุคสมัยของสังคม

กรอบแนวคิด “พุทธทาสศาสตร์” นี้ผู้เขียนนำเสนอแบบแง่มุมของแนวคิดจากหนังสือ “ธรรมโฆษณ์” ต่าง ๆ ซึ่งมีดังนี้

แนวคิด เพื่อประเมินสภาพจิตใจ

โดยพื้นฐาน การนึกคิดของจิตใจเป็นสิ่งที่ไม่ควบคุมได้ยากการนึกคิดของคนทั่วไปที่ไม่เคยฝึกฝนปฏิบัติทางจิตมักโน้มนำไปในทางต่ำหรือกาม การนึกคิด ฟุ้งซ่านต่าง ๆ ก็เป็นสภาพอาการทางจิต

ที่ไม่สามารถควบคุมการปรุงแต่งฟุ้งซ่านได้เหตุนี้เองที่การปฏิบัติที่เรียกว่า “การฝึกกรรมฐาน” จึงเป็นสิ่งสำคัญให้จิตได้รับการฝึกฝนให้จิตสามารถอยู่นิ่งหรือใส่ใจกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะไม่แผ่สายเปะปะ ทำที่ของจิตใจที่มีต่อเรื่องหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะเรื่องที่มีกระตุ้นกิเลส ความอยาก ความต้องการจึงขึ้นกับว่าจิตใญ่ นั้น ๆ ผ่านการฝึกฝนอบรมมากน้อยเพียงใด

ท่านอาจารย์พุทธทาสได้ให้กรอบแนวคิดในการประเมินสภาพจิตใจที่มีต่อกาม โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นการมรณซึ่งทำที่ทางจิตใจในระดับต่ำจนถึงระดับสูงก็จะแสดงออกทางคำพูดและการกระทำต่อเรื่องกามในลักษณะต่างกัน ดังนี้

– ในระดับจิตใจที่มีพื้นฐานต่ำ ก็จะมีบุขากามารมณ์เป็นสิ่งสูงสุดการฆ่ากันตายด้วยเรื่องชู้สาว ความผิดหวังในความรัก ในชีวิตเพศสัมพันธ์ก็นำไปสู่การผิดศีลธรรม การทำลายล้างอีกฝ่าย

– ระดับจิตใจที่สูงขึ้นมาบ้าง ก็จะมีบุขากามารมณ์เป็นสิ่งพอประมาณไม่ถึงความสำคัญมากเช่น จิตใจแบบ

* พุทธทาสศาสตร์ : ศาสตร์ว่าด้วยความเห็นทาสของพระพุทธเจ้า ศาสตร์นี้แตกต่างจากศาสตร์อื่นตรงที่เป้าหมายและทิศทางมุ่งเพื่อลด ละ และเลิกความเห็นแก่ตัว ความมีตัวกู ของกู กรอบคิดนี้นอกจากการมีความหมาย ความสำคัญในระดับบุคคลที่มุ่งแสวงหา “ชีวิตที่ไม่กัดเจ้าของ” แล้ว พุทธทาสศาสตร์ยังมีความหมาย ความสำคัญในระดับสังคมและระดับโลกในฐานะเครื่องมือสู่สันติสุขและสันติภาพด้วย เพราะ ไม่ใช่ความเห็นแก่ตัวหรือที่เป็นสาเหตุปัญหาความขัดแย้ง ความรุนแรงที่ปรากฏอยู่ในทุกส่วนของสังคมโลก

แรกแต่กระนั้นก็ให้ความสำคัญในระดับ
สำคัญของชีวิต

– *ระดับจิตใจที่ถือคามารมณ*
เป็นของออรอยชนิดหนึ่ง ถือคามารมณ
เป็นของออรอยที่ไม่ควรขาด แต่ก็ไม่ใช่
ความสำคัญใหญ่โตเท่า ๒ ประเภทแรก

– *ระดับจิตใจที่มองคามารมณ*
เป็นเรื่องตามสัญชาตญาณ เป็นเรื่อง
ธรรมชาติ ยอมรับคามารมณว่ามีฐานะ
ระดับสัญชาตญาณที่มนุษย์สามารถ
ฝึกฝนอบรมได้ ไม่จำเป็นต้องตกเป็น
ทาสสัญชาตญาณชนิดนี้

– *ระดับจิตใจที่มองเห็นคามารมณ*
เป็นเพียงค่าจ้าง หรือเหยื่อที่ให้
สัตว์โลกรวมถึงมนุษย์ต้องรับภาระ
สืบพันธุ์และเลี้ยงดูลูกหลานต่อไป
บุคคลที่เท่าทันหรือมีสภาพจิตใจสูง
มุ่งพ้นจากคามารมณก็มุ่งหวังไม่ตกเป็น
เหยื่อ หรือค่าจ้าง ดังกล่าว

แนวคิด เพื่อกำกับสภาพสังคม

ประเด็นเรื่อง “การศึกษา” เป็น
ประเด็นที่อาจารย์พุทธทาสมักกล่าว
และย้ำเตือนต่อสังคมอยู่เสมอ นั่นคือ
ขณะที่สังคมโดยรวมมีทัศนะและฝาก
ความหวังอนาคตของสังคมไว้ที่การ
ศึกษา การพัฒนาด้านวิชาชีพหรือเด็ก
และเยาวชนด้วยคุณภาพการศึกษาที่ดี
ท่านอาจารย์ได้เสนอทัศนะที่ชี้ชัด
และเด็ดขาดว่าการศึกษาที่เป็นอยู่
ปัจจุบันว่า “การศึกษาแบบหมาทาง
ด่วน” “การศึกษาที่ทำลายโลก” เนื่อง
เพราะการศึกษาที่เป็นอยู่นั้นมุ่งสร้าง
และส่งเสริมความเห็นแก่ตัว ซึ่งนำไปสู่
ปัญหาและวิกฤติการณ์ที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น
เป็นการศึกษาเพื่อเป็นทาสของกิเลส

สาเหตุที่การศึกษาอยู่ในสภาพ
ดังกล่าวและทำให้ผู้ได้รับการศึกษา
ได้รับความทุกข์ ก็คือ การศึกษาที่เป็น

อยู่ขาดมิติการศึกษาในเรื่องความเป็น
มนุษย์ ความเป็นคนของศาสนา รวมถึง
การศึกษาเพื่อความเป็นคนมีศีลธรรม

แนวคิดที่ชี้สภาพการศึกษา
ดังกล่าว อาจมองได้ว่าเป็นแนวคิดที่
ง่าย และหยาบ กระนั้นก็ตามผู้เขียน
เห็นว่าสิ่งสำคัญคือ สังคมโดยรวมได้
ประจักษ์กับจิตใจและความรู้สึกโดย
รวมหรือไม่ว่า การศึกษาที่เป็นอยู่มี
ลักษณะเป็นหมาทางด่วนและมุ่ง
ทำลายโลก รวมถึงส่งเสริมความเห็น
แก่ตัวและจำเป็นต้องแก้ไข ไม่ใช่เพียง
การเข้าใจในระดับการนึกคิดหรือตรรก
เหตุผลเท่านั้น รวมอีกนัยหนึ่งก็คือ
การยอมจำนนต่อสภาพการศึกษา
ดังกล่าว

แนวคิด เพื่อชีวิตที่ดับทุกข์ ในปัจจุบันขณะ

พุทธทาสศาสตร์ได้นำเสนอใน
หลายกรรมหลายวาระเพื่อชี้ถึงความ
หมายและสำคัญของสภาพปัจจุบัน
ขณะที่ชาวพุทธหรือศาสนิกชนทุกคน
สามารถเข้าถึงความสุขที่จิตใจของ
ตนเองในทุกขณะปัจจุบัน ถ้อยความที่
เป็นตัวอย่างชัดเจน คือ

“นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้” ซึ่งสื่อ
ถึงสภาพจิตใจในตัวเราในเวลาที่ปราศ-
จากกิเลสรบกวนจิตใจเช่นนี้มี “ความ
ปกติ” “ความเย็น” ไม่ต้องพึ่งพิงความสุข
จากการกระตุ้นเร้าของสิ่งภายนอก
ต่าง ๆ

“ความสุขจากทุกข์” อาจารย์พุทธ-
ทาสเสนอทัศนะในเรื่องความทุกข์ว่าใน
ขณะที่ความทุกข์ก่อดชีวิตทำให้เราเจ็บ
ปวด เศร้าโศกเสียใจ ในอีกด้านหนึ่ง
ความทุกข์สอนให้เราว่า “อย่าโง่” “อย่า
หลงไปกับความยึดมั่นถือมั่น” กับสิ่ง
ต่าง ๆ กับความเป็นตัวกู ของกู เพราะ

สรรพสิ่งล้วนอยู่ในวัฏฏสงสาร เกิด แก่
เจ็บ ตายที่แปรเปลี่ยนตลอดเวลา ดังนั้น
ในตัวความทุกข์จึงซ่อนสาระความ
หมายที่มีคุณค่าให้ศาสนิกชน สามารถ
ใช้ประโยชน์เพื่อนำไปสู่การดับทุกข์อัน
เป็นความสุขที่แท้จริงได้

“เอาเห็ือเป็นน้ำมนต์” “คนโง่ เอา
เห็ือเป็นน้ำร้อน” และ “การทำงานคือ
การปฏิบัติธรรม” เราทุกคนต่างเคยมี
ประสบการณ์ในชีวิตการทำงานที่รู้สึก
ว่าการทำงานเป็นเรื่องยากลำบาก การ
ทำงานเป็นความทุกข์ ความเหนื่อยยาก
ทำที่ทศนะเช่นนี้ทำให้เราถูกกักขังอยู่ใน
ความทุกข์

จากทัศนะเช่นนี้ อาจารย์พุทธ-
ทาสได้เสนอทัศนะในอีกด้านหนึ่งว่า เรา
สามารถปรับเปลี่ยนทัศนะดังกล่าวโดย
การมองให้เห็นว่า “เห็ือเป็นน้ำมนต์”
“การคิดว่าเห็ือเป็นน้ำร้อนเป็นทำที่ของ
คนโง่” และ “การทำงานคือ การปฏิบัติ
ธรรม” แต่การมีทัศนะเช่นนี้ต้องอาศัย
องค์ประกอบ คือ การมีจิตใจที่ประกอบ
ด้วยธรรม ธรรมะในความหมายที่ว่า
ธรรมะคือ การทำหน้าที่ และผลของการ
ทำหน้าที่นั้น ๆ

การมีสำนึกและสติระลึกรู้ต่อ
ตนเองว่ากำลังทำหน้าที่ (ไม่ว่าจะ
เป็นหน้าที่ในภารงานอาชีพ หน้าที่ในความ
เป็นมนุษย์ ความเป็นพลเมือง) ก็เป็น
วิธีการทำงานที่ลด ละ และเลิกความ
มีตัวมีตนในการทำงาน

นัยความหมายอีกทางหนึ่ง คือ
อุบายดับทุกข์ที่ว่าทำงานอย่างไรไม่มีตัวกู
ของกู แม้เห็ือหรือความเหน็ดเหนื่อยก็
คือ น้ำมนต์หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีต่อ
คุณค่าชีวิต ไม่ใช่สิ่งน่ารังเกียจหรือพึง
หลีกเลี่ยง

พระมีแก้วอันมั่นคงนับได้เจ็ดอย่าง ทั้งนี้ด้วยพระอิริยาบถเป็นยอดอย่างสง่าผ่าเผยและองอาจ ครั้นแล้วก็ทรงทอดพระเนตรไปในจตุรทิศ แล้วทรงตั้งจิตอธิษฐานพวงนาให้นิรันดร์ได้สดับ

พระกุมาร : ดูกรท่านทั้งหลาย บัดนี้เราได้เกิดมาเพื่อแสวงหาพระโพธิญาณ อันเป็นแก่นสารสำหรับบำเพ็ญทิตประโยชน์แก่ชาวโลก และการอุปติชฌนในสงสารโอสมณ ครั้นนี้ ย่อมจะเป็นคราที่อวสานของเราด้วยหนอท่าน

กลุ่มผู้บรรยาย : ขณะนั้น อัศจรรย์การณ์ก็บังเกิดมี ด้วยความปรี่ดีแห่งทวยเทพเทวัญ ผู้บันดาลเหตุด้วยดวงจิตอันพิศุทธิ์ผ่องแผ้ว เเล็งแลแล้วว่า มนุษย์โลกเห็นที่จจะคลาดแคล้วจากห้วงมหันตทุกข์นานา ภาคพื้นปฐพีอันสถิตมั่นคงอยู่ด้วยแนวพหิมาลัษยราชบรรพต ก็แสดงอาการกัมปนาทไหวสะท้านให้ปรากฏด้วยความปลื้มเปรมปราโมทย์ หากจะมีแต่เทพองค์เดียวเท่านั้น ที่ยังทรงดำรงมั่นอยู่ในความเฉยขามิแยแส นั่นคือ พระกามเทวา

ยามเมื่อพระกุมารเสด็จกลับสู่พระนคร ฝ่ายทวยพรหมณาจารย์ผู้ประกอบด้วยปรีชาญาณอันเลิศล้ำ เมื่อได้ฟังพินิจลักษณะการแห่งประสูติกรรมของพระกุมารเจ้าโดยถ่องแท้ ก็บังเกิดความปรี่ดาในการถวายนคำพยากรณ์แด่พระราชาธิบดีศรีสุทโธทนะ ดังนี้

พราหมณ์ ๑ : ข้าแต่พระราชาธิบดี ในโลกเรานี้ไม่มีสิ่งอื่นใดที่นิกรชนจะพึงปรารถนา ยอดเยี่ยมไปยิ่งกว่าบุตรผู้ประเสริฐ ผู้จะยังคานติให้บังเกิดแก่ชนกและชนนี พระพุทธเจ้าข้า พระกุมารพระองค์นั้นนอกจากจะทรงเป็นรังสีแห่งขวาลาประดับพระองค์แล้ว จะยังทรงเป็นดวงประทีปแก้วประดับราชตระกูล ขอทรงเพิ่มพูนพระทัยเกษมศานต์ หมดวิตกกังขา จินตนาการเสียแต่บัดนี้ ด้วยพระราชนิยแห่งพระองค์จะทรงนำโลกไปสู่วิถีแห่งความหลุดพ้นจากห้วงทุกข์เวียนวนนานาประการ

พราหมณ์ ๒ : พระพุทธเจ้าข้า ด้วยลักษณะการอันมหัศจรรย์ดังที่พวกข้าพระพุทธเจ้าได้ประสบ หากพระกุมารเธอทรงปรารถนาจะเป็นเจ้าปฐพีเอกสัม-

ราช ปกครองทั่ววิภาคนาณาเขตต์ เธอก็จะได้เป็นชาติตยเชษฐุสติดอยู่ท่ามกลางราชาธิปไตยทั้งหลาย พระศักดานุภาพจักขจรขยายแจกเช่นแสงสุริย์อันเจิดจันอยู่ท่ามกลางดาวพระเคราะห์ทั้งปวงมิแผกผิด

พราหมณ์ ๓ : พระพุทธเจ้าข้า หากเธอทรงปรารถนาซึ่งอุดมทิศ คือ โมกขนิพพาน และเสด็จออกเพื่อบรรพชาบิณฑการแล้วไซ้ เธอก็จะบรรลุซึ่งหทัยแห่งสัจจะ และจะทรงสามารถเอาชนะลัทธิธรรมอื่น ๆ ได้ด้วยพระโพธิญาณ ทั้งจะทรงสถิตประดิษฐานอยู่บนเมทนีดล ด้วยความสง่าผ่าเผยเป็นล้นพ้น ดุจเดียวกับพระยาสิเนรุราชบรรพต อันสถิตเสถียรปรากฏอยู่ท่ามกลางขุนเขาทั้งปวง

กลุ่มผู้บรรยาย : ขณะนั้น ด้วยอำนาจสมาธิฌานอันแก่กล้า พระมหาฤชือสิดะได้ล่องรู้ซึ่งศุภณิมิตมงคลการว่าพระพุทธองค์ได้ทรงอุปติชฌนแล้วไซ้ จึงบังเกิดความกระหายในรสพระธรรมอันล้ำเลิศอุดม ท้าวเธอก็กระทำซึ่งคมนาการเข้าสู่พระราชฐานโดยฉับพลัน แลเมื่อพระเจ้าสุทโธทนะจอมราชันย์ได้ถวายนการวะแด่พระอาจารย์มหาฤชือผู้ประเสริฐ ด้วยเครื่องบูชาอันเลอเลิศแล้ว จึงทรงมีพระทัยผ่องแผ้วตรัสปราศรัย

พระเจ้าสุทโธทนะ : ตัวหม่อมฉันขอโอนอ่อนตริภาวาทน์ ที่พระคุณเจ้าทรงอุทสาหะยุรยาตตราเมเยือนหม่อมฉันในครั้งนี้ หม่อมฉันรู้สึกเป็นศรีแก่ตัวเองและราชตระกูลเป็นล้นพ้น หม่อมฉันจะต้องปฏิบัติตนประการใด ขอพระคุณเจ้าได้โปรดแถลงแจ้งให้หม่อมฉันสิ้นกังขา ด้วยหม่อมฉันไม่เคยคิดเคลือบแคลงจากการเป็นสานุศิษย์ของพระคุณเจ้า ขอทรงโปรดเกล้าถวายนการวะในตัวหม่อมฉันเถิด

อลิตมหาฤชือ : เจริญพร มหาบพิตรผู้ทรงศรีอันประเสริฐแห่งราชสมภาร อาตมภาพได้สดับทิพยาภาการแห่งเสียงสรวรค์ กล่าวโงะจันในศุภมงคลอันบังเกิดจากมหาบพิตร ในหว่างมรรคาแห่งสุริยาทิตย์วาจาฉนี้ “พระกุมารเจ้าผู้ทรงศรีได้มีพระประสูติกาลขอทวยเทพจงอวยชัยมงคลวารในครานี้”

เมื่อชาวสารอันเป็นมงคลได้ปรากฏดังนั้นแล้ว อาตมภาพก็ได้กระทำภาวนาเพ่งพินิจอาการแห่ง

สภาวะทั้งปวง และได้กระทำอาคมน่ากลัวมาปรากฏ เฉพาะพระพักตร์ ด้วยความปรารถนาในใจว่าจักได้เห็นพระโอรส ผู้จะยังพระเกียรติยศให้ปรากฏตั้ง รัชชั้ยอันสูงเด่นปลิวไสวในนภากาศ เจกเช่นเดียวกับ เวชยันตราชรถแห่งองค์อัมรินทร์า ฉะนั้น

(พระเจ้าสุทโธทนะทรงโอบอุ้มพระโอรสจาก พระนางศิริมาหยายา เพื่อถวายให้พระมหาฤๅษีทอด พระเนตร ครั้นแล้วพระมหาฤๅษีก็ทรงหลังพระอัสสุชล หายเงยพระพักตร์ขึ้นสู่นภากาศด้วยความเจี๊ยบบังน)

พระเจ้าสุทโธทนะ : ข้าแต่พระคุณเจ้าผู้มีจิตใจ เมตตากรุณย์มิเปลี่ยนผันคลอนแคลน ด้วยเหตุอันใด หนอที่ทำให้พระคุณเจ้าแสนหวั่นหวาดเศร้าโศกา ทั้ง ที่ทรงเพ็งกล่าววาจาแก่หม่อมฉันว่าการประสูติของ พระกุมารนั้นเป็นศุภนิมิตอันน่าอัศจรรย์ยิ่ง หรือจะทรง เล็งแลเห็นความจริงว่าบุตรของหม่อมฉันนี้จะไม่ มี จิรายุยืนนาน หรือพระกาฬมรณราชันย์กำลังจะมา พรากเธอไป หรือราชวงศ์พงศัพัตน์รุ้ของหม่อมฉันนี้ จะสูญสิ้นราศีในเงื้อมหัตถ์ของเธอสืบสกุล อนิจจา... พระคุณเจ้าข้า หม่อมฉันจะไม่ได้ไปสูภพหน้าด้วยความ สุขเทียวหรือ พระหน่อน้อยเอ๋ย... เพิ่งผลแยก แดกจากกอบยังมิทันไร กลับจะต้องถึงกาลประลัยเหี่ยวแห้งเสียก่อนจะออกช่ออรชรผลิดอกและผลอันโสภณ ไพโรจน์ทีเดียวหรือ พระคุณเจ้าผู้ถือพระญาณเป็นที่ ตั้ง ขอได้โปรดรับสั่งตอบหม่อมฉันด้วยเถิด หม่อมฉัน มิอาจจะบังเกิดความสุขได้โดยแท้ เพราะยอมทรง ทรชนกัณฑ์ว่า บุคคลผู้เป็นบิดาย่อมสนิทเสนหาใน ปิยบุตรของตนเพียงไร

อสิตมหาฤๅษี : ดูรามหาบพิตร ขออย่าได้ทรง เข้าพระทัยผิดไปในทำนองอื่นเลย เรื่องอันใดที่อาตมา ได้ทูลเฉลยต่อพระองค์ไปแล้วนั้น ย่อมกระจาง ผ่องแผ้วหาอันที่ควรจะสงสัยมิได้ ตัวอาตมาภพานั้นไชรั บังเกิดความเสียใจเพราะมีโอกาสได้เห็นพระมหาบุรุษ ผั่งดงามตั้งนี้ แต่อาตมาจะมีได้มีชีวิอยู่ทันเห็นเมื่อเธอ ได้ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญู อาตมาภพจึงกนโคกใน หัวใจเพราะจะต้องกระทำกาลกิริยาเสียก่อน แสน เสียด้วยเป็นนริรันครต่ออุตมลากคือมรรคผลนิพพานใน ครานี้

พระกุมารผู้เฝ้าองค์จะไม่ทรงโยตีในโลกียสุข เธอจะทรงแสวงทางพ้นทุกข์โดยบำเพ็ญพระปรมัตถ- บารมี ด้วยความพากเพียรในพินนทริยอย่างยอดเยี่ยม ในที่สุดเธอจะทรงดำเนินข้ามถึงปากแห่งพระสัพพัญ- ญุตญาณ

ดูก่อนมหาบพิตร ด้วยมหานาวาแห่งญาณรูป ของพระกุมารนี้ไชรั จะช่วยดึงรั้งสรรพสัตว์ที่ลอย ค้างอยู่กลางทะเลโศกอันมหันต์ ซึ่งมีมรณันต์เป็น เสมือนวายุกล้า พยาธิโรคาเป็นเสมือนพองน้ำ และ ความชราคร่ำคร่าเป็นดังระลอกคลื่น พระองค์จะทรง ช่วยมนุษย์โลกให้ข้ามลัดตัดคืนไปสู่นิพพานสุขอันเป็น อมตะธานี

พระกุมารจะทรงชี้โมกขมรรคาทิศแก่บ่วงประชาผู้ ตกอยู่ในห้วงทุกข์ หากแต่ยังลุ่มหลงว่าเป็นสุขอยู่ด้วย อาสวกิเลสทั้งหลาย เปรียบได้ตั้งกระทาขายผู้เดินหลง ทางวนไปเวียนมาอยู่ในป่ารกแห่งสังสารวัฏนี้ พระ- กุมารผู้ทรงศรีจะทรงตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นธรรมิกราชา และพลังแห่งธรรมานุภาพจะปลด เปลื้องเครื่องพันธนาการ แห่งนิราศยสังสารในบ่วง สัตว์ให้หลุดพ้นจากความมืดมนแห่งมหันตทุกข์ อีกให้ วิมุกต์จากบ่วงแห่งโมหะ อันมนุษย์มักก่อพันธะให้เกิด ขึ้นเอง ฉะนั้น

ตั้งนี้แหละองค์ราชันย์! แม้อาตมาภพจะได้บรรลู่ ซึ่งลาภอนันต์แห่งญาณภาวนาแล้ว จักเกิดประโยชน์ ไດแก่อาตมาเล่า ? เพราะเหตุจะไม่ได้อยู่เฝ้าสดับ พระธรรมอันล้ำเลิศรุจี มาตรแมนอาตมาภพจะได้มี ทิพยลาภไปนิवास ณ สรวงสวรรค์ ก็ยังถือเสมือน การทรมานอดีตอันในวัฏสงสารฉนั้นแล

พระเจ้าสุทโธทนะ : ข้าแต่พระคุณเจ้าข้า หม่อมฉันได้สดับการุณยพจน์ตั้งนี้แล้วค่อยวางใจ เสมือนขุนเขาสินธุราชได้ปลาดไปจากดวงใจอันหนัก อึ้งของหม่อมฉัน แม้จะยังประหวาดหวั่นถึงการที่ พระกุมารจะทรงสละโลก อันจะยังความวิโยคต่อการ สืบราชสันตติวงศ์ จะมีทางใดหนอที่จะให้ทรงหักเห พระทัยเสียจากนิพพานมรรคา ได้โปรดทรงพระกรุณา เล็ดพระคุณเจ้าข้า ที่หม่อมฉันกล่าววาจาตั้งนี้ หาใช่ มิมีรักในพระโมกขธรรมไม่ แต่หากพระกุมารจักต้อง

เสด็จไปสู่ไพโรพนาเช่นนั้น ศากยราชตระกูลอัน
มหาศาลของหม่อมฉันจะมีแปรผันสู่อันดาวसानหรือ
หรือ

อสิตมหาฤๅษี : ดูรามหาบพิตรผู้ทรงพระ-
เกียรติยศคือลอบหล้า ความปรารถนาของพระองค์
ผู้ทรงเป็นพระราชบิดานั้นย่อมเป็นที่เข้าใจในหมู่
นิกรชน แต่จะทรงหักห้ามผลแห่งการบำเพ็ญ
ปรมัตถบารมีแห่งพระโพธิสัตว์หาได้ไม่ ข้อนี้ขอได้
ทรงตรัสรู้ในพระทัยให้จงดีเถิด ขอทรงปล้มปิติเปรม
ปราโมทย์ในพระราชบุตรอันประเสริฐแห่งศากย-
ราชวงศ์พระองค์นี้ อย่าได้ทรงมีพระทัยเคลือบแคลง
ไปทางอื่น ด้วยพุทธบารมีอันชุ่มชื้นแห่งพระกุมารจะยัง
ราชตระกูลของพระองค์ให้ยืนนาน เป็นที่รู้จักแลกล่าว
ขานทั่วทวีปยิ่งกว่าพระองค์จะทรงจินตนาการมากนัก
และเมื่ออาตมภาพได้ประจักษ์แจ่มแจ้งแก่นัยนั้นมาถึง
พุทธลักษณะการแห่งพระราชโอรสสามตั้งเจตจำนง
แล้วเช่นนี้ ย่อมถึงเวลานาทีที่อาตมภาพจะขอถวาย
พระพรลา

พระเจ้าสุทโธทนะ : ข้าแต่พระคุณเจ้าข้า
ความเมตตาการุณย์ของพระคุณเจ้าเป็นที่ซาบซึ้ง
อย่างยอดเยี่ยมในดวงใจของหม่อมฉัน การเสด็จมาเยือน
ของพระคุณเจ้านั้นย่อมถือเป็นเกียรติเป็นศรีแก่หม่อม
ฉันและราชตระกูลเป็นล้นพ้น หม่อมฉันและเหล่าไพร่
พลขอถวายบังคมส่งเสด็จพระเจ้าข้า

กลุ่มผู้บรรยาย : ฝ่ายประชาเมืองกบิลพัสดุ์ใน
เวลานี้ ต่างชื่นชมยินดีในพระประสูติกาลที่โจษขาน
ทั่วพระนคร ผู้ชนแน่นเนืองนงยามเมื่อเสด็จนิวัตเข้าสู่
สุนิรินทร์ ฝ่ายองค์นฤปดินทร์ก็ทรงมีพระราชบัญชาให้
ประกอบยัญญูมัยบูชาเทพทุกราศี และกระทำมงคล
พิธีนานัปประการ เพื่อเฉลิมฉลองพระชนมวารแห่ง
พระราชบุตรสุดเสนหา เหล่าไพร่ฟ้าต่างรีบเร่งบันเทิง
สนานในศุภมงคลกาลกันถ้วนหน้าแล.

จบการประสูติแห่งพระศาสดา

พุทธทาสตายแล้ว ?...

* ต่อจากหน้า ๗๘

แต่สิ่งที่ท่านพุทธทาสเป็นห่วงที่สุดคือ จิต-
วิญญาณของชาวพุทธที่ถูกกระทำให้สละมานโดย
ลัทธิบูชาวัตถุ ก่อนหน้านั้นพุทธกับไสยของผีก็ตีหรือ
พราหมณ์ก็ตี อยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เป็นรากฐาน
ระบบจริยธรรมของพื้นที่เข้มแข็ง ทั้งยังช่วยปกป้อง
รักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ ลำธาร
ทะเล และสรรพสัตว์ มิได้ถูกทำลายทำร้ายรังแกจาก
มนุษย์จนสูญเสียมรดก ท่านพุทธทาสจึงเสนอแก่น
พุทธศาสนาและโลกุตตรธรรม ในฐานะที่เป็นวิทยา-
ศาสตร์ทางวิญญาณที่สามารถนำมาเป็นอุดมธรรม
ในวิถีชีวิตทางโลกย์ ดุจลี้ญอยู่ระหว่างเขี้ยวอสรพิษ
ทั้งนี้เพื่อสกัดกั้นมิให้พุทธศาสตร์ไปเสื่อมสพกับ
ไสยศาสตร์และวิทยาศาสตร์ แบบวัตถุนิยมซึ่ง
ทำร้ายมนุษยภาพ และทำลายระบบนิเวศน์ของโลก
จักรวาลอย่างรุนแรง

อันที่จริงในสมัยที่ท่านพุทธทาสยังเดินเห็นอยู่ใน
สวนโมกขนิมิต “ธรรมโฆษณ์” ของท่านก็ได้เข้าถึงใจ
ชาวพุทธอย่างแพร่หลายนัก แม้ท่านเองจะมีชื่อเสียง
โดดเด่นเพียงใดก็ตาม เมื่อท่านละสังขารผ่านไป ๑๐
ปีก็เป็นธรรมดาที่เสียง “ธรรมโฆษณ์” จากสวนโมกข์
จะแผ่วเบาลงทุกที จนสักวันหนึ่งอาจเงียบหายไป และ
วันนั้นอาจเป็นวันที่ “พุทธทาส” ได้ตายไปแล้วจริง ๆ
ตายไปจากใจของพุทธบริษัทไทยซึ่งได้กลายเป็น
“วัตถุกทาส” ของลัทธิบูชาวัตถุอันบ้าคลั่งภายใต้
เล่ห์คดโกงของประเพณีพุทธศาสนาอันวิจิตรตระการ.

ปิดฉาก ภิกษุณีวรมัย กบิลสิงห์

๒๕๔๙ โดยการรับศีล ปลงผม และนุ่ง
ห่มสีเหลืองอ่อนที่วัดบวรนิเวศวิหาร
จากท่านเจ้าคุณพรหมมุนี (ผิน ธรรม-
ประทีป) จากนั้นเดือนพฤษภาคม พ.ศ.
๒๕๐๓ จึงเดินทางไปอินเดียและได้
อธิษฐานจิตต่อองค์สมเด็จพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้าขอบวชเป็นภิกษุณี ภายใต้
ต้นศรีมหาโพธิ์ พุทธคยา

ต่อมาในปี ๒๕๑๔ จึงได้เดินทางไป
รับบริการบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุณี
ที่ไต้หวัน โดยมีพระคุณท่านศาสตรา-

จารย์เต้าอัน แห่งสำนักวัดเขาซุงซาน
เป็นองค์อุปัชฌาย์ พร้อมด้วยพระ-
อาจารย์อีก ๙ รูป พระผู้ทำพิธี ๒ รูป
และพระพี่เลี้ยง ๒ รูป ได้รับฉายาว่า "สี้อ
ต้า เต้า ผัวซื่อ" แปลว่า "พระมหาโพธิ
ธรรมาจารย์ วงศ์ศากยะ"

ระหว่างที่ครองสภาพการเป็น
นักบวชนั้นได้ทำกิจกรรมสนับสนุนการ
ส่งเสริมพุทธศาสนา และสงเคราะห์ผู้ที่
ขาดโอกาสในสังคมมากมาย
ที่สำคัญท่านเป็นผู้ก่อตั้ง "วัตร-

ถึงแม้ว่า "ภิกษุณี" จะไม่ได้รับ
การยอมรับจากระบบสงฆ์
ไทยอย่างเป็นทางการ แต่มี
ผู้หญิงหลายคนที่ยึดใฝ่ในการเข้าถึง
พระธรรมไม่ยอมจำนนต่อกฎเกณฑ์
และหาช่องทางเข้าสู่สมณเพศด้วย
ตนเอง หากดูจากประวัติศาสตร์

เราได้อ่าน "สามเนรีสาระ"
"สามเนรีจริงดี" บุตรีของนายอินทร์ก็
ผู้ที่มีความคิดเป็นขบถต่อระบบสังคม
ในสมัยรัชกาลที่ ๗

มาถึงยุคปัจจุบัน ทุกคนรับทราบ
ข่าวคราวของ "ภิกษุณีฉัตรสุมาลย์
กบิลสิงห์" ที่เริ่มต้นด้วยการเป็น
"สามเนรีธัมมันทา" แล้วเดินทางไป
อุปสมบทที่ประเทศศรีลังกา เมื่อไม่นาน
มานี้

ภิกษุณีอีกรูปหนึ่งละเลยไม่เอ่ย
ถึงไม่ได้ คือ "ภิกษุณีวรมัย กบิลสิงห์"
มารดาของภิกษุณีฉัตรสุมาลย์ ซึ่งละ
สังขารไปเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายนที่ผ่าน
มา ด้วยวัย ๙๕ ปี

จากอดีต ท่านเริ่มบรรพชา
อุปสมบทเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ.

พระมหาโพธิธรรมาจารย์ (ภิกษุณีวรมัย กบิลสิงห์)

ลูกหลานเรียกท่านว่า "หลวงย่า" "หลวงยา" หรือ ภิกษุณี วรมัย กบิลสิงห์
ถือกำเนิดที่ ต.หนองปลาตุก อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี เมื่อ ๖ เมษายน ๒๔๕๑ เป็นบุตร
คนที่ ๖ ในครอบครัวที่มีบุตรธิดา ๖ คน มารดาชื่อส้มจิ้น ในบั้นปลายชีวิตซึ่งบวชเป็น
แม่ชี และเสียชีวิตในผ้าขาว บิดาชื่อเตียง "หลวงย่า" ใช้สกุลกบิลสิงห์ ซึ่งเป็นสกุล
พระราชทานแก่ นายฉัตรมหาดเล็กหลวง และเป็นลูกผู้ของคุณยายส้มจิ้น เมื่อสามปี
ตาย คุณยายส้มจิ้นอายุเพียง ๓๖ ปี ถูกผู้มีอิทธิพลรังแก จึงอพยพลูก ๆ เข้ากรุงเทพฯ
"หลวงย่า" ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนมหาพฤตาราม, อัสสัมชัญ คอนแวนต์ และ
เคยไปเรียนที่ป็นิ่งในช่วงสั้น ๆ และได้เข้าเรียนพลศึกษา เป็นครูพลศึกษาหญิงคนแรก
ของประเทศไทย มีความถนัดพิเศษทางด้านฝรั่ง

ท่านสอบได้วุฒิทางการศึกษา (วุฒิ พ.ป.) เป็นครูสอนพลศึกษาที่ ร.ร.เบญจมา-
ราชาลัย กรุงเทพฯ ได้เคยเดินทางโดยจักรยานไปกับคณะลูกเสือไทยไปสิงคโปร์ ใช้เวลา
๒๙ วัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ป็นสตรีไทยคนแรกที่ทำสถิตินี้ เป็นการยืนยันว่าความ
มานะอดทน ไม่จำกัดด้วยความแตกต่างทางเพศ

นอกจากเป็นครูแล้ว ท่านยังเป็นนักเขียน ได้ใช้ชีวิตเป็นนักหนังสือพิมพ์อยู่หลายปี
ในชีวิตส่วนตัว ท่านสมรสกับนายก่อเกียรติ ชฎาเสนา สส.จังหวัดตรัง พรรคประชาธิปัตย์
พ.ศ. ๒๔๘๕ มีลูกหลานโดยสายโลหิต คือธิดา ได้แก่ รศ.ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์
ซึ่งต่อมาบรรพชาเป็นสามเนรีธัมมันทา (พ.ศ. ๒๕๔๔) มีหลานชาย ๓ คน คือ นาย

ทรงธรรมกัลยาณี" ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษม ก.ม. ๕๒-๕๓ ต.พระประโทน อ.เมือง จ.นครปฐม เป็นวัดที่ท่านก่อสร้างไว้ ด้วยทุนส่วนตัวร่วมกับลูกหลานญาติมิตร ภายในบริเวณซึ่งมีเนื้อที่กว่า ๖ ไร่ มีตัวอาคารตึกสามชั้นซึ่งแบ่งเป็นสัดส่วนในการปฏิบัติธรรม

ปัจจุบันนี้วัดทรงธรรมกัลยาณียังคงมีกิจกรรมทางพุทธศาสนาอยู่ โดยมีภิกษุณีฉัตรสุมาลย์ เป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ โดยได้จัดโครงการอบรมเด็กนักเรียนเรื่องพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้น ม.๑ ถึง ม.๖ ในวันศุกร์ช่วงเย็น และวันอาทิตย์ช่วงเย็น เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้เรื่องพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น

"ก่อนที่ภิกษุณีวรมัย กบิลสิงห์ หรือหลวงย่า จะละสังขาร ได้ปรารภว่า ดีใจที่ลูก ๆ ได้บวชเป็นสามเณรี และภิกษุณีตามลำดับแล้ว และยังบอกอีกว่าอยากได้สามเณรีหรือภิกษุณีสัก ๑๐๐ รูป และยังถามกลับมาว่าแล้วมีสงฆ์หรือไม่มี เราก็ตอบหลวงย่าไปว่ามีค่ะ และสู้ค่ะ"

ภิกษุณีฉัตรสุมาลย์ยังได้เล่าถึงธรรมที่หลวงย่าฝากไว้ถึงลูกศิษย์และญาติโยมก่อนละสังขาร ว่า

"สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมเป็นธรรมดา ขอให้ท่านทั้งหลายอย่าตั้งอยู่บนความประมาท"

เอกฉัตร นายวรฉัตร นายฉัตรฐากร กบิลสิงห์ เหลนย่าทวด ๒ คน คือ ต.ญ.นันทชนก กบิลสิงห์ และ ต.ช.ปารมี กบิลสิงห์ การหักเขี้ยวเข้าสู่สมณเพศ ท่านเริ่มหันมาสนใจการทำสมาธิ และศึกษารธรรมะ เริ่มต้นจากวัดปากน้ำภาษีเจริญ หลวงพ่อลี วัดอโศการาม การทำกรรมฐานแบบวิมุตตมหาธาตุ ฯลฯ และเริ่มออกหนังสือวิปัสสนาบันเทิงสาร เป็นนิตยสารธรรมะรายเดือน ติดต่อกันนานถึง ๓๒ ปี

ท่านรับศีล ๘ จากท่านเจ้าคุณพรหมมุนี (ผิน สุวโจ) รองเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๙๙ และต่อมาได้เดินทางไปรับการบรรพชาอุปสมบทจากได้หวัน

พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นภิกษุณีองค์แรกในประเทศไทย เริ่มก่อตั้งวัดทรงธรรมกัลยาณี ที่จังหวัดนครปฐม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๑ ดำเนินกิจการในกาเผยแผ่พระพุทธศาสนา อบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชน และทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ควบคู่กันมาตลอด

พระมหาธรรมมาจารย์มหาเถรี มีสามเณรีธัมมนันทา บุตรี โดยสายโลหิต และสายธรรม สืบสานการรับใช้พระศาสนาต่อมาจนปัจจุบัน

ที่มา : <http://www.thaibhikkhunis.org/a13.html>

กรอบแนวคิด...

๑ ต่อจากหน้า ๘๐

เรียนพุทธศาสนาจากชีวิตและการงาน

คนทั่วไปมักมีทัศนคติว่าพุทธศาสนาเป็นเรื่องไกลตัว เป็นสิ่งที่อยู่ในวัดวาอาราม และเป็นภารกิจที่อยู่กับพระสงฆ์แม่ชี เท่านั้น โดยที่คนทั่ว ๆ ไปซึ่งมีชีวิตแบบโลก ๆ ก็ต้องเห็นแก่ตัว ดิ้นรน แข่งขันเพื่อความสำเร็จด้านต่าง ๆ

แล้วเช่นนี้ เราจะเรียนพุทธศาสนาไม่ได้หรือ ในชีวิตการงานที่เราต้องอยู่เป็นกิจวัตรประจำวัน

พุทธพจน์บทหนึ่งได้ตรัสในประเด็นนี้และตอบคำถามดังกล่าว ได้แสดงเอาไว้ว่า "โลกก็ดี เหตุให้เกิดโลกก็ดี ความดับสนิทของโลกก็ดี ทางให้ถึงความดับสนิทของโลกก็ดี ตถาคตบัญญัติไว้ที่ว่างกายอันยาวประมาณวาหนึ่ง พร้อมทั้งสัญญาและใจ" นั่นหมายความว่า มีแต่ชีวิตที่เป็น ๆ อยู่ที่นี่เท่านั้นที่เราสามารถศึกษาพุทธศาสนาได้ ศึกษาถึงสิ่งที่ปรากฏอยู่ อยู่ในจิต ศึกษาถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นสุข ทุกข์และความรู้สึกที่ไม่ชัดเจนว่าเป็นสุขหรือทุกข์ว่า มันเป็นไปอย่างไรยามที่เกิดผัสสะจากสิ่งที่มากระทบทั้งที่เป็นอวิชชา (อวิชชา ผัสสะ) และสิ่งกระทบที่ไม่เป็นอวิชชา มีความแตกต่างกันอย่างไร มีความรู้สึกอะไรเกิดขึ้น ก่อเกิดความหมายในการนึกคิดปรุงแต่งในตัวเราอย่างไร สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความรู้ที่มีคุณค่าต่อการปฏิบัติในชีวิต ถือเป็นบทเรียนที่คอยสอนและประดับประดาชีวิตต่อไป

อาจารย์พุทธทาสชี้ว่า เราทุกคนสามารถเรียนพุทธศาสนาจากชีวิตและการงานได้ เพราะในชีวิตและการงานมีทุกสิ่งทุกอย่างรวมอยู่นั่นคือ ความผิดความถูก ความโง่ความฉลาด ความสุขความทุกข์ ความแพ้ความชนะ ความดีใจเสียใจ

ความสำเร็จความล้มเหลว ซึ่งความเป็นของคู่เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นครูสอนศาสนาให้กับศาสนิกชนทุกท่าน โดยเฉพาะความทุกข์ซึ่งเรามักต้องประสบมากและบ่อยครั้งกว่าความสุข ความทุกข์เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาสามารถใช้ศึกษาเพื่อไปสู่การดับทุกข์ได้นั่นเอง.

แวดวงเสขิยธรรม

เมษายน – กรกฎาคม ๒๕๕๖

ดำเนินการเปลี่ยนแปลง และเลื่อนกำหนดปิดต้นฉบับ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ฉบับที่ ๕๖ (เมษายน – มิถุนายน) ออกไป ครึ่งเดือนแรกของเมษายนจึงหมดไปกับการจัดเตรียมและจัดทำต้นฉบับและอาร์ตเวิร์ค แต่อย่างไรก็ตาม เสขิยธรรมก็ยังมีโอกาสไปร่วมงานภาวนาเพื่อสันติภาพ ของกลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติภาพ ร่วมกับเพื่อนชาวคริสต์และอิสลาม ที่หน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกา ถนนวิบูลย์ กรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๖ เวลา ๑๙.๐๐ – ๒๑.๐๐ น.

● จากนั้น ก่อนการจัดส่ง “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ให้กับสมาชิก ผู้ประสานงานและกรรมการบางท่าน ก็เดินทางไปร่วมประชุมกับกลุ่มรักษ์เชียงใหม่ของ มูลนิธิโกลดคิมทอง และโครงการเวทีสุขภาพคนจน ที่สำนักงานกลุ่มรักษ์เชียงใหม่ของ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ เพื่อเตรียมจัด “ธรรมยาตราเพื่อรักษาลำน้ำโขง” อันเป็นโครงการ “ธรรมยาตรา” อีกโครงการหนึ่ง ภายใต้การริเริ่มของ “กลุ่มเสขิยธรรม”

● และหลังจากพระสมุณฺเฑียร สุเมธโชติ กรรมการดำเนินงานของกลุ่มฯ ได้เดินทางไปจัดเตรียมสถานที่ประชุมใหญ่ร่วมกับกลุ่มสังฆสภาพัฒนา สมาชิกบางส่วนของกลุ่มเสขิยธรรม ก็ร่วมประชุมใหญ่กันที่วัดกุดชุมใน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ในวันที่ ๒๐ – ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖ (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมจากหน้าที่ ๔๐ ของจดหมายข่าวเสขิยธรรมฉบับนี้)

● ถัดมาอีก ๓ วัน วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๖ กลุ่มเสขิยธรรม ร่วมกับ โครงการเวทีสุขภาพคนจน กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติภาพ กลุ่มพุทธทาสศึกษา เครือข่ายชาวพุทธฯ และสำนักพิมพ์สุขภาพใจ จัดกิจกรรม “รำลึก ๙๗ ปี มรณกรรมพุทธทาสภิกขุ” ขึ้น ที่อนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ สีแยกคอกวัว กรุงเทพฯ โดยเชิญ อ.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ มาปาฐกถา หัวข้อ “ศาสนธรรมกับสันติภาพโลก” และมี บาทหลวงวิชัย โภคทวี กับพระไพศาล วิสาโล ร่วมเสวนา หัวข้อ “ศาสนธรรมกับสันติภาพโลกยุคหลังสงครามอิรัก” โดยมี อ.วิลาสินี พิพิธกุล จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินรายการ อีกทั้งยังมีดนตรีภาวนาของ เมธี จันทร์งานนี้ ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน ภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไปกว่า ๓๐๐ คน

● ต่อมา ระหว่างวันที่ ๔ – ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ กลุ่มเสขิยธรรม ร่วมกับ กลุ่มรักษ์เชียงใหม่ และโครงการเวทีสุขภาพคนจน จัดกิจกรรม “ธรรมยาตราเพื่อรักษาลำน้ำโขง” โดยล่องเรือจากเชียงของ ผ่านหลวงพระบาง ไปสิ้นสุดที่เวียงจันทน์ งานนี้ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนหลายแขนง และผู้ห่วงใยต่อปัญหาการระเบิดเกาะแก่ง ตลอดจนสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมสองฝั่งโขงเข้าร่วมเป็นจำนวน ๓๙ คน ลักษณะที่นำสนใจของกิจกรรมนี้ก็คือ ผู้เข้าร่วมทั้งหมดและคณะทำงานได้ร่วมกันเฉลี่ยค่าใช้จ่ายและร่วมใช้แรงงานต่างๆ ในลักษณะรวมหมู่ ในที่สุดท้าย คณะธรรมยาตราฯ ยังได้ร่วมกับสำนักพิมพ์มูลนิธิโกลดคิมทอง ทอดผ้าป่าหนังสือแก่ห้องสมุดมหาสิลา วีรวงค์ และร่วมเสวนากับนักเขียนและสื่อมวลชนไทย – ลาว หลายแขนงอีกด้วย

● ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๖ คณะกรรมการดำเนินงานที่ได้รับการรับรองจากที่ประชุมใหญ่ ก็ประชุมกันครั้งแรกที่ ห้องประชุมมูลนิธิโกลดคิมทอง เพื่อกำหนดโครงสร้างและวางแผนงานในการทำงานประจำปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ ตามแนวทางหลัก ๆ ซึ่งผ่านการหารือจากที่ประชุมใหญ่มาแล้ว

๑ จากนั้น วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๔๖ พระกิตติศักดิ์ กิตติ-
โลกโณ และพระทวีศักดิ์ จิระมูโม ร่วมเดินทางกับกลุ่มศาสนิกชน
ชาวไทยเพื่อสันติภาพ และเครือข่ายชาวพุทธฯ ไปยื่นหนังสือเรียก
ร้องให้หน่วยราชการที่รับผิดชอบต่อการหนีภาษีไทย-มาเลเซีย
ในพื้นที่ คือ จังหวัดสงขลา กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด
สงขลา กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๔ และ
มณฑลทหารบกที่ ๔๒ ให้ความเมตตา มีขันติ และใช้สันติวิธี ใน
การปฏิบัติการต่าง ๆ ต่อชาวบ้านอำเภอจะนะ ที่คัดค้านโครงการ
ดังกล่าว หลังจากนั้นจึงได้เดินทางไปเยี่ยมเยียนและให้กำลังใจ
ชาวบ้านที่ร่วมชุมนุมอยู่ที่ลานหอยเสียบ พร้อมทั้งปักค้างคืน
ในที่ชุมนุม

๑ กิจกรรมสุดท้าย คือ งาน “ทศวรรษแห่งการจากไปของ
พุทธทาสภิกขุ” ซึ่ง กลุ่มเสวียนธรรม ร่วมกับ กลุ่มพุทธทาสศึกษา
โครงการเวทีสุขภาพคนจน เครือข่ายชาวพุทธฯ มูลนิธิโกลด
คิมทอง และสำนักพิมพ์สุขภาพใจ จัดขึ้นที่ ห้องประชุมศรีอยุธยา
หอวิชาวุธ หอสมุดแห่งชาติ ในวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เวลา
๑๒.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. โดยมีการปาฐกถา หัวข้อ “สังคมไทยกับ
ทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธทาสภิกขุ” โดย อาจารย์สุลักษณ์
ศิริรักษ์ และการเสวนา “ศึกษาชีวิตและผลงานพุทธทาสภิกขุผ่าน

หนังสือเล่าไว้เมื่อวัยสนธยา” โดย คุณประชา หุตานวัตร และ
คุณอรศรี งามวิทยาพงศ์ ดำเนินรายการโดย คุณไตรภพ ลิม-
ปพัทธ์ ในงานวันยังมี ๓ กวีซีไรท์ คือ คุณอังคาร กัลยาณพงศ์
คุณเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และคุณคมทวน คันธนู มาร่วมอ่าน
บทกวี “รำลึกพุทธทาสภิกขุ” และมีการประมุขภาพเขียนชุด
“โมกขพลาาราม” ของคุณเทพศิริ สุขโสภา ซึ่งดำเนินรายการโดย
คุณนารี แซ่ตั้ง ตลอดจนการแสดงธรรมสังคีตโดย เมธี จันทรา
และเพื่อน โดยมีคุณแทนคุณจิตติสระ เป็นพิธีกรดำเนินรายการ
ตลอดงาน อนึ่ง งาน “ทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธทาสภิกขุ”
ครั้งนี้ ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน พระภิกษุสามเณร และ
เมธี ตลอดจนประชาชนทั่วไป และสมณะกับสมาชิกชาวอโค
กว่า ๕๐๐ คน มาร่วมงาน

นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่ “กลุ่มเสวียนธรรม” จัดขึ้น
ด้วยความร่วมมือหลาย ๆ ลักษณะ จากบุคคล และองค์กร
ต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อศาสนิก และสมาชิกกลุ่มเสวียนธรรมอีก
หลาย ๆ ท่าน เราหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากิจกรรมเหล่านี้ จะมี
ประโยชน์ต่อเพื่อนศาสนิก และการพระศาสนาไม่มากนักน้อย อย่าง
ไรก็ตาม “กิจกรรม” เช่นนี้จะเกิดขึ้นอีกไม่ได้ หากเราไม่ได้รับการ
สนับสนุนจากทุกฝ่าย ดังที่ผ่านมา...

สิทธิประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มเสวียนธรรม และสมาชิก “จดหมายข่าวเสวียนธรรม”

๑. ลด ๒๐% เมื่อซื้อหนังสือของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค
๒๑๑/๒ ซ.งามวงศ์วาน ๓๑ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทร. ๐๒-๙๕๒-๕๐๖๐-๒ โทรสาร ๐๒-๕๙๐-๙๓๓๗
๒. ลด ๒๕% เมื่อซื้อหนังสือของสำนักพิมพ์มูลนิธิโกลดคิมทอง
(และลด ๑๐% เมื่อซื้อหนังสือของ สนพ.อื่นในร้านโกลดคิมทอง)
๘/๒๓ ซ.บ้านช่างหล่อ ถ.พรานนก บางกอกน้อย กรุงเทพฯ
๑๐๗๐๐ โทร. ๐๒-๕๑๒-๐๗๕๔, ๐๒-๕๑๑-๐๗๗๔,
๐๒-๘๖๖-๑๕๕๗ กศ ๐ โทรสาร ๐๒-๘๔๘-๙๗๕๖
๓. ลด ๒๕% เมื่อซื้อหนังสือของสำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก
๔๑๖ ซ.เจริญสนิทวงศ์ ๖๗ แขวงบางพลัด เขตบางพลัด
กรุงเทพ ๑๐๗๐๐ โทร. ๐๒-๘๘๑๑๓๓๔
๔. ลด ๒๐% เมื่อซื้อหนังสือที่ร้านเคล็ดไทย
และลด ๑๐% เมื่อสั่งซื้อทางไปรษณีย์
๑๑๗-๑๑๙ ถ.เพ็ญนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐๒-๒๒๕-๙๕๓๖-๙ โทรสาร ๐๒-๒๒๒-๔๑๘๘
๕. ลด ๒๐% เมื่อซื้อสินค้าของมูลนิธิโลกสีเขียว
๓๙๔/๔๖-๔๘ ถ.มหาราช เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐๒-๖๒๒-๒๒๕๐-๒ โทรสาร ๐๒-๖๒๒-๑๖๑๘
๖. ลด ๒๐% เมื่อซื้อหนังสือของสวนเงินมีมา
(และลด ๑๐% เมื่อซื้อหนังสือของ สนพ.อื่นในร้านศึกษา
การณีสั่งซื้อทางไปรษณีย์ไม่รวมค่าจัดส่ง)
๑๑๓-๑๑๕ ถ.เพ็ญนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐๒-๒๒๕-๙๕๓๖-๙ โทรสาร ๐๒-๒๒๒-๔๑๘๘

๗. ลด ๑๕% เมื่อซื้อหนังสือของมูลนิธิสุขภาพไทย
๕๒๐/๑-๒ ซ.เทศบาลรัษฎะเหนือ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
๑๐๙๐๐ โทร. ๐๒-๙๔๕-๓๔๙๐ โทรสาร ๐๒-๙๕๔-๓๔๙๑
 ๘. ลด ๕% เมื่อซื้อผัก ผลไม้และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์
ลด ๒๐% เมื่อซื้อหนังสือของมูลนิธิสายใยแผ่นดิน
๑๘๓ อาคารวีเจเนทีเฮาส์ ถ.ราชดำริ ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทร. ๐๒-๖๕๑-๙๐๕๕-๖ โทรสาร ๐๒-๖๕๑-๙๐๗๒
 ๙. ลด ๕% เมื่อซื้อผลิตภัณฑ์ขององค์กรกองทุนสัตว์ป่าโลก
สำนักงานประเทศไทย (ค่าจัดส่งทั่วประเทศ ๓๐ บาท)
๑๐๔ อาคาร OUTREACH AIT ตู๊ ปณ.๔ อ.คลองหลวง
จ.ปทุมธานี ๑๒๑๒๐
โทร. ๐๒-๕๒๔-๖๖๘-๙ โทรสาร ๐๒-๕๒๔-๖๑๓๔
- และ ลด ๓๐% เมื่อซื้อหนังสือของกลุ่มเสวียนธรรม
ลด ๑๐% เมื่อเข้าร่วมสัมมนาฝึกอบรม ทศนศึกษา
ที่จัดโดยกลุ่มเสวียนธรรม

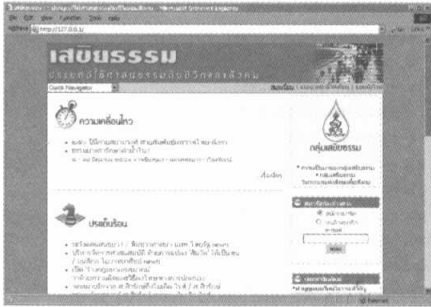
หมายเหตุ

- ต้องแสดงบัตรทุกครั้งเมื่อประสงค์จะใช้สิทธิประโยชน์
- สมาชิกเก่ากรุณาส่งรูปขนาด ๑ นิ้ว ๒ รูป เพื่อออกบัตรสมาชิก
- สั่งซื้อทางไปรษณีย์ กรุณาจัดส่ง
- สิทธิประโยชน์ดังกล่าวใช้ได้เมื่อสั่งซื้อโดยตรง
และจากร้านค้าที่ระบุไว้เท่านั้น

เว็บไซต์น่าสนใจ

เสขิยธรรม

<http://skyd.org>

พุทธทาสศึกษา

www.buddhadasa.org

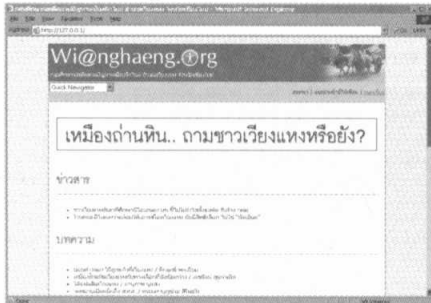
อ.ตัง...เครื่องมาศ วุฒิการณ์

<http://kruamas.org>

Wi@nghaeng

www.wianghaeng.org

สมัครสมาชิกเสขิยธรรมวันนี้

รับหนังสือดีมูลค่า **๒๐๐** บาท
สำหรับสมาชิก **๑** ปี
แถมมูลค่า **๕๐๐** บาท เมื่อสมัคร **๒** ปี

ตัวอย่างหนังสือ

นิทานภาพเพื่อฝัน

นิทานภาพสำหรับเด็ก จัดทำโดยบริษัทเทพินา อุดสาหกรรม จำกัด ซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กในด้านจินตนาการ และการแสดงออก มีหลากสีสัน หนึ่งชุดมี ๓ เรื่อง "สัตว์ประหลาดปล่องควัน" "แมลงอปลักษณ์" "สุนัขอยากเป็นหนัง"

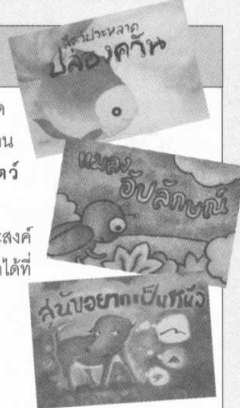
หากพระสงฆ์ แม่ชี หรือบุคคลใดที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก มีความประสงค์จะรับนิทานภาพนี้ เขียนประวัติการทำงาน พร้อมชื่อที่อยู่ของท่าน ส่งมาได้

สำนักงานกลุ่มเสขิยธรรม

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา

เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๑๓๕-๗๓๘๕-๖

หนังสือใหม่น่าสนใจ

เรื่องพระโพธิสัตว์

เสขิยโกเศศ-นาคะประทีป เขียน
ศูนย์ไทยอินเบต พิมพ์ครั้งแรก มิถุนายน ๒๕๔๖

กระดาษปอนด์ ๒๐๐ หน้า

ราคา ๑๕๐ บาท

สุจิตต์เรือนร้อยหน้า

เนื่องในโอกาสเปิดเรือนร้อยหน้า

วันอังคารที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๖

กระดาษปอนด์ ๓๒๒ หน้า

เสขิยธรรม

ข้าพเจ้า พระ แม่ชี นาย นาง น.ส.

ฉายา/นามสกุล

อายุ ปี พรรษา

การศึกษา นักรรรม บาลี เปรียญ

ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

มัธยมศึกษา, ปวช., ปวส.

อื่น ๆ (ระบุ)

อาชีพ รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ ทำงานเอกชน

ธุรกิจส่วนตัว นักศึกษา

อื่น ๆ (ระบุ)

รายได้/เดือน งานอดิเรก

หนังสือที่ชอบอ่าน ๑.

๒.

สมัครเป็นสมาชิก หนังสือ "เสขิยธรรม"

สมาชิกใหม่ ต่ออายุสมาชิก (เลขสมาชิกเดิม.....)

เป็นเวลา ปี (ปีละ ๒๐๐ บาท ๔ ฉบับ) เป็นเงิน

เริ่มรับตั้งแต่ฉบับ

สถานที่ส่งหนังสือ

.....

.....

.....

.....

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โดยได้แนบ ธนาณัติ ตัวแลกเงินไปรษณีย์ เช็คของขวัญ

ส่งจ่ายในนาม นางสาวบัวหลง พิมพ์ลา (ปณ.คลองสาน)

ส่งมาที่ สำนักงานกลุ่มเสขิยธรรม

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา

เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕-๒๕๕๕

๑๐๐ ปีชาตกาลพุทธทาสภิกขุ

"ร่วมศึกษาเพื่อสืบสานปณิธานพุทธทาส"

รายชื่อผู้สมัครสมาชิกเสขิยธรรม

๑. คุณสมศักดิ์ ศรีสำราญ	๒๐๐
๒. คุณธนภักษ์ ทองน้อม	๕๐๐
๓. คุณเคษะ จริยภูมิ	๒๐๐
๔. คุณรัญจวน อินทรกำแหง	๒๐๐
๕. คุณคำพร แถมอินทร์	๒๐๐
๖. คุณจุลทัศน์ อุปัทมฉาย	๒๐๐
๗. คุณสุวนา อมรพิศาลมิตร	๒๐๐
๘. พระมหาบุญญ จิตตนาถโก	๒๐๐
๙. อ.ประจักษ์ พุทธเจริญ	๒๐๐
๑๐. คุณวิจิตร ประสว	๒๐๐
๑๑. คุณธัญชลิ ธีระวิชิตานนท์	๒๐๐
๑๒. คุณวิฑูรย์ ประเสริฐเจริญสุข	๕๐๐
๑๓. คุณอนิชา ศรีโรจนันท์	๑,๐๐๐
๑๔. คุณพิมพ์มาลี คำข้า	๕๐๐
๑๕. คุณสมโภชน์ อุไรเวโรจนาการ	๕๐๐
๑๖. คุณรพีพรรณ บุญพัฒน์นาการ	๒๐๐
๑๗. คุณดวงพร ริมคูสิต	๒๐๐
๑๘. คุณภรณ์จรรยา สุขรุ่ง	๒๐๐
๑๙. คุณกันตนา โคธนันต์	๒๐๐
๒๐. คุณกนิษฐา ปวีณะโยธิน	๒๐๐
๒๑. คุณภรณ์ภา ตระกูลสังจาวัตร	๒๐๐
๒๒. คุณสุรัชย์ เศษะพันธุ์	๕๐๐
๒๓. คุณธนชัย ตันติจินดา	๒๐๐
๒๔. คุณสุชัย พงกชวิวัฒน์	๒๐๐
๒๕. คุณรัชนี แมนเมธี	๒๐๐
๒๖. คุณมนสิกุล โอวาทภัสร์	๒๐๐
๒๗. คุณนัยนา ธนวิฑูโร	๕๐๐
๒๘. คุณสมศรี ไตรสุทธิ	๒๐๐
๒๙. พระมหาวิริยะ พุทธิวิโร	๒๐๐
๓๐. คุณจตุมา เทวะประทีป	๕๐๐
๓๑. คุณประทุมศรี หุตยานนท์	๒๐๐
๓๒. คุณพรทิพย์ บุญญาบุรฉัตร	๒๐๐
๓๓. พระเวศิต สุจิตโต	๒๐๐
๓๔. คุณลัดดา สุขสุวรรณ	๒๐๐
๓๕. คุณหิมาพรรณ รักแตงาม	๒๐๐
๓๖. คุณสมนึก รั้งคุณบุรฉัตร	๒๐๐
๓๗. คุณสุสติ คงภักดี	๒๐๐
๓๘. คุณนุชรี ศรีโรจน์	๒๐๐
๓๙. NONGLUCK SOMSRI	๖๐๐
๔๐. แม่ชีสว่าง เต็มพร้อม	๕๐๐
๔๑. คุณชุมพล แก้วสม	๕๐๐
๔๒. คุณพรณี วงศ์วิกรมยศานต์	๕๐๐
๔๓. คุณสุนันท์ แซ่แก้ว	๒๐๐
๔๔. คุณวาสนา ชินวรากร	๕๐๐
๔๕. คุณพรทิพย์ เขาวรีวงษ์	๖๐๐
๔๖. คุณอนิรุธ โภค	๒๐๐
๔๗. คุณเครือพันธ์ ทำมาหากิน	๒๐๐
๔๘. ห้องสมุดวิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล	๒๐๐

รายชื่อผู้สมัครสมาชิกอุปถัมภ์

๑. คุณรัญจวน อินทรกำแหง	๕๐๐
๒. คุณมนสิกุล โอวาทภัสร์	๒๐๐
๓. คุณหิมาพรรณ รักแตงาม	๒๐๐
๔. คุณอร่ามศรี กำปั่นทอง	๒๐๐
๕. คุณพรทิพย์ เขาวรีวงษ์	๕๐๐

สมาชิกอุปถัมภ์ (กรณีพิเศษ)

คุณสมเกียรติ อภิญาธาน

สนับสนุนห้องสมุดวัดและโรงเรียน

ในชนบท ๕๐ แห่ง

เป็นสมาชิกเสขิยธรรม ๑ ปี

ผู้มีความประสงค์จะรับการอุปถัมภ์

กรุณาติดต่อผู้ประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม

สวัสดีครับ
ท่านสมาชิกนักอ่านเสวยธรรม
หนอนแวนกลับมารายงานตัว
เข้าสู่หนังสืออีกครั้งนะครับ ฉบับนี้ขอออก
ตัวไว้ว่ากำลังยุ่งกับการงานเช่นเคย แต่ก็
พยายามจะเสียดเวลาเสาะหาหนังสือที่
น่าสนใจมาแนะนำให้อ่านกันนะครับ ไม่
ทราบว่าจะถูกใจกันบ้างหรือเปล่านั้น

ชีวิตของคนเราก็คงต้องมีข้อจำกัด
อย่างนั้นนะครับ เราคงไม่สามารถทำอะไร
ตามที่เราต้องการได้ทั้งหมด แต่หนอน
แวนก็หวังว่าท่านนักอ่านจะยังมีหนังสือ
เป็นเพื่อนที่ติดนะครับ เพราะอย่างน้อยเรา
ก็จะสามารถอยู่กับตัวเองได้อย่างเป็นสุข
พอสมควรละครับ

สำหรับฉบับนี้ก็ขออลาไปก่อน
พบกันในระหว่างบรรทัดของการอ่านนะ
ครับ

หนอนแวน

ศาสตราจารย์กับปราชญ์วิกลจริต

The Professor and the Madman

ของ Simon Winchester

ไซมอน วินเชสเตอร์ เขียน

นพดล เวชสวัสดิ์ แปล

พิมพ์ครั้งที่ ๒, สำนักพิมพ์มติชน, พฤศจิกายน ๒๕๔๕

กระดาษกรีนเว็ต ๒๔๗ หน้า ราคา ๑๗๐ บาท

ในยุคสมัยที่เรามีพจนานุกรมหลากหลายชนิดให้เลือกใช้
อีกทั้งเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่สามารถประมวลผลข้อมูล
จำนวนมากภายในพริบตา เราคงจินตนาการได้ยากว่า
การจัดทำพจนานุกรมดี ๆ สักเล่มในสมัยร้อยกว่าปีก่อนนั้น
จะยุ่งยากลำบากสักเพียงใด

นวนิยายกึ่งสารคดีเรื่องนี้ได้สืบเสาะหลักฐานข้อมูลเกี่ยว
กับการจัดทำพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับออกซฟอร์ด ซึ่ง
ใช้เวลากว่า ๗๐ ปีในการรวบรวมคำและคัดเลือกตัวอย่าง
ประโยคจากหนังสือนับพันนับหมื่นเล่ม ด้วยความร่วมมือ
ของอาสาสมัครจำนวนนับไม่ถ้วน

ในบรรดาอาสาสมัครดังกล่าวนี้เอง มีบุคคลลึกลับผู้หนึ่ง
ที่ได้ส่งข้อมูลอันทรงคุณค่ามาให้คณะผู้จัดทำพจนานุกรม
มากกว่า ๒๐,๐๐๐ รายการ จนกระทั่งชื่อของเขาต้องถูกจารึก
ไว้ด้วยความขอบคุณ และด้วยความพิศวงสงสัยในที่มาอัน
ลึกลับของบุคคลผู้นี้ หัวหน้าคณะผู้จัดทำได้ตัดสินใจเดินทาง
ไปพบกับเขา โดยในท้ายที่สุดก็ได้พบว่า นักปราชญ์ทาง
ภาษาที่ว่ำนั้นเป็นเพียงนายแพทย์ชาวอเมริกันที่ถูกคุมขังอยู่
ในเรือนจำสำหรับนักโทษวิกลจริตในอังกฤษ

นายแพทย์ผู้นั้นเป็นใคร ชะตาชีวิตของเขาพลิกผันอย่าง
ไร จึงได้ถูกจับกุมคุมขัง และกลายมาเป็นนักปราชญ์ผู้อยู่
เบื้องหลังความสำเร็จของพจนานุกรมที่ได้รับคำยกย่องไปทั่ว
โลกนี้ได้อย่างไร คำถามเหล่านี้มีคำตอบให้คุณค้นหา ด้วย
การติดตามเรื่องจริงอันน่าตื่นเต้นระทึกใจในหนังสือเล่มนี้

บ้านมีชีวิต

สมศรี สุกลมณันท์ เขียน

สำนักพิมพ์แม่คำม่วง พิมพ์ครั้งที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๕

กระดาษปรี๊ฟ ๑๒๐ หน้า ราคา ๖๕ บาท

ชื่อของอาจารย์สมศรี สุกลมณันท์นั้น เป็นที่รู้จักกันดีใน
แวดวงนักอ่านนิตยสารสตรีสารในยุคก่อน ลีลาการเขียนที่
เรียบง่าย กระชับ แต่ลึกซึ้งคมคาย ดูจะเป็นเอกลักษณ์ของ
อาจารย์สมศรีที่ยากจะหาใครเสมอเหมือน

ด้วยประสบการณ์และภูมิรู้ที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน
ทำให้อาจารย์สมศรีสามารถหยิบเรื่องราวเล็ก ๆ น้อย ๆ มา

การให้บริการคู่มือหนังสือเสวยธรรม

- ๑) หากท่านมีความต้องการหนังสือเล่มใดที่กองบรรณาธิการได้แนะนำ
ผ่านคู่มือหนังสือแล้ว ขอได้ส่งจดหมายหรือไปรษณียบัตรแจ้งความจำนง
พร้อมระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการ มาให้ทางเจ้าหน้าที่ทราบ ทั้งนี้โดย
ขอได้ครั้งละ ๑ เล่ม **แบบแสดมปี ดวงละ ๒ บาท ๕ ดวง**
- ๒) การให้บริการคู่มือเสวยธรรมนี้ เพื่อจุดประสงค์สนับสนุนการศึกษา
ค้นคว้าของ **ภิกษุ สามเณร และแม่ชี** เป็นหลัก ดังนั้นภายหลังจากที่
ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปถวายแล้ว หากท่านมีความสนใจหนังสือ
เล่มอื่นอีก ขอให้แสดงความจำนงพร้อมระบุชื่อหนังสือที่ต้องการ มาให้
เจ้าหน้าที่ได้ทราบ และเขียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการ
อ่านหนังสือเล่มก่อนมาด้วย

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็นฆราวาสนั้น หากท่านสนใจหนังสือที่เราแนะนำ
ก็สามารถสั่งซื้อในราคาพิเศษพิเศษ ๒๐% โดยส่งรายชื่อหนังสือที่ต้องการมาที่

คู่มือหนังสือเสวยธรรม

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา

เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

ธนาณัติสั่งจ่าย **นางสาวบัวดอกร พิมพ์ลา** ปณ.คลองสาน

แกะรอยแกะดาว A Wild Sheep Chase

ฮารุกิ มูราคามิ (Haruki Murakami) เขียน

นพดล เวชสวัสดิ์ แปล

สำนักพิมพ์แม่ไก่ชยัน

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๖

กระดาษกรีนรีด ๔๑๖ หน้า ราคา ๓๐๐ บาท

หนึ่งในนวนิยายไตรภาคอันลึกลับของนักเขียนญี่ปุ่นนาม ฮารุกิ มูราคามิ โดยเล่มสุดท้ายนี้เล่าถึงการเดินทางค้นหาแกะตัวหนึ่งซึ่งมีสัญลักษณ์รูปดาวอยู่กลางหลัง โดยแกะตัวนี้เป็นที่มาของพลังและอำนาจที่คนส่วนใหญ่ปรารถนา การเดินทางของชายหนุ่มไร้ชื่อกับหญิงสาวไร้นาม ถูกโยงโย่ไปกับความเป็นความตายของโลกทั้งใบ นับเป็นการเดินทางอันแสนจะพิลึกพิลั่น

อย่างไรก็ตาม โครงเรื่องที่เราอาจไม่ใส่ใจส่วนสำคัญที่ทำให้นวนิยายเรื่องนี้ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง น่าจะเป็นเพราะภาษาที่ใช้ในการบรรยายอย่างเรียบง่าย บางคราวก็มีการจงใจใช้คำซ้ำๆ และบรรยายกาศของเรื่องทีละท่อนให้เห็นชีวิตที่เคื่องค้วงไร้จุดหมายของคนในสังคมเมืองยุคใหม่นี้มากกว่า ที่ทำให้ผู้อ่านจำนวนมากอ่านแล้วรู้สึก "โดนใจ"

คนที่สนใจความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและความรู้สึกนึกคิดของคนในยุคใหม่ๆ ไม่ควรพลาดหนังสือเล่มนี้ เพราะอย่างน้อย เราก็จะได้รับรู้ว่าการกำลังป่วยไข้ด้วยโรคทางจิตวิญญาณนั้นมีอาการอย่างไร ถึงแม้เราจะยังมองไม่เห็นทางเยียวยารักษา การทำความเข้าใจยอมน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่เราพอจะทำได้ ในขณะนี้กระมัง

เขียนถึงได้อย่างมีความหมาย อย่างการพบเห็นคนอีสานที่หยุดมองต้นดอกคูณด้วยความคิดถึงบ้าน ก็ทำให้อาจารย์สมศรีสรุปข้อคิดได้ว่า

“เขาพูดว่าเห็นดอกคูณแล้ว “คิดฮอดบ้าน” เขาคงไม่ได้หมายถึงตัวเรือนที่อยู่อาศัยอย่างเดียว เขาหมายถึงหมดที่เรียกว่าบ้าน คือมีพ่อแม่สามีภรรยา ลูกหลาน และญาติพี่น้องอยู่ด้วยกัน และเขาคงจะไม่หยุดแค่นั้น คำว่าบ้านของเขาขยายขอบเขตไปถึงคนในหมู่บ้านและถึงเมืองด้วย”

การฟังประสบการณ์ของผู้ที่ผ่านโลกและชีวิตมามากให้ประโยชน์ต่อการขยายมุมมองและวิถีคิดของเราได้ฉันใด การอ่านข้อเขียนจากปลายปากกาของอาจารย์สมศรีก็คงเป็นไปฉันเดียวกันนั้น เพราะแม้กระทั่งคำว่าบ้านเพียงคำเดียว อาจารย์สมศรีก็สามารถค้นหาแง่มุมที่ชวนคิดได้อย่างหลากหลาย จนกระทั่งกลายเป็น “บ้านมีชีวิต” ขึ้นมาในที่สุด

๓

คุยกับเรื่องความคิด กับ ศ.น.พ.ประเวศ วะสี

สัมภาษณ์โดย น.พ.ธนา นิลชัยโกวิทย์

อรศรี งามวิทยาพงศ์ บรรณาธิการ

สำนักพิมพ์โกลด์คิมทอง

พิมพ์ครั้งที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๓

กระดาษกรีนรีด ๙๓ หน้า ราคา ๖๕ บาท

คุณหมอประเวศ วะสี หรือที่มักจะมีคนเรียกท่านว่า ราษฎรอาวุโส นั้น เป็นนักคิดชั้นแนวหน้าของสังคมไทย และเป็นผู้ที่มบทบาทสำคัญในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นในหลาย ๆ ด้าน เวลาที่เกิดเหตุการณ์อันไม่ชอบมาพากลในสังคม คุณหมอประเวศก็จะออกมาเตือนสติและเสนอแนะแนวคิดในการแก้ไขปัญหาอยู่เนือง ๆ

บทบาทที่ว่านี้นับเป็นภาระสำคัญของปัญญาชนของสังคมโดยแท้ และเป็นที่น่าสนใจว่า ทำอย่างไรเราจึงจะพัฒนาตนเองให้สามารถคิดได้อย่างลุ่มลึกและรอบด้านอย่างคุณหมอประเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่เกิดสถานการณ์วิกฤตขึ้น ทำอย่างไรจึงจะมองให้เกิดปัญญาในการหาทางออกที่ดีที่สุด

หนังสือเล่มเล็ก ๆ นี้ ได้พยายามที่จะตอบคำถามดังกล่าว โดย น.พ.ธนา นิลชัยโกวิทย์ได้ตั้งคำถามต่อคุณหมอประเวศอย่างน่าสนใจ และให้คุณหมอประเวศเล่าตัวอย่างการพัฒนาวิถีคิดของท่านเองอย่างเป็นลำดับขั้นตอน นับว่าเป็นบทสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาสาระน่าอ่านและชวนให้ติดตามเป็นอย่างยิ่ง

๓๐ วิธีทำบุญ :
 เพื่อสุขภาพใจและสุขภาพสังคม
 พระไพศาล วิสาโล เรียบเรียง
 เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนา
 และสังคมไทย ร่วมกับ สำนักงานกองทุน
 สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
 สนับสนุนการพิมพ์ ครั้งที่ ๒,
 กรกฎาคม ๒๕๕๖
 กระดาษปกอ่อน ๙๖ หน้า
 (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่หน้า ๓)

เป็นอยู่อย่างไร ไม่เป็นทุกข์
 อุบาสิการัญจวน อินทรกำแหง
 พิมพ์ที่ บริษัททำอภัยจำกัด
 พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖
 กระดาษปกอ่อน ๔๐ หน้า ราคา

ไตรลักษณ์
 อุบาสิการัญจวน อินทรกำแหง
 พิมพ์ที่ บริษัททำอภัยจำกัด
 พิมพ์ครั้งที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖
 กระดาษ ๖๑ หน้า ราคา

สุขชีวิตอันอุดม
 คาถา ๔๐ บทและคำอธิบายว่า
 ด้วยธรรมชาติของวิญญาน
 พระนันทอินทร์ ภูริทัตตังคะ และอธิบาย
 ศ.ศิวรักษ์ แปลและเรียบเรียง
 จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มิติน
 พิมพ์รวมเล่มครั้งที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖
 กระดาษกรีนรีด ๓๔๒ หน้า
 ราคา ๑๔๙ บาท

สาระพระพุทธศาสนาของธิเบต
 โรเบิร์ต เทอร์แมน เขียน
 ศ.ศิวรักษ์ แปล
 จัดพิมพ์โดย บริษัทสองสยามจำกัด
 พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖
 กระดาษปกอ่อน ๗๖ หน้า ราคา ๙๕ บาท

เขื่อนสาละวิน
 โศกนาฏกรรมสองแผ่นดิน
 แผ่นดิน สายน้ำ และลมหายใจ
 ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่จมน้ำ
 เครือข่ายแม่น้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 และ ศูนย์ข่าวสาละวิน บรรณาธิการ
 จัดพิมพ์โดย บริษัทเคล็ดไทยจำกัด
 พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖
 กระดาษปกอ่อน ๑๕๒ หน้า
 ราคา ๑๔๐ บาท

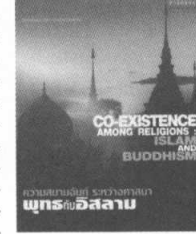
จะนะ ในฤดูกาลแห่ง "ลมนอก"
 ชาควิต โภชะเรือง
 จัดพิมพ์โดย
 คณะทำงานนักวิชาการ ๔ ภูมิภาค
 พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖
 กระดาษปกอ่อน ๙๖ หน้า ราคา ๘๐ บาท

**ผลการตรวจสอบ
 การละเมิดสิทธิมนุษยชน
 กรณีความรุนแรงอันเนื่องมาจาก
 โครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย**
 สنج คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 กระดาษปกอ่อน ๗๔ หน้า
 ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม

วารสารผู้ได้
 เพื่อเสนอข่าวสารด้านสิทธิ
 มนุษยชน สังคม ศาสนา
 และสิ่งแวดล้อม
 ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๖๑ ๑/๒๕๕๖
**"ศาสนจักรต้องแสดงตน
 ในเรื่องสิทธิมนุษยชน"**
 จัดพิมพ์โดย คณะกรรมการคาทอลิก
 เพื่อความยุติธรรมและสันติ
 กระดาษปกอ่อน ๖๔ หน้า ราคา ๕๐ บาท

เอกภาพ
 นิตยสารรายเดือนที่รวมบท
 วิเคราะห์แบบเจาะลึก
 สำหรับผู้แสวงหาสัจธรรม
 ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๖
"โลกดำรงอยู่ได้ด้วยธรรม"
 จัดพิมพ์โดย สถาบันส่งเสริมการศึกษา
 และวิจัยเกี่ยวกับอิสลาม
 กระดาษปกอ่อน ๕๐ หน้า ราคา ๒๕ บาท

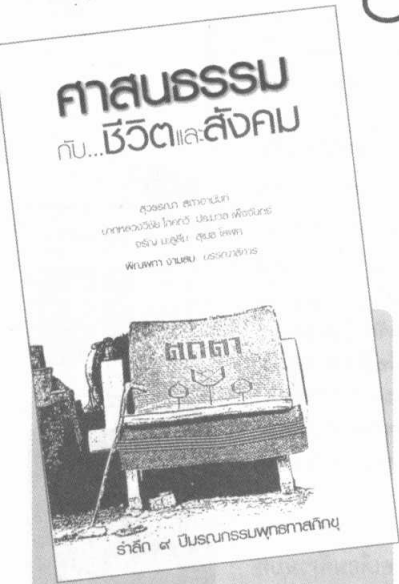
ศาสนอิสลาม
 ศาสน์แห่งการสืบสานอารยธรรม
 ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๖
**"ความสมานฉันท์
 ระหว่างศาสนาพุทธกับอิสลาม"**
 ผลิตโดย ศูนย์วัฒนธรรม
 สถานเอกอัครราชทูต
 สาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน
 ประจำกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
 กระดาษปกอ่อน ๑๗๐ หน้า
 ราคา ๘๕ บาท

ศาสนธรรมกับ...ชีวิตและสังคม

ถ้อยคำ ที่ก่อให้เกิด ประโยชน์ สัมบูรณ์

ศาสนธรรมกับ...ชีวิตและสังคม

รำลึก ๙ ปีมรณกรรมพุทธทาสภิกขุ

สุวรรณา สดาอันันท์

บาทหลวงวิชัย โภคทวี

ประมวล เฑ็งจันทร์

จรัญ มะลูลีม

สุเมธ โสฬศ

พัฒนา งามสม บรรณาธิการ

จัดพิมพ์โดย

โครงการรำลึก

ทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธทาสภิกขุ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖

กระดาษปอนด์ ๑๗๒ หน้า

ราคา ๔๐ บาท

ปัญญาดีแต่บารมีไม่ถึง...

คำวิจารณ์ครึ่งชมครึ่งด่าจากเพื่อนที่ฉันก็ไม่รู้ว่าเขาเข้าใจความหมายของมันแท้จริงแค่ไหน แต่ถ้ำ “ปัญญาดี” ที่ว่าหมายถึงการมีสมองที่ดีพอสำหรับเรียนรู้สรรพวิชาอันซับซ้อนที่มีอยู่มากหลาย กับความสามารถที่จะทำความเข้าใจ “รหัส” ของถ้อยคำใหญ่ ๆ ที่มีอยู่มากมายไม่แพ้กัน

และถ้ำ “บารมี” ที่ฉันมีไม่ถึง หมายถึง ความมีใจจดจ่อกระทั่งสามารถ “บรรลุถึง” เฉพาะบางสิ่งในบรรดาวิชาและถ้อยคำที่มีอยู่มากมายนั้น ก็คงไม่ใช่แต่ฉันคนเดียวเท่านั้นที่มีอาการดังที่ถูกวิจารณ์มา

ในท่ามกลางยุคสมัยซึ่งบรรจุกวามหลากหลายของคุณค่าจนกระทั่งดูเหมือนว่า อะไร ๆ ก็ “เท่ากันหมด” การเลือก “เชื่อ” บางอย่างดูเหมือนจะไม่ฉลาดนัก ฉะนั้นคนฉลาดทั้งหลายก็ควรเป็นผู้ขมอยู่ข้างนอก และปลีกตัวออกมาจากสิ่งที่เห็น วิพากษ์วิจารณ์ แล้วก็...ฉลาดขึ้นเรื่อย ๆ

ท่าที VS วิถี...

ในท่ามกลางภาวะที่ซับซ้อนของสังคมปัจจุบันเราอาจมีการแสวงหาด้านจิตวิญญาณมากยิ่งขึ้นและอาจมากจนล้นเกิน ทว่าสิ่งที่กลับถูกละเลยไปก็คือการแสวงหาวิถีที่เหมาะสม เมื่อเราคิดและทำความเข้าใจแล้วเรามักจะนึกเอาว่าเราเป็นในสิ่งที่เราคิดด้วย ในความเป็นจริงการคิดได้อาจไม่ได้นำพาเราไปสู่สิ่งใด ๆ เลยหากไม่เคยได้รับการตรวจทานโดยการปฏิบัติ เราอาจเพียงกำลังแสดงในสิ่งที่เราเชื่อว่าเราเป็นโดยมิได้เป็น เช่นนั้นจริงขณะที่เราหาและให้ความหมาย เราอาจไม่ได้ทำสิ่งใดอีก นอกจาก...ฉลาดขึ้นเรื่อย ๆ

ศาสนา กับคนหนุ่มสาว...

ฉันเคยถามเพื่อนชาวญี่ปุ่นว่าเขานับถือศาสนาอะไร คำตอบที่ได้รับคือ “ผมนับถือตัวเอง” ฉันเองก็ไม่ว่ามีใครหนุ่มสาวอีกมากมายเพียงใดที่จะให้คำตอบเช่นเดียวกันนี้ “ตัวของฉัน คือศาสนาของฉัน” ถ้าเช่นนั้น ในอนาคตอันใกล้จำนวนศาสนาก็คงมีเท่ากับจำนวนประชากรโลก

นัยที่เร้นอู๋ก็คือศาสนาบรรดาที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจไม่ใช่สิ่งกำกับวิถีชีวิตของคนรุ่นต่อไป

อันที่จริง การตอบว่า “ตัวของฉันคือศาสนาของฉัน” กำลังนำพาผู้คนหนุ่มสาวไปสู่ลัทธิเดียวกันคือการบูชา ความสุข ความพอใจเฉพาะตนเองลำพัง จนกระทั่งไม่

อาจรับรู้สิ่งอื่นที่ไกลกว่าตนเอง

ในขณะที่มีความฉลาดเพียงพอที่จะเรียนรู้สรรพวิชาและรหัสแห่งถ้อยคำ ทว่าก็ไม่อาจรับรู้สิ่งที่ไกลไปกว่าตนเอง...“ปัญญาดี แต่บารมีไม่ถึง”

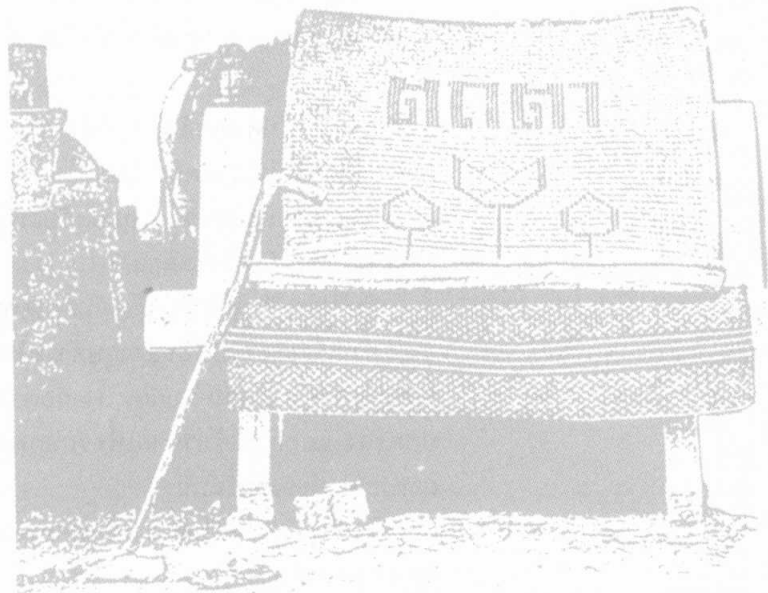
เชื่อบางสิ่ง ตอบบางสิ่ง อย่างจริงจัง...

คนเขียนหนังสือล้วนเคยสัมผัสการรอคอย “คำ” ที่ทำให้ใจความสมบูรณ์และทำให้ประโยคนั้นงามและพอดี โดยไม่อาจเติมถ้อยคำใดลงไปอีก หรือหาถ้อยคำอื่นใดมาแทน นั้นหมายความว่าอะไรๆ อาจไม่เท่ากันหมด คุณค่าบางอย่างไม่อาจแทนด้วยอีกบางอย่าง บางครั้งเราก็อาจต้องเลือกเชื่อบางอย่างบ้าง เพื่อให้เราก้าวเดินต่อไป ไม่ใช่หยุดนิ่งอยู่กับที่ เพราะได้วิพากษ์วิจารณ์ไปแล้ว

สิ่งที่ฉันเรียนรู้จากการทำหน้าที่บรรณาธิการหนังสืออันมีใจความหลักอยู่ที่ศาสนธรรมก็คือการ “ต้อง” เชื่อ เพื่อกำหนดจังหวะก้าว

ในท่ามกลางภาวะที่ซับซ้อนของสังคมปัจจุบัน โอกาสในการแสวงหาด้านจิตวิญญาณนั้นเหมือนจะมีมาก คุณค่าที่ให้เลือกเชื่อยังมีมากเหลือเกิน กระทั่งเราไม่รู้ว่าความมากนั้น หกหน้าพาเราไปสู่สิ่งเดียวกันคือการไม่เชื่ออะไรเลย และไร้พลังอย่างที่สุด

ฉันเรียนรู้ว่าเรา “ต้อง” เชื่อบางสิ่ง บางสิ่งที่เสมือนถ้อยคำที่ไม่อาจแทนด้วยถ้อยคำอื่นใด และเป็นถ้อยคำที่ทำให้ประโยคชีวิตของเราได้ใจความ สมบูรณ์ และงาม มิใช่เพียง ดำรงอยู่อย่างฉลาดมีความสุข ทว่า ไร้พลังอย่างที่สุด เป็นมนุษย์ชนิด “ปัญญาดี แต่บารมีไม่ถึง”

กิดคนละมุม

ไมเคิล ไรท์

คอลัมนิสต์ฝรั่งมองไทย

มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับ วันพุธ ที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๑๑๙๒ หน้า ๕๒

ขอบคุณกับ อาจารย์ ส. ศิวรักษ์ หน่อย

W มเคยได้ยินได้อ่านใครว่า อาจารย์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็น “สุภาพบุรุษ
อังกฤษคนสุดท้าย” (The Last English Gentleman)
ผมไม่เชื่อ

อาจารย์คึกฤทธิ์เป็นอัจฉริยบุคคลไร้เทียมทาน (Unigue Genius) และอาจจะ
เป็นนักเลงแท้ (แปลเป็นอังกฤษไม่ได้) คนสุดท้ายของไทย แต่ท่านไม่เคยเป็น
Gentleman ตามความหมายเฉพาะของชาวอังกฤษ

ในสายตามผม อาจารย์ ส. ศิวรักษ์ ต่างหากที่เป็นสุภาพบุรุษอังกฤษสมบูรณ์
แบบ

ท่านจะเป็นคนสุดท้าย ผมไม่ทราบ แต่คนพรรคนี้เหลือไม่มากในยุคนี้ โดย
เฉพาะอย่างยิ่งที่ประเทศอังกฤษ

ท่านผู้อ่านเชื่อใหม่ว่า ท่าน ส. กับผมรู้จักกันมาสี่สิบปีเต็ม ๆ แต่ไม่เคยจับเข้า
คุยกันอย่างจริงจังแม้ครั้งเดียว ?

มันไม่จำเป็น เพราะเรารู้จักกันตั้งแต่พบกันเป็นครั้งแรก

ท่านเจ้านายที่ไปเรียนอังกฤษตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ มักเรียนตามโรงเรียนเจ้านาย
(Public Schools เช่น Rugby, Harrow, Eton) ที่เน้นกษัตริย์ธรรม คือวิชาการ-
ปกครอง และการใช้อำนาจเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและ
ผลประโยชน์ของชนชั้นบน

โรงเรียนเหล่านี้เป็นที่เพาะนักปกครองอาณานิคมตลอด ค.ศ.ที่ ๑๙ และครึ่ง
แรกของ ค.ศ.ที่ ๒๐

แต่ท่าน ส. เข้าเรียนที่ St. David's College, Lampeter, ซึ่งเป็นโรงเรียนสำหรับลูกชนชั้นสูงจริง แต่เป็นของศาสนาจักร คริสต์นิกายอังกฤษ (Anglican) ฝ่ายเสรีนิยม ที่มีหลักสูตรสอนนักเรียนให้รักความจริง และความเป็นธรรม เข้าข้างคนที่ถูกรังแก (Side with the Underdog) และกษัตริย์ธรรมที่ว่าคนสูงศักดิ์ต้องเสียสละเพื่อประโยชน์ของคนอื่น (Noblesse oblige) กล่าวพูดความเป็นจริงและกล้าต่อสู้เพื่อความถูกต้อง

คุณธรรมเหล่านี้ไม่ได้เป็นของคริสต์ศาสนาหรืออังกฤษ แต่เป็นของสากลแท้ ๆ ที่ขงจื้อ และสากยมนี่เคยสอนมาแต่ก่อน

ผมเห็นว่า ท่าน ส. ได้ปฏิบัติตามค่านิยมเหล่านี้ตลอดมา จึงนับได้ว่าเป็นสุภาพบุรุษในความหมายที่ถูกต้อง (หรืออย่างน้อยก็เข้าใจถึงความหมายสุภาพบุรุษเท่าที่จะทำได้ในกสิยยุคนี้)

แล้วผมจะหาเรื่องทะเลาะถกเถียงกับอาจารย์สุลักษณ์ได้อย่างไร ?

ที่ท่านส่งเสริมการศึกษาพุทธธรรมอย่างถูกต้อง และการปฏิบัติตามนั้น ผมเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

แต่ที่ท่าน ส. เสนอว่า พุทธธรรมเป็น “คำตอบ” สำหรับปัญหาปัจจุบัน ทั้งปัญหาวัฒนธรรม, เศรษฐกิจ, สังคม และการเมืองนั้น ผมแทบไม่เชื่อ

ความคิดแบบนี้น่ารัก, น่าปรารถนา, น่าเคารพ แต่เป็นไปได้

ผมเชื่อว่า สากยมนี่เป็นยอดจิตแพทย์คนแรกของโลกที่มียาวิเศษแก่ทุกข์และสร้างสุขภาพจิตในระดับบุคคล ว่าอีกนัยท่านเบิกทาง (มรรค) จากความเจ็บ (ทุกข์) สู่นิโรธ (ความหลุดพ้น)

นอกนี้ท่านสากยมนี่ยังมีคำสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรม, เศรษฐกิจ, สังคม และการเมือง แต่เป็นคำสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรม, เศรษฐกิจ, สังคม และการเมืองในอินเดียเหนือเมื่อ ๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาลหรือเกิน ๒,๕๐๐ ปีก่อนปัจจุบัน

ขอชวนให้ดูความคิดของสากยมนี่ในบริบทประวัติศาสตร์ :-

พุทธธรรมยุคเบื้องต้น

ท่านสากยมนี่ (นักปราชญ์แห่งเผ่าศากยะ) ดำเนินชีวิตในยุคไล่เลี่ยกับท่านขงจื้อของจีนและบรรดา “ศาสดาพยากรณ์” (Prophets) ของชาวยิว

“ขงจื้อ เป็นนักปราชญ์ในยุคเหล็กตอนต้นของจีน ที่สอนคุณธรรมความดีที่เคยมี (หรือเพื่อฝันว่าเคยมี) ในยุคสำริด กษัตริย์จีนทั้งหลายแข่งกันเชิญขงจื้อมาเยือนเพื่อแสดงธรรม แต่ในที่สุดขงจื้อผิดหวังเพราะไม่มีกษัตริย์องค์ใดเอาเยี่ยงอย่าง

บรรดาศาสดาพยากรณ์ เกิดในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อที่ชาวยิวกำลังเปลี่ยนจากสังคมพเนจร (มีความเสมอภาคเกือบทุกแก่กัน) มาเป็นสังคมเมือง (มีชนชั้น หมดความเอื้ออาทรแก่กัน) ศาสดาพยากรณ์ต่างสาปแช่งสังคมเมืองที่มีความเลื่อมล้ำและชวนชาวยิวให้หันกลับไปอยู่กันด้วยคุณธรรมที่เคยมีมาแต่เดิม คนส่วนหนึ่งเห็นด้วยแต่ส่วนใหญ่ไม่ยอมทำตาม

สากยมนี่เกิดในยุคที่ชาวอินเดียเหนือกำลังเปลี่ยนจากสังคมเผ่าที่มีความเสมอภาค ไม่ครองที่ดิน จึงไม่มีเจ้าของที่ดิน และหัวหน้าเผ่า (สมมุติราช) มาจากการเลือกตั้ง (Primitive Democracy) มาตั้งกันเป็นบ้านเป็นเมือง หรือ “รัฐ” คือสังคมที่มีชนชั้น (วรรณะ) มีเจ้าของที่ดินและคนไม่มีที่ดิน และกษัตริย์ที่สืบทอดตระกูลมา (สุริยพงศ์)

สากยมนี่ปฏิเสธ (ปฏิรูป ? ปฏิวัติ ?) โครงสร้างสังคมใหม่นี้ โดยไม่รับรู้หรือนับถือชนชั้น (วรรณะ) และก่อตั้งสังคมของท่านที่เรียกว่าสังฆะหรือสงฆ์ (“สงฆ์” ตามรากศัพท์ไม่ได้หมายถึง “พระ” แต่หมายถึง “หมู่คณะ” หรือ “เผ่า”)

ลักษณะพิเศษของสังฆะของพระพุทธองค์คือ

๑) ปกครองกันเองด้วยมติของที่ประชุม (Primitive Democracy)

และ ๒) สละทรัพย์สินหรือใช้ปัจจัยร่วมกัน (Primitive Communism) ซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตสมัยที่ยังอยู่กันแบบเผ่า

ขอภัยอาจารย์สุลักษณ์ที่ผมอธิบายกำเนิดพุทธศาสนายึดเยื้อเช่นนี้ ท่านอาจารย์ต้องรู้เรื่องนี้ลึกกว่าผมเป็นไหน ๆ แต่อีกหลาย ๆ คนที่เข้าใจผิดว่า

พุทธศาสนาเป็น "สิ่งสำเร็จรูปลอยตัว" ไม่นึกไม่คิดเลย
ว่ามีบริบททางประวัติศาสตร์ปฐมนิเทศ

ประเด็นของผมคือ ศากยมนิเทศได้พยายามแก้
ปัญหาของสังคม ฯลฯ ในอินเดียของท่านเมื่อ ๒,๕๐๐
ปีที่แล้ว แต่จะใช้คำสอนของท่านมาแก้ปัญหาปัจจุบัน
ได้อย่างไร ?

ในยุคทุนนิยม บริโภคนิยม และโลกาภิวัตน์นี้
Primitive Democracy และ Primitive Commumism
ใช้งานไม่ได้แล้ว

มนุษยชาติเดินทางมาไกลมากจนไม่มีทางหวน
กลับไปอยู่กันอย่างสังคมเผ่า

ศาสนาในยุคหลังศาสนา

ศาสนาทุกศาสนาเริ่มต้นเป็นงานปลดปล่อย
ปฏิรูป ปฏิวัติ แต่สิ้นศาสนาแล้วไม่ช้าก็เร็วคำสอนของ
ท่านถูกตัดแปลงให้เป็นเครื่องมือการปกครองของรัฐ
ขงจื๊อกลายเป็นเสาหลักของจักรวรรดิจีน และคำสอน
ของเยซู (ศาสดาพยากรณ์คนสุดท้ายของชาวยิว)
ถูกตัดแปลงเป็นเครื่องบังคับบัญชายุโรป พุทธศาสนา
ก็เช่นเดียวกัน ตั้งแต่พระเจ้าอโศกมหาราช พุทธ-
ศาสนากลายเป็นเครื่องมือการปกครองของรัฐ
ดังปรากฏชัดเจนในประวัติศาสตร์ลังกา พม่า และ
สยาม

แล้วเราจะนำเครื่องมือการปกครองของรัฐนี้มาใช้
ในการปฏิรูป ปฏิวัติระบอบการปกครอง หรือปลดปล่อย
สังคมจากอำนาจตลาดบริโภคนิยมได้หรือ ?

ผมเห็นว่าเป็นไปได้ยาก

ศาสนากับอำนาจ

ศาสดาทุกคนเคยปล้ำกับปัญหาอำนาจว่าควร
ใช้อย่างไร และควรมีขอบเขตอย่างไร แต่ไม่เห็นมีใคร
มีคำตอบที่น่าพอใจจนใช้ได้ทั่วไปและตลอดกาล

ปัญหาอำนาจนี้ดูเหมือนจะเป็นจุดอ่อนของพุทธ-
ศาสนา ถ้าเชื่อว่า เตมียชาติเป็นพุทธพจน์ ก็ต้อง
เข้าใจว่าศากยมนิเทศเห็น "อำนาจ" เท่ากับ "บาป" ดังนั้น
คนมีอำนาจย่อมเป็นคนชั่ว และคนดีต้องเป็นคนที่ไม่ใช้
อำนาจ

ตามหลักนี้ สุฤษดิ์ ธนรัชต์ เป็นนักปกครองที่ดี
เพราะใช้อำนาจอย่างไม่กลัวบาป ในขณะที่ อานันท
ปັນยารชุน เป็นนักปกครองที่เลวเพราะรู้จักละอายต่อ
บาป

ถ้าถือการปกครองตามหลัก เตมียชาติ ก็เห็น
ว่ามีแต่คนชั่วเท่านั้นที่จะปกครองเมืองไทยได้ ส่วนคน
ดีควรสละอำนาจให้ไปปฏิบัติธรรมในป่าหิมวันต์

สุดท้ายนี้

สุดท้ายนี้ ผมขอคารวะต่อ ท่านสุลักษณ์ ศิวรักษ์
ผู้เป็นทั้งสุภาพบุรุษและอัศวินที่สูญพันธุ์ไปแล้วใน
ประเทศอังกฤษ ทั้งยังกราบเท้าในฐานะที่ท่านเป็นผู้
รื้อฟื้นความเข้าใจพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง

ขอชวนท่านให้วิริยะอุตสาหะอีกต่อไป ในการ
ถางทางให้พุทธธรรมเป็นมรดกสำหรับทุกคนที่รู้ตัวว่ามี
ความทุกข์ และเป็นทางออกสำหรับคนที่หน่ายความ
เหลวไหลของสังคมบริโภคนิยม

แต่คิดอย่างไร ผมไม่เห็นว่าคุณพุทธศาสนาจะเป็นวิธี
แก้ปัญหาวัฒนธรรม สังคม การเมือง หรือเศรษฐกิจ
ของโลกปัจจุบัน

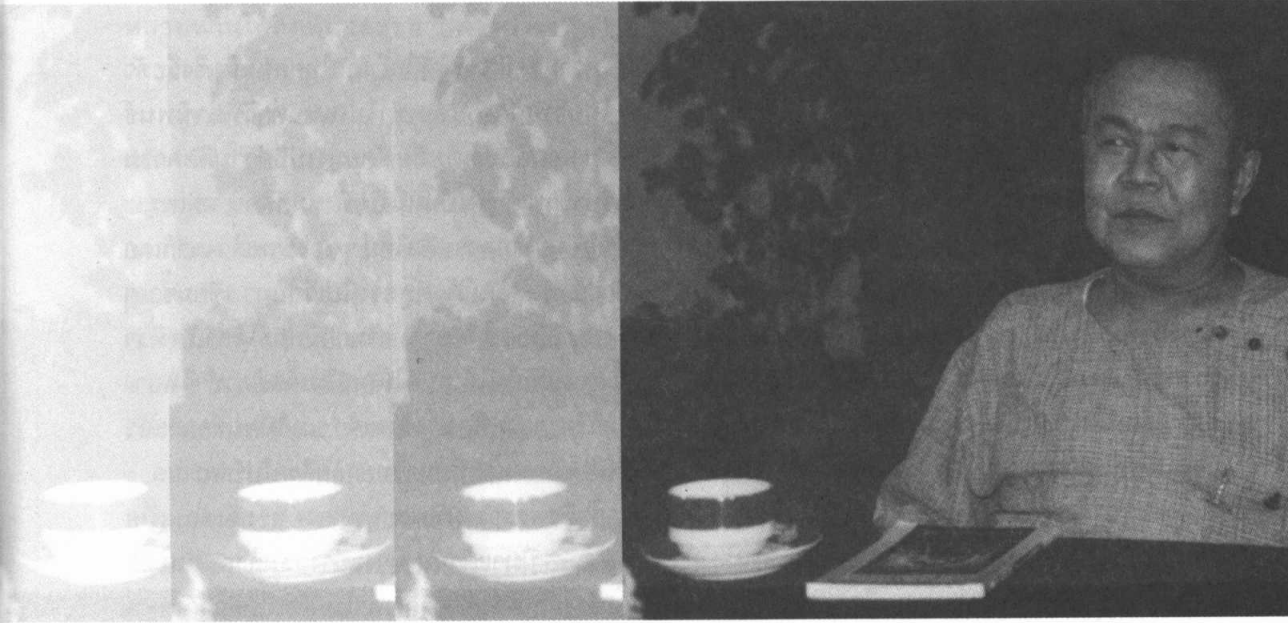
คนที่มองโลกในแง่ดี (Optimists) เช่น อ.สุลักษณ์
และคุณหมอประเวศ เห็นพุทธศาสนาเป็นคำตอบ

แต่คนมองโลกในแง่ร้าย (Pessimists) อย่างผม
สงสัยว่าพุทธศาสนาอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา

ปีนี้ท่านสุลักษณ์กำลังฉลอง ๗๐ ปี ขอให้ท่านมี
อายุยืนอยู่กับเราอีกนานหลาย ๆ ปี จะได้เป็นไฟ้จัน
คิดชั่ว และเป็นแสงสว่างนำทางคนหวังดีอีกต่อไป

สารโกมล
komolbooks.hypermart.net

จดหมายรักจาก ส.ทิวรักษ์

ถึง ไมเกิล โรธ ◀◀

ปาพเจ้าขอขอบคุณ คุณไมเกิล โรธ ที่มีแง่ใจเขียนถึงอย่างมีน้ำใจ ในมติชน
สุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ ๒๐ - ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๖ โดยถือว่าเป็นการอวยพร
วันเกิดที่ข้าพเจ้าเข้าเขตอายุ ๗๐ ปีอีกด้วย

ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคุณไมเกิล เป็นอย่างมาก ว่าคนไทยร่วมสมัยจำต้องรู้รากเหง้าทาง
วัฒนธรรมของเราเอง ซึ่งไม่แต่มาจากภูมิธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นต่าง ๆ เท่านั้น หากเรายัง
จำต้องสืบสายธารทางวัฒนธรรมให้ได้ ถึงทางลี้กาทวีปและชมพูทวีปอีกด้วย แม้กระแ
วัฒนธรรมทางสายจีนแต่ดั้งเดิมมานั้นจะมีอิทธิพลกับบรรพชนของเราน้อยกว่าจากกระแ
แซก โดยเฉพาะก็จากสองประเทศนั้น เราก็ควรรู้เรื่องจีนศึกษาด้วยเช่นกัน

ต้องขอบคุณ คุณไมเกิล ที่ช่วยสืบเสาะค้นหาวัฒนธรรมดั้งเดิมจากสายลี้กาทวีปและ
ภารต (รวมถึงทวีปด้วย) ที่โยงใยมาถึงไทยเราแต่อดีต อย่างแทบหาตัวจับไม่ได้ โดยที่
คนไทยร่วมสมัยไปสนใจวัฒนธรรมตะวันตกกันเสียเป็นส่วนใหญ่ และข้าพเจ้าก็เห็นด้วยกับ
คุณไมเกิลอีกเช่นกันว่าชนชั้นนำของไทยที่นึกว่าเข้าใจวัฒนธรรมตะวันตกนั้น เข้าใจอย่าง
ผิวเผินเอาเสียจริง ๆ ถ้าไม่เจาะไปถึงวัฒนธรรมกรีกและโรมัน รวมถึงฮีบรูด้วยแล้ว จะ

เข้าซึ่งถึงรากเหง้าของฝรั่งได้อย่างไร ยิ่งคริสตศาสนา ด้วยแล้ว มีความสลับซับซ้อน โยงใยไปถึงศาสนาของ ยิวและปรับไปทางปรัชญากรีก ซึ่งคนไทยร่วมสมัย แม้ จะเคยไปเรียนเมืองฝรั่งกันมาแต่เด็ก ก็เรียนรู้เพียงชั้น ประถมและมัธยม โดยไม่คลำให้ถูกถึงต้นตอที่มาของ ฝรั่ง แล้วจะโยงใยมาเข้าใจฝรั่งร่วมสมัยได้อย่างไร

ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคุณไม่เกิดว่า นอกจากเรา จำต้องรู้กำพืดเดิมของเรา โดยเฉพาะก็ทางสายจีน และแขกดังกแล้ว เรายังต้องรู้เท่าทันฝรั่งอีกด้วย จะไปหันหลังให้ฝรั่งนั้นไม่ได้ และที่น่ายินดี ก็ตรงที่ ฝรั่งที่เป็นนักคิดนอกกระแสหลักนั้น มีอะไรใหม่ ๆ ให้นำรับฟังและนำมาสำเหนียกยั้งนัก

แม้คุณไม่เกิดกับข้าพเจ้าจะแรกพบกัน ณ พุทธ- วิหารของชาวสิงห์ในกรุงลอนดอนเมื่อ ๔๐ ปีก่อน และเราต่างก็นับถือกันและกัน หากคุณไม่เกิดไม่ได้ ติดตามงานเขียนของข้าพเจ้าก็เป็นได้ คุณไม่เกิดจึงนึก ว่าข้าพเจ้าคลั่งเอาพุทธศาสนาเป็นคำตอบในทุก ๆ

ทาง

ความข้อนี้ ชวนให้นึกถึงคนไทยคนหนึ่ง ซึ่งถือตัว ว่ารู้จักข้าพเจ้าดี แล้วเขาไปเสนอทำวิทยานิพนธ์ ปริญาเอกที่ออสเตรเลีย โดยมุ่งไปที่ความคิดความ อานของข้าพเจ้าซึ่งเป็นหนึ่งในทั้งหมดสี่คน แต่เพราะ เขาไม่ได้ติดตามความคิดใหม่ ๆ ของข้าพเจ้า เขาก็เลย สรุปว่าข้าพเจ้านั้นได้แต่พูดวกไปเวียนมา เขียนซ้ำ ๆ ซาก ๆ ผลก็คือ เขาไม่อาจทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จ ที่ว่า มานี้ ข้าพเจ้าไม่ได้เสนอให้คุณไม่เกิดต้องทำวิทยานิพนธ์เรื่องความคิดของข้าพเจ้า แต่ก็มีคนทำมาแล้ว ทั้งที่เมืองไทย และที่มหาวิทยาลัยสิงคโปร์และเยล

ว่าถึงพระธรรมที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนเมื่อ กว่า ๒๕๐๐ ปีมาแล้วนั้น บางอย่างย่อมล้าสมัยไป แต่ บางอย่างหาได้จำกัดกาลเวลาไม่ คือเป็นอภากาลิก

ใช่แต่เท่านั้น ชาวพุทธในรอบสองพันกว่าปีมานี้ ไม่ได้จำแต่ข้อปากของศาสดาเอามาใช้กันอย่างหลับหู หลับตา ดังพระเกจิอาจารย์ทั้งหลายในเมืองไทย

เหตุใด?...

ส.ศิวรักษ์ นักคิดนักเขียนชื่อดัง

จึงชวนพระเอกเฉพาะไปต่างประเทศเท่านั้น

ท่านเจ้าคุณพระภัทรมณี ได้ให้พระสมเด็จบางขุนพรหมมาให้ชวนติดตัว จึงคิดว่าการที่เราอยู่ในประเทศไทยก็มีพุทธคุณอยู่ทุกแห่งหน แต่ไป ต่างประเทศไม่รู้ว่ามีอะไรคุ้มครองให้ปลอดภัยหรือไม่ จึงต้องชวนพระไป ต่างประเทศด้วยทุกครั้ง นี่คือเหตุผลของการชวนพระเครื่องเฉพาะที่ต้องเดินทางไป ต่างประเทศของ อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ หรือ ส.ศิวรักษ์ นักคิดนักเขียนชื่อดัง

จาก คอลัมน์พระเครื่องคู่ใจคนดัง นสพ.คม ชัด ลึก ฉบับวันเสาร์ที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๔๖ หน้า ๒๔

องค์สมเด็จพระโตที่ได้มาแบบปาฏิหาริย์

หลายท่านได้คิดค้นและขยายความ รวมทั้งปรับพระธรรมมาประยุกต์ให้สมกับสมัยอีกด้วย

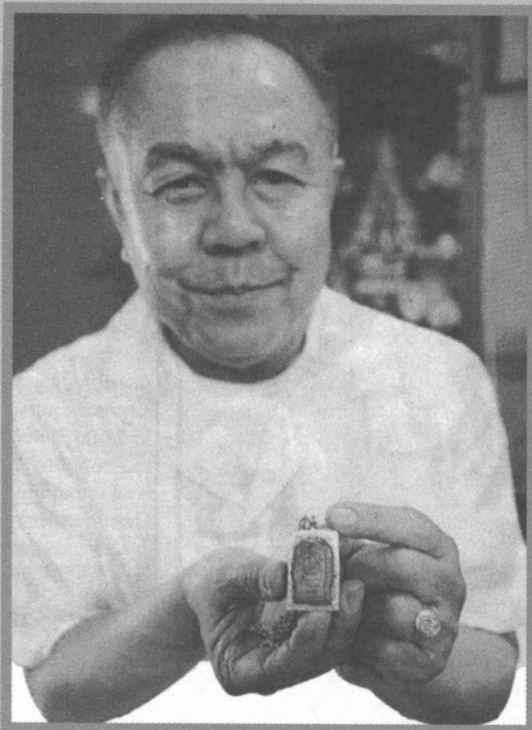
ยกตัวอย่างเช่น อี.เอฟ ชูมากเกอร์นั้น แม้จะเป็นฝรั่ง ที่ไม่ได้นับถือพุทธศาสนา แต่เขาเห็นว่ เศรษฐศาสตร์แบบฝรั่งนั้น ผิดทั้งในแนวของฝ่ายซ้าย (มากซิสต์) และฝ่ายขวา (แคปิตลลิสต์) เพราะไม่ได้ให้คุณค่ากับมนุษย์เท่าที่ควร เขาจึงเขียนเรื่องเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธขึ้นเป็นคนแรก เมื่อเสี้ยวแห่งศตวรรษมาแล้ว โดยเขามาได้อิทธิพลไปจากพม่า (ซึ่งเมื่อ ๒๕ ปีก่อน ยังน่ารัก และไม่เลวร้ายเช่นในปัจจุบัน)

การนำเอาพุทธศาสนามาเป็นคำตอบในทางเศรษฐศาสตร์นั้น แม้คนไทยเราก็ทำการด้านนี้ยิ่ง ๆ ขึ้นทุกที เริ่มแต่เจ้าคุณพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์) มาจนอาจารย์อภิชาติ พันธเสน เพียงสาขาวิชานี้ เราก็ต้องศึกษาค้นคว้ากันต่อไป โดยต้องรู้เท่าทันความคิดของฝรั่งด้วยและเรียนรู้พุทธธรรมพร้อม ๆ กันไปด้วย

พร้อมกันนั้น ก็พึงตราไว้ว่าวิชาการของฝรั่งสมัย

นี้เจาะลึกลงไปเป็นเสี้ยว ๆ จนถึงขนาดที่ว่าวิชาท่วมหัวเอาตัวจะไม่รอดเสียแล้ว ฝรั่งกระแสหลักจึงเต็มไปด้วยความรุนแรง อันมีรากฐานมาจากอภุศลมูลทั้งสาม คือ โภคะ โภคะ หลง นั่นเอง ที่ร้ายก็คือการศึกษาของฝรั่งนั้น สอนวิชาแต่ในเรื่องความรู้ สอนไม่ได้ในเรื่องความดี

การประยุกต์พุทธธรรมมาใช้ให้เหมาะกับสมัยในแง่หนึ่ง เราต้องรู้เท่าทันให้ได้ว่า เศรษฐศาสตร์ของฝรั่งเป็นตัวแทนของโลกจริต รัฐศาสตร์ของฝรั่งเป็นตัวแทนของโทสจริต และการศึกษาของฝรั่งเป็นตัวแทนของโมหจริต โดยที่อภุศลมูลทั้งสามนี้แทรกเข้าไปในอะไร ๆ ที่เป็นวัฒนธรรมหลักของฝรั่งด้วยกันทั้งสิ้น ความข้อนี้ เดวิด ลอย ได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนยิ่งนักในหนังสือเล่มล่าสุดของเขา ที่ใช้วิธีการของฝ่ายพุทธมาจับประวัติความเป็นมาของฝรั่ง ซึ่งไม่เข้าใจในเรื่องทุกขสังขยาเลย (A Buddhist History of the West : Studies in Lack เดวิด ลอย ใช้คำว่าทุกข์ เป็นภาษา

ส.ศิริรักษ์ บอกถึงที่มาของพระสมเด็จบางขุนพรหม ซึ่งเป็นพระเครื่องคู่ใจว่า จากความเคารพศรัทธาท่านเจ้าคุณพระภักทรมุนี วัดทองนพคุณ เป็นการส่วนตัว วันหนึ่งท่านได้มอบพระสมเด็จบางขุนพรหมเพื่อเป็นที่ระลึกถึงคุณของพระพุทเจ้า รวมทั้งเพื่อระลึกนึกถึงพระคุณของพ่อแม่ให้ช่วยเป็นเกราะคุ้มครองความปลอดภัย ส่วนจุดประสงค์การแขวนพระนั้นเขาบอกว่า ไม่ได้แขวนพระเครื่องให้เกิดความหวังเหนียวอยู่คงกระพันอะไร และก็ไม่ได้แขวนพระเพื่อให้เกิดอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

สำหรับเหตุการณ์เฉียดตายนั้น ส.ศิริรักษ์ เล่าว่าเคยเฉียดตายจากโค้ง ๑๐๐ ศพมาแล้ว เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นประมาณเดือนธันวาคมเมื่อหลายปีก่อน ได้ออกเดินทางจากวัดเจริญสุขาราม ต.บางนกแขวก อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม หลังจากได้กราบนมัสการพระเมธีสมุทฺรคุณเสรีจลน์ จากนั้นก็เดินทางไปทำบุญต่อที่จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นบ้านเกิดภรรยา (นิลฉวี ศิริรักษ์)

โชเฟอร์ขับรถไปเรื่อย ๆ ถึงทางโค้งแห่งหนึ่ง รถยนต์ได้เกิดเสียหลักพลิกคว่ำพุ่งลงคลองข้างทาง ช่วงนั้นไม่รู้ว่าเป็น

อังกฤษว่า Lack ซึ่งกินความได้กว้างกว่า suffering หรือ insufficiency)

พวกเราชาวพุทธ ซึ่งรวมทั้งฝรั่งด้วย (ที่ไม่ได้สนใจแต่เพียงสินธุธรรม หรือปรัมปราคติจากชมพูทวีป และลังกาทวีปเท่านั้น) ได้รวมตัวกันนำเอาคำสั่งสอนของพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน เชื่อว่านี่จะเป็นคำตอบ เราเรียกโครงการนี้ว่า อริยวินัย

พระพุทธเจ้ามักตรัสเสมอว่า การกระทำที่ผิด หรือทฤษฎีที่ผิด ว่าไม่ใช่ อริยวินัย อย่างสังคาลกมานพ ที่ออกไปยืนไหว้ทิศทั้งหกตามคำสั่งของบิดานั้น รับสั่งว่าการกระทำเช่นนั้นไม่ใช่ อริยวินัย แล้วตรัสสอนเรื่อง ทิศหกเสียใหม่ตาม อริยวินัย คือควรทำอะไร ๗ กับบิดามารดา (ทิศเบื้องหน้า) ครูอาจารย์ (ทิศเบื้องบน) ฯลฯ หรือที่พวกพราหมณ์ถือกันว่าความเป็นสิริมงคล อยู่ที่เอามุตรโคเจิมหน้าผาก หรือตื่นขึ้นมาแล้วไหว้พระอาทิตย์ก่อน ฯลฯ ก็ตรัสว่านั่นไม่ใช่ อริยวินัย แล้วทรงเทศนามงคลสูตร ตามแนวทางของ อริยวินัยว่า

หรือตาย แต่ด้วยความมีสติรู้สึกตัวว่าเกิดอะไรขึ้นจึงนึกถึง พุทธคุณพร้อมท่อง พุทโธ พุทโธ โดยเชื่อว่า ถ้าตายคงไปสู่นิพพานมีที่ติ ในเวลาต่อมามีความรู้สึกตัวว่าตัวเองยังไม่ตายจึงได้ปลดเข็มขัดนิรภัยออกประกอบกับเครื่องยนต์ยังไม่ดับ ได้กดกระจกลงแล้วก็ได้ปีนออกมาจากรถได้อย่างปลอดภัย

ระหว่างรอให้เจ้าหน้าที่ที่มาช่วยตั้งรถยนต์ขึ้นจากบ่อข้างทางได้มีประชาชนในย่านที่เกิดเหตุต่างเข้ามาถามว่ามีพระอะไรถึงรอดตายกันมาได้โดยไม่น่าเชื่อ เนื่องจากบริเวณทางโค้งแห่งนี้เขาเรียกกันว่าโค้ง ๑๐๐ ศพ เพราะทุกปีทางโค้งนี้จะเกิดอุบัติเหตุนับไม่ถ้วน และส่วนใหญ่จะเสียชีวิตทั้งหมด เมื่อได้ยินคำถามเช่นนั้นจึงตอบกลับไปว่า

“ผมไม่ได้แขวนพระ แต่แขวนพระพุทธเจ้าไว้ในใจ และสิ่งที่น่าประหลาดใจยิ่งนักเมื่อเห็นว่าหน้าผากของตัวเองมีแผ่นทองติดอยู่โดยไม่รู้ว่ามีมาจากไหน เพราะหน้ารถก็ไม่เคยปิดทอง ยิ่งประหลาดใจยิ่งขึ้นเมื่อในกระเป๋าสี้อยู่มีพระสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) เป็นทองทั้งองค์

สิริมงคลที่เท่านั้น เริ่มแต่ไม่คบพาล คบบัณฑิต เรื่อยไปจนไม่หวั่นไหวในคำสรรเสริญหรือนินทา

โครงการอริยวินัยของเรา呢 อาจารย์วิระ สมบูรณ์ ได้แสดงปาฐกถามาแล้ว ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ว่าชาวพุทธควรตั้งท่าทีอย่างไรกับระบบทุนนิยม หรือโลกาภิวัตน์ โดยที่ผู้คนมักหลงไปว่าวิทยาศาสตร์กระแสหลักและเทคโนโลยีคือคำตอบ แต่ในทางฝ่ายพุทธ ท่านสอนให้หาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ให้ชัดเจน และรู้จักวางท่าทีที่ถูกต้องกับโลกสันนิบาต

ที่นำยินดีก็ตรงที่นักวิทยาศาสตร์ชั้นนำในตะวันตกเริ่มเห็นคุณค่าของฝ่ายพุทธยิ่ง ๆ ขึ้นทุกที จนคนพวกนั้นลดอติมานะลงมาหาความอ่อนน้อม ถ่อมตนได้มากขึ้น ถึงกับยอมรับว่าวิทยาศาสตร์กระแสหลักนั้นมีบทบาทจำกัดอยู่เพียงแค่รูปธรรมบัดนี้ นักวิทยาศาสตร์ชั้นนำเหล่านี้ต้องการจิตสิกขามานำทางให้เขาเข้าถึงวิทยาศาสตร์ในทางนามธรรม เพื่อเข้าใจในเรื่องวิภังคสาร และโลกุตระด้วย (แม้จะ

จึงเป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ใจเป็นอย่างยิ่งจนถึงทุกวันนี้”

ศ.ศิวรักษ์ ยังอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์ปาฏิหาริย์อีกว่า “ผมคิดว่าชีวิตมีสิ่งหนึ่งแปลกประหลาดมหัศจรรย์ ซึ่งเราไม่เข้าใจ พอเราไม่เข้าใจแล้วไปนึกว่ามันมีอิทธิพลจากอันโนอันนั้น ผมคิดว่าจะอันตราย โดยส่วนตัวผมคิดว่าสิ่งที่รอดตายเป็นเรื่องธรรมดาเท่านั้นเอง ที่สาเหตุอาจมาจากพุทธคุณของคำสอนของพระพุทธเจ้า บวกกับความดีที่คนเราทำได้ หรือชีวิตของเราอาจยังไม่ถึงคราวตายทำยังไงก็ไม่ตาย ผมจึงไม่เชื่อว่าวัตถุมงคลต่าง ๆ จะช่วยให้เรารอดตายได้เป็นเรื่องเหลวไหล และไม่เห็นด้วยที่คนเราชาวพุทธจะเอาพระเครื่องมาเช่าเป็นพุทธพาณิชย์ ผมเห็นว่าเป็นการเอาพระพุทธรูปไปหากิน”

นอกจากเขายังยอมรับว่า ครั้งหนึ่งชีวิตเคยเป็นคนค่อนข้างโมโหร้ายไม่เคยยอมแพ้กับความคิดของคนอื่นแบบง่าย ๆ แต่หลังจากชีวิตได้หันมาศึกษาพระธรรมก็มีความรู้สึกว่าการกระทำเปลี่ยนแปลงใจให้เยือกเย็นขึ้น ทำงานทุกชิ้นงานจะพิจารณาถ่วงมือทำจากสติ และย้อนกลับไปสมัยก่อนเป็นคนขี้เหนียวไม่รู้จักคำว่าให้ ในที่นี้ธรรมะได้

อย่างเฉียด ๆ ก็ยังดีกว่าคนไทยส่วนมากซึ่งเลิกเชื่อเรื่องตายแล้วเกิด ทั้งนี้ก็เพราะคนไทยที่ถือตัวว่าหัวก้าวหน้า ล้วนรับเอาภาคเดนของวิทยาศาสตร์ตะวันตกมาสมาทานกันอย่างขาดการไตร่ตรองอย่างลึกซึ้งแทบทั้งนั้น)

สถาบันเพตเซอร์ที่สหรัฐถึงกับยอมรับว่าการแก้ปัญหาของโลกตะวันตก ดังที่ประธานาธิบดีบุชทำอยู่นั้น จักนำไปสู่หายนะยิ่ง ๆ ขึ้น นี้ก็ตรงกับที่ศาสตราจารย์ฮัน กัลตุงแห่งนอร์เวย์ได้ทำนายไว้ว่า สหรัฐจะสิ้นสภาพความเป็นผู้นำไปภายในสองทศวรรษข้างหน้านี้ สถาบันดังกล่าวเห็นด้วยกับพระวจนะของทะเลลามาที่ตรัสว่า “การนำสันติภาพมาให้โลกนั้น จำต้องเริ่มจากศึกษาสภาพภายในตนของแต่ละปัจเจกบุคคลให้เกิดสันติภาวะภายในก่อน แม้นี้จะยากเย็นอย่างไร แต่นี่ก็เป็นวิธีเดียวที่จะช่วยให้โลกนี้มีสันติสุข” บัดนี้สถาบันนี้ได้มาขอให้ผู้นำชาวพุทธช่วยแสวงหาทางออกให้กับโลกตามพุทธวิธี อย่างน้อยก็ให้

เปลี่ยนใจมาเป็นการให้ทานกับคนอื่นมากขึ้น รวมทั้งเปลี่ยนความหลงใหลในปัญญา

“ศาสนาพุทธถ้ารู้เพียงอย่างเดียวจะไม่เกิดประโยชน์อะไรหากไม่ปฏิบัติจากที่เดินทางไปดูศูนย์ปฏิบัติธรรมยังต่างประเทศหลายแห่ง มีการสอนหลักคำสอนของพุทธไม่ว่าจะเป็นนิกายเซน ธิเบต เกรวาท มหายาน ซึ่งเป็นเรื่องน่าภูมิใจว่ามีชาวต่างชาติไม่น้อยหันมาศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ากันมากขึ้น โดยสังเกตได้จากมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการเรียนการสอนเกี่ยวกับศาสนาพุทธมากกว่าสถาบันการศึกษาของไทย ตรงจุดนี้เองจึงเป็นเรื่องน่าเสียดายที่คนไทยในประเทศส่วนใหญ่กลับไม่ค่อยให้ความสำคัญเกี่ยวกับคำสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าเท่าใดนัก” นี่คือนิพนธ์ที่ ส. ศิวรักษ์ ได้สัมภาษณ์มาและอยากแนะนำให้คนไทยสนใจหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้น

ช่วยกันแปรสภาพการอันทารุณโหดร้ายให้กลายเป็นการมนุษยภาพ

ถ้าผู้นำของไทย ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง เข้าใจความข้อนี้ ความเป็นพุทธศาสนิกของเขาคงจะเป็นจริงเป็นจัง ยิ่งกว่าการถือพุทธกันที่รูปแบบและพิธีกรรมดังที่เป็นไปในบัดนี้ แม้องค์ทะเลลามาซึ่งได้รับการยกย่องจากทั่วโลก ผู้นำทางการเมืองของไทยยังไม่ยอมให้ท่านเข้ามาสู่ราชอาณาจักร ซึ่งมีองค์เอกอัครพุทธศาสนูปถัมภกเป็นประมุข เพราะผู้นำทางการเมืองของไทยสยบยอมกับจีนและอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของมหาอำนาจยิ่งกว่าอะไรอื่น

พวกเราเองก็ได้จัดประชุมเรื่อง อริยวินัย ที่ในประเทศนี้ ในระดับสากลมากกว่าสามครั้งแล้ว มีชนชั้นนำทั้งฝรั่ง แขน เบ็ดเสร็จเกือบสิบสองภาษามาร่วม โดยเฉพาะก็คนที่อยู่นอกกระแสหลักความคิดของตะวันตก เมื่อเราจัดประชุมที่พุทธมณฑลนั้น ว่าด้วยการตีตัวออกจากลัทธิบริโภคนิยม ด้วยการหาทางเลือกอื่น และเราเคยไปอาศัยคุ้มขุนช้างทางสุพรรณบุรี จัดสังคายนากันในเรื่องนี้ ดังที่เราจัดการศึกษาทางเลือจากกระแสหลัก ในนามว่า *เสมสิกขาลัย* มาแล้วกว่า ๗ ปี คือเรานำเอาไตรสิกขา อันได้แก่ศีล สมาธิ ปัญญา มาประยุกต์ให้สมสมัย ด้วยการตีความกันใหม่ถึงเนื้อหาสาระของศีล เพื่อให้เกิดความเป็นปกติในแต่ละบุคคลด้วยและในสังคมด้วย สมาธิก็เพื่อให้เกิดความสงบสุขภายใน (สมถะ) แล้วรู้จักวิเคราะห์เจาะลึกลงไปภายในตนจนอาจลดความเห็นแก่ตัวลงได้ (วิปัสสนา) แล้วนำเอาศักยภาพที่แท้จริง (ปัญญา) ออกมาประยุกต์ใช้ในสังคมอย่างสันติวิธีเพื่อหาทางเอาชนะโครงสร้างทางสังคมอันอยู่ติธรรมและรุนแรงให้ได้ โดยฝึกกันเอาไว้ไม่ให้เกลียดคนที่กดขี่ข่มเหงเราและคนยากไร้ต่าง ๆ เอาเลย

วิธีนี้ทะเลลามาทรงใช้กับจีนมา ๔๐ ปีแล้ว อาจยังไม่ได้ผลเต็มที่ เชกเซินกับที่ของซานซูจีใช้กับเผด็จการทหารของพม่า แต่ชาวพุทธที่แท้นั้นเชื่อว่าเวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร ควรใช้สัจจาจากเอาชนะอาสัจย์ ดังที่ใช้ความเมตตากรุณาต่อสู้กับความรุนแรงนานาประการ ยิ่งถ้าศึกษาเรื่องกฎของกรรมกับ

วิพากษ์ให้ชัดเจนด้วยแล้ว เราจะเข้าใจได้ถึงความสลับซับซ้อนต่างๆ ทางสังคม แต่ก็ไม่พ้นไปจากอิทธิพลปัจจัยตา คือการโยงใยถึงกันและกัน

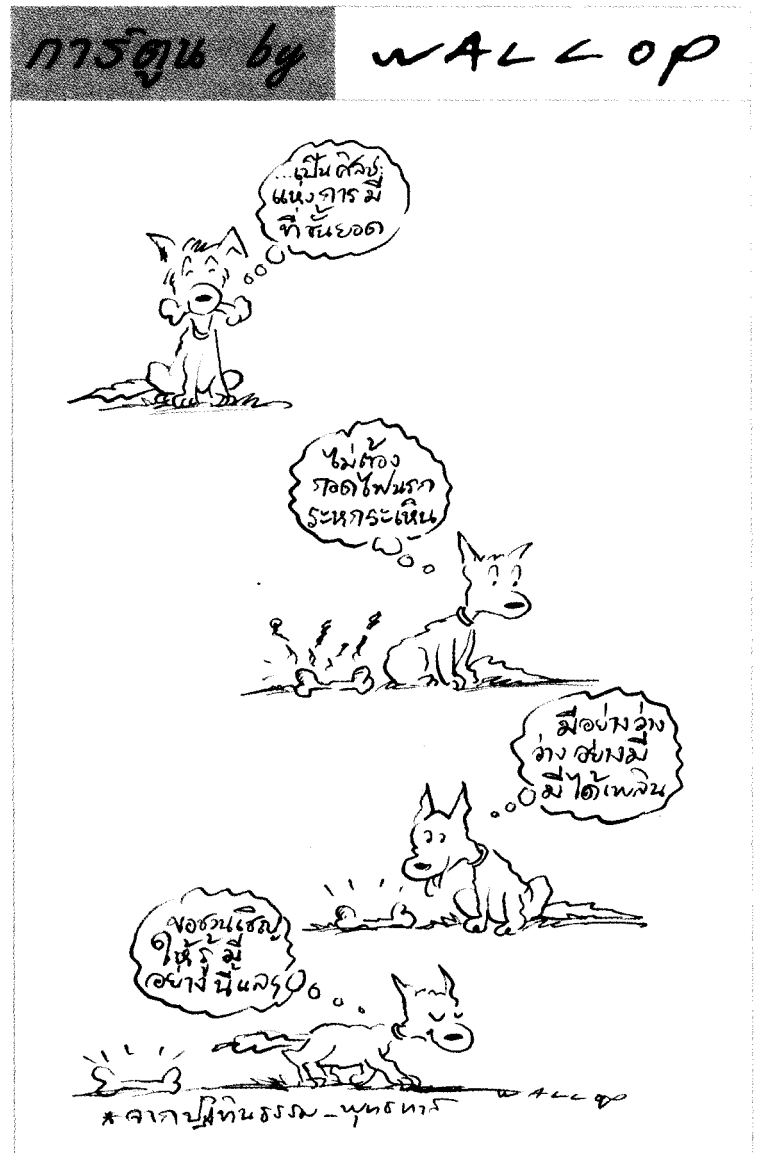
ที่ว่ามานี้ ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่า คำสอนของพระพุทธเจ้ายังเป็นคำตอบอยู่กับโลกสมัยนี้ โดยเราก็ไม่ควรปิดประตูไว้เฉพาะพุทธเท่านั้น หากควรเปิดกว้างรับฟังจากเพื่อนชาวคริสต์ อิสลาม ฮินดู ฯลฯ อีกด้วย

แม้ธนาคารโลก เราก็ไม่เห็นว่าเป็นศัตรูของเรา แม้สถาบันนั้นจะอยู่ฝ่ายคนรวย และย้ายคนจนมาตลอด โดยเราถือว่าควรต้องมีวิสาสะกับทุกฝ่าย ซึ่งถ้ารับฟังกันได้ ก็น่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีได้ ข้าพเจ้าเองมีวิสาสะกับประธานธนาคารโลกมาหลายปีแล้ว จนเขาเริ่มรับฟังทัศนคติจากแง่มุมของพุทธธรรมบ้างแล้ว ดังที่ปรึกษาคนสำคัญของเขาคคนหนึ่งก็เขียนเรื่องเศรษฐกิจศาสตร์แนวคริสต์ออกมาแล้วด้วย (For The Common Good by Herman Daly and John B. Cobb)

ธนาคารโลกเองก็ขอให้ข้าพเจ้าจัดสัมมนาที่ อาคารวงศ์สนธิ ปลายปีนี้ ว่าด้วยมิติทางฝ่ายพุทธว่าด้วยการพัฒนา (Buddhist Perspective on Development) ถ้าคุณไม่เกิด ไรท์ ยังไม่ปฏิเสธคุณค่าของฝ่ายพุทธ เราก็ยินดีเชิญชวนให้คุณมาร่วมวงกับพวกเรา โดยหวังว่าคุณไม่เกิดคงไม่เหยียดเอา พระบรมศาสดา

ล้มมาล้มพุทธเจ้าให้เป็นเพียงปราศรัยแห่งศากยะ เจกเช่นขงจื้อ และศาสดาพยากรณ์ทั้งหลาย (ดังที่ฝรั่งเมื่อร้อยปีก่อนมักคิดกันเช่นนั้น) และไทยหัวสมัยใหม่ที่เดินตามกันฝรั่งก็คิดกันในทำนองนี้) ถ้าคุณไม่เกิดมีจิตเป็นกุศล บางทีคุณอาจเข้าได้ถึงความมหัศจรรย์ในความเป็นสัมพันธัญญ์ผู้เป็นอนุตตรสัมมาสัมพุทธะและทรงไว้ซึ่งทศพลญาณ โดยที่สภาวะ

แห่งคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ที่ศิษยานุศิษย์รับสืบทอดกันต่อๆ มา อย่างเป็นวิภวาท คือรู้จักแยกแยะอย่างไม่ให้ลบลายตัดหาเอาคำตอบอย่างง่าย ๆ แต่ก็ยังหาสาระได้ สำหรับการที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ไม่จำเพาะแต่ในทางจิตแพทย์ส่วนบุคคล หากเหมาะสมกับสังคมที่ต้องการความยุติธรรมอย่างสันติพร้อม ๆ กันไปกับความสมดุลย์ทางธรรมชาติอีกด้วย

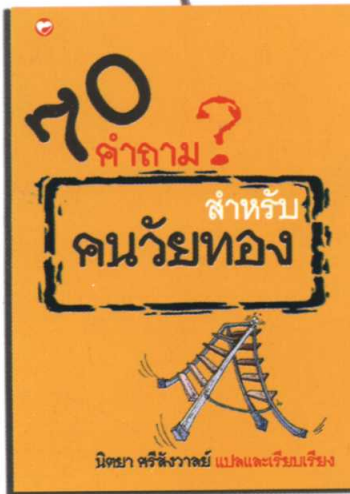
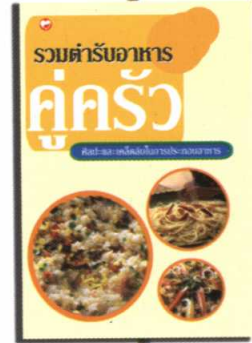
หนังสือเพื่อสุขภาพ

กินดี

อยู่ดี

หุ่นดี

สุขภาพดี

มีความสุข

วางจำหน่ายแล้วตามร้านหนังสือทั่วไป

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ บริษัทกาดตา พับลิเคชั่น จำกัด
14/349-350 หมู่ 10 ก.พระราม 2 ซอย 38
แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150
โทรศัพท์. 0-2415-2621, 0-2415-6797 โทรสาร. 0-416-7744

โมกขพลาราม

ภาพชุด "โมกขพลาราม" โดย เทพศิริ สุขโสภา

ซึ่งศิลปินมอบให้จัดประมูล

ในงาน "ทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธทาสภิกขุ" เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๖

เพื่อนำรายได้สมทบ "กองทุนจัดงานครบรอบวันมรณภาพพุทธทาสภิกขุ"

